

КЫРГЫЗ РЕСПУБЛИКАСЫНЫН
УЛУТТУК БАНКЫНЫН

ЧЕНЕМДИК АКТЫЛАРЫ

№ 2/2023

НОРМАТИВНЫЕ АКТЫ

НАЦИОНАЛЬНОГО БАНКА
КЫРГЫЗСКОЙ РЕСПУБЛИКИ

Кыргыз Республикасынын Улуттук банкынын ченемдик актылары

Редакциялык коллегия:

Төрага: Сейткасымова Р. Р.
Коллегия мүчөлөрү: Мулкубатова Н. Р.
Жаныбекова Ч. А.
Солтобаева Р. Т.
Жоробекова А. Т.

Жооптуу катчы: Маманова А.А.

Басылманын мазмунуна тиешелүү маселелер боюнча маалымат алуу үчүн:

Бишкек шаары, Чүй проспекти, 168, Кыргыз Республикасынын Улуттук банкынын
Юридикалык башкармалыгына:

телефон: (996 312) 61 10 38 телефону

факс: (996 312) 61 10 59 факсы боюнча кайрылсаңыздар болот

<http://www.nbkr.kg>

Басылманы таркатуу маселеси боюнча:

Бишкек шаары, Чүй проспекти, 168, Кыргыз Республикасынын Улуттук банкынын
басылмалары бөлүмүнө:

телефон: (996 312) 61 08 59 телефону

факс: (996 312) 61 09 92 факсы боюнча кайрылсаңыздар болот

<http://www.nbkr.kg>

Республиканын коммерциялык банктарын жана коомчулукту Улуттук банктын ченемдик документтери жана банктын иши жөнүндөгү расмий маалыматтар менен камсыз кылуу, ошондой эле Кыргыз Республикасынын банктык мыйзамдарын кеңири жайылтуу үчүн Улуттук банктын ченемдик актыларын расмий жарыялоо бул басылманын негизги максаты болуп саналат.

Басылма айына бир жолу кыргыз жана орус тилдеринде жарыяланып турат.

Уюштуруучусу – Кыргыз Республикасынын Улуттук банкы.

Басылма Кыргыз Республикасынын Адилет министрлигинде каттоодон өткөн жана 1998-жылдын 5-октябрында 321-номердеги күбөлүктү алган.

Жоопкерчилиги чектелген коом «М-Maxima» тарабынан даярдалган жана басылып чыгарылган.

Бишкек шаары, К.Тыныстанов атындагы көчө, 197/1.

2023-жылдын 08-августунда басууга кол коюлган.

2023-жылдын 11-августунда басылган.

100 нускада чыгарылат.

© Кыргыз Республикасынын Улуттук банкы, 2023-жыл.

Кыргыз Республикасынын Улуттук банкынын уруксатысыз басылманы кайсы формада, кайсы каражаттар менен болбосун көчүрүп басууга жана таркатууга жол берилбейт. Кайра басууда жана андан шилтеме келтирүүдө «Кыргыз Республикасынын Улуттук банкынын ченемдик актылары» басылмасына таянуу зарыл.

Нормативные акты Национального банка Кыргызской Республики

Редакционная коллегия:

Председатель: Сейткасымова Р. Р.
Члены коллегии: Мулкубатова Н. Р.
Жаныбекова Ч. А.
Солтобаева Р. Т.
Жоробекова А. Т.

Ответственный секретарь: Маманова А.А.

По вопросам, связанным с содержанием публикаций, обращайтесь по адресу:

г. Бишкек, пр. Чуй, 168, Национальный банк Кыргызской Республики,
Юридическое управление:
телефон: (996 312) 61 10 38
факс: (996 312) 61 10 59
<http://www.nbkr.kg>

По вопросам, связанным с распространением публикаций Национального банка Кыргызской Республики, обращайтесь по адресу:

г. Бишкек, пр. Чуй, 168, Национальный банк Кыргызской Республики,
Отдел публикаций Национального банка:
телефон: (996 312) 61 08 59
факс: (996 312) 61 09 92
<http://www.nbkr.kg>

Целью издания журнала является официальная публикация нормативных актов Национального банка для обеспечения коммерческих банков и общественности нормативными документами Национального банка и официальной информацией о деятельности Национального банка, а также проведение пропаганды банковского законодательства Кыргызской Республики.

Предположительная периодичность издания журнала – один раз в месяц на кыргызском и русском языках.

Учредитель: Национальный банк Кыргызской Республики.

Издание зарегистрировано Министерством юстиции Кыргызской Республики, свидетельство о регистрации СМИ № 321 от 5.10.1998 года.

Подготовлено к печати и отпечатано ОсОО «Maxima».

г. Бишкек, ул. Тыныстановна, 197/1

Подписано в печать 08 августа 2023 года.

Отпечатано 11 августа 2023 года.

Тираж 100 экз.

© Национальный банк Кыргызской Республики, 2023 год.

Настоящее издание не подлежит воспроизведению и распространению в любой форме и любыми средствами без разрешения Национального банка Кыргызской Республики. При перепечатке и переводе выдержек ссылка на издание «Нормативные акты Национального банка Кыргызской Республики» обязательна.

Кыргыз Республикасынын Улуттук банкынын башка басылмалары

Кыргыз Республикасынын Улуттук банкынын жылдык отчету

Басылма Кыргыз Республикасынын Улуттук банкынын (Улуттук банктын) өткөн жыл үчүн отчету болуп саналат. Ал өзүндө республиканын экономикалык өнүгүшү жана акча-кредит саясаты, финансылык отчеттуулук, Улуттук банк жөнүндө жалпы маалыматтарды, статистикалык тиркемелерди камтыйт. Кыргыз, орус жана англис тилдеринде жарык көрөт.

Кыргыз Республикасынын Улуттук банкынын бюллетени

Бул ай сайын чыгарылуучу маалыматтык басылма Кыргыз Республикасынын негизги макроэкономикалык көрсөткүчтөрү, экономика секторлору боюнча статистикалык маалыматтарды камтыйт. Кыргыз, орус жана англис тилдеринде жарык көрөт.

Кыргыз Республикасынын төлөм теңдеми

Басылмада тышкы секторду өнүктүрүү тенденциялары жана төлөм балансы, тышкы соода, эл аралык камдар, тышкы карыз жана Кыргыз Республикасынын инвестициялык позициялары боюнча маалыматтар чагылдырылат. Чейрек сайын – февраль, июнь, август, ноябрь айларында кыргыз, орус жана англис тилдеринде жарыяланып турат.

Кыргыз Республикасынын финансы секторунун туруктуулугу жөнүндө отчет

Бул отчет финансылык туруктуулукка таасир этүүчү тышкы жана ички экономикалык факторлор боюнча Улуттук банктын жалпы баа берүүсүн, банктардын жана башка финансылык ортомчулук институттарынын абалын, ошондой эле Кыргызстандын финансы рынокторунун күндөлүк абалын жана финансы секторунун туруктуулугун талдап-иликтөөнү чагылдырат. Жарым жылдык негизде кыргыз, орус жана англис тилдеринде жарыяланат.

Другие издания Национального банка Кыргызской Республики

Годовой отчет Национального банка Кыргызской Республики

Данная публикация является отчетом Национального банка Кыргызской Республики (НБКР) за прошедший год. Содержит краткую информацию об экономическом развитии республики и денежно-кредитной политике, финансовую отчетность НБКР, общие сведения о НБКР, статистические приложения. Выпускается на трех языках: кыргызском, русском и английском.

Бюллетень Национального банка Кыргызской Республики

Это ежемесячное информационное издание содержит статистические сведения по основным макроэкономическим показателям и секторам экономики Кыргызской Республики. Выпускается на трех языках: кыргызском, русском и английском.

Платежный баланс Кыргызской Республики

«Платежный баланс Кыргызской Республики» отражает тенденции развития внешнего сектора и данные по платежному балансу, внешней торговле, международным резервам, внешнему долгу и международной инвестиционной позиции Кыргызской Республики. Публикуется ежеквартально в феврале, июне, августе, ноябре на кыргызском, русском и английском языках.

Отчет о стабильности финансового сектора Кыргызской Республики

Отчет о стабильности финансового сектора Кыргызской Республики отражает общую оценку Национального банка относительно внешнеэкономических и внутриэкономических факторов, влияющих на финансовую стабильность, состояния банков, других институтов финансового посредничества, а также анализ текущего состояния финансовых рынков и устойчивости финансового сектора Кыргызстана. Публикуется два раза в год, на кыргызском, русском и английском языках.

МАЗМУНУ:

1. Кыргыз Республикасынын Улуттук банк Башкармасынын 2023-жылдын 29-мартындагы № 2023-П-14/20-4-(ПС) «Кыргыз Республикасынын төлөм системасын 2023-2027-жылдары өнүктүрүүнүн негизги багыттары жөнүндө» токтому (2023-жылдын 10-апрелинде Улуттук банктын расмий интернет-сайтында жарыяланган) 12
2. Кыргыз Республикасынын Улуттук банк Башкармасынын 2023-жылдын 5-апрелиндеги № 2023-П-12/22-3-(НПА) «Кыргыз Республикасынын Улуттук банкынын айрым ченемдик укуктук актыларына кредиттик тобокелдик маселелери боюнча өзгөртүүлөрдү киргизүү жөнүндө» токтому (2023-жылдын 11-апрелинде Улуттук банктын расмий интернет-сайтында жарыяланган)..... 74
3. Кыргыз Республикасынын Улуттук банк Башкармасынын 2023-жылдын 12-апрелиндеги № 2023-П-14/23-4-(ПС) «Кыргыз Республикасынын Улуттук банк Башкармасынын 2009-жылдын 15-июлундагы № 30/6 «Кыргыз Республикасында акча которуулар системасы боюнча которууларды жүзөгө ашыруу эрежелерин бекитүү тууралуу» токтомуна өзгөртүүлөрдү киргизүү жөнүндө» токтому (2023-жылдын 14-апрелинде Улуттук банктын расмий интернет-сайтында жарыяланган)..... 89
4. Кыргыз Республикасынын Улуттук банк Башкармасынын 2023-жылдын 12-апрелиндеги № 2023-П-12/23-5-(НПА) ««Кредиттөөдөгү чектөөлөр жөнүндө» нускоону бекитүү тууралуу» токтому (2023-жылдын 18-апрелинде Улуттук банктын расмий интернет-сайтында жарыяланган)..... 93
5. Кыргыз Республикасынын Улуттук банк Башкармасынын 2023-жылдын 19-апрелиндеги № 2023-П-12/25-2-(НПА) «Кыргыз Республикасынын Улуттук банк Башкармасынын 2022-жылдын 18-ноябрындагы № 2022-П-12/71-1-(НПА) «Кыргыз Республикасынын Улуттук банкынын Баткен областындагы карыз алуучуларга кредиттерди берүү маселелери боюнча айрым убактылуу чечимдери тууралуу» токтомуна өзгөртүүлөрдү киргизүү жөнүндө» токтому (2023-жылдын 20-апрелинде Улуттук банктын расмий интернет-сайтында жарыяланган)..... 107
6. Кыргыз Республикасынын Улуттук банк Башкармасынын 2023-жылдын 24-апрелиндеги № 2023-П-07/26-1-(ДКП) «Кыргыз Республикасынын Улуттук банкынын эсептик чен өлчөмү жөнүндө» токтому (2023-жылдын 25-апрелинде Улуттук банктын расмий интернет-сайтында жарыяланган)..... 109
7. Кыргыз Республикасынын Улуттук банк Башкармасынын 2023-жылдын 26-апрелиндеги № 2023-П-12/27-8-(НПА) «Коммерциялык банктар тарабынан долбоордук каржылоону сунуштоодо кредиттик

- тобокелдикти тескөө боюнча минималдуу талаптар жөнүндө» жобону бекитүү тууралуу» токтому (2023-жылдын 3-майында Улуттук банктын расмий интернет-сайтында жарыяланган) 110
8. Кыргыз Республикасынын Улуттук банк Башкармасынын 2023-жылдын 29-апрелиндеги № 2023-П-12/29-1-(НПА) «Кыргыз Республикасынын Улуттук банкынын айрым ченемдик укуктук актыларына өзгөртүүлөрдү киргизүү жөнүндө» токтому (2023-жылдын 29-апрелинде Улуттук банктын расмий интернет-сайтында жарыяланган) 127
9. Кыргыз Республикасынын Улуттук банк Башкармасынын 2023-жылдын 11-майындагы № 2023-П-14/31-1-(ПС) «Кыргыз Республикасынын Улуттук банкынын айрым ченемдик укуктук актыларына чет өлкө валютасында эсептешүүлөрдү жана төлөмдөрдү жүргүзүү маселелери боюнча өзгөртүүлөрдү киргизүү жөнүндө» токтому (2023-жылдын 11-майында Улуттук банктын расмий интернет-сайтында жарыяланган) 132
10. Кыргыз Республикасынын Улуттук банк Башкармасынын 2023-жылдын 24-майындагы № 2023-П-14/34-3-(ПС) «Кыргыз Республикасынын Улуттук банк Башкармасынын 2019-жылдын 11-декабрындагы № 2019-П-14/62-5-(ПС) «Эки өлчөмдүү штрихкод белгилерин (QR-код) колдонуу менен төлөмдөрдү жана которууларды өткөрүү эрежелерин бекитүү тууралуу» токтомуна өзгөртүүлөрдү киргизүү жөнүндө» токтому (2023-жылдын 30-майында Улуттук банктын расмий интернет-сайтында жарыяланган) 135
11. Кыргыз Республикасынын Улуттук банк Башкармасынын 2023-жылдын 24-майындагы № 2023-П-14/34-4-(ПС) «Кыргыз Республикасында тез төлөмдөр системасын өнүктүрүү концепциясын бекитүү жөнүндө» токтому (2023-жылдын 1-июнунда Улуттук банктын расмий интернет-сайтында жарыяланган) 145
12. Кыргыз Республикасынын Улуттук банк Башкармасынын 2023-жылдын 29-майындагы № 2023-П-07/35-2-(ДКП) «Кыргыз Республикасынын Улуттук банкынын эсептик чен өлчөмү жөнүндө» токтому (2023-жылдын 30-майында Улуттук банктын расмий интернет-сайтында жарыяланган) 171
13. Кыргыз Республикасынын Улуттук банк Башкармасынын 2023-жылдын 14-июнундагы № 2023-П-12/38-2-(НФКУ) «Кыргыз Республикасынын Улуттук банк Башкармасынын 2021-жылдын 28-сентябрындагы № 2021-П-33/53-9-(НФКУ) «Банк эмес финансы-кредит уюмдарынын финансылык отчетторун түзүүгө, жарыялоого жана Кыргыз Республикасынын Улуттук банкына берүүгө карата талаптар жөнүндө» жобону бекитүү тууралуу» токтомуна өзгөртүүлөрдү киргизүү жөнүндө»

токтому (2023-жылдын 23-июнунда Улуттук банктын расмий интернет-сайтында жарыяланган) 172

14. Кыргыз Республикасынын Улуттук банк Башкармасынын 2023-жылдын 14-июнундагы № 2023-П-12/38-3-(НПА) «Кыргыз Республикасынын Улуттук банкынын айрым ченемдик укуктук актыларына өзгөртүүлөрдү киргизүү тууралуу» токтому (2023-жылдын 20-июнунда Улуттук банктын расмий интернет-сайтында жарыяланган) 181

15. Кыргыз Республикасынын Улуттук банк Башкармасынын 2023-жылдын 14-июнундагы № 2023-П-12/38-4-(НПА) «Кыргыз Республикасынын Улуттук банкынын айрым ченемдик укуктук актыларына өзгөртүүлөрдү киргизүү жөнүндө» токтому (2023-жылдын 20-июнунда Улуттук банктын расмий интернет-сайтында жарыяланган) 188

СОДЕРЖАНИЕ:

1. Постановление Правления Национального банка Кыргызской Республики «Об Основных направлениях развития платежной системы Кыргызской Республики на 2023-2027 годы» от 29 марта 2023 года № 2023-П-14/20-4-(ПС) (опубликовано на официальном интернет-сайте Национального банка 10 апреля 2023 года) 203
2. Постановление Правления Национального банка Кыргызской Республики «О внесении изменений в некоторые нормативные правовые акты Национального банка Кыргызской Республики по вопросам кредитного риска» от 5 апреля 2023 года № 2023-П-12/22-3-(НПА) (опубликовано на официальном интернет-сайте Национального банка 11 апреля 2023 года)..... 261
3. Постановление Правления Национального банка Кыргызской Республики «О внесении изменений в постановление Правления Национального банка Кыргызской Республики «Об утверждении Правил осуществления денежных переводов по системам денежных переводов в Кыргызской Республике» от 15 июля 2009 года № 30/6» от 12 апреля 2023 года № 2023-П-14/23-4-(ПС) (опубликовано на официальном интернет-сайте Национального банка 14 апреля 2023 года) 276
4. Постановление Правления Национального банка Кыргызской Республики «Об утверждении Инструкции «Об ограничениях кредитования»» от 12 апреля 2023 года № 2023-П-12/23-5-(НПА) (опубликовано на официальном интернет-сайте Национального банка 18 апреля 2023 года) 280
5. Постановление Правления Национального банка Кыргызской Республики «О внесении изменений в постановление Правления Национального банка Кыргызской Республики «О некоторых временных решениях Национального банка Кыргызской Республики по вопросам выдачи кредитов заемщикам Баткенской области» от 18 ноября 2022 года № 2022-П-12/71-1-(НПА)»» от 19 апреля 2023 года № 2023-П-12/25-2-(НПА) (опубликовано на официальном интернет-сайте Национального банка 20 апреля 2023 года) 294
6. Постановление Правления Национального банка Кыргызской Республики «О размере учетной ставки Национального банка Кыргызской Республики» от 24 апреля 2023 года № 2023-П-07/26-1-(ДКП) (опубликовано на официальном интернет-сайте Национального банка 25 апреля 2023 года) 296
7. Постановление Правления Национального банка Кыргызской Республики «Об утверждении Положения «О минимальных требованиях по управлению кредитным риском при предоставлении

- проектного финансирования коммерческими банками» от 26 апреля 2023 года № 2023-П-12/27-8-(НПА) (опубликовано на официальном интернет-сайте Национального банка 3 мая 2023 года) 297
8. Постановление Правления Национального банка Кыргызской Республики «О внесении изменений в некоторые нормативные правовые акты Национального банка Кыргызской Республики» от 29 апреля 2023 года № 2023-П-12/29-1-(НПА) (опубликовано на официальном интернет-сайте Национального банка 29 апреля 2023 года)..... 313
9. Постановление Правления Национального банка Кыргызской Республики «О внесении изменений в некоторые нормативные правовые акты Национального банка Кыргызской Республики по вопросам проведения расчетов и платежей в иностранной валюте» от 11 мая 2023 года № 2023-П-14/31-1-(ПС) (опубликовано на официальном интернет-сайте Национального банка 11 мая 2023 года)..... 318
10. Постановление Правления Национального банка Кыргызской Республики «О внесении изменений в постановление Правления Национального банка Кыргызской Республики «Об утверждении Правил проведения платежей и переводов с использованием двухмерных символов штрихкода (QR-код)» от 11 декабря 2019 года № 2019-П-14/62-5-(ПС)» от 24 мая 2023 года № 2023-П-14/34-3-(ПС) (опубликовано на официальном интернет-сайте Национального банка 30 мая 2023 года)..... 321
11. Постановление Правления Национального банка Кыргызской Республики «Об утверждении Концепции развития Системы быстрых платежей в Кыргызской Республике» от 24 мая 2023 года № 2023-П-14/34-4-(ПС) (опубликовано на официальном интернет-сайте Национального банка 1 июня 2023 года) 330
12. Постановление Правления Национального банка Кыргызской Республики «О размере учетной ставки Национального банка Кыргызской Республики» от 29 мая 2023 года № 2023-П-07/35-2-(ДКП) (опубликовано на официальном интернет-сайте Национального банка 30 мая 2023 года)..... 355
13. Постановление Правления Национального банка Кыргызской Республики «О внесении изменений в постановление Правления Национального банка Кыргызской Республики «Об утверждении Положения «О требованиях к формированию, публикации и представлению в Национальный банк Кыргызской Республики финансовой отчетности небанковских финансово-кредитных организаций» от 28 сентября 2021 года № 2021-П-33/53-9-(НФКУ)» от 14 июня 2023 года № 2023-П-12/38-2-(НФКУ) (опубликовано

- на официальном интернет-сайте Национального банка 23 июня 2023 года)..... 356
14. Постановление Правления Национального банка Кыргызской Республики «О внесении изменений в некоторые нормативные правовые акты Национального банка Кыргызской Республики» от 14 июня 2023 года № 2023-П-12/38-3-(НПА) (опубликовано на официальном интернет-сайте Национального банка 20 июня 2023 года)..... 365
15. Постановление Правления Национального банка Кыргызской Республики «О внесении изменений в некоторые нормативные правовые акты Национального банка Кыргызской Республики» от 14 июня 2023 года № 2023-П-12/38-4-(НПА) (опубликовано на официальном интернет-сайте Национального банка 20 июня 2023 года)..... 372

КЫРГЫЗ
РЕСПУБЛИКАСЫНЫН
УЛУТТУК БАНК БАШКАРМАСЫ

ПРАВЛЕНИЕ
НАЦИОНАЛЬНОГО БАНКА
КЫРГЫЗСКОЙ РЕСПУБЛИКИ

ТОКТОМ

Кыргыз Республикасынын
Улуттук банк Башкармасынын
2023-жылдын 29-мартындагы
№ 2023-П-14/20-4-(ПС) токтому

Кыргыз Республикасынын төлөм системасын 2023-2027-жылдары өнүктүрүүнүн негизги багыттары жөнүндө

Кыргыз Республикасынын «Кыргыз Республикасынын Улуттук банкы жөнүндө» конституциялык Мыйзамынын 5, 9 жана 64-беренелерине ылайык, Кыргыз Республикасынын Улуттук банк Башкармасы токтом кылат:

1. Кыргыз Республикасынын төлөм системасын 2023-2027-жылдары өнүктүрүүнүн негизги багыттары (кошо тиркелет) бекитилсин.

2. Юридика башкармалыгы:

– тиешелүү документтер алынган күндөн тартып 3 (үч) жумуш күнү ичинде токтомду Кыргыз Республикасынын Улуттук банкынын расмий интернет-сайтына жарыяласын;

– расмий жарыялангандан кийин токтомду Кыргыз Республикасынын ченемдик укуктук актыларынын мамлекеттик реестринде чагылдырылышы үчүн Кыргыз Республикасынын Юстиция министрлигине жөнөтсүн.

3. Токтом расмий жарыяланган күндөн тартып 15 (он беш) күн өткөндөн кийин күчүнө кирет.

4. Төлөм системалары башкармалыгы расмий жарыялангандан кийин 3 (үч) жумуш күнү ичинде ушул токтом менен Кыргыз Республикасынын Улуттук банкынын Коопсуздук жана маалыматтык

коргонуу башкармалыгын, Банк ишин автоматташтыруу башкармалыгын, СВИФТ сервис бөлүмүн, Банктык эсептешүүлөр башкармалыгын, Пландаштыруу, бюджет түзүү жана контролдоо башкармалыгын, областтык башкармалыктарын жана Баткен областындагы өкүлчүлүгүн, коммерциялык банктарды, «Банктар аралык процессинг борбору» ЖАКты, «Кыргызстан банктарынын союзу» юридикалык жактар бирикмесин, төлөм системаларынын операторлорун жана төлөм уюмдарын тааныштырсын.

5. Токтомдун аткарылышын контролдоо Төлөм системалары башкармалыгынын ишин тескөөгө алган Кыргыз Республикасынын Улуттук банк Башкармасынын мүчөсүнө жүктөлсүн.

Төрага

К. Боконтаев

Кыргыз Республикасынын
Улуттук банк Башкармасынын
2023-жылдын 29-мартындагы
№ 2023-П-14/20-4-(ПС)
токтомуна карата тиркеме

Кыргыз Республикасынын төлөм системасын өнүктүрүүнүн 2023-2027-жылдарга каралган негизги багыттары

1-ГЛАВА. Киришүү

§ 1. Жалпы жоболор

Кыргыз Республикасынын «Кыргыз Республикасынын Улуттук банкы жөнүндө» конституциялык Мыйзамына ылайык, Кыргыз Республикасынын төлөм системасынын натыйжалуулугун, коопсуздугун жана ишенимдүүлүгүн камсыз кылуу негизги милдеттердин бири болуп саналат. Бул милдетти ишке ашыруу үчүн Кыргыз Республикасынын Улуттук банкы (мындан ары – Улуттук банк) күч-аракетин жаңы санариптик төлөм жана финансылык технологияларды киргизүү жолу менен төлөм системаларынын ишин жогорку технологиялык деңгээлде кармап турууга жумшайт.

«Кыргыз Республикасынын төлөм системасын өнүктүрүүнүн 2023-2027-жылдарга каралган негизги багыттарында» (мындан ары – 2023-2027-жылдарга негизги багыттар) орто мөөнөттүү мезгилге төлөм системасын өнүктүрүүнүн максаты, милдеттери жана вектору аныкталат жана Улуттук банк Башкармасынын 2021-жылдын 22-сентябрындагы № 2021-П-07/52-1-(ВД) токтому менен бекитилген Кыргыз Республикасынын Улуттук банкынын 2022-2025-жылдарга ишинин стратегиялык багыттарына, Кыргыз Республикасынын Улуттук банк Башкармасынын 2021-жылдын 29-декабрындагы № 2021-П-35/75-7-(БС) токтому менен бекитилген Кыргыз Республикасынын банк секторун 2022-2025-жылдары өнүктүрүүнүн негизги багыттарына, ошондой эле Кыргыз Республикасынын Президентинин 2021-жылдын 12-октябрындагы № 435 Жарлыгы менен бекитилген 2026-жылга чейин Кыргыз Республикасын өнүктүрүүнүн улуттук программасына ылайык келтирилген.

Орто мөөнөттүү мезгилде жаңы санариптик төлөм технологияларын өнүктүрүүнү жана ишке киргизүүнү эске алуу

менен Улуттук банктын төлөм системасы чөйрөсүндө артыкчылыктуу багыттары болуп төмөнкүлөр саналат:

- айрыкча, өлкөнүн региондорунда накталай эмес төлөмдөрдүн жана эсептешүүлөрдүн үлүшүнүн өсүшү;

- ченемдик укуктук базаны, анын ичинде санариптик төлөм технологияларын жана инновациялык продукттарды өнүктүрүү үчүн өркүндөтүү. Ошону менен бирге Кыргыз Республикасынын Улуттук банкынын санарип валютасын түзүү жана өнүктүрүү долбооруна өзгөчө көңүл бурулат;

- төлөм рыногунун бардык катышуучуларынын системалар аралык интеграциясынын механизмдерин өркүндөтүү;

- дүйнөлүк алдыңкы тажрыйбаны колдонууну эске алуу менен финансы-кредит уюмдары, төлөм системасынын операторлору/төлөм уюмдары үчүн маалымат коопсуздугун камсыздоо жаатында жөнгө салуу жана өз ара аракеттенүү механизмдерин өркүндөтүү;

- төлөм системасынын ишинин коопсуздугун камсыз кылуу;

- Кыргыз Республикасында төлөм кызмат көрсөтүүлөрүн санариптештирүү иш-чараларынын алкагында инновациялык продукттарды жана кызматтарды ишке киргизүүдө рыноктун катышуучуларына колдоо жана көмөк көрсөтүү;

- жана башка багыттар.

2023-2027-жылдарга негизги багыттарда төмөнкүлөр камтылат:

- 2018-2022-жылдарга төлөм системасын өнүктүрүүнүн негизги багыттарын ишке ашыруунун жыйынтыгы;

- Улуттук банк Башкармасынын 2020-жылдын 27-мартындагы №2020-П-14/17-4-(ПС) токтому менен бекитилген Кыргыз Республикасында 2020-2022-жылдарга санариптик төлөм технологияларын өнүктүрүү концепциясын жана иш-чаралар планын ишке ашыруунун жыйынтыгы;

- 2023-2027-жылдарга улуттук төлөм системасын өнүктүрүүнүн максаттуу көрсөткүчтөрү жана артыкчылыктары;

Документ төмөнкү принциптерге негизделген:

- стратегиялык максаттардын жана милдеттердин банк ишин жана төлөм системаларынын ишин жөнгө салуучу ченемдик укуктук актыларга шайкештигине;

– улуттук төлөм системасын өнүктүрүүдө алгылыктуу ыкмага таянуу, анын ичинде орун алышы ыктымал болгон тобокелдиктерди баалоону эске алуу менен банктык инновациялык кызмат көрсөтүүлөрдү жана санариптик төлөм кызмат көрсөтүүлөрүн жайылтуу жана алардын Кыргыз Республикасынын рыногунун шарттарына ылайыкташуусу;

– Улуттук банктын, «Банктар аралык процессинг борбору» ЖАКтын (мындан ары – «БПБ» ЖАК), Кыргыз Республикасынын кызыкдар болгон мамлекеттик бийлик органдарынын жана төлөм кызмат көрсөтүү рыногунун катышуучуларынын өз ара аракеттенүүсүнүн негизинде экономиканы санариптештирүү шарттарында улуттук төлөм системасын өнүктүрүү процессинин ачык-айкындыгы;

– төлөм системасынын бардык элементтерин тең салмактуу укуктук жөнгө салууну камсыз кылууга багытталган ченемдик укуктук актыларды өркүндөтүү, ошондой эле санариптик төлөм кызматтарын өнүктүрүү жана жайылтуу;

– чет өлкөлүк алдыңкы тажрыйбаны колдонуу.

2023-2027-жылдарга каралган негизги багыттар Улуттук банк жана кызыкдар болгон тараптар менен биргеликте белгилүү бир чаралар жана мөөнөттөрү көрсөтүлгөн иш-чаралар планына ылайык ишке ашырылат (1-тиркеме).

§ 2. Кыргыз Республикасынын төлөм системасынын жалпы түзүмү

Кыргыз Республикасынын аймагында төлөм системасынын компоненттери төмөнкүчө берилген:

1. Улуттук банктын ири төлөмдөр системасы – Айкын убакыт ыргагында эсептешүүлөрдүн grosстук системасы (ГСРРВ).

2. Чекене төлөмдөр системасы: Майда чекене жана утурумдук төлөмдөрдүн пакеттик клиринг системасы (ПКС), төлөм карталары менен эсептешүүлөр системасы, акча которуулар системасы, электрондук акчаны колдонуу менен эсептешүүлөр системасы, банк эмес төлөм системаларынын дароо ишке ашырылчу төлөмдөр системасы.

3. Финансылык билдирүүлөрдү өткөрүү инфраструктурасы (Улуттук банктын SWIFT сервис-бюросу, Банктар аралык коммуникациялык түйүн).

Кыргыз Республикасынын төлөм системасынын функционалдык түзүмү 2-тиркемеде көрсөтүлгөн.

2-ГЛАВА

Кыргыз Республикасынын төлөм системасынын заманбап тенденциялары

§ 1. Төлөм системасын өнүктүрүүдөгү негизги жыйынтыктар

2018-2022-жылдар аралыгында банктар аралык төлөм системасында төлөмдөрдүн көлөмүнүн көбөйүшү байкалган, бул республиканын реалдуу экономикасындагы төлөм системасынын ролу жогорулагандыгын билдирет.

Эгерде 2018-жылы банктар аралык төлөм системалары (ГСРРВ жана ПКС) аркылуу 3 220,9 млрд сом суммасында төлөмдөр өткөрүлгөн болсо, 2021-жылы ГСРРВ жана ПКС аркылуу 5 559,1 млрд сом өлчөмүндө төлөмдөр өткөрүлүп, 72,6 пайызга көбөйгөн.

Банктар аралык төлөмдөрдүн көлөмүнүн мындай өсүшү, негизинен, банктык операциялар, анын ичинде Улуттук банктын Автоматташтырылган тоорук системасы аркылуу операциялар боюнча төлөмдөрдүн көбөйүшү эсебинен келип чыккан (баалуу кагаздар, чет өлкө валютасы менен операциялар, кредиттик операциялар).

2022-жылдын сентябрь айынын акырына карата банктар аралык төлөм системалары (ГСРРВ жана ПКС) аркылуу 7 001,7 млрд сом суммасына 6,5 млн төлөм өткөрүлгөн.

Банктык төлөм карталар рыногунда оң тенденция байкалган.

Эгерде 2018-жылдын акырына карата чыгарылган банктык төлөм карталарынын жалпы саны 2,4 млн даананы түзсө, 2021-жылдын жыйынтыгы боюнча бул көрсөткүч 3,8 млнго жеткен жана 2022-жылдын акырына карата чыгарылган банктык төлөм карталарынын саны 5,2 млн даанадан ашкан. Ошондой эле 2018-жылы чыгарылган «Элкарт» улуттук системасынын карталарынын

саны 1,2 млн даананы, 2021-жылы – 2 269,2 миң даананы, ал эми 2022-жылдын аягына карата – 3 011,3 миң даананы түзгөн.

Банктык төлөм карталарынын өсүшү, негизинен, эмгек акы долбоорлорунун алкагында берилген банктык төлөм карталарынын санынын көбөйүшү менен шартталган (эмгек акы долбоорлорунун алкагында эмгек акыны эл аралык картага алган бардык бюджеттик уюмдар «Элкарт» улуттук системасына өткөрүлгөн).

2022-жылдын жыйынтыгы боюнча банктык төлөм карталарынын түрү боюнча алганда, эл аралык төлөм системаларынын карталары 42,5 пайызды, ал эми «Элкарт» улуттук төлөм системасынын карталары 57,5 пайызды түздү.

Карталардан чыгарып алынган накталай акча каражаттарын эске алганда, карталарды колдонуу менен 2018-жылы – 38,0 млн операция, 2021-жылы – 84,2 млн операция жүргүзүлгөн (4,1 эсеге өсүш), ал эми жалпы көлөмү 3,7 эсеге көбөйүп, 375,1 млрд сомду түзгөн, 2022-жылдын ичинде – 524,7 млрд сом суммасына 128,3 млн операция ишке ашырылган.

2022-жылдын жыйынтыгы боюнча соода-тейлөө ишканаларында POS-терминалдар аркылуу карталарды колдонуу менен 57 378,9 миң транзакция өткөрүлүп же бардык жүргүзүлгөн операциялардын 44,7 пайызын түзгөн. Карталарды колдонуу менен 57,4 млн транзакция жүргүзүлгөн жана операциялардын жалпы көлөмү 86 743,0 млн сом өлчөмүндө катталган.

Бул көрсөткүчтөр Кыргыз Республикасынын Өкмөтүнүн жана Улуттук банктын 2018-жылдын 28-мартындагы № 166/51-6 токтому менен бекитилген, Кыргыз Республикасында накталай эмес төлөмдөрдүн жана эсептешүүлөрдүн үлүшүн арттыруу боюнча 2018-2022-жылдарга мамлекеттик программаны (мындан ары – мамлекеттик программа) ишке ашыруу алкагында банктык карталар рыногунда коммерциялык банктардын жигердүү ишин, ошондой эле калктын мындай банктык продукттарды акча каражатын картадан картага которуу, интернет-банкнинг, мобилдик банкнинг ж.б. катары колдонуусун билдирет. Ошондой эле коммерциялык банктардын банктык төлөм карталарын кабыл алуу жана тейлөө боюнча аралыкта орнотулган түйүндөрүн өнүктүрүүдө да оң тенденция байкалган.

Эгерде 2018-жылдын жыйынтыгы боюнча банктык төлөм карталары республиканын бардык аймактарында орнотулган 1 583 банкоматта жана 10 046 терминалда тейленсе, ал эми 2021-жылдын жыйынтыгында банктык төлөм карталары, анын ичинде «Элкарт» улуттук төлөм карталары 1 910 банкоматта жана 13 067 POS-терминалда кабыл алынган (банкоматтар 674 банкоматка же 54,5 пайызга, ал эми POS- терминалдар 2,2 эсеге же 7 013 POS-терминалга көбөйгөн).

2022-жылдын жыйынтыгы боюнча банктык төлөм карталары, анын ичинде «Элкарт» улуттук төлөм картасы республиканын бардык аймагында орнотулган 2 041 банкоматта жана 16 252 POS-терминалда тейленген.

Чек ара аркылуу өтүүчү төлөмдөр SWIFT, «TELEX», «Банк-Кардар», «Е- Кардар» системаларын ж.б. колдонуу менен өткөрүлгөн. Банктар чек ара аркылуу өтүүчү төлөмдөр үчүн көбүнчө SWIFT системасын колдонушкан. Кирген төлөмдөрдүн жалпы көлөмү 4 954,2 млрд сомду түзгөн жана өткөн жылдын ушул көрсөткүчүнө салыштырганда 1,7 эсеге көбөйгөн. Чыккан төлөмдөрдүн жалпы көлөмү 5 711,3 млрд сомду түзгөн жана өткөн жылдын ушул эле көрсөткүчүнө салыштырмалуу 1,7 эсеге өскөн.

Акча которуулар эл аралык жана жергиликтүү акча которуу системалары аркылуу жүзөгө ашырылган. 2022-жылы эл аралык акча которуу системалары боюнча кирген которуулардын жалпы саны 255,3 млрд сомд суммасындагы 10,5 млн транзакцияны түзгөн, өткөн жылга салыштырмалуу кирген которуулардын саны 16,5 пайызга азайса, көлөмү 2,8 пайызга өскөн. Чыккан которуулардын саны 907,9 миңге жетип, суммасы 108,4 млрд сом өлчөмүндө катталган, бул былтыркыга салыштырмалуу чыккан которуулардын саны 4,8 пайызга азайып, көлөмү 1,7 эсеге өскөн.

Улуттук банк Кыргыз Республикасынын «Кыргыз Республикасындагы лицензиялоо-уруксат берүү тутуму жөнүндө», «Кыргыз Республикасынын төлөм системасы жөнүндө» мыйзамдарына ылайык, төлөм системаларынын операторлорунун жана төлөм уюмдарынын ишин лицензиялоону жана жөнгө салууну уланткан.

Төлөм системаларынын операторлору жана төлөм уюмдары тарабынан 2021-жыл ичинде жүргүзүлгөн төлөмдөрдүн саны

156,9 млн жана көлөмү 92,1 млрд сомду түзгөн. Мында мобилдик байланыш үчүн төлөмдөр көбүрөөк көлөмдү – 2021-жыл ичиндеги төлөмдөрдүн жалпы көлөмүнүн 25,3 пайызын түзгөн. Ал эми товарларды/кызмат көрсөтүүлөрдү мамлекеттик жана коммуналдык (коммуналдык кызматтарды, салык жыйымдарын, жол кыймылынын эрежелерин бузуу үчүн айып пул төлөө, ж.б. мамлекеттик бюджетке төлөмдөр) кызмат көрсөтүүлөрдү сунуштоочулардын пайдасына өткөрүлгөн төлөмдөр жалпы көлөмдүн 8,52 пайызы өлчөмүндө катталган. Төлөмдөрдүн жалпы саны 156,9 млн транзакцияны түзгөн.

Төлөм системаларынын операторлорунун/төлөм уюмдарынын иши өз алдынча тейлөө төлөм терминалдары, агенттик түйүн (анын ичинде агенттердин мобилдик тиркемелери аркылуу) жана электрондук акча аркылуу төлөмдөрдү кабыл алууга негизделгендиктен, 2021-жылдын акырына карата төлөм терминалдарынын саны 9 753 даананы, агенттердин жана веб-кассалардын саны 94 856 бирдикти түзгөн.

2022-жылы төлөм системаларынын операторлору жана төлөм уюмдары аркылуу 187,3 млрд сом жалпы суммасында 186,2 млн транзакция өткөн. Бардык төлөмдөрдүн негизги үлүшү 50,01 млрд сомго (төлөмдөрдүн жалпы көлөмүнүн 27,0 пайызы) – банктык эсепти толуктоо төлөмдөрүнө туура келген, анын саны 12,9 млн транзакцияны (төлөмдөрдүн жалпы санынын 6,9 пайызы) түзгөн.

Мобилдик байланыш операторлорунун пайдасына төлөмдөрдүн жалпы көлөмү 36,2 млрд сомду (бардык төлөмдөрдүн жалпы көлөмүнүн 19,0 пайызы), саны 117,4 млн транзакцияны (төлөмдөрдүн жалпы санынын 63,0 пайызы) түзгөн.

Товарлардын/кызмат көрсөтүүлөрдү мамлекеттик жана коммуналдык сунуштоочулардын пайдасына төлөмдөрдүн көлөмү (коммуналдык кызмат көрсөтүүлөрдү, салык жыйымдарын төлөө, жол эрежелерин бузгандыгы үчүн айып пулдар, мамлекеттик бюджетке башка төлөмдөр) 8,2 млрд сомду (төлөмдөрдүн жалпы көлөмүнүн 4,4 пайызы), ал эми төлөмдөрдүн саны 12,0 млн транзакцияны түзгөн (төлөмдөрдүн жалпы санынын 6,5 пайызы).

Электрондук капчыкты толтуруу аркылуу электрондук акчаны жайылтуу боюнча операциялардын көлөмү 34,3 млрд сомду (бардык төлөмдөрдүн жалпы көлөмүнө карата 35,0 пайыз), алардын саны 9,0 млн транзакцияны (төлөмдөрдүн жалпы санынын 25,2 пайызын) түзгөн.

Банк системасындагы накталай эмес акча каражаттарынын үлүшүнүн көбөйүшүндө туруктуу тенденция байкалгандыгына карабастан, финансылык эсептешүүлөрдүн негизги бөлүгү банк системасынан тышкары жүргүзүлүп, эсептешүүлөрдө накталай акча каражаттарынын басымдуулугу байкалган.

1-таблица. Банк системасында накталай жана накталай эмес акчанын катышы (млн.сом)

Көрсөткүчтөр	2018-ж. 1-январына карата		2019-ж. 1-январына карата		2020-ж. 1-январына карата		2021-ж. 1-январына карата		2022-ж. 1-январына карата		2023-ж. 1-январына карата ¹	
	млн сом	%	млн сом	%	млн сом	%	млн сом	%	млн сом	%	млн сом	%
Жүгүртүлөгү нак акчалар (банктардан тышкаркы акча M0)	84 450,9	59,1	84 826,7	54,9	96 009,9	52,8	124 171,9	56,7	124 837,8	49,3	176 430,2	52,6
Нак эмес акчалар (банк тугумундагы акча (M2- M0))	58 408,2	40,9	69 749,5	45,1	85 758,2	47,2	94 931,7	43,3	128 350,5	50,7	159 079,3	47,4

¹ Алдын аала маалыматтар.

Кыргыз Республикасынын төлөм системасын өнүктүрүүнүн алкагында Улуттук банк тарабынан финансы-кредит уюмдары, төлөм системаларынын операторлору жана төлөм уюмдары тарабынан сунушталган чекене төлөм кызмат көрсөтүү түрлөрүн көбөйтүүгө, санариптик төлөм технологияларын өнүктүрүүгө жана колдонууга киргизүүгө, «Элкарт» улуттук төлөм карталары менен эсептешүүлөр системасынын оператору – «БПБ» ЖАКтын ишин колдоого, «Элкарт» улуттук төлөм системасын өнүктүрүүгө жана аны башка өлкөлөрдүн төлөм системалары менен интеграциялоого, коммерциялык банктарга банктык төлөм карталарын кабыл алуу жана тейлөө боюнча инфраструктураны өнүктүрүүдө көмөк көрсөтүүгө багытталган иш-чаралар жүргүзүлдү.

Акыркы жылдар ичинде төлөм системасы жаатындагы иштердин негизги багыттары болуп төмөнкүлөр саналат:

– 2020-жылы Кыргыз Республикасынын «Кыргыз Республикасынын айрым мыйзам актыларына өзгөртүүлөрдү киргизүү жөнүндө» мыйзамын кабыл алуу, анын алкагында Кыргыз Республикасынын «Кыргыз Республикасынын Улуттук банкы, банктар жана банк иштери жөнүндө» мыйзамына да атайын жөнгө салуу режимдерин түзүү жана атайын жөнгө салуу режимине убактылуу лицензияларды берүү жагында өзгөртүүлөр киргизилген;

– 2021-жылы Кыргыз Республикасынын «Кыргыз Республикасынын «Кыргыз Республикасынын төлөм системасы жөнүндө» мыйзамына өзгөртүүлөрдү киргизүү тууралуу» мыйзамын кабыл алуу, бул өлкөнүн экономикалык коопсуздугун камсыз кылууга, өлкөлөр арасындагы тобокелдиктерди төмөндөтүүгө жана керектөөчүлөрдүн укугун коргоого багытталган;

– 2022-жылы Кыргыз Республикасынын «Виртуалдык активдер жөнүндө» мыйзамын кабыл алуу, ага ылайык Улуттук банктын көзөмөлүнө алынган, виртуалдык активдер боюнча кызматтарды сунуштоочу катары виртуалдык активдер менен байланышкан ишти жүргүзгөн юридикалык жактар Улуттук банк тарабынан жөнгө салынат;

– 2019-жылы КМС 1348:2019 финансылык төлөмдөрүн өткөрүү үчүн эки өлчөмдүү штрихкод белгилеринин улуттук стандартын жана QR-коддорун колдонуу менен төлөмдөрдү жүргүзүү эрежелерин кабыл алуу, бул кызматтарды колдонуучуларга эки өлчөмдүү штрихкод белгилерин жана төлөм шилтемелерин (мындан ары –

QR-код) пайдалануу менен мобилдик телефон аркылуу товарларга/ кызмат көрсөтүүлөргө төлөөгө жана которууга мүмкүндүк берет.

– төлөм системасынын бардык элементтерин тең салмактуу укуктук жөнгө салууга багытталган жаңы ченемдик укуктук актыларды иштеп чыгуу жана колдонуудагысын өркүндөтүү;

– Кыргыз Республикасында накталай эмес төлөмдөрдүн жана эсептешүүлөрдүн үлүшүн көбөйтүү боюнча иш-чараларды ишке ашыруу;

– калк үчүн ыңгайлуу шарттарды түзүү, ошондой эле инновациялык банктык продукттарды жана жаңы продукттарды жайылтууга кеткен убакытты жана чыгымдарды кыскартуу максатында, биринчи жолу «жөнгө салуу аянтчасы»¹ ишке киргизилген.

– Санарип сом концепциясын иштеп чыгуу жана бекитүү, ага ылайык, санарип сомдун акча жүгүртүүдөгү ролу каралган жана санарип сомдун прототибин ишке ашыруу мүмкүнчүлүгүнүн негизги ыкмалары аныкталган;

– Кыргыз Республикасында 2020-2022-жылдарга санариптик төлөм технологияларын өнүктүрүү концепциясынын иш-чараларын ишке ашыруу;

– төлөм системаларынын катышуучуларын жана калкты ыңгайлуу жана өз учурундагы эсептешүүлөр менен камсыз кылуу, ошондой эле системалардын ISO 20022 стандартында иштөө мүмкүнчүлүгүн түзүү максатында, Улуттук банктын төлөм системаларын (ГСРРВ жана СПК) модернизациялоо;

– Кыргыз Республикасынын аймагында системалуу мааниге ээ жана маанилүү төлөм системаларын белгиленген критерийлерге ылайык аныктоо;

– системалуу мааниге ээ, маанилүү төлөм системаларынын жана орчундуу кызмат көрсөтүүлөр провайдеринин төлөм системалары боюнча эл аралык стандарттарга туура келүүсүнө өз алдынча баа берүү (финансы рынокторунун инфраструктурасы үчүн принциптер);

---

¹ «Жөнгө салуу аянтчасы» - жаңы финансылык продукттарды жана кызмат көрсөтүүлөрдү иштеп чыгуучу юридикалык жактарга аларды колдонуудагы мыйзамдарды бузбастан жайылтуу боюнча эксперименттерди жүргүзүүгө мүмкүндүк берген укуктук өзгөчө режим.

– өлкө ичинде улуттук валютадагы эсептешүүлөр долбоорунун алкагында эл аралык төлөм системалары менен өз ара иш алып баруу (NNS);

– төлөм системаларынын, мамлекет аралык төлөмдөр жана эсептешүүлөр, мезгил-мезгили менен берилүүчү банктык отчетторду иштеп чыгуу системаларынын, электрондук документтер менен иш алып баруу, «Түндүк» ведомстволор аралык иш алып баруу системасы аркылуу маалымат алмашууну уюштуруу системасынын, банктын ички операциялык иши жана көптөгөн башка милдеттер үчүн системалардын ишенимдүү жана үзгүлтүксүз иштешин камсыз кылуу максатында, алдыңкы эл аралык стандарттарга ылайык, Улуттук банктын маалыматтарды иштеп чыгуу борборун (Маалымат борборун) түзүү;

– Кыргыз Республикасынын аймагында улуттук валютада жүргүзүлгөн чекене төлөмдөрдүн банктар аралык системалары үчүн Кыргыз Республикасынын Улуттук банкында камсыздандыруу (резервдик) фондун түзүү;

– Улуттук банк менен коммерциялык банктар ортосунда түзүлгөн «2018-2022-жылдары банк жабдууларын республикага ташып келүү жөнүндө» макулдашууну ишке ашыруу жана өлкөнү банктык жабдуу менен камсыз кылуу аркылуу төлөм инфраструктурасын жакшыртуу иш-чараларын жүргүзүү. Бүтүндөй республикада 2022-жылга карата абал боюнча 2 041 даана банкомат, 16 252 даана POS-терминал, 2 356 даана төлөм терминалы орнотулган;

– «БПБ» ЖАКтын ишинин туруктуулугун сактоо, коопсуздугун бекемдөө жана ишенимдүүлүгүн арттыруу максатында, жөнөкөй ээси көрсөтүлгөн акцияларды документсиз түрдө кошумча чыгаруу аркылуу «БПБ» ЖАКтын уставдык капиталын көбөйтүү;

– «БПБ» ЖАК оператору болуп саналган «Элкарт» улуттук төлөм системасын өнүктүрүү, анын ичинде башка өлкөлөрдүн төлөм системалары менен интеграциялоо иш-чараларын жүргүзүү, калкка сунушталуучу кызматтардын түрүн көбөйтүү үчүн «Элкарт» байланышсыз банктык төлөм карталарын чыгаруу, «Элкарт-Мобайл» жана «Элкарт Трейд» тиркемелерин ишке киргизүү боюнча долбоорлорду ишке ашыруу.

§ 2. Мамлекеттик программаны жүзөгө ашыруунун негизги жыйынтыктары

2018-жылдан 2022-жылга чейин Накталай эмес төлөмдөрдүн жана эсептешүүлөрдүн үлүшүн арттыруу боюнча мамлекеттик программанын (мындан ары – Мамлекеттик программа) иш-чаралары жүзөгө ашырылган. Бул иш-чаралар инновациялык төлөм инструменттерин кошо алганда, чекене төлөмдөр рыногун өнүктүрүү аркылуу накталай жана накталай эмес акча жүгүртүүнүн оптималдуу жана тең салмактуу катышына жетишүүгө, жана Кыргыз Республикасында банктык жана төлөм кызматтарын жайылтуу деңгээлин жогорулатууга багытталган.

Кыргыз Республикасында накталай эмес төлөмдөрдүн жана эсептешүүлөрдүн үлүшүн арттыруу боюнча ведомстволор аралык комиссиянын (мындан ары - ведомстволор аралык комиссия) ишинин алкагында Мамлекеттик программанын иш-чаралар планынын аткарылышы министрликтер, ведомстволор, коммерциялык банктар тарабынан координацияланган жана контролдонгон. Ведомстволор аралык комиссиянын отурумдарында накталай эмес төлөмдөрдүн жана эсептешүүлөрдүн үлүшүн көбөйтүү боюнча сунуштар каралып, келип чыккан проблемалар жана аларды чечүү жолдору, анын ичинде региондордо банктык жабдууну орнотууга, медициналык кызмат көрсөтүүлөр үчүн, жол кыймылынын эрежелерин бузгандыгы үчүн айып пулду накталай эмес түрдө төлөөгө, накталай эмес эсептешүүлөр боюнча ченемдик укуктук актыларды колдонууга киргизүүгө байланышкан ж.б. маселелер талкууланган.

Улуттук банктын, министрликтердин, ведомстволордун жана коммерциялык банктардын биргелешкен аракеттери, ошондой эле жүзөгө ашыруудагы иш-чаралар Кыргыз Республикасында накталай эмес төлөмдөрдүн жана эсептешүүлөрдүн көбөйүшүнө, улуттук төлөм системасын, накталай эмес төлөмдөрдү кабыл алуу боюнча инфраструктураны өнүктүрүүгө жана төлөм кызматтарынын калкка жеткиликтүүлүгүнө оң салымын кошкон.

Натыйжада, Мамлекеттик программаны жүзөгө ашыруу боюнча иш-чаралар планын аткаруу алкагында төмөнкү натыйжаларга жетишилген:

– эмгек акы долбоорлорунун алкагында эмгек акыны эл аралык карталарга алган бюджеттик уюмдар «Элкарт» улуттук төлөм системасына өткөрүлгөн;

– 2022-жылдын акырына карата абал боюнча социалдык төлөмдөрдү 360,7 миң адам (алуучулардын жалпы санынын 97,4 пайызы) банктык төлөм карталары аркылуу алууга өткөн;

– 2022-жылдын акырына карата абал боюнча коммерциялык банктардагы эсептер аркылуу 548,5 миң адам же пенсионерлердин жалпы санынын 74,0 пайызы пенсия алышкан;

– бюджеттик уюмдар үчүн чек китепчелерине заманбап альтернатива катары жана кол менен иштеп чыгуунун ордуна автоматташтырылган эсепке алуу үчүн «Бюджеттик каражаттарды алуучунун» 1 145 картасы чыгарылган. 2022-жылдын январь айынан декабрь айына чейин «Бюджеттик каражаттарды алуучунун» карталары аркылуу өткөрүлгөн транзакциялардын саны 9 935 даананы, жалпы көлөмү – 3 282,3 млн сомду түзгөн;

– Кыргыз Республикасынын Саламаттык сактоо министрлиги аркылуу каржылануучу 107 саламаттык уюмунун ичинен 65 уюмда медициналык кызмат көрсөтүүлөр үчүн төлөөлөрдү кабыл алууга POS-терминалдар орнотулган. Ошол эле учурда 33 саламаттык сактоо уюму акысыз медициналык кызмат көрсөтүүлөрдү сунушташа, 6 саламаттыкты сактоо уюмунда акча каражаттары коммерциялык банктар аркылуу түшөт;

– пенсияларды, жөлөк пулдарды жана карта ээлерине эмгек акы төлөө, ошондой эле коммуналдык кызматтар үчүн төлөмдөрдү өткөрүү, салык ж.б. төлөмдөрдү төлөө үчүн «Кыргыз почтасы» мамлекеттик ишканасынын 387² почта бөлүмүндө POS-терминалдар орнотулган;

– Кыргыз Республикасынын бардык коммерциялык банктары «БПБ» ЖАКка туташтырылган, мунун натыйжасында калк үчүн «Элкарт» улуттук төлөм системасынын карталары чыгарылып, бардык коммерциялык банктардын аралыкта орнотулган жабдууларында тейленип жатат.

Ошону менен бирге эле 2018-жылдан тартып калкка коммерциялык банктар менен түзүлгөн агенттик келишим боюнча соода-тейлөө

---

2 2022-жылдын акырына карата маалымат.

ишканаларынын кассаларындагы POS-терминалдар аркылуу төлөм картасынан накталай акча каражатын чыгаруу мүмкүнчүлүгү түзүлгөн. Бул сервис кайсы болбосун банктык төлөм картасынын ээсине акчаны оңой жана бат пайдалануу мүмкүндүгүн берет, бир жагынан, соода-тейлөө ишканалары үчүн кардарлардын санын жана экинчи жагынан, соода көлөмүн көбөйтүүгө мүмкүндүк берет. Азыркы учурда төрт коммерциялык банк региондордо жайгашкан 89³ соода-тейлөө ишканаларынын кассаларында банктык төлөм картасынан нак акча алуу долбоору ишке ашырылууда.

Банктар тарабынан карта ээлеринин накталай эмес эсептешүүлөрдү жүргүзүүсүнө (дисконттук программалар, маркетингдик акциялар, реклама, тарифтик пландарды жаңылоо, ошондой эле интернет жана мобилдик тиркеме аркылуу төлөнүүчү кызматтарды көбөйтүү) өбөлгө түзүү, бюджеттик уюмдарды жана чарба жүргүзүүчү субъекттерди ыңгайлуу шарттарды сунуштоо менен эмгек акы долбоорлоруна тартуу, калкты банктык төлөм карталарын, электрондук капчыктарды жана төлөмдөрдү аралыктан өткөрүү ыкмаларын колдонууга өбөлгөлөө боюнча иш-чаралар туруктуу негизде жүргүзүлүп турган.

Мындан тышкары, банктар жаңы продукттарды түзүү жана тарифтик пландарды жаңылоо иштерин жүргүзүп, кардарларга өз эсептерин башкаруу мүмкүнчүлүгүн берүү жана муну менен кардарларга аралыктан кызмат көрсөтүү үчүн мобилдик тиркемелерди иштеп чыккан.

Банктар калкка жаңы кызмат көрсөтүүлөр жана продуктулар жөнүндө маалыматты банктын мекемелериндеги ар башка маалымат булагына жарнама берүү аркылуу да, жалпыга маалымдоо каражаттары менен туруктуу иштешүү, пресс-конференцияларды уюштуруу, жарнамалык модулдарды жана макалаларды жайгаштыруу аркылуу да тааныштырган.

Төлөм инфраструктурасын кеңейтүү максатында, 2018-жылдын 2-апрелинде Кыргыз Республикасынын «Кыргыз Республикасынын Салык кодексине өзгөртүүлөрдү киргизүү жөнүндө» мыйзамы кабыл алынган. Анда Кыргыз Республикасынын аймагына банктык продуктту ташып келүүдө КНС төлөөдөн бошотуу каралган. Аталган мыйзамды аткаруу максатында, Улуттук банк менен коммерциялык

банктар ортосунда республикага банктык жабдууларды ташып келүү жөнүндө макулдашууга кол коюлган жана 2018-жылдын январынан 2018-жылдын декабрына чейинки аралыкта өлкөгө 971 банкомат, 12 538 POS-терминал, 1 622 төлөм терминалы алып келинген.

Ошондой эле Кыргыз Республикасынын Өкмөтүнүн «Керектөөчүлөрдүн укуктарын коргоо боюнча чаралар жөнүндө» токтомуна соода-тейлөө ишканаларында төлөмдөрдү накталай эмес түрдө кабыл алуу үчүн жабдууну милдеттүү түрдө орнотуу тууралуу өзгөртүүлөр киргизилген. Бул токтомго ылайык, керектөөчүлөр соода-тейлөө ишканаларында банктык төлөм картаны, электрондук акчаны жана QR-коддорун колдонуу менен төлөй алышат. 2022-жылдын декабрь айынын акырына карата абал боюнча соода-тейлөө ишканаларында орнотулган POS-терминалдардын саны 13 744 даанага жеткен, ал эми 2018-жылдын башында POS-терминалдардын саны 6 646 даана болгон, бул жалпысынан, улуттук валютадагы накталай эмес төлөмдөрдүн көбөйүшү эсебинен өлкө экономикасын доллардан арылтуу деңгээлинин төмөндөшүнө таасирин тийгизет.

Аталган токтомду аткаруу тартиби жана карта ээлеринин товарларга жана кызмат көрсөтүүлөргө накталай эмес түрдө төлөө укугу тууралуу ишкерлерге маалымдоо максатында, чарба жүргүзүүчү субъекттер үчүн социалдык видеороликтер даярдалып, республиканын жана региондордун телеканалдарына көрсөтүү (прокат) үчүн берилген, ошондой эле Улуттук банктын расмий интернет-сайтына да маалымат жайгаштырылган.

Төлөм кызматтарын жана инновациялык технологияларды колдонуу тууралуу калкка маалымат берүү үчүн Улуттук банк Эл аралык финансы корпорациясы менен биргеликте «Санарип финансылык кызмат көрсөтүүлөрү» темасында беш ролик иштелип чыккан жана «Финсабат» сайтына жайгаштырылып, республиканын жана региондун телеканалдарында көрсөтүлгөн.

Накталай эмес төлөмдөрдүн жана эсептешүүлөрдүн үлүшүн көбөйтүүгө багытталган иш-чараларды жүзөгө ашыруу алкагында келтирилген маалыматтар, жалпысынан, төлөм системасынын көрсөткүчтөрүнүн алгылыктуу динамикасын түшүндүрөт (2-таблица).

2020 жана 2021-жылдарда банктар аралык төлөм системаларынын максаттуу көрсөткүчтөрү боюнча (ПКС жана ГСРРВ), ПКС жана

ГСРРВ боюнча айкын көрсөткүчтөр чарба жүргүзүүчү субъекттердин COVID-19га байланыштуу өзгөчө кырдаал жана өзгөчө абал учурунда, ошондой эле төлөмдөрдүн, анын ичинде COVID-19га байланыштуу көбүнчө дароо төлөмдөр системасы, агенттердин мобилдик тиркемелери, электрондук акча аркылуу өтүшүнөн улам, экономикалык жигердүүлүктүн төмөндөшүнө байланыштуу, пландаштырылган көрсөткүчтөрдөн төмөн деңгээлде түптөлгөндүгүн белгилеп кетүү зарыл.

Ошентип, 2020-жылы ПКС жана ГСРРВ аркылуу 4,1 трлн сом суммасына 8,2 млн төлөм өткөрүлгөн, бул саны жагынан 2019-жылга салыштырмалуу 22,6 пайызга аз, ал эми көлөмү боюнча 23,5 пайызга көп. 2020-жылы ГСРРВда төлөмдөрдүн көлөмү 25,7 пайызга өскөн, ал эми ПКСтеги төлөмдөр 9,6 пайызга азайган. Ошол эле учурда 2021-жылы ПКС жана ГСРРВ аркылуу 5,6 трлн сом суммасына 8,5 млн төлөм өткөрүлгөн. 2020-жылга салыштырганда төлөмдөрдүн саны жана көлөмү, тиешелүүлүгүнө жараша, 4,3 жана 34,9 пайызга жогорулаган. Ал эми 2021-жыл үчүн ПКСте жана ГСРРВда төлөмдөрдүн көлөмү, тиешелүүлүгүнө жараша, 35,4 жана 23,8 пайызга өскөн.

2022-жылдын жыйынтыгы боюнча ПКС жана ГСРРВ аркылуу 10,6 триллион сом суммасында 8,8 миллион төлөм жүргүзүлдү, 2021-жылга салыштырмалуу төлөмдөрдүн саны боюнча көрсөткүчтөр 2,7 пайызга, ал эми көлөмү боюнча 1,9 эсе өскөн. Мында 2022-жылга ГСРРВ жана ПКС боюнча төлөмдөрдүн көлөмү тиешелүүлүгүнө жараша 1,9 эсеге жана 8,9 пайызга өскөн.

Өлкөнүн төлөм инфраструктурасын мүнөздөгөн көрсөткүчтөр региондорду банктык жабдуу менен камсыз кылуу иш-чараларын жүргүзүүнүн зарылдыгы тууралуу билдирет.

2-таблица. Төлөм системасы боюнча айкын жана болжолдуу көрсөткүчтөр

№	Пакеттик клиринг системасы										
	Болжолдоо 2018	Факт 2018	Болжолдоо 2019	Факт 2019	Болжолдоо 2020	Факт 2020	Болжолдоо 2021	Факт 2021	Болжолдоо 2022	Факт 2022	
1	Төлөмдөр саны (бирдик)	8 682 343	9 280 553	9 116 460	10 065 382	9 572 283	7 645 196	10 050 897	7 921 057	10 553 442	8 025 106
2	Төлөмдөр көлөмү (млн сом)	187 387,0	200 777,7	196 756,3	210 701,3	206 594,1	190 413,6	216 923,8	235 723,3	227 770,0	256 628,6
Айкын убакыт ыргагында эсептешүүлөрдүн grosстук системасы боюнча											
1	Төлөмдөр саны (бирдик)	385 955	444 214	405 253	494 779	425 516	528 481	446 791	607 830	469 131	731 743
2	Төлөмдөр көлөмү (млн сом)	5 081 447,7	3 020 120,2	5 335 520,1	3 126 378,4	5 602 296,1	3 931 296,0	5 882 410,9	5 323 369,8	6 176 531,4	10 315 138,8
Карттарды пайдалануу менен эсептешүүлөр системасы											
1	Жылдын акырына карата эмитирленген төлөм карттарынын саны (жылдын акырына карата бардыгы болуп жүгүртүлөү карттар, миң даана)	2 020,0	2 432,6	2 121,0	2 980,6	2 227,1	3 388,3	2 338,4	3 757,1	2 455,4	5 236,0
2	1 адамга эсептелгенде банктык төлөм карттарынын жайылтылышы деңгээли (даана)	0,50	0,58	0,51	0,70	0,53	0,78	0,55	0,85	0,57	1,17
3	Төлөм карттарын пайдалануу менен ишке ашырылган операциялардын саны (миң даана)	27 350,8	38 000,0	28 718,4	47 703,4	30 154,3	58 542,4	31 662,0	84 210,7	33 245,1	128 314,1

4	1 адамга эсептегенде операциялардын орточо саны (даана)	6,7	9,0	6,9	11,2	7,2	13,5	7,4	19,1	7,7	28,6
5	Төлөм карттары боюнча ишке ашырылган операциялар келөмү (млн сом)	151 212,1	196 241,7	158 772,7	237 860,7	166 711,3	269 792,8	175 046,9	375 103,0	183 799,2	524 663,1
6	Калтын жан башына эсептегенде карттар менен ишке ашырылган операциялардын орточо келөмү (сом)	35 966,0	46 713,1	37 764,0	55 722,0	39 652,1	62 198,6	41 634,7	85 074,7	43 716,0	117 006,4
7	1 банкоматка туура келген адамдын саны (адам)	2 598	2 654	2 396	2 493	2 209	2 337	2 056	2 308	1 930	2 197
8	1 POS-терминалга туура келген адамдын саны (адам)	427	418	378	384	343	359	314	337	290	276
Электрондук акчаны пайдалануу менен эсептешүүлөр системасы											
1	Пайдалануучулардын саны (электрондук калчыктардын саны) (бирдик)	696,8	1 209,0	940,7	1 960,3	1 270,0	3 505,1	1 714,5	4 727,2	2 314,6	5 416,1
2	Электрондук акчаны пайдалануу менен бардыгы болуп операциялар (миң даана)	1 582,6	31 032,3	17 470,9	30 038,7	19 218,0	33 899,2	21 139,8	31 741,1	23 253,8	35 686,8

3	Электрондук акчаны пайдалануу менен ишке ашырылган транзакциялардын жалпы көлөмү (млн сом)	9 660,8	29 525,2	10 626,9	44 952,2	11 689,6	61 443,9	12 858,6	85 967,6	14 144,4	98 010,1
		¹ Численность взрослого населения на территории КР (Тыс. чел)	4 071,8	4 201,0	4 132,9	4 268,7	4 194,8	4 337,6	4 257,8	4 409,1	4 321,6

¹Эмгекке жарамдуу курактагы жана эмгекке жарамдуу курактан улуу калктын саны эске алынган.

2022-жылга карата бойго жеткен калктын болжолдуу көрсөткүчү.

§ 3. Төлөм системасы боюнча ченемдик укуктук базаны өркүндөтүүнүн алкагында негизги жыйынтыктар

Кыргыз Республикасынын Президенти 2021-жылдын 24-апрелинде Кыргыз Республикасынын «Кыргыз Республикасынын «Кыргыз Республикасынын төлөм системасы жөнүндө» мыйзамына өзгөртүүлөрдү киргизүү тууралуу» мыйзамга (мындан ары – Мыйзам) кол койгон. Бул Мыйзамдын негизги талаптарынын биринен болуп мамлекет ичиндеги төлөмдөрдү улуттук валютада Кыргыз Республикасынын аймагында өткөрүү жана мамлекет ичиндеги төлөмдөр боюнча клирингди улуттук төлөм системасынын оператору тарабынан жүргүзүү талабы белгиленген, ал 2024-жылдын 4-майында күчүнө кирет. Аталган талап өлкөнүн финансылык коопсуздугун камсыз кылуу аркылуу анын төлөө мүмкүнчүлүгүнүн көз карандысыздыгын камсыз кылууга, мындай төлөмдөр боюнча маалыматтын ачыкка чыгуу тобокелдигин төмөндөтүүгө жана төлөмдөрдүн өлкө бюджетине/ бюджетинен өз убагында түшүүсүнө, процессинг кызматтарынын ички рыногун өнүктүрүүгө жана натыйжалуу акча жүгүртүүнү уюштурууга багытталган.

Ченемдик укуктук базаны өркүндөтүүдө төлөм кызматтарын санариптештирүү боюнча жүргүзүлгөн иш-чараларды эске алуу менен, ошондой эле Мыйзамга ылайык келтирүү максатында, Улуттук банк тарабынан төмөнкүлөргө багытталган бир катар ченемдик укуктук актылар иштелип чыгып, бекитилген:

- төлөм системаларынын операторлорунун жана төлөм уюмдарынын ишин лицензиялоого, алардын ишин жөнгө салууга жана көзөмөлдөөгө;

- тобокелдиктерди алдын алуу жана минималдаштыруу үчүн республиканын төлөм системасын көзөмөлдөөнү (оверсайт) өркүндөтүүгө;

- республиканын коммерциялык банктары тарабынан банктык жана төлөм кызматтарын аралыктан сунуштоо жана электрондук акча чыгаруу аркылуу инновациялык технологияларды өнүктүрүүгө;

- банк эмес финансы-кредит уюмдарынын инновациялык инструменттер менен төлөмдөрдү өткөрүү жана калкты аралыктан тейлөө ыкмаларын көбөйтүүгө;

- мобилдик тиркемелерди жана электрондук капчыктарды идентификациядан өтүүсүз колдонгондорго байланыштуу тобокелдиктерди жөнгө салууга жана мындай кызматтарды пайдалануучуларды милдеттүү түрдө идентификациялоо боюнча ченемди киргизүүгө;

- Кыргыз Республикасынын төлөм системаларын бириктирген бирдиктүү улуттук төлөм жана эсептешүү мейкиндигин түзүүгө жана төлөм системаларынын функционалдык жактан өз ара айкалышуусун камсыз кылууга;

- штрихкодду (QR-код) колдонуу менен төлөмдөрдү өткөрүү жана төлөөчүлөргө бирдей төлөм системасын сунуштоо үчүн ар башка төлөм системаларын өз ара интеграциялоо мүмкүнчүлүгүн камсыз кылууга;

- коммерциялык банктардын агенттери аркылуу республиканын региондорунда калктын ар түрдүү банктык кызматтардан пайдалануу мүмкүнчүлүгүн кеңейтүүгө;

- Кыргыз Республикасынын аймагында банктык төлөм карталары боюнча эмиссия, эквайринг, процессинг жүргүзүүдө жана жайылтууда тобокелдиктерди минималдаштырууга;

- төлөм системаларын колдонуучулардын кызыкчылыгын коргоого, төлөм системаларынын натыйжалуулугун, коопсуздугун жана ишенимдүүлүгүн колдоого жана камсыз кылууга, кылмыштуу кирешелерди легалдаштырууга (адалдоого) жана террористтик же экстремисттик ишти каржылоого каршы аракеттенүүгө.

2022-жылы Кыргыз Республикасынын «Виртуалдык активдер жөнүндө» мыйзамы кабыл алынган, ага ылайык Улуттук банктын көзөмөлүнө алынган, виртуалдык активдер боюнча кызматтарды сунуштоочу катары виртуалдык активдерге байланыштуу ишкердикти жүргүзгөн юридикалык жактардын иши Улуттук банк тарабынан жөнгө салынат.

Ченемдик укуктук актыларды Кыргыз Республикасынын «Виртуалдык активдер жөнүндө» мыйзамына ылайык келтирүү максатында, 2022-жылы Улуттук банк «Виртуалдык активдерге байланышкан кызматтарды сунуштоо тартибин бекитүү жөнүндө» токтом долбоорун иштеп чыгып, коомдук талкууга сунуштаган.

§ 4. Төлөм системаларынын операторлорунун жана төлөм уюмдарынын ишин жөнгө салуунун жана көзөмөлдөөнүн алкагында негизги көрсөткүчтөр

2022-жылдын акырына карата абал боюнча 24 юридикалык жак Кыргыз Республикасынын Улуттук банкынын (мындан ары – Улуттук банк) лицензиясына ээ болгон, алардын ичинен 23 лицензия – төлөм системасынын операторунун ишин жүзөгө ашыруу укугуна жана 24 лицензия – төлөм уюмунун ишин жүзөгө ашыруу укугуна берилген.

Улуттук банк төлөм системаларынын ишинин туруктуулугун, ишенимдүүлүгүн жана үзгүлтүксүздүгүн сактоо, төлөм кызматтарынан пайдалануу мүмкүнчүлүгүн арттыруу, ошондой эле террористтик ишти каржылоого жана кылмыштуу кирешелерди легалдаштырууга (адалдоого) каршы аракеттенүү (ПФТД/ЛПД) максатында, төлөм системаларынын операторлорунун жана төлөм уюмдарынын ишин инспектордук текшерүүлөр аркылуу көзөмөлдөөнү уланткан, ошондой эле мыйзам талаптары бузулгандыгы аныкталган учурда Кыргыз Республикасынын мыйзамдарына, анын ичинде ПФТД/ЛПД жөнүндө мыйзамдарга ылайык таасир этүү чараларын колдонгон.

2022-жылдын акырына карата абал боюнча Улуттук банкта акча которуу системаларынын 34 оператору, анын ичинен локалдык (филиалдар арасында) акча которуу системаларынын 19 оператору, эл аралык акча которуу системаларынын 15 оператору катталган. Мындан тышкары, Кыргыз Республикасынын аймагында банктык төлөм карталарын колдонуу менен кызмат көрсөтүү үчүн 7 эл аралык төлөм системасы жана эл аралык электрондук акчаны колдонуу менен кызмат көрсөтүү үчүн эл аралык электрондук акча системаларынын 10 оператору/эмитенти каттоодон өткөн.

§ 5. Санариптик төлөм технологияларын өнүктүрүүнүн негизги натыйжалары

Отчеттук мезгил ичинде санариптик төлөм технологиялары орто мөөнөттүү мезгилге бекитилген пландарга жана программаларга ылайык өнүктүрүлгөн. Адсак, Кыргыз Республикасынын Президентинин «2020-жылды Региондорду өнүктүрүү, өлкөнү санариптештирүү жана балдарды колдоо жылы деп жарыялоо жөнүндө», «Финансы рыногун мындан ары өнүктүрүү боюнча чаралар жөнүндө» жарлыктарын аткаруу максатында, Улуттук банк

коммерциялык банктар менен биргеликте региондордо электрондук төлөмдөрдү жана мобилдик банкингди жайылтуу, юридикалык жактарды жана жеке ишкерлерге түрткү берүү, керектөөчүлөргө товарларга/кызмат көрсөтүүлөргө накталай эмес түрдө, анын ичинде QR-кодду колдонуу менен төлөө мүмкүнчүлүгүн берүү, ошондой эле аралыкта орнотулган бардык жабдууларда байланышсыз карталарды кабыл алуу жана тейлөө боюнча иш-чараларды жүргүзгөн.

Дүйнөлүк тажрыйбаны эске алуу менен санариптик төлөм технологиялары боюнча артыкчылыктуу багыттарды аныктоо жана төлөм системасынын натыйжалуулугун, коопсуздугун жана ишенимдүүлүгүн мындан ары жогорулатуу милдеттерин ишке ашыруу, финансы уюмдарынын жана алардын кардарларынын, мамлекеттик башкаруу органдарынын жана коммерциялык уюмдардын электрондук байланыш каналдары аркылуу талаптагыдай өз ара иш алып баруусун камсыз кылуу максатында, Кыргыз Республикасында 2020-2022-жылдарга санариптик төлөм технологияларын өнүктүрүү концепциясы (мындан ары – Концепция) бекитилген.

Алдын ала каралган иш-чараларды жүргүзүүнүн жыйынтыгында:

- коммерциялык банктар колдонуучу үчүн ыңгайлуу убакта 24/7/365 режиминде банктык эсепти башкаруу үчүн аралыктагы каналдар (Мобилдик банкинг, Интернет-банкнг) аркылуу обочо туруп төлөм өткөрүү кызматын көрсөткөн;

- «Элкарт» улуттук төлөм системасынын «Элкарт Мобайл» мобилдик тиркемеси аркылуу сунушталуучу кызматтардын түрү көбөйтүлгөн, буга 13 коммерциялык банк кошулган, ошондой эле «Элкарт Трейд» мобилдик тиркемеси аркылуу соода-тейлөө ишканалары товарларга/кызмат көрсөтүүлөргө төлөмдөрдү накталай эмес түрдө, анын ичинде QR-кодду колдонуу менен кабыл алышат;

- ар башка төлөм системаларынын өз ара интеграцияланышын камсыз кылуу жана төлөөчүлөргө QR-коддору аркылуу төлөмдөрдү өткөрүү жана которуу үчүн бирдей төлөм мейкиндигин түзүү максатында, өз ара иш алып баруу оператору катталган жана төлөм системаларынын катышуучулары менен системалар аралык интеграция боюнча иш-чаралар аяктаган. Улуттук банк Башкармасынын токтому менен QR-коддорду колдонуу менен төлөмдөрдү жүргүзүү эрежелерине өзгөртүүлөр киргизилген. Өзгөртүүлөрдө төлөм системасынын катышуучулары QR-коддорун

Улуттук стандартка келтирүүсү жана QR-код аркылуу төлөөдө өз ара иш алып баруу үчүн өз ара аракеттенүү операторуна туташуусу боюнча милдеттүү талаптар белгиленет;

- ЕАЭБ мейкиндигинде финансылык уюмдардын санариптик өз ара иш алып баруусун камсыз кылуу, банктык ачык интерфейстер (мындан ары – API) технологиясын тесттен өткөрүү, колдонуу, ошондой эле API технологиясын өнүктүрүү потенциалын баалоо үчүн, Кыргыз Республикасынын финансы рыногу үчүн Кыргыз Республикасынын бир нече коммерциялык банктарынын катышуусунда маалымат API технологиясын бирдиктүү стандарт боюнча сыноодон өткөрүү боюнча биргелешкен пилоттук долбоор жүргүзүлгөн;

- Кыргыз Республикасында бирдиктүү санарип финансылык онлайн-платформаны ишке ашыруу максатында, «Кыргызстан банктарынын союзу» юридикалык жактар бирикмеси менен биргеликте финансылык маркетплейсти түзүү боюнча жол картасына кол коюлган. Финансылык платформанын (маркетплейс) кызматтарынын оператору боло ала турган катышуучуларды жана бул платформада сунушталган кызматтардын тизмесин аныктоо үчүн, Улуттук банк Башкармасынын токтому менен «Кыргыз Республикасында ачык программалык интерфейстерди колдонуу менен финансылык платформалар (маркетплейс) аркылуу финансылык кызмат көрсөтүүлөрдү пайдалануу мүмкүнчүлүгүн жөнгө салуу жөнүндө» жобо бекитилген. Мындан тышкары, API ачык интерфейстери аркылуу маалымат алмашуучу финансылык платформанын (маркетплейс) кызматтарынын операторуна жана финансы кызматтарын сунуштоочуларга тиешелүү талаптар белгиленген;

- виртуалдык активдерди жүгүртүүнү жана виртуалдык активдер чөйрөсүндөгү ишти жөнгө салуу үчүн укуктук негиз түзүү максатында, Кыргыз Республикасынын «Виртуалдык активдер чөйрөсүндөгү иш жөнүндө» жана «Кыргыз Республикасынын виртуалдык активдер чөйрөсүндөгү айрым мыйзам актыларына өзгөртүүлөрдү киргизүү жөнүндө» мыйзам долбоорлору иштелип чыгып, коомдук талкуудан өткөрүлгөн;

- Тез төлөмдөр системасын ишке киргизүү боюнча долбоордун алкагында иштер жүргүзүлүп жатат, төлөм системаларын модернизациялоо жана алардын коммерциялык банктардын

кардарлары ортосунда айкын убакыт ыргагында төлөмдөрдү өткөрүүгө мүмкүндүк берүүчү функционалын көбөйтүү үчүн, системага жалпы талаптар иштелип чыккан.

Анын үстүнө, калкка ыңгайлуу шарттарды түзүү, ошондой эле инновациялык банктык жана төлөм кызматтарын жайылтууга кеткен убакытты жана чыгымды кыскартуу максатында, «жөнгө салуу аянтчасы» ишке киргизилген. Отчеттук мезгилде көзөмөлгө алынган үч уюм убактылуу лицензиянын негизинде төмөнкү банктык операцияларды ишке ашырган: накталай эмес түрдө кредит берүү үчүн алдын ала чыгарылган «Элкарт» кредиттик карталарын эмиссиялоо, банктык карталардын эквайринги, QR-кодду колдонуу менен төлөмдөрдү кабыл алуу жана тейлөө, ошондой эле жеке электрондук акчаны чыгаруу (эмиссиялоо) жана ордун жабуу, электрондук капчыктарды пайдалануу үчүн төлөм карталарын чыгаруу (эмиссиялоо).

Улуттук банк калкка санариптик төлөм кызматтарын жана инновациялык технологияларды колдонуунун артыкчылыктары жана ыңгайлуулугу тууралуу маалымдоо үчүн, «Байланышсыз Элкарт» тиркемесинен байланышсыз төлөмдөрдү өткөрүү, QR-кодду колдонуу аркылуу төлөө, электрондук капчыктар, мобилдик жана интернет-банкингди, «Элкарт Мобайл» мобилдик тиркемесин колдонуу жөнүндө видеоматериалдарды иштеп чыккан жана интернет ресурстарына жайгаштырган.

Кыргыз Республикасын 2026-жылга чейин өнүктүрүүнүн улуттук программасын ишке ашыруу алкагында, Санарип сом концепциясы бекитилген, ага ылайык, санарип сом улуттук валютанын кошумча формасы болуп калат жана Улуттук банк тарабынан санариптик формада чыгарылат. Санарип сом накталай сом сыяктуу эле, Улуттук банктын милдеттенмеси болуп саналат. Ошондой эле санарип сом акчанын – жүгүртүү (төлөө) каражаты, нарк өлчөмү жана топтоо каражаты сыяктуу бардык функцияларын аткаруу менен накталай жана накталай эмес сом менен катар эле колдонула тургандыгы болжолдонууда.

3-ГЛАВА

Төлөм системасын мындан ары 2023-2027-жылдарда өнүктүрүү боюнча комплекстүү милдеттер

§ 1. Төлөм системасын өнүктүрүү боюнча негизги милдеттер

Улуттук банктын төлөм системасын 2023-2027-жылдарда өнүктүрүү боюнча негизги милдеттеринен болуп, Кыргыз Республикасынын аймагында накталай эмес төлөмдөрдүн үлүшүн көбөйтүү, төлөм системаларынын ишин жаңы маалымат жана телекоммуникациялык технологиялар аркылуу жогорку технологиялык деңгээлде колдоо болуп саналат. Аталган технологиялар Кыргыз Республикасынын экономикасынын ар башка субъекттеринин ортосунда төлөмдөрдү коопсуз жана натыйжалуу өткөрүлүшүн камсыз кылат.

Улуттук банктын 2023-2027-жылдардагы иш-аракеттери төлөм системаларын төмөнкү негизги багыттар боюнча өнүктүрүүгө жумшалат.

1. Кыргыз Республикасынын аймагында накталай эмес төлөмдөрдүн үлүшүн көбөйтүү

Улуттук банк төлөм системасынын катышуучулары менен биргеликте төлөм системаларын жогорку технологиялык деңгээлде колдоо, чекене төлөмдөр рыногун мындан ары өнүктүрүү, учурдагы тенденцияларды жана санарип төлөм технологияларынын бат өнүгүп жаткандыгын эске алуу менен ченемдик укуктук базаны өркүндөтүү, төлөм рыногунун катышуучуларынын ишин жөнгө салуу аркылуу накталай эмес төлөмдөрдү көбөйтүүгө багытталган иш-чараларды жүргүзүүнү улантат.

Улуттук банк бул багытты ишке ашырууда төлөм кызматтарынын калкка жана чарба жүргүзүүчү субъекттерге жеткиликтүүлүгүн жогорулатууга багытталган иш-чараларга, анын ичинде төмөнкүлөр аркылуу катышат:

– төлөм кызматтарын көрсөтүү чөйрөсүн кеңейтүүчү жана калк жана чарба жүргүзүүчү субъекттер үчүн алардын наркын, атап айтканда, банктык кызматтарды аралыктан пайдалануу

мүмкүнчүлүгүн берүү аркылуу төмөндөтүүчү инновациялык төлөм технологияларын жайылтууга көмөктөшүү;

– электрондук төлөм каражаттарын колдонуу чөйрөсүн кеңейтүү, атап айтканда, мамлекеттик кызмат көрсөтүүлөргө төлөө үчүн.

Улуттук банк калктын жана чарба жүргүзүүчү субъекттердин финансылык кызматтарга ишенимин жогорулатууга багытталган иш-чараларга да, анын ичинде төмөнкүлөргө көмөк көрсөтүү аркылуу катышат:

– электрондук төлөм каражатын колдонуунун коопсуздугун жогорулатууга, анын ичинде алдамчылык операцияларына каршы күрөшүүгө жана акча каражаттарын которууда маалыматтын корголбой калуу тобокелдигин төмөндөтүүгө;

– калкка жана чарба жүргүзүүчү субъекттерге төлөм кызматтарын сунуштоо шарттары, анын ичинде төлөм кызматтарына тарифтер жөнүндө маалымат берүү аркылуу төлөм кызматтарынын жеткиликтүүлүгүн жогорулатууга;

– банктык жана төлөм кызматтарынын укугун коргоону өркүндөтүү;

– калкка сунушталуучу төлөм кызматтары, ага кошо келип чыгуучу тобокелдиктер жана коопсуздук чаралары тууралуу маалымдоо менен алардын төлөм кызматтарын колдонуу жагында финансылык сабаттуулугун жогорулатууга;

– калктын накталай эмес эсептешүүдө ар башка төлөм инструменттерин колдонуусуна, накталай эмес төлөмдөрдүн мамлекеттик деңгээлдеги маанисине калктын, коомчулуктун көңүл буруусуна багытталган маалымат кампанияларын жүргүзүүгө өбөлгө түзүүгө.

Мындан тышкары, Улуттук банк төмөнкүлөр боюнча иш-чараларды жүргүзөт:

– кардарларды төлөмдөрдү накталай эмес түрдө кабыл алуу/өткөрүү жагынан тейлөө боюнча инфраструктураны өнүктүрүүгө, ага кошо агенттик түйүндөрдү кеңейтүүгө, аралыкта орнотулган жабдууну: POS-терминалдарды, банкоматтарды, төлөм терминалдарын, QR-коддорун, Кыргыз Республикасында ар башка төлөм инструменттерин кабыл алуу жана тейлөө боюнча техникалык инфраструктураны түзгөн башка жабдууларды көбөйтүүгө;

– мамлекеттик жана жеке секторлор менен төлөм системаларын, финансылык жана чекене рынокту өнүктүрүү маселелери боюнча өз ара иш алып барууга;

– төлөм системасынын катышуучулары менен мамлекеттик органдарды, бюджеттик уюмдарды, бизнес субъекттерин төлөм инструменттеринин ар башка түрлөрүн колдонуу менен накталай эмес эсептешүүлөргө өткөрүүгө шарт түзүү боюнча өз ара иш алып барууга;

– коммерциялык банктар менен алардын көп функционалдуу социалдык жеңилдиктерди берүүчү карталардын (медициналык, транспорттук, салык, пенсиялык, банктык), Кыргыз Республикасынын Финансы министрлигинин Борбордук казыналыгынын бюджеттик каражаттарын алуучунун карталарынын негизинде, бюджеттен бөлүнүүчү каражаттардын сарпталышын контролдоо максатында, социалдык долбоолорду ишке ашыруусунда мындан ары өз ара иш алып барууга;

– обочо туруп/аралыктан банктык тейлөө (интернет-банкинг, мобилдик-банкинг) системаларын өнүктүрүүгө өбөлгө түзүүгө, бул системалардын иштешин укуктук жактан жөнгө салууну өнүктүрүүгө;

– банктык төлөм караталарын, электрондук акчаны, QR-коддорун, аралыктан банктык тейлөө системаларын колдонуу менен операциялардын коопсуздугунун тиешелүү деңгээлин эл аралык стандарттарга ылайык камсыз кылууга.

Кыргыз Республикасынын аймагында мамлекет ичиндеги төлөмдөрдү жүргүзүүдө, аларды жүргүзүүгө жана иштеп чыгууга тышкы факторлордун кийлигишүүсүнө жол бербөө боюнча негизги проблема чечилет. Бул өлкөнүн көз карандысыздыгына, финансылык коопсуздук боюнча тобокелдиктерди төмөндөтүүгө, бул төлөмдөр боюнча маалыматтын ачыкка чыгуу тобокелдигин төмөндөтүүгө жана өлкө бюджетине/бюджетинен төлөмдөрдүн өз убагында түшүүсүнө өбөлгө түзөт.

Натыйжада, өлкөдө ички ресурстардын коопсуздугун жана өнүктүрүлүшүн жана накталай эмес түрдө төлөмдөрдү жана эсептешүүлөрдү жүргүзүү мүмкүнчүлүгүн камсыз кылуу үчүн бардык шарттар түзүлөт, бул, жалпысынан, өлкөнүн социалдык-экономикалык абалына оң таасирин тийгизет.

2. Улуттук төлөм системасын өнүктүрүү жана аны башка өлкөлөрдүн төлөм системалары менен интеграциялоо боюнча иш-чараларды жүргүзүү

Улуттук банк улуттук төлөм системасын өнүктүрүү боюнча иштерди улантат, анда «Элкарт» улуттук төлөм карталары менен эсептешүүлөр системасы, жаңы төлөм инструменттери жана кызмат көрсөтүүлөрү, жана алар колдонулган продуктулар, атаандаштыкка жөндөмдүү жергиликтүү иштеп чыгуулар камтылат.

«Элкарт» улуттук төлөм системасын өнүктүрүүгө багытталган иш-чараларда төмөнкүлөр боюнча багыттар камтылат:

– «Элкарт» улуттук төлөм карталары менен эсептешүүлөр системасын өнүктүрүүгө көмөктөшүү, «БПБ» ЖАКка анын базасында чекене жана утурумдук төлөмдөрдү иштеп чыгуу боюнча тейлөө борборун түзүү үчүн колдоо көрсөтүү;

– «Элкарт» карталарын колдонуу менен төлөм кызматтарынын түрлөрүн байланышсыз төлөмдөр технологиясынын негизинде мындан ары көбөйтүү, санариптик жана виртуалдык «Элкарт» карталарына акырындап өтүүнү камсыз кылуу;

– социалдык долбоорлорду ишке ашыруу, улуттук төлөм системасын жайылтууга багытталган иш-чараларды жүргүзүү ж.б.;

– банктык төлөм карталарынын коопсуздугун камсыз кылуу жана алдамчылык транзакцияларына жол бербөө боюнча талаптарды жогорулатуу;

– статистикалык отчетторду түзүү жана системаларга уруксатсыз кирүү мүмкүндүгүн он-лайн текшерүүлөрдү уюштуруу мүмкүнчүлүгү менен банктардын мониторинг жүргүзүү системасын жайылтууга көмөктөшүү;

– «Элкарт» улуттук төлөм системасын жакынкы жана ыраакы чет мамлекеттердин, ошондой эле бирдиктүү экономикалык мейкиндикке мүчө өлкөлөрдүн төлөм системалары менен интеграциялоого багытталган иштерди жүргүзүү, «Элкарт» системасынын баа түзүү саясатынын артыкчылыктарынын, карта ээлеринин лоялдуулук программаларын ишке ашыруу, инновациялык жана санариптик төлөм технологияларын колдонуу менен жергиликтүү алдыңкы иштеп чыгууларды жана чечимдерди жайылтуу эсебинен банктык

төлөм карталарынын ички жана эл аралык рыногунда атаандаштыкка жөндөмдүүлүгүн жогорулатуу;

– жеке адамдар тарабынан бюджетке накталай эмес түрдөгү төлөмдөрдү өткөрүү мүмкүнчүлүгүн кеңейтүү, ошондой эле бюджеттик милдеттенмелер боюнча акча каражаттарын (эмгек акыны, пенсияларды, стипендияларды кошо алганда) алуу максатында, Кыргыз Республикасынын кызыкдар мамлекеттик бийлик органдарынын жана төлөм системаларынын операторлорунун өз ара натыйжалуу иш алып баруусуна ебөлгө түзүү.

Улуттук банк ЕАЭБдин санариптик финансылык инфраструктурасын финансылык билдирүүлөрдүн (ISO 20022 стандарты, API стандарты) форматтары боюнча эл аралык стандарттарды жайылтуу, финансылык технологияларды өнүктүрүү жагында негизги багыттар боюнча өнүктүрүүнү координациялоо боюнча жумушчу топтун алкагында ЕАЭБге кирген өлкөлөрдүн борбордук (улуттук) банктары менен өз ара иш алып барууну улантат.

3. Мониторинг жүргүзүү жана инновациялык төлөм кызматтарын жайылтуу үчүн ыңгайлуу шарттарды түзүү

Улуттук банк орто мөөнөттүү мезгилде инновациялык банктык кызматтарды жана санариптик төлөм чечимдерин жайылтуу үчүн ыңгайлуу шарттарды түзүүгө багытталган, алардын негизи 2020-2022-жылдары Кыргыз Республикасында санарип технологияларды өнүктүрүү концепциясына киргизилген жана Улуттук банк Башкармасынын 2020-жылдын 27-мартында №2020-П-14/17-4-(ПС) токтому менен бекитилген иш-чаралар планына киргизилген, анын ичинде төмөнкүлөр аркылуу узак мөөнөттүү иш-чараларын улантат:

– өлкөнүн бүткүл аймагында банктык кызматтар жеткиликтүү болушу үчүн калкты аралыктан тейлөө каналдарынын (электрондук акча, мобилдик тиркемелер, байланышсыз төлөмдөр жана төлөм кызматтарын сунуштоо чөйрөсүн кеңейтүүчү жана калк жана чарба жүргүзүүчү субъекттер үчүн алардын наркын төмөндөтүүчү башка технологиялык чечимдер) бардык жерде жайылышына көмөктөшүү;

– жаңы төлөм продукттардын/кызмат көрсөтүүлөрдүн рынокко чыгышына жана аларды жөнгө салуу боюнча технологияларды, анын

ичинде атайын жөнгө салуу режимдери аркылуу тесттен өткөрүүгө, колдонуудагы ченемдердин жана эрежелердин системасын баалоого, жаңы технологиялар үчүн потенциалдуу тоскоолдуктарды аныктоого багытталган ченемдерди иштеп чыгууга;

– Кыргыз Республикасынын кызыкдар мамлекеттик бийлик органдары жана төлөм кызматтары рыногунун катышуучулары менен жаңы төлөм продукттарын/кызмат көрсөтүүлөрүн, анын ичинде бөлүштүрүлгөн реестрлер технологияларын колдонуу менен жайылтуу маселелери боюнча өз ара иш алып баруусуна, ошондой эле Кыргыз Республикасынын аймагында электрондук коммерцияны жигердүү өнүктүрүүгө көмөк көрсөтүү.

Улуттук банк улуттук төлөм системасынын жана бүтүндөй экономиканын алдында турган учурдагы талаптарды жана милдеттерди эске алуу менен, Кыргыз Республикасын 2026-жылга чейин өнүктүрүүнүн улуттук программасында каралган иш-чараларды жүргүзөт.

3.1. Финансылык кызматтар жана продукттар үчүн финансылык платформа (маркетплейс)

Төлөм системаларынын катышуучулары жана/же өзүнчө юридикалык жак тарабынан Кыргыз Республикасынын ченемдик укуктук актыларынын талаптарына ылайык, финансылык кызматтар жана продукттар үчүн финансылык платформанын (маркетплейс) түзүлүшү финансы рыногунда атаандаштыкты өнүктүрүүгө, кардарлардын «бирдиктүү терезе» режиминде кызматтарды пайдалануусунун ыңгайлуулугун, ачык-айкындуулугун жана ыкчамдыгын жогорулатууга, финансылык кызматтарды пайдалануу үчүн тоскоолдуктарды четтетүүгө өбөлгө түзөт.

Финансылык платформа (маркетплейс) рыноктун бардык катышуучуларына башка финансылык аянтчалар менен катар эле, анын ичинде чат, бот жана робо-эдвайзингди ж.б. колдонуу менен кардарлар үчүн талап кылынган финансылык кызматтарды жана продукттарды издөө жана ыңгайлуу сунуштоо мүмкүнчүлүгүн берет. Платформа финансылык экосистеманын катышуучуларынын сунуштары боюнча маалыматтарды консолидациялайт, кардарлардын муктаждыктарын талдап, алар үчүн сунуштарды персонализациялайт.

Улуттук банк финансылык платформалардын реестрин жүргүзөт (маркетплейс).

3.2. Ачык API чөйрөсүн өнүктүрүү

Ачык банкинг концепциясында үчүнчү тараптарга кардардын (керектөөчүнүн) түздөн-түз макулдугу менен ал тууралуу маалыматты суроо, алуу жана талдоо, ар башка тиркемелерди жана сервистерди интеграциялоо, муну менен кардарды тейлөөнү жакшыртуу жана жарандар жана бизнес үчүн продуктулардын жана сервистердин ассортиментин көбөйтүү мүмкүнчүлүгүн берүү каралган.

Улуттук банк рыноктун катышуучулары менен биргеликте ачык интерфейстерди (ачык API) жөнгө салуунун колдонулуучу ыкмаларын аныктоону пландаштырат. Ачык интерфейстердин жөнгө салынышы финансылык кызматтардын/сервистердин сунуштоочуларына маалыматты пайдаланууда бирдей мүмкүнчүлүктү камсыз кылууга жана банктык жана төлөм рынокторунун катышуучуларынын өз ара маалымат алмашуу процессин атаандаштыкты өнүктүрүү, пайдалануу мүмкүнчүлүгүн жогорулатуу, керектөөчүлөргө инновациялык өбөлгө түзүү жана алардын укугун коргоо инструменти катары стандартка келтирүүгө багытталат. Ошондой эле стандарттарды финансы рыногунун (Open Finance) башка сегменттерине жана башка тармактарга (Open Data⁴) кеңейтүү боюнча эл аралык демилгелер изилденет.

Ачык API кардарларды идентификациялоо жана алар жөнүндө, тез төлөмдөр системасында оңой (бесшовные) төлөмдөр жана которуулар жөнүндө маалымат алмашуу, финансылык платформалар (маркетплейс) ж.б. аркылуу финансылык продуктуларды салыштыруу жана тандоо боюнча жаңы чечимдердин кеңири түрлөрүн өнүктүрүүгө өбөлгө түзөт.

3.3. Санарип сом платформасын ишке ашыруу жана өнүктүрүү

Санариптик технологиялардын өнүгүшүн жана калктын санариптик төлөм инструменттерине болгон кызыгуусун, заманбап санариптик

---

⁴ Open Data (Ачык маалыматтар) – автордук укукту, патенттерди жана контролдоонун башка механизмдерин чектөөсүз, белгилүү бир маалыматтарды эркин колдонуу концепциясы. Open Data принциптери жана ыкмалары мамлекеттик институттардын маалыматтарынын негизинде тармак аралык деңгээлде түзүлөт.

технологияларды колдонуу чөйрөсүн кеңейтүүнү эске алуу менен, эсептешүүлөрдүн жеткиликтүүлүгүн жана ылдамдыгын жогорулатуу максатында, Улуттук банк тарабынан жаңы төлөм инфраструктурасын түзүү жана жүгүртүүгө улуттук валютанын кошумча үчүнчү формасын – санарип сомду киргизүү мүмкүнчүлүгү каралууда. Санарип сом платформасынын прототибин түзүү жана аны катышуучулардын чектелген саны үчүн обочолонгон чөйрөдө сыноо пландаштырылууда. Пилоттук тестирилөөнүн жыйынтыгы боюнча санарип сомду эмиссиялоонун (чыгаруу) максатка ылайыктуулугу жана масштабдаштыруу этаптары жөнүндө чечим кабыл алынат.

Санарип сом накталай жана накталай эмес сомдун өзгөчөлүктөрүн айкалыштырат, алар уникалдуу санарип код формасына ээ (физикалык эмес формада) жана атайын санарип капчыкта сакталат. Санарип сомду бир колдонуучудан экинчи колдонуучуга которуу аларды бир санарип капчыктан экинчисине которуу аркылуу ишке ашат. Санарип сом бирдиктүү шарттарда (эрежелерде) берилет жана Кыргыз Республикасынын бүткүл аймагында санарип сом платформасына туташтырылган кайсы гана болбосун банктын тиркемелеринде 24/7 режиминде жеткиликтүү болот.

Санарип сомдун накталай эмес төлөм системасына үзгүлтүксүз жана ачык интеграциясын камсыз кылуу үчүн санарип сомдун платформасын колдонуудагы төлөм инфраструктурасы менен интеграциялоо пландаштырылууда. Ошондой эле санарип сом платформасы заманбап технологиялык чечимдерди колдонуу менен туташуу жана өз ара аракеттенүү үчүн, анын ичинде санарип сом менен чек ара аркылуу өтүүчү төлөмдөрдү жүргүзүүдө башка өлкөлөрдүн инфраструктурасы менен системалар аралык өз ара аракеттенүү үчүн ачык болот деп болжолдонууда.

3.4. Кыргыз Республикасынын төлөм системаларын модернизациялоо

Кыргыз Республикасынын төлөм системасын өнүктүрүү жана накталай эмес төлөмдөрдү жана эсептешүүлөрдү тездетүү максатында, тез төлөм системасын жайылтуу боюнча иш-чаралар улантылат. Тез төлөм системасын ийгиликтүү ишке ашыруу үчүн бул системаны жөнгө салуучу эрежелерди иштеп чыгуу жана макулдашуу зарыл экендигин, алар аркылуу бул система, ошондой эле баа

түзүү саясаты, системанын бардык катышуучуларынын жаңы ISO 20022 стандарттарын, API-тиркемелерин кабыл алуу, ошондой эле 24/7/365 режиминде операцияларды колдоо жөндөмдүүлүгү жөнгө салына тургандыгын эске алганда, кийинки иштер бул маселелерди чечүүгө, инфраструктураны түзүүгө жана коммерциялык банктарды системага кошууга багытталат.

3.5. Финансы рыногунда санариптик технологияларды өнүктүрүү

Финансылык уюмдарын жөнгө салуу, көзөмөлдөө жана байкоого алуу финансы рыногунун туруктуулугун жана бекемдигин камсыз кылуунун негизги багыттары болуп саналат. Жүргүзүлгөн операциялардын татаалдыгы жана иштелип чыгуучу маалыматтардын көлөмүнүн көбөйүшү, жаңы финансылык кызмат көрсөтүүлөрдүн өнүгүшү, ошондой эле жөнгө салуучу талаптардын өзгөрүшү финансылык уюмдардын өз ишин бардык зарыл ченемдерге ылайык келтирүү боюнча чыгымдарына таасирин тийгизиши мүмкүн. Дүйнө жүзүндө динамикалуу өнүгүп жаткан жаңы RegTech⁵ (regulatory technology) багытты изилдөөнүн алкагында RegTech багытын колдонуунун келечектүү чөйрөлөрүнө талдоо жүргүзүлөт жана төлөм системаларынын катышуучуларынын тиешелүү чечимдерди жана маркетплейс платформаларын колдонуусу боюнча маалыматтар, сунуштар жана талаптар даярдалат.

4. Төлөм системасы чөйрөсүндөгү ченемдик укуктук базаны андан ары өркүндөтүү

Улуттук банк орто мөөнөттүү мезгилде чекене банктык жана банктык эмес төлөм кызматтарын, аралыктан тейлөө каналдарын, анын ичинде инновациялык жана санариптик төлөм технологияларына негизделген каналдарды көбөйтүү жана өнүктүрүү максатында, ченемдик укуктук базаны өркүндөтүүнү улантат.

Финансылык технологияларды өнүктүрүү чөйрөсүндө жөнгө салууга системалуу мамилени ишке ашыруу аларды колдонуу үчүн зарыл шарттарды, анын ичинде жөнгө салуунун ийкемдүүлүгүн

---

⁵ RegTech – бул, финансылык уюмдар тарабынан жөнгө салуу талаптарын аткаруу жана тобокелдиктерди тескөө натыйжасын жогорулатуу үчүн инновациялык технологиялардын колдонулушу.

жана ыңгайлуулугун жогорулатуунун эсебинен шарт түзүүгө, санариптик финансылык кызмат көрсөтүүлөрдү керектөөчүлөрдүн укугун коргоо инструменттерин, ошондой эле маалымат коопсуздугу, жеке маалыматтарды коргоо жана башка зарыл чаралар боюнча талаптарды өркүндөтүүгө багытталат.

Ченемдик укуктук базаны өркүндөтүү боюнча иш-аракеттер төмөнкүлөргө багытталат:

- натыйжалуу төлөм механизмдерин колдоо;
- төлөм системасына инновациялык банктык продукттарды жана санариптик төлөм технологияларын киргизүү жана аларга өбөлгө түзүү;
- төлөм системаларынын функция аралык шайкештигин камсыз кылуу;
- төлөм системасынын ишин натыйжалуу көзөмөлдөөнү (оверсайтты) жана көзөмөлдөнгөн уюмдарды көзөмөлдөөнү камсыз кылуу;
- террористтик ишти каржылоого жана кылмыштуу кирешелерди легалдаштырууга (адалдоого) каршы аракеттенүү боюнча натыйжалуу, тобокелдикти баалоого негизделген чараларды ишке ашыруу;
- Кыргыз Республикасында төлөм кызматтарын алдамчылык максаттарда пайдаланууга жол бербөө жана чекене төлөм системасынын андан ары өнүгүшүн камсыз кылуу;
- акыркы колдонуучуларды (керектөөчүлөрдү, соода уюмдарын жана башка чарба жүргүзүүчү субъекттерди) коргоо.

Кыргыз Республикасынын «Кыргыз Республикасынын Улуттук банкы жөнүндө» конституциялык Мыйзамы жана Кыргыз Республикасынын «Банктар жана банк иштери жөнүндө» мыйзамы кабыл алынгандыгына байланыштуу, төлөм системасы боюнча ченемдик укуктук базаны ылайык келтирүү боюнча тиешелүү иштер жүргүзүлөт.

Төлөм системасынын мыйзамдык базасын өркүндөтүү жана банк секторун санариптик трансформациялоо шартында төлөм кызмат көрсөтүүлөр рыногун андан ары өнүктүрүү үчүн ыңгайлуу укуктук чөйрөнү түзүү, жаңы финансылык технологияларды киргизүүнү

активдештирүү максатында тармактарды өнүктүрүүнүн заманбап тенденцияларына жооп берген Кыргыз Республикасынын «Кыргыз Республикасынын төлөм системасы жөнүндө» мыйзамы иштелип чыгат.

Ошону менен бирге Улуттук банк Кыргыз Республикасындагы төлөм системасында инновацияларды өнүктүрүү жана инновациялык банктык жана төлөм кызматтарына өтүү үчүн шарттарды түзүү максатында, ченемдик укуктук базаны өркүндөтүүнүн алкагында чечимдерди кабыл алууда атайын жөнгө салуу режимдерин ишке ашыруунун натыйжаларына басым жасайт. Ал эми инновациялык финансылык технологияларды, продуктуларды жана кызматтарды апробациялоодо, Улуттук банктын жөнгө салуу аянтчасы инновациялык финансылык технологияларды жана кызматтарды киргизүүнүн рыноктун катышуучуларына жана керектөөчүлөргө тийгизген оң таасири тууралуу болжолдоону бат текшерүүгө, тобокелдиктерди талдоого жана аларды колдонууда келип чыгуучу тобокелдиктер моделин түзүүгө, колдонуудагы ченемдик укуктук жөнгө салуунун өзгөртүү боюнча сунуштарды даярдоого мүмкүнчүлүк түзүлөт.

Мындан тышкары, санарип сомду киргизүү мүмкүнчүлүгүн эске алуу менен, Улуттук банк санарип сомдун жүгүртүлүшүн уюштуруу жана аныктоо, санарип сомду эмиссиялоо (чыгаруу) функциясын кеңейтүү боюнча Улуттук банктын ыйгарым укуктары аныкталуучу, ошондой эле санарип сом жүгүртүлүүчү платформанын оператору катары Улуттук банктын ыйгарым укуктары, бул платформанын катышуучуларынын укуктары жана милдеттери белгиленүүчү Кыргыз Республикасынын мыйзамдарына киргизүү үчүн өзгөртүүлөрдү даярдайт. Ошондой эле санарип сомду жарандык-укуктук мамилелерде колдонууда укуктук режимин аныктоочу жана банктык сырды түзгөн маалымат катары санарип сомду пайдалануу менен жүргүзүлгөн операциялар жөнүндө маалыматты коргоону камсыз кылган өзгөртүүлөр каралат. Эсептешүүлөрдү жөнгө салуу, ошондой эле санарип сомду колдонуу менен акча милдеттенмелерин аткаруунун өзгөчөлүктөрүн белгилөө жаатында да өзгөртүүлөр талап кылынат.

Улуттук банк Кыргыз Республикасынын Экономика жана коммерция министрлиги менен биргеликте Кыргыз Республикасынын

Жарандык кодексине накталай эмес формада төлөмдөрдү жүргүзүү боюнча өзгөртүүлөр каралган мыйзам долбоорун илгерилетүү боюнча өз ара иш алып барууда накталай эмес төлөмдөрдүн үлүшүн көбөйтүү иш-чараларына бизнес-коомчулукту тартуу боюнча ишти улантат.

Ошондой эле Кыргыз Республикасынын кызыкдар мамлекеттик органдары жана төлөм кызмат көрсөтүүлөр рыногунун катышуучулары менен улуттук төлөм системасын өнүктүрүүнүн артыкчылыктары багыттарын белгилөө, улуттук төлөм системасын өнүктүрүүгө тоскоолдук кылган укуктук чектөөлөрдү аныктоо жана четтетүү боюнча биргелешкен иш улантылат. Ошондой эле семинарларды, тегерек столдорду, конференцияларды өткөрүү, жумушчу топторду түзүү жана/же аларга катышуу аркылуу Улуттук банктын төлөм системалары боюнча ченемдик укуктук актыларынын долбоорун талкуулоо иштери да улантылат.

5. Кыргыз Республикасынын банк чөйрөсүндө жана төлөм системасында маалымат коопсуздугуна мониторинг жүргүзүү, инциденттерге жана киберкоркунучтарга чара көрүү алкагында Улуттук банк тарабынан жүргүзүлүүчү иш-чараларга катышуу

Инновациялык маалымат технологияларын тез өнүктүрүү жана төлөм тармагын санариптик трансформациялоо алкагында, сапаттуу төлөм кызматтарын көрсөтүү жана керектөөчүлөрдүн укугун коргоо зарылчылыгы, финансы-кредит чөйрөсүндө, анын ичинде төлөмдөрдү жана эсептешүүлөрдү жүргүзүүдө маалымат коопсуздугу маселелери актуалдуу болуп баратат. Ошол эле учурда банк жана төлөм системасындагы инциденттерге жана киберкоркунучтарга өз убагында чара көрүү кырдаалды жакшыртууга жана инциденттердин деңгээлин төмөндөтүүгө мүмкүндүк берет.

Бул багытта Улуттук банк төмөнкүлөр боюнча иш жүргүзөт:

- Улуттук банктын, укук коргоо органдарынын кызматкерлеринин жана төлөм системаларынын катышуучуларынын киберчабуулдарга жооп кайтаруу жана маалымат коопсуздугу маселелери боюнча квалификациясын жогорулатуу;
- төлөм системасы чөйрөсүндө алдамчылыкты жана киберкоркунучтарды аныктоо жана азайтуу боюнча функционалдык механизмдин болушуна талаптарды иштеп чыгуу;

– түйүндүн коопсуздугун бекемдөө жана төлөм системаларынын катышуучуларына жеткиликтүүлүгүнүн ишенимдүүлүгүн көзөмөлдөө боюнча талаптарды белгилөө.

Кыргыз Республикасынын төлөм системасынын катышуучулары төмөнкүлөргө багытталган иш-чараларды жүзөгө ашырат:

– төлөм системаларындагы тобокелдиктер, тобокелдиктерди азайтуу ыкмалары ж.б. жөнүндө өз убагында маалымат алмашуу;

– маалымат жана финансылык киберчабуулдар чөйрөсүндөгү жаңы тенденциялар боюнча маалымат алмашуу, маалыматтык/финансылык коопсуздукту жакшыртуу үчүн эл аралык уюмдар жана башка өлкөлөрдүн жөнгө салуучу органдары менен өз ара аракеттенүү;

– маалымат коопсуздугу, программалык-техникалык камсыздоо боюнча талаптарды аткаруу;

– Кыргыз Республикасынын укук коргоо органдары менен активдүү өз ара иш алып баруу, анын ичинде аталган органдар менен ыкчам чара көрүү, кылмыш иштерин козгоо жана жүргүзүү жана уюшкан алдамчылыкка жана киберчабуулдарга каршы күрөшүү жагында өз ара аракеттенүү маселелерин жөнгө салуучу ченемдик укуктук актыларга өзгөртүүлөрдү жана толуктоолорду иштеп чыгуу жана киргизүү жолу менен өз ара жигердүү иштешүү;

– Улуттук банктын базасында инциденттерди, алдамчылык операцияларын жана киберчабуулдарды иликтөө бөлүгүндө укук коргоо органдары менен коммерциялык банктардын ортосунда ыкчам маалымат алмашуу үчүн бирдиктүү платформаны түзүү.

§ 2. Төлөм системасын өнүктүрүүдө күтүлүүчү натыйжалар

Калкка наркы боюнча жеткиликтүү жана ошол эле учурда сапаттуу төлөм кызматтарын/санариптик төлөм кызматтарын сунуштоо, төлөм инфраструктурасын, айрыкча өлкөнүн алыскы аймактарында кеңейтүү жана калкка банктык кызмат көрсөтүүлөрдүн сапатын жогорулатуу максатында, Улуттук банк Кыргыз Республикасында чекене төлөмдөр рыногун өнүктүрүүгө, төлөм кызмат көрсөтүүлөр рыногун укуктук жөнгө салууну өркүндөтүүгө, ошондой эле Кыргыз Республикасынын Президентинин 2021-жылдын 12-октябрындагы № 435 Жарлыгы менен бекитилген 2026-жылга чейин Кыргыз

Республикасын өнүктүрүүнүн улуттук программасында каралган банк секторун өнүктүрүү боюнча чараларды ишке ашырууга багытталган ишти улантат.

Кыргыз Республикасынын төлөм системасын өнүктүрүүнүн 2023-2027-жылдарга каралган негизги багыттарынын иш-чараларын жүзөгө ашыруунун алкагында, мамлекет экономиканын бардык тармактарын, анын ичинде мамлекеттик жана муниципалдык уюмдарды жана бизнес субъекттерин накталай эмес төлөмдөргө которууга көмөктөшүү, ошондой эле төлөм рыногун санариптештирүү аркылуу натыйжалуу акча жүгүртүүнү уюштурууга жана финансылык агымдардын ачык-айкындуулугун жогорулатууга кызыкдар.

Калк жана бизнес үчүн биринчи кезекте ыңгайлуу, тез, коопсуз төлөм каражаттары жана кызматтар көрсөтүлөт. Ошол эле учурда 2023-2027-жылдарга каралган негизги багыттардын чараларын ишке ашырууда коммерциялык банктарга инновациялык жана санариптик төлөм технологияларын колдонуу менен көрсөтүлүүчү төлөм кызматтарынын түрлөрүн жакшыртууга, өлкөнүн бардык аймактарында чекене банктык тейлөө агенттеринин тармагын өнүктүрүүгө жана кеңейтүүгө, ошондой эле жаңы кардарларды тартуу аркылуу банк системасынын депозиттик базасын көбөйтүүгө мүмкүнчүлүк берилет.

Болжолдуу көрсөткүчтөр

Кыргыз Республикасынын төлөм системасын өнүктүрүүнүн 2023-2027-жылдарга каралган негизги багыттарындагы накталай эмес төлөмдөрдүн үлүшүн көбөйтүү боюнча тапшырманы аткарууга багытталган иш-чаралардын алкагында төлөм системасы боюнча төмөнкү көрсөткүчтөргө жетишүү пландаштырылган:

3-таблица. Болжолдуу көрсөткүчтөр

№	Болжолдоо 2023	Болжолдоо 2024	Болжолдоо 2025	Болжолдоо 2026	Болжолдоо 2027	
Чекене системалар боюнча: Пакеттик клиринг системасы						
1	Төлөмдөр саны (бирдик)	8 426 361	8 847 679	9 290 063	9 754 566	10 242 295
2	Төлөмдөр көлөмү (млн сом)	269 460,1	282 933,1	297 079,7	311 933,7	327 530,4
Айкын убакыт ыргагында эсептешүүлөрдүн гросстук системасы боюнча						
1	Төлөмдөр саны (бирдик)	768 330	806 747	847 084	889 438	933 910
2	Төлөмдөр көлөмү (млн сом)	10 830 895,7	11 372 440,5	11 941 062,5	12 538 115,7	13 165 021,4
Карттарды пайдалануу менен эсептешүүлөр системасы						
1	Жылдын акырына карата эмитирленген төлөм карттарынын саны (жылдын акырына карата бардыгы болуп жүгүртүүдөгү карттар, мин даана)	5 497,8	5 772,7	6 061,3	6 364,4	6 682,6
2	1 адамга эсептегенде банктык төлөм карттарынын жайылтылышы деңгээли (даана)	1,21	1,24	1,29	1,33	1,37
3	Төлөм карттарын пайдалануу менен ишке ашырылган операциялардын саны (миң даана)	134 729,8	141 466,3	148 539,6	155 966,6	163 764,9
4	1 адамга эсептегенде операциялардын орточо саны (даана)	29,5	30,5	31,5	32,5	33,6
5	Төлөм карттары боюнча ишке ашырылган операциялар көлөмү (млн сом)	550 896,3	578 441,1	607 363,1	637 731,3	669 617,8
6	Калтын жан башына эсептегенде карттар менен ишке ашырылган операциялардын орточо көлөмү (сом)	120 803	124 723	128 770	132 948	137 262
7	1 банкоматка туура келген адамдын саны (адам)	2 128	2 061	1 996	1 934	1 873
8	1 терминалга туура келген адамдын саны (адам)	267	259	251	243	235

Электрондук акчаны пайдалануу менен эсептешүүлөр системасы						
1	Пайдалануучулардын саны (электрондук капчыктардын саны) (бирдик)	5 579	5 746	5 918	6 096	6 279
2	Электрондук акчаны пайдалануу менен бардыгы болуп операциялар (бирдик)	36 222	36 765	37 317	37 877	38 445
3	Электрондук акчаны пайдалануу менен ишке ашырылган транзакциялардын жалпы көлөмү (млн сом)	99 480	100 972	102 487	104 024	105 585
	1Өлкөнүн улуу курактагы калкынын саны (миң адам)	4 560,3	4 637,8	4 716,7	4 796,8	4 878,4

¹Эмгекке жарамдуу курактагы жана эмгекке жарамдуу курактан улуу калктын саны эске алынган.

Кыргыз Республикасынын төлөм системасын өнүктүрүүнүн 2023-2027-жылдарга каралган негизги багыттарынын 1-тиркемеси

Кыргыз Республикасынын төлөм системасын өнүктүрүүнүн 2023-2027-жылдарга каралган негизги багыттарын жүзөгө ашыруу боюнча иш-чаралар планы

№	Иш-чаранын аталышы	Аткаруу индикаторлору	Аткаруу мөөнөттөрү	Жооптуу аткаруучулар	Өнөктөштөр
Накталай эмес төлөмдөрдү жана эсептешүүлөрдү көбөйтүү					
1.	Кыргыз Республикасында накталай эмес төлөмдөрдүн жана эсептешүүлөрдүн үлүшүн көбөйтүү боюнча чаралар	<p>1.1. Сунуштарды чогултуу жана иштеп чыгуу, суроо-талаптарга жооп берүү, консультация берүү, жолугушууларды уюштуруу. Кыргыз Республикасында накталай эмес төлөмдөрдүн жана эсептешүүлөрдүн үлүшүн көбөйтүү боюнча ведомстволор аралык жумушчу топторго/кеңештерге ж.б. катышуу.</p> <p>1.2. Калктын накталай эмес төлөмдөрдү жүргүзүүсү үчүн өлкөнүн алыскы аймактарында инфраструктураны өнүктүрүүдө төлөм системасынын катышуучуларына көмөк көрсөтүү.</p> <p>1.3. Кыргыз Республикасынын аймагында санариптик төлөмдөрдү жана инновациялык төлөм инструменттерин өнүктүрүүгө көмөктөшүү.</p>	<p>2023-2027-жж. туруктуу негизде</p> <p>2023-2027-жж. туруктуу негизде</p> <p>2023-2027-жж. туруктуу негизде</p>	<p>Улуттук банк</p> <p>Улуттук банк</p> <p>Улуттук банк</p>	<p>Кыргыз Республикасынын Министрлер Кабинети, Борбордук жана жергиликтүү бийлик органдары, министрликтер жана ведомстволор, коммерциялык банктар, турак жай-коммуналдык чарба кызматтары</p> <p>Төлөм системасынын катышуучулары</p> <p>Кыргыз Республикасынын Министрлер Кабинети, Кыргыз Республикасынын Экономика жана коммерция министрлиги, Мамлекеттик салык кызматы, эл аралык донорлор ишке тартылышы мүмкүн</p>

	<p>Кыргыз Республикасынын аймагында QR-код колдонуу менен төлөмдөрдү жана которууларды өнүктүрүү боюнча иш-чаралар</p>	<p>1.4. Кыргыз Республикасынын Министрлер Кабинетинин жана Улуттук банктын накталай эмес төлөмдөрдүн жана эсептешүүлөрдүн үлүшүн көбөйтүү жагындагы токтомдорун ишке ашыруу.</p>	<p>2023-2027-жж. туруктуу негизде</p>	<p>Улуттук банк</p>	<p>Кыргыз Республикасынын Министрлер Кабинети, Кыргыз Республикасынын Экономика жана коммерция министрлиги, Финансы министрлиги, Санариптик өнүктүрүү министрлиги, Мамлекеттик салык кызматы жана башка кызыкдар министрликтер жана ведомстволор</p>
<p>2.</p>	<p>Кыргыз Республикасынын аймагында QR-код колдонуу менен төлөмдөрдү жана которууларды өнүктүрүү боюнча иш-чаралар</p>	<p>2.1. Кыргыз Республикасынын Улуттук банк Башкармасынын 2019-жылдын 11-декабрындагы № 2019-П-14/62-5-(ПС) “Эки өлчөмдүү штрихкод белгилерин (QR-код) колдонуу менен төлөмдөрдү жана которууларды өткөрүү эрежелерин бекитүү тууралуу» токтомуна товарлар жана кызмат көрсөтүүлөр үчүн төлөмдөрдү накталай эмес формада кабыл алуу үчүн соода-тейлөө ишканаларында QR-коддорунун колдонулушун кеңейтүү жана камтуу үчүн сандык көрсөткүчтөр боюнча критерийлерди аныктоо жагында өзгөртүүлөрдү киргизүү.</p>	<p>2023-ж.</p>	<p>Улуттук банк</p>	<p>Төлөм системаларынын катышуучулары</p>
	<p>2.2. Кыргыз Республикасынын Улуттук банкынын товарлар жана кызмат көрсөтүүлөр үчүн төлөмдөрдү накталай эмес формада кабыл алуу үчүн соода-тейлөө ишканаларында QR-код колдонууну кеңейтүү жана камсыздагышы боюнча токтомун ишке ашыруу</p>	<p>2.2. Кыргыз Республикасынын Улуттук банкынын товарлар жана кызмат көрсөтүүлөр үчүн төлөмдөрдү накталай эмес формада кабыл алуу үчүн соода-тейлөө ишканаларында QR-код колдонууну кеңейтүү жана камсыздагышы боюнча токтомун ишке ашыруу</p>	<p>2023-2024-жж. андан кийин туруктуу негизде</p>	<p>Улуттук банк</p>	<p>Төлөм системаларынын катышуучулары</p>

<p>3. Төлөм системаларынын компоненттерин, финансылык жана чекене рынокторду өнүктүрүү маселелери боюнча мамлекеттик жана жеке секторлор менен өз ара иш алып баруу</p>	<p>3.1. Инновациялык жана санарип төлөм технологияларын (төлөм карталары, интернет-банкинг, мобилдик банкинг, электрондук акча, QR-коддору ж.б.) пайдалануу менен коммерциялык банктардагы өсөптөр аркылуу мамлекеттик жана муниципалдык кызмат көрсөтүүлөр үчүн төлөмдөрдү которууга көмөктөшүү.</p>	<p>Туруктуу негизде</p>	<p>Улуттук банк</p>	<p>Коммерциялык банктар, төлөм системасынын катышуучулары</p>
<p>3.2. Накталмай эмес формада кызмат көрсөтүүлөрдү кеңейтүүгө көмөктөшүү (медициналык картаны, студенттик картаны, окуучулук картаны, транспорттук картаны ж.б. киргизүү, накталай эмес формада медициналык кызмат көрсөтүүлөр үчүн төлөмдөрдү андан ары кабыл алуу максатында медициналык мекемелердин ички кассаларын жабуу).</p>	<p>2024-жылга чейин, андан кийин туруктуу негизде</p>	<p>Улуттук банк</p>	<p>Улуттук банк</p>	<p>Коммерциялык банктар, төлөм системасынын катышуучулары</p>
<p>3.3. Ишкердик субъекттерин төлөм инструменттеринин ар кандай формаларын, анын ичинде төлөм карталарын, электрондук акчаларды, мобилдик төлөмдөрдү колдонуу менен накталай эмес өсөптөшүүлөргө которуу үчүн шарттарды түзүү, ошондой эле инновациялык кызматтарды жана санариптик төлөм технологияларын колдонуу менен накталай эмес төлөмдөрдү кабыл алуу жана тейлөө үчүн мындай кызматтарды өлкөнүн алыскы аймактарында жайылтуу менен инфраструктураны өнүктүрүү үчүн төлөм системаларынын катышуучулары менен өз ара аракеттенүү.</p>	<p>Туруктуу негизде</p>	<p>Улуттук банк</p>	<p>Улуттук банк</p>	<p>Төлөм системаларынын катышуучулары, бизнес коомчулугу, министрликтер жана ведомстволор</p>

<p>4. Кыргыз Республикасынын аймагында эл аралык төлөм системаларынын, төлөм системаларынын операторлорунун жана төлөм уюмдарынын иштешин камсыз кылуу</p>	<p>4.1. Кыргыз Республикасынын аймагында иштеген акча которуу системаларынын операторлорун жана эл аралык төлөм системаларын каттоо.</p> <p>4.2. Төлөм системаларынын операторлорун жана төлөм уюмдарын лицензиялоо, жөнгө салуу, көзөмөлдөө.</p> <p>4.3. Төлөм системаларынын операторлоруна жана төлөм уюмдарына карата таасир этүү чараларын колдонуу (төлөм системаларынын операторлорунун/ төлөм уюмдарынын лицензияларын кайтарып алуу/токтотуу).</p>	<p>2023-2027-жж. туруктуу негизде.</p> <p>2023-2027-жж. туруктуу негизде.</p> <p>2023-2027-жж. туруктуу негизде.</p>	<p>Улуттук банк</p> <p>Улуттук банк</p> <p>Улуттук банк</p>	<p>Коммерциялык банктар, төлөм системаларынын операторлоруну/төлөм уюмдары</p> <p>Коммерциялык банктар, төлөм системаларынын операторлоруну/төлөм уюмдары</p> <p>Коммерциялык банктар, төлөм системаларынын операторлоруну/төлөм уюмдары</p>
<p>5. Виртуалдык активдер боюнча кызмат көрсөтүүлөрдүн провайдерди катары виртуалдык активдерге тиешелүү кызматтарды көрсөтүүчү, Улуттук банк тарабынан көзөмөлдөнгөн юридикалык жактардын ишин жөнгө салуу жана көзөмөлдөө</p>	<p>5.1. Виртуалдык активдер боюнча кызматтарды көрсөтүүчүлөр катары виртуалдык активдерге тиешелүү кызматтарды көрсөтүү боюнча Улуттук банк тарабынан көзөмөлдөнгөн субъекттердин ишиндеги тобокелдиктерди баалоо боюнча иш-чараларга катышуу.</p> <p>5.2. Виртуалдык активдер боюнча кызматтарды көрсөтүүчүлөр катары виртуалдык активдер менен байланышкан кызматтарды көрсөтүүчү Улуттук банк тарабынан көзөмөлдөнгөн субъекттерге жүргүзүлүүчү инспектордук текшерүүлөргө катышуу.</p>	<p>2023-2024-жж</p> <p>2023-2027-жж.</p>	<p>Улуттук банк</p> <p>Улуттук банк</p>	<p>Финансылык чалгындоо мамлекеттик кызматы</p>

<p>6. Төлөм кызматтары, санариптик төлөм кызматтары жана инновациялык технологиялар боюнча финансылык сабаттуулукту жогорулатуу</p>	<p>6.1. Төлөм системасынын маселелери боюнча калкка жалпыга маалымдоо каражаттары аркылуу маалымдоо (жарыялоолор, төлөм системасын өнүктүрүүнүн максаттарын жана милдеттерин түшүндүрүү боюнча маектер).</p> <p>6.2. Төлөм системасын өнүктүрүүнүн максаттарын жана милдеттерин түшүндүрүү боюнча министрликтер, ведомстволор жана башка уюмдар үчүн семинарларды, презентацияларды, тегерек столдорду уюштуруу.</p> <p>6.3. Улуттук банктын расмий сайтында төлөм кызматтары, санариптик төлөм кызматтары жана инновациялык технологиялар, төлөм системаларынын өнүгүү тенденциялары жөнүндө маалыматтарды жайгаштыруу ж.б.</p> <p>6.4. Жаңы төлөм инструменттери, санарип төлөм кызматтары, инновациялык технологиялар боюнча эскертмелерди, буклеттерди иштеп чыгуу ж.б.</p> <p>6.5. Банктык төлөм кызматтарынын тарифтери боюнча баяндаманы даярдоо жана жарыялоо.</p>	<p>2023-2027-жж. (кеминде алты айда бир жолу)</p> <p>2023-2027-жж. (жыл сайын)</p> <p>2023-2027-жж. (чейрек сайын)</p> <p>Зарылчылыгына жараша</p> <p>2023-2027 г. (чейрек сайын)</p>	<p>Улуттук банк</p> <p>Улуттук банк</p> <p>Улуттук банк</p> <p>Улуттук банк</p> <p>Улуттук банк</p>	<p>Коммерциялык банктар</p> <p>Коммерциялык банктар, Төлөм уюмдары/Төлөм системаларынын операторлору</p>
--	--	---	---	--

«Элкарт» улуттук төлөм системасын өнүктүрүү					
7. «Элкарт» улуттук төлөм системасын өнүктүрүү	7.1. «Элкарт» карталарын пайдалануу менен төлөм кызматтарынын спектрин кеңейтүү, QR-код аркылуу төлөөнү колдонуу менен социалдык долбоорлорду ишке ашыруу боюнча «БПБ» ЖАК тарабынан өткөрүлүп жаткан иш-чараларга көмөк көрсөтүү.	2023-2027-жж. туруктуу негизде.	Улуттук банк	«БПБ» ЖАК, төлөм системаларынын катышуучулары	
	7.2. Улуттук төлөм системаларынын катышуучуларына көмөк көрсөтүү, анын ичинде «Элкарт» бантык төлөм карталарын колдонуу жана QR-код аркылуу төлөө, нактапай эмес төлөмдөрдү кабыл алуу инфраструктурасын кеңейтүү маселелери боюнча коммерциялык банктар, «БПБ» ЖАК, бизнес коомчулугу менен өз ара иш алып баруу.	2023-2027-жж. туруктуу негизде.	Улуттук банк	«БПБ» ЖАК, төлөм системаларынын катышуучулары	
	7.3. QR-код колдонуп төлөм кызматтарынын спектрин кеңейтүү боюнча өз ара аракеттерүү оператору катары «БПБ» ЖАК тарабынан өткөрүлүп жаткан иш-чараларга көмөк көрсөтүү	2023-2027-жж. туруктуу негизде.	Улуттук банк	«БПБ» ЖАК, төлөм системаларынын катышуучулары	
	7.4. «Элкарт» улуттук төлөм системасынын үзгүлтүксүз ишин камсыз кылууга көмөктөшүү	2023-2027-жж. туруктуу негизде	Улуттук банк	«БПБ» ЖАК, коммерциялык банктар	
	7.5. «БПБ» ЖАКтын базасында чакан чекене жана үзгүлтүксүз төлөмдөрдү иштетүү боюнча тейлөө борборун түзүүгө көмөктөшүү.	2023-2024-жж.	Улуттук банк	«БПБ» ЖАК, коммерциялык банктар	

<p>8. Улуттук төлөм системасын башка өлкөлөрдүн төлөм системалары менен интеграциялоо боюнча иш-чараларды системалары менен интеграциялоо боюнча иш-чараларды өткөрүү</p>	<p>Улуттук төлөм системасын башка өлкөлөрдүн төлөм системалары менен интеграциялоо боюнча иш-чараларды өткөрүү, көрсөтүлүүчү төлөм кызматтарынын спектрин кеңейтүү.</p>	<p>2023-2027-жж.</p>	<p>Улуттук банк</p>	<p>«БПБ» ЖАК, коммерциялык банктар</p>
<p>9. Санариптик финансылык инфраструктураларды өнүктүрүүнү координациялоо боюнча жумушчу топко катышуу.</p>	<p>Төмөнкү багыттар боюнча эксперттик топтордун иштеши: 1) финансылык билдирүүлөрдүн форматтары боюнча эл аралык стандарттарды киргизүү (ISO 20022 стандарты, API стандарты); 2) финансылык технологияларды өнүктүрүү ж.б.</p>	<p>2023-2025-жж.</p>	<p>Улуттук банк</p>	
<p>Банктык инновациялык кызмат көрсөтүүлөрдү жайылтуу үчүн мониторинг жүргүзүү жана ыңгайлуу шарттарды түзүү</p>				
<p>10. Кыргыз Республикасынын региондорунда финансылык кызмат көрсөтүүлөрдөн пайдалануу мүмкүнчүлүгүн жогорулатуу</p>	<p>10.1 Төлөм системаларынын катышуучулары, коммерциялык банктар, бизнес коомчулугу, министрликтер жана ведомстволор менен Кыргыз Республикасынын аймагында жаңы банктык кызмат көрсөтүүлөрдү жайылтуу маселелери боюнча өз ара иш алып баруу (каттар, консултация берүү, суроо-талаптарга жооптор, жумушчу жолугушуулар ж.б.у.с.).</p>	<p>2023-2027-жж.</p>	<p>Улуттук банк</p>	<p>Төлөм системасынын катышуучулары, бизнес коомчулугу, министрликтер менен ведомстволор</p>
	<p>10.2. Мамлекеттик органдар жана ишкердик субъекттер менен нактап эмес төлөмдөрдү жана санариптештирүүнү өнүктүрүү боюнча иш-чараларды өткөрүү.</p>	<p>2023-2027-жж.</p>	<p>Улуттук банк</p>	<p>Төлөм системасынын катышуучулары, бизнес коомчулугу, министрликтер менен ведомстволор</p>

11.	«Санарип сом» долбоорун ишке ашыруу	11.1. Кыргыз Республикасынын аймагында санарип сомду киргизүү маселеси бөлүгүндө «Санарип сом» долбоорун ишке ашыруу боюнча Долбоордук топтун иш-чараларын өткөрүү.	2023-ж. ичинде	Улуттук банк	Кыргыз Республикасынын Министрлер Кабинети, Кыргыз Республикасынын Экономика жана коммерция министрлиги, Кыргыз Республикасынын Финансы министрлиги, Кыргыз Республикасынын Санариптик өнүктүрүү министрлиги, Кыргыз Республикасынын Улуттук коопсуздук мамлекеттик комитети, Кыргыз Республикасынын Экономика жана коммерция министрлигине караштуу Финансы рыногун жөнгө салуу жана көзөмөлдөө кызматы, «БПБ» ЖАК, Банктык эсептешүүлөр башкармалыгы, коммерциялык банктар, төлөм системаларынын операторлору/ төлөм уюмдары, банк эмес финансын-кредит уюмдары
		11.2. Улуттук валютанын (санарип сом) санариптик формасы үчүн платформаны иштеп чыгуу. Санарип сомду колдонууну текшерүү.	2023-2024-жж.	Улуттук банк	Министрликтер жана ведомстволор, коммерциялык банктар, төлөм системасынын катышуучулары, ассоциациялар, бизнес коомчулугу
		11.3. Санарип сомдун колдонулушун апробациялоо.	2025-2026-жж.	Улуттук банк	Коммерциялык банктар

12.	Ачык API колдонуу (ачык программалык интерфейстер)	12.1. Open API концепциясын иштеп чыгуу. 12.2. Open API улуттук стандартын иштеп чыгуу. 12.3. Open API колдонуу аркылуу төлөм системасынын катышуучуларынын маалымат системаларынын ортосунда маалымат алмашууну уюштуруу.	2023-ж. 2023-2024-жж. 2025-2026-жж.	Улуттук банк Улуттук банк Улуттук банк, коммерциялык банктар	Коммерциялык банктар, төлөм системасынын катышуучулары, ассоциациялар жана союздар Коммерциялык банктар, төлөм системасынын катышуучулары, ассоциациялар жана союздар Төлөм системаларынын операторлору/төлөм уюмдары
13.	Тез төлөм системасын ишке киргизүү	13.1. Кыргыз Республикасында Тез төлөм системасын киргизүү боюнча иш-чараларды өткөрүү. 13.2. Тез төлөм системасынын инфраструктурасын өнүктүрүү.	2023-2024-жж. 2024-2025-жж.	Улуттук банк Улуттук банк	«БПБ» ЖАК, коммерциялык банктар «БПБ» ЖАК, коммерциялык банктар
14.	Субъекттердин атайын жөнгө салуу режимдерине катышуусу аркылуу финансылык кызмат көрсөтүүлөр рыногун өнүктүрүүгө дем берүү	14.1. Атайын жөнгө салуу режимдеринде инновациялык төлөм операциялары/кызмат көрсөтүүлөрү боюнча пилоттук долбоорлорду тестирлөө үчүн келип түшкөн арыздарды кароо. 14.2. Лицензиялоо, жөнгө салуу жана көзөмөлдөө. 14.3. Атайын жөнгө салуу режимдерин сыноонун жыйынтыгын чыгаруу.	Келип түшүүсүнө жараша	Улуттук банк	Коммерциялык банктар, төлөм системаларынын операторлору/төлөм уюмдары жана башкалар
15.	Маркетплейс финансылык платформаларын өнүктүрүү	15.1. Финансылык платформа (маркетплейс) кызматтарын көрсөтүү үчүн келип түшкөн арыздарды талдоо. 15.2. Финансылык платформалардын (маркетплейс) реестрин жүргүзүү.	Келип түшүүсүнө жараша	Улуттук банк	Коммерциялык банктар, БФКУ, төлөм системаларынын операторлору/төлөм уюмдары

16.	Финансылык технологияларды колдонуу боюнча изилдөө, талдоо жана сунуштарды иштеп чыгуу	Изилдөө, талдоо жана RegTech колдонуу боюнча сунуштарды иштеп чыгуу.	2023-2024-жж.	Улуттук банк	Коммерциялык банктар, БФКУ, төлөм системаларынын операторлору/төлөм уюмдары
17.	Мобилдик тиркемелердин алда канча өркүндөтүлгөн формаларын өнүктүрүү жана ишке киргизүү	Колдонуучуларга продуктуларга, кызматтарга жана финансылык кызматтарга жетүү мүмкүнчүлүгүн камсыз кылган мобилдик тиркемелердин алда канча өркүндөтүлгөн формаларын өнүктүрүү жана ишке ашыруу боюнча иш-чараларга көмөктөшүү.	2023-2027-жж. туруктуу негизде.	Улуттук банк	Коммерциялык банктар, «БПБ» ЖАК, төлөм системаларынын операторлору/төлөм уюмдары
18.	Жаңы финансылык инструменттерди киргизүүдө тобокелдиктерди баалоо боюнча чаралар	Жаңы финансылык инструменттерди рынокко киргизүүдө тобокелдиктерге баа берүү. Ченемдик укуктук базага тиешелүү өзгөртүүлөрдү киргизүү мүмкүнчүлүгү боюнча сунуштарды даярдоо.	2023-2027-жж. туруктуу негизде.	Улуттук банк	Финансылык чалгындоо мамлекеттик кызматы, төлөм системаларынын операторлору/төлөм уюмдары, коммерциялык банктар, Кыргыз Республикасынын Санариптик өнүктүрүү министрлигине караштуу Байланыш тармагын жөнгө салуу жана көзөмөлдөө кызматы макулдашуу боюнча

<p>19. Төлөм системасын өнүктүрүү боюнча эл аралык уюмдар жана башка өлкөлөрдүн борбордук банктары менен кызматташуу</p>	<p>19.1. Кыргыз Республикасында санариптик төлөм технологияларын жана продукттарын өнүктүрүү жана ишке киргизүү боюнча эл аралык финансылык донорлор/ эл аралык уюмдар (IFC, ДБ, ЭВФ ж.б.) менен өз ара аракеттенүү;</p> <p>19.2. Улуттук банктын кызматкерлерин төлөм системасын өнүктүрүү, ченемдик укуктук базаны өркүндөтүү, накталай эмес төлөмдөрдү көбөйтүү, санариптик төлөм технологияларын өнүктүрүү жана ишке киргизүү боюнча техникалык жардамдын алкагында окутуу.</p> <p>19.3. ЕАЭБ өнөктөш өлкөлөрдөгү жана өнүккөн өлкөлөрдөгү төлөм системасын өнүктүрүү боюнча баяндама даярдоо (баяндаманы Улуттук банк Башкармасынын мүчөлөрүнүн кароосуна сунуштоо)</p>	<p>2023-2027-жж.</p> <p>2023-2027-жж. жарым жылдык негизде</p>	<p>Улуттук банк</p>	<p>Улуттук банк</p>
<p>Көзөмөлдөө (оверсайт) потенциалын жана каталыктардын ролун бөкөмдөө жана өркүндөтүү</p>				
<p>20. Кыргыз Республикасынын Улуттук банкынын талаптарына ылайык төлөм системаларын көзөмөлдөө (оверсайт).</p>	<p>20.1. Төлөм системаларынын иштешине мониторинг (маанилүүлүк даражасына жараша) жүргүзүү.</p>	<p>2023-2027-жж. (Улуттук банктын төлөм системасын көзөмөлдөө (оверсайт) боюнча ченемдик актыларында белгиленген мөөнөткө ылайык)</p>	<p>Улуттук банк</p>	<p>Улуттук банк</p>
<p>Коммерциялык банктар, төлөм системаларынын операторлору/төлөм уюмдары</p>				

	20.2. Төлөм системасынын эл аралык стандарттарга ылайык иштешин баалоо (эң маанилүү төлөм системаларынын ишин баалоо боюнча аналитикалык отчет).	2023-2027-жж. (Улуттук банктын төлөм системасын кеземелдөө (оверсайт) боюнча ченемдик укуктук актыларында белгиленген мөөнөткө ылайык)	Улуттук банк	Төлөм системаларынын операторлору/төлөм уюмдары
	20.3 Төлөм системаларынын иштешин баалоонун жыйынтыгы боюнча системаларды өркүндөтүүгө мониторинг жүргүзүү.	Туруктуу негизде	Улуттук банк	Коммерциялык банктар, «БПБ» ЖАК, төлөм системаларынын операторлору/төлөм уюмдары
21.	Төлөм кызматтарынын жетиликтүүлүгүн жогорулатуу жана рынокто ыңгайлуу төлөм кызматтарынын пайда болушуна көмөк көрсөтүү	Туруктуу негизде. 2023-2027-жж.	Улуттук банк, «БПБ» ЖАК	Коммерциялык банктар
22.	Кыргыз Республикасында төлөмдөрдүн жана эсептешүүлөрдүн үзгүлтүксүз өткөрүлүшүн камсыз кылуу	2023-2027-жж.	Улуттук банк	Коммерциялык банктар, төлөм системаларынын операторлору/төлөм уюмдары

<p>23. Башка ыйгарым укуктуу органдар менен төлөм системаларына көзөмөлдөө (оверсайт) жагында кызматташууну бекемдөө.</p>	<p>Кыргыз Республикасынын жана чет өлкөлөрдүн жөнгө салуучу жана көзөмөлдөөчү органдары менен маалымат алмашуу, биргелешкен чараларды кабыл алуу жана төлөмдөр жана эсептешүү рыногунун катышуучуларын жөнгө салуу ыкмаларын шайкеш келтирүү боюнча өз ара аракеттенүү.</p>	<p>Туруктуу негизде</p>	<p>Улуттук банк</p>	<p>Жөнгө салуу жана көзөмөлдөө (оверсайт) органдары</p>
<p>Төлөм системасы чөйрөсүндөгү ченемдик укуктук базаны мындан ары өркүндөтүү</p>				
<p>24. «Кыргыз Республикасынын төлөм системасы жөнүндө» Кыргыз Республикасынын Мыйзамына өзгөртүүлөрдү киргизүү</p>	<p>24.1. Мыйзам долбоорун рыноктун катышуучулары жана кызыкдар органдар менен бирге иштеп чыгуу жана жактыруу, талкуулоо жана макулдашуу алкагында тегерек столдорду өткөрүү, коомдук талкууларды өткөрүү. Улуттук банктын токтому менен жактыруу, Мыйзам долбоорун Кыргыз Республикасынын мыйзам талаптарына ылайык Мыйзам долбоорун макулдашуу жана андан ары илгерилетүү жана кабыл алуу үчүн Кыргыз Республикасынын Президентинин Администрациясына жөнөтүү.</p>	<p>2023-2024-жж.</p>	<p>Улуттук банк</p>	<p>Министерликтирлер жана ведомстволор, Коммерциялык банктар, төлөм системаларынын операторлору/төлөм уюмдары</p>
<p>«Кыргыз Республикасынын төлөм системасы жөнүндө» мыйзамына өзгөртүүлөрдү киргизүү</p>	<p>24.2. Кыргыз Республикасынын «Кыргыз Республикасынын төлөм системасы жөнүндө» мыйзамына өзгөртүүлөрдү киргизүү тууралуу» мыйзам долбоорун илгерилетүү.</p>	<p>2024-2025-жж.</p>	<p>Улуттук банк</p>	<p>Кыргыз Республикасынын Министрлер Кабинети, Кыргыз Республикасынын Жогорку Кеңеш, «Кыргызстан банктарынын союзу» юридикалык жактар бирикмеси</p>

<p>25. Улуттук банктын ченемдик укуктук базасын «Кыргыз Республикасынын Мыйзамына өзгөртүүлөрдү киргизүү тууралуу» Кыргыз Республикасынын Мыйзамы жөнүндө Кыргыз Республикасынын Мыйзамына өзгөртүүлөрдү киргизүү тууралуу» Кыргыз Республикасынын Мыйзамына ылайык келтирүү</p>	<p>«Кыргыз Республикасынын төлөм системасы жөнүндө» Кыргыз Республикасынын Мыйзамына өзгөртүүлөрдү киргизүү тууралуу» Кыргыз Республикасынын Мыйзамы бекитилгенден кийин Улуттук банктын ченемдик укуктук актыларынын долбоорлоруна өзгөртүүлөрдү киргизүү, макулдашуу жана бекитүү.</p>	<p>2025-2026-жж.</p>	<p>Улуттук банк</p>	<p>Төлөм системасынын катышуучулары, «БПБ» ЖАК</p>
<p>26. Төлөм системасы боюнча ченемдик укуктук базаны өркүндөтүү, анын ичинде нактап эмес төлөмдөрдүн үлүшүн мындан ары көбөйтүү максатында өркүндөтүү</p>	<p>26.1. Төлөм системалары жагынан Улуттук банктын ченемдик укуктук актыларын өркүндөтүү. Кыргыз Республикасынын «Кыргыз Республикасынын Улуттук банкы жөнүндө» конституциялык Мыйзамына ылайык келтирүү.</p> <p>26.2. Калктын төлөм кызматтарын пайдалануу мүмкүнчүлүгүн кеңейтүү жана жаңы финансылык жана технологиялык продуктыларды киргизүү максатында ченемдик укуктук базаны өркүндөтүү, анын ичинде санариптик финансылык технологияларды өнүктүрүүгө көмөк көрсөтүү аркылуу өркүндөтүү</p>	<p>2023-ж.</p>	<p>Улуттук банк</p>	<p>Төлөм системасынын катышуучулары, «БПБ» ЖАК, Эл аралык төлөм системалары</p>
<p>26. Төлөм системасы боюнча ченемдик укуктук базаны өркүндөтүү, анын ичинде нактап эмес төлөмдөрдүн үлүшүн мындан ары көбөйтүү максатында өркүндөтүү</p>	<p>26.2. Калктын төлөм кызматтарын пайдалануу мүмкүнчүлүгүн кеңейтүү жана жаңы финансылык жана технологиялык продуктыларды киргизүү максатында ченемдик укуктук базаны өркүндөтүү, анын ичинде санариптик финансылык технологияларды өнүктүрүүгө көмөк көрсөтүү аркылуу өркүндөтүү</p>	<p>2023-2027-жж. туруктуу негизде</p>	<p>Улуттук банк</p>	<p>Төлөм системаларынын катышуучулары, министрликтер жана ведомстволор жана башка кызыкдар адамдар</p>

<p>Коммерциялык банктар, төлөм системаларынын операторлору/төлөм уюмдары</p>	<p>Улуттук банк</p>	<p>2023-2027-жж. туруктуу негизде</p>	<p>26.3. Эл аралык стандарттардын, мыкты эл аралык тажрыйбалардын жана Кыргыз Республикасынын мызамдарынын талаптарына ылайык төлөм системаларын көзөмөлдөө (оверсайт) боюнча ченемдик укуктук базаны өркүндөтүү</p>	
<p>Министрликтер жана ведомстволор, төлөм системаларынын катышуучулары жана башка кызыкдар адамдар</p>	<p>Улуттук банк</p>	<p>2023-2027-жж. туруктуу негизде</p>	<p>26.4. Төлөм системасына, накталай эмес төлөмдөрдү өнүктүрүүгө жана санариптештирүүгө тиешелүү ченемдик укуктук актыларга тиешелүү маселелер боюнча түзүмдүк бөлүмдөр, ошондой эле тышкы уюмдар, министрликтер жана ведомстволор менен өз ара иш алып баруу.</p>	
<p>«БПБ» ЖАК, эл аралык төлөм системалары, төлөм системаларынын катышуучулары</p>	<p>Улуттук банк</p>	<p>2023-2025-жж. туруктуу негизде</p>	<p>26.5. Ички төлөмдөрдү жүргүзүү боюнча чаралар.</p>	

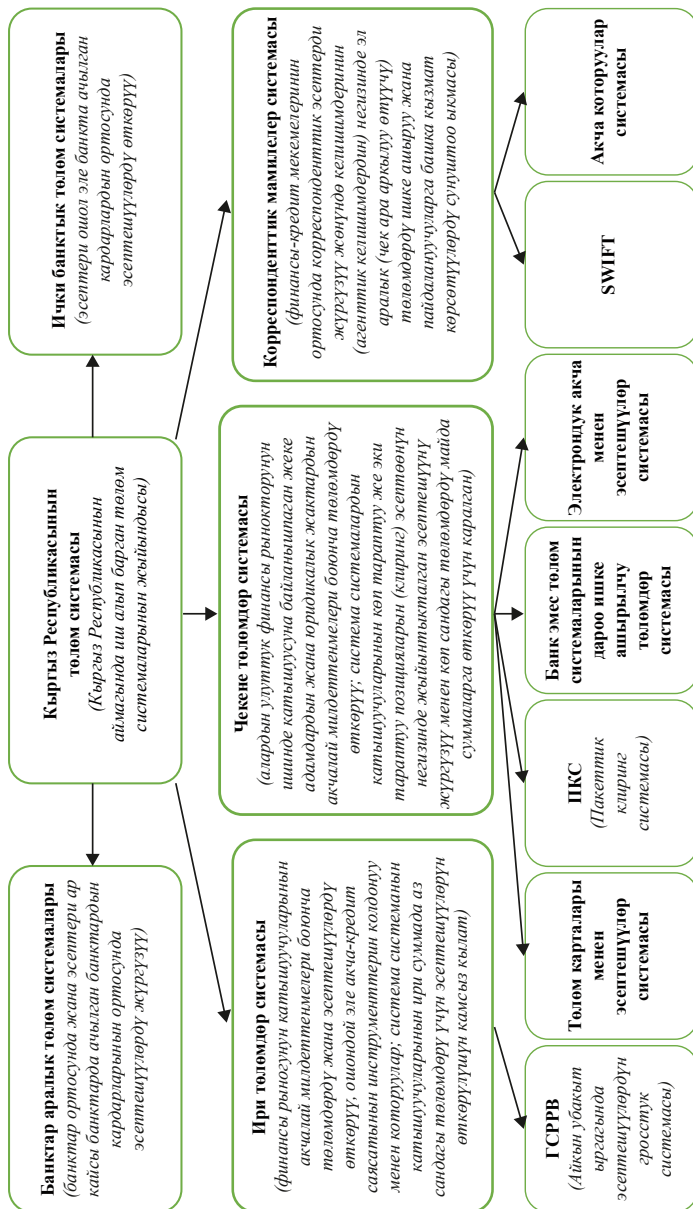
<p>27. Кыргыз Республикасынын банк чөйрөсүндө жана төлөм системасында маалымат коопсуздугунун сакталышына жана орун алышы ыктымал болгон иш узгүлтүгүнө жана кибер коркунучтарга карата чара көрүлүшүнө мониторинг жүргүзүү борборун түзүүнүн алкагында Улуттук банк тарабынан жүргүзүлүүчү иш-чараларга катышуу</p>	<p>27.1. MISP – Malware information sharing platform зыяндуу программалар жөнүндө маалымат алмашуучу бирдиктүү платформасын ишке киргизүү.</p>	<p>2023-2024-жж.</p>	<p>Улуттук банк</p>	<p>Коммерциялык банктар, Кыргыз Республикасынын төлөм системалары</p>
<p>Кыргыз Республикасынын банк чөйрөсүндө жана төлөм системасында маалымат коопсуздугунун сакталышына жана орун алышы ыктымал болгон иш узгүлтүгүнө жана кибер коркунучтарга карата чара көрүлүшүнө мониторингдин алкагында иш-чаралар</p>	<p>27.2. CERT – Computer emergency response team маалымат коопсуздугун камсыз кылуу боюнча эл аралык тармактык борборунда мындан ары аккредитациялоо үчүн маалымат даярдоо.</p>	<p>2023-2027-жж.</p>	<p>Улуттук банк</p>	<p>Маалымат коопсуздугун камсыз кылуу боюнча эл аралык тармактык борборлор</p>

Улуттук коопсуздук мамлекеттик комитети	Кыргыз Республикасынын Улуттук коопсуздук мамлекеттик комитети
Финансылык чалгындоо мамлекеттик кызматы	Кыргыз Республикасынын Финансы министрлигине караштуу Финансылык чалгындоо мамлекеттик кызматы
Мамлекеттик салык кызматы	Кыргыз Республикасынын Финансы министрлигине караштуу Мамлекеттик салык кызматы
Жогорку Кеңеш	Кыргыз Республикасынын Жогорку Кеңеши
«БПБ» ЖАК	«Банктар аралык процессинг борбору» жабык акционердик коому
Ички иштер министрлиги	Кыргыз Республикасынын Ички иштер министрлиги
Финансы министрлиги	Кыргыз Республикасынын Финансы министрлиги
Санариптик өнүктүрүү министрлиги	Кыргыз Республикасынын Санариптик өнүктүрүү министрлиги
Экономика жана коммерция министрлиги	Кыргыз Республикасынын Экономика жана коммерция министрлиги
Министрлер Кабинети	Кыргыз Республикасынын Министрлер Кабинети
Турак-жай-коммуналдык чарба	Кыргыз Республикасынын Министрлер Кабинетинин алдындагы Архитектура, курулуш жана турак-жай-коммуналдык чарба мамлекеттик агенттиги
Төлөм системасынын катышуучулары	Тузулган келишимдердин негизинде Кыргыз Республикасынын аймагында калайык-калкка төлөм кызмат көрсөтүүлөрүн сунуштаган финансы-кредит уюмдары, адистештирилген финансы-кредит мекемелери, төлөм системаларынын операторлору менен төлөм уюмдары жана алардын агенттери
Төлөм кызмат көрсөтүүлөр рыногунун катышуучулары	«КГ төлөм тутумдарынын операторлор ассоциациясы» юридикалык жактар бирикмеси; «Кыргызстан банктарынын союзу» юридикалык жактар бирикмеси; «Кыргыз Республикасынын байланыш операторлор ассоциациясы» юридикалык жактар бирикмеси; «Жеткирүүчүлөр (өндүрүүчүлөр жана дистрибьюторлор) ассоциациясы» юридикалык жактар бирикмеси; «Кыргызстандын рынокторунун, соода ишканаларынын жана кызмат көрсөтүү чөйрөсүнүн» ассоциациясы; «Аудиторлор ассоциациясы» юридикалык жактар бирикмеси; Мобилдик байланыш операторлору: «Скай Мобайл» ЖЧК, «Альфа Телеком» ЖАК, «Нур Телеком» ЖЧК

Кыргыз Республикасынын төлөм системасын өнүктүрүүнүн 2023-2027-жылдарга каралган негизги багыттарынын 2-тиркемеси

Кыргыз Республикасынын төлөм системасынын функционалдык түзүмү

КЫРГЫЗ
РЕСПУБЛИКАСЫНЫН
УЛУТТУК БАНК БАШКАРМАСЫ

ПРАВЛЕНИЕ
НАЦИОНАЛЬНОГО БАНКА
КЫРГЫЗСКОЙ РЕСПУБЛИКИ

ТОКТОМ

Кыргыз Республикасынын
Улуттук банк Башкармасынын
2023-жылдын 5-апрелиндеги
№ 2023-П-12/22-3-(НПА) Токтому

Кыргыз Республикасынын Улуттук банкынын айрым ченемдик укуктук актыларына кредиттик тобокелдик маселелери боюнча өзгөртүүлөрдү киргизүү жөнүндө

Кыргыз Республикасынын «Кыргыз Республикасынын Улуттук банкы жөнүндө» конституциялык Мыйзамынын 5, 9 жана 64-беренелерине ылайык, Кыргыз Республикасынын Улуттук банк Башкармасы токтом кылат:

1. Кыргыз Республикасынын Улуттук банк Башкармасынын төмөнкү токтомдоруна өзгөртүүлөр (кошо тиркелет) киргизилсин:

– 2006-жылдын 2-мартындагы № 5/6 «Белгилүү бир критерийлерге жооп берген кредиттердин атайын классификациясын колдонуунун Тартибин бекитүү тууралуу»;

– 2010-жылдын 30-июнундагы № 52/4 «Кыргыз Республикасынын Улуттук банкынын айрым ченемдик укуктук актылары жөнүндө»;

– 2012-жылдын 4-июлундагы № 28/7 «Кыргыз Республикасынын Улуттук банкынан лицензия алышкан жана иши ал тарабынан көзөмөлдөнгөн коммерциялык банктардын жана башка финансы-кредит уюмдарынын күрөөгө коюлган мүлк менен иштөө тартибин» бекитүү жөнүндө».

2. Юридика башкармалыгы:

– тиешелүү документтерди алгандан кийинки 3 (үч) жумуш күнү ичинде ушул токтомду Кыргыз Республикасынын Улуттук банкынын расмий интернет-сайтына жарыяласын;

– расмий жарыялангандан кийин токтомду Кыргыз Республикасынын ченемдик укуктук актыларынын мамлекеттик реестринде чагылдырылышы үчүн Кыргыз Республикасынын Юстиция министрлигине жөнөтсүн.

3. Токтом расмий жарыяланган күндөн тартып 15 (он беш) күн өткөндөн кийин күчүнө кирет.

4. Көзөмөлдөө методологиясы башкармалыгы токтом расмий жарыялангандан кийинки 3 (үч) жумуш күнү ичинде ушул токтом менен «Кыргызстан банктарынын союзу» юридикалык жактар бирикмесин, коммерциялык банктарды, «Кыргыз Республикасынын Мамлекеттик өнүктүрүү банкы» ААКты, «Кредиттик союздардын каржы компаниясы» ААКты, «Микрофинансылык уюмдардын ассоциациясы» юридикалык жактар бирикмесин, «Кыргызстандын кредиттик союздарынын жана кооперативдеринин улуттук ассоциациясы» юридикалык жактардын бирикмесин, микрофинансылык уюмдарды, кредиттик союздарды жана турак жай-сактык кредиттик компанияларын.

5. «Башкарманын катчылыгы» бөлүмү 3 (үч) жумуш күнү ичинде ушул токтом менен Улуттук банктын түзүмдүк бөлүмдөрүн, областтык башкармалыктарын жана Баткен областындагы өкүлчүлүгүн тааныштырсын.

6. Токтомдун аткарылышын контролдоо Көзөмөлдөө методологиясы башкармалыгынын ишин тескөөгө алган Кыргыз Республикасынын Улуттук банк Башкармасынын мүчөсүнө жүктөлсүн.

Төрага

К. Боконтаев

Кыргыз Республикасынын
Улуттук банк Башкармасынын
2023-жылдын 5-апрелиндеги
№ 2023-П-12/22-3-(НПА)
токтомуна карата тиркеме

**Кыргыз Республикасынын Улуттук банкынын
айрым ченемдик укуктук актыларына
кредиттик тобокелдик маселелери боюнча өзгөртүүлөр**

1. Кыргыз Республикасынын Улуттук банк Башкармасынын 2006-жылдын 2-мартындагы № 5/6 «Белгилүү бир критерийлерге жооп берген кредиттердин атайын классификациясын колдонуунун Тартибин бекитүү тууралуу» токтомуна төмөнкү өзгөртүү киргизилсин:

жогоруда аталган токтом менен бекитилген Белгилүү бир критерийлерге жооп берген кредиттердин атайын классификациясын колдонуунун Тартибинин:

– 2.1-пунктунун:

биринчи абзацы төмөнкү редакцияда берилсин:

«2.1. Атайын классификация бир эле учурда төмөнкү критерийлерге жооп берген кредиттерге карата колдонулушу мүмкүн:»;

экинчи абзацы төмөнкү редакцияда берилсин:

«- кредиттин суммасы (берилген күнгө карата Улуттук банктын расмий курсу боюнча улуттук же чет өлкө валютасында) 500 000 сомдон ашпоого тийиш;»;

үчүнчү абзацтагы «12» сандары «24» дегенге алмаштырылсын;

төртүнчү абзацы төмөнкү редакцияда берилсин:

«- кредиттин максаттуу багыты катары керектөө максаттары жана/ же карыз алуучуга таандык жана учурда туруктуу киреше алууну камсыз кылып жаткан чакан бизнести өнүктүрүү саналат;»;

– 2-глава төмөнкү мазмундагы 2.3-пункт менен толукталсын:

«2.3. Атайын классификация төмөнкү критерийлерге жооп берген кредиттерге карата да колдонулушу мүмкүн:

– кредиттик рейтингдин негизинде берилген кредит;

– обочо туруп/аралыктан тейлөө каналдары аркылуу берилген кредит.»;

– 3.2-пунктунун биринчи абзацы төмөнкү редакцияда берилсин:

«3.2. Аларга карата атайын классификация колдонулуучу кредиттер, анын ичинде кредиттик рейтингдин негизинде берилген кредиттер, ошондой эле обочо туруп/аралыктан тейлөө каналдары аркылуу берилген кредиттерге карата негизги сумма боюнча пландык төлөмдөрдү жана/же пайыздарды төлөө кечиктирилген күндөрдүн санына жараша төмөнкү РППУга чегерүү өлчөмдөрү белгиленет:».

2. Кыргыз Республикасынын Улуттук банк Башкармасынын 2010-жылдын 30-июнундагы № 52/4 «Кыргыз Республикасынын Улуттук банкынын айрым ченемдик укуктук актылары жөнүндө» токтомуна төмөнкү өзгөртүүлөр киргизилсин:

жогоруда аталган токтом менен бекитилген «Кыргыз Республикасынын Улуттук банкынан лицензия алышкан коммерциялык банктарда жана башка финансы-кредит уюмдарында кредиттик тобокелдикти тескөө боюнча минималдуу талаптар жөнүндө» жобонун:

– 3.2-пункту төмөнкү редакцияда берилсин:

«3-2. Бланктык кредиттер - бул, эмгек акы долбоорлорунун алкагында төлөм карттары боюнча овердрафттарды, пенсионерлерге берилген төлөм карттары боюнча овердрафттарды эске албаганда, алар боюнча күрөө катары кыймылсыз мүлк, кыймылдуу мүлк, гарантия же кепилдик жана активдерди классификациялоодо камсыздоо катары каралган башка инструменттер камсыздоо болуп саналбаган кредиттер жана алар төлөөгө жөндөмдүү карыз алуучуга анын аброюнун жана киреше деңгээлине баа берүүнүн негизинде гана берилет.»;

– 8.1-пунктунун:

жетинчи абзацы төмөнкү редакцияда берилсин:

«- Кыргыз Республикасынын салык мыйзамдарында белгиленген салыктарды камтыган пайыздык чендерди, жана пайыздык чендерди белгилөө методдорун;»;

он бешинчи абзац төмөнкү редакцияда берилсин:

«- банк тарабынан кепилдик каттарды берүү боюнча талаптарды (2-тиркеме);»;

он бешинчи абзацтан кийин төмөнкү мазмундагы абзац менен толукталсын:

«Эскертүү: Мөөнөттүү депозиттерди тартуу менен иш алып барган микрофинансылык компанияларды эске албаганда.»;

- 8.3-пунктунун:

алтынчы абзацы төмөнкү редакцияда берилсин:

«- мөөнөтүндө төлөнбөгөн кредиттерди реструктуризациялоо шарттары;»;

төмөнкү мазмундагы он экинчи абзац менен толукталсын:

«- кредитке/карыз алуучунун финансылык абалына мониторинг жүргүзүүнүн мезгил аралыгы.»;

- 9-пунктунун биринчи абзацындагы «пайыздык чендерди» деген сөздөрдүн алдына «Кыргыз Республикасынын салык мыйзамдарында белгиленген салыктарды камтыган» деген сөздөр кошулсун;

- 11-пунктундагы «кредиттик тобокелдиктерди» деген сөздөр «, анын ичинде валюта тобокелдиги менен шартталган кредиттик тобокелдикти» сөздөрү менен толукталсын;

- 12-пунктунун:

экинчи жана төртүнчү абзацтар күчүн жоготкон катары таанылсын; үчүнчү абзац төмөнкү редакцияда берилсин:

«Банк кредиттик тобокелдикти туруктуу негизде аныктап туруунун, аларга баа берүүнүн, мониторинг жүргүзүүнүн жана контролдоонун комплекстүү системасын, ошондой эле кредиттик тобокелдикти, анын ичинде валюта тобокелдиги менен шартталган кредиттик тобокелдикти контролдоо, талдап-иликтөөлөрдү жана мониторинг жүргүзүү боюнча отчет берүү системасын камсыз кылууга тийиш.»;

жыйырма жетинчи абзацтан кийин төмөнкү мазмундагы абзац менен толукталсын:

«Банк туруктуу негизде кредиттик рейтингдин алкагында иштелип чыккан өзүнүн моделинин, анын ичинде скоринг моделинин актуалдуулугун сактап турууга, ошондой эле автоматташтырылган скоринг системаларын түзүүгө тийиш.»;

жыйырма сегизинчи абзац төмөнкү редакцияда берилсин:

«Кредиттик рейтингге ылайык кредит берүү жөнүндө чечим, банкка биринчи жолу 250 000 сомго чейинки суммада кредит алуу үчүн арыз менен кайрылган жеке адамдар жана жеке ишкерлер боюнча (жаңы кайрылган кардарларга), ал эми буга чейин ушул банктан кредит алган банк кардарларына (кайра кайрылган, Кыргыз Республикасынын мыйзамдарына ылайык алгылыктуу кредиттик таржымалга ээ кардар–жеке адамдарга жана жеке ишкерлерге) 500 000 сомго чейинки суммада кредит берүү боюнча кабыл алынат.»;

жыйырма тогузунчу абзацтагы «100000 сомго» деген сан жана сөз «500 000 сомго» дегенге алмаштырылсын;

– 14-пунктундагы «(2)» деген сан алынып салынсын;

– 16-пункт төмөнкү мазмундагы алтынчы абзац менен толукталсын:

«- Кредиттик комитеттин чечимдеринин Банктын тиешелүү бөлүмү тарабынан аткарылышын контролдоо.»;

– 18-пункту төмөнкү редакцияда берилсин:

«18. Банктын тобокелдик-менеджери кеминде ар айлык негизде кредиттик тобокелдик деңгээли жөнүндө отчетторду Тобокелдиктер боюнча комитетке, ошондой эле чейректтик негизде отчетторду, анын ичинде банк менен байланыштуу жакка жана банктын аффилирленген жактарына берилген кредиттер боюнча тобокелдикке баа берүүнү кошо алганда, Директорлор кеңешине сунуштап турат.»;

– 25-пунктунун:

алтынчы абзацындагы «250000» саны «500 000» дегенге алмаштырылсын;

тогузунчу абзацындагы «инвестициялык кредиттер,» сөздөрүнөн кийин «сезондук кредиттер,» деген сөздөр менен толукталсын;

он бешинчи абзацтын биринчи сүйлөмү төмөнкү редакцияда берилсин:

«Банкта маалыматтардын сакталышын жана коргоого алынышын камсыз кылуу боюнча талаптар камтылган, кардарлар маалыматы менен иш алып баруу боюнча ички жол-жобо болууга тийиш.»;

он алтынчы абзацтагы «кардардан (кардарлардан) кат жүзүндөгү макулдук» сөздөрү «Кыргыз Республикасынын мыйзамдарына ылайык кардардан (кардарлардан) макулдук» дегенге алмаштырылсын;

– 26-пунктундагы алтынчы абзацтан кийин төмөнкү мазмундагы жетинчи абзац менен толукталсын:

«- мөөнөтү өткөрүлгөн бир нече (бирден ашык) кредит (анын ичинде бир же бир нече кредиттик линиялардын чегинде транштар) болгон учурда, мыйзамга ылайык кардардын кредиттик карыздын ордун жабууга багытталган акча каражаттарын бөлүштүрүү кезегин өз алдынча тандоо укугу;»;

– 30-1-пунктунун тогузунчу абзацы төмөнкү редакцияда берилсин:

«Банк, техникалык каталардан улам, берилген маалыматты корректировкалоону кошо алганда, кредиттик бюрога бардык карыз алуучулар боюнча берилүүчү кредиттик маалыматтын бурмаланышы, маалыматтын толук жана өз убагында берилиши үчүн Кыргыз Республикасынын мыйзамдарына жана Улуттук банктын ченемдик укуктук актыларына ылайык жоопкерчилик тартат.»;

– 31-пункту төмөнкү мазмундагы экинчи абзац менен толукталсын:

«Мындан тышкары, банк ар бир мындай маалыматты Кыргыз Республикасынын мыйзамдарына ылайык үчүнчү жактарга берген учурда, карыз алуучу ошол банктан алган кредиттер жөнүндө маалыматты жана ошол кредиттерге байланыштуу бардык маалыматты үчүнчү жактарга өткөрүп берүүгө карыз алуучудан жазуу жүзүндө же электрондук макулдук (электрондук кол тамга коюу аркылуу) алууга тийиш. Мында, карыз алуучудан кредиттик маалыматты кредиттик бюрога өткөрүп берүүгө макулдук алуу Кыргыз Республикасынын мыйзам талаптарына ылайык келүүгө тийиш.»;

– 34.1-пункту төмөнкү редакцияда берилсин:

«34-1. Банк, эгерде кредит боюнча пландаштырылган ар айлык төлөмдөрдүн катышы (негизги карыз жана пайыздык төлөмдөр) карыз алуучунун орточо айлык чогуу алгандагы кирешесине карата төмөнкүнү түзгөн учурда гана карыз алуучуга улуттук валютада керектөө кредитин бере алат:

– орточо айлык кирешеси 1000 эсептик көрсөткүчтөн аз болсо, 50% ашпаган;

– орточо айлык кирешеси 1000ден 2000ге чейинки эсептик көрсөткүчтү түзсө, 60% ашпаган;

– орточо айлык кирешеси 2000 эсептик көрсөткүчтөн жогору болсо, 70% ашпаган.»;

– 34-3-пунктунун:

экинчи абзацы төмөнкү редакцияда берилсин:

«Обочо туруп/аралыктан тейлөө каналы аркылуу берилүүчү кредиттин суммасы жөнөкөй электрондук кол коюу менен түзүлгөн келишим боюнча 200 000 сомдон (чет өлкө валютасындагы эквивалентте) жана мүмкүнчүлүгү кеңейтилген электрондук кол коюлган келишим боюнча 300 000 сомдон (чет өлкө валютасындагы эквивалентинде) ашпоого тийиш.»;

төмөнкү мазмундагы үчүнчү абзац менен толукталсын:

«Аралыктан идентификацияланган кардарлар үчүн кредиттердин суммалары Улуттук банк Башкармасынын 2020-жылдын 13-майындагы № 2020-П-12\27-1-(НПА) токтому менен бекитилген Кардарларды аралыктан идентификациялоо жана верификациялоо тартибинде белгиленген.»;

– 36-пункт төмөнкү редакцияда берилсин:

«36. Эгерде, карыз алуучуга кредит берүү жөнүндө маселе оң жагына чечилген болсо, анда андан алынган документтер боюнча карыз алуучунун кредиттик таржымалы түзүлөт, андан ары ага ушул кредитке тиешелүү бардык документтер сыяктуу эле, келечекте ага ушундай кредит бериле турган болсо, ошол кредиттерге тиешелүү бардык документтер көктөлүүгө тийиш (карыз алуучунун кредиттик таржымалына карата минималдуу талаптар 1-тиркемеде келтирилген). Буга кошумча банк кредиттик таржымалды электрондук түрдө жүргүзүшү мүмкүн.

Обочо туруп/аралыктан тейлөө каналдары аркылуу берилген кредиттер боюнча карыз алуучунун кредиттик таржымалы кагаз жүзүндөгү документтердин сактоо мөөнөтүнөн кем эмес мөөнөттө маалымат базасында электрондук түрдө (электрондук маалымат каражаттарында) жүргүзүлүшү мүмкүн.

Банкта кредиттик таржымалды, анын ичинде электрондук форматтагы кредиттик таржымалды түзүү, жүргүзүү, сактоо жана алардан пайдалануу жол-жоболору болууга тийиш, мында электрондук документтердин маалымат базаларынан пайдалануу мүмкүнчүлүгү Кыргыз Республикасынын мыйзамдарына ылайык камсыз кылынууга тийиш.»;

– 39-пункту төмөнкү редакцияда берилсин:

«39. Банк менен кардар ортосунда түзүлгөн кредиттик келишим жана ага кошо тиркелүүчү банк кардарынын чыгашалар (төлөмдөр) тизмеги, ошондой эле банк менен кардар ортосунда макулдашуунун негизинде түзүлүүчү башка макулдашуулар, кардардын тандоосу боюнча мамлекеттик же расмий тилде (электрондук кол тамга коюу аркылуу) түзүлөт, аны тастыктоо катары кардардын кредиттик келишимди өзү тандаган тилде түзүүгө жазуу жүзүндө же электрондук түрдө макулдугу эсептелинет (зарыл учурда, келишим башка тилге которулушу мүмкүн). Бул макулдук кардардын кредиттик таржымалына көктөлөт/сакталат. Кредиттик келишимдин тексти карыз алуучуга түшүнүктүү жана жеткиликтүү болууга тийиш. Кредиттик келишим шарттарынан улам келип чыккан кардардын укуктары жана милдеттери өзүнчө бөлүкчөдө көрсөтүлүүгө тийиш. Кредиттик келишимдин жана ага карата бардык тиркемелердин бүтүндөй тексти бирдей болууга жана кеминде 12 шрифт менен берилүүгө тийиш.

Мында обочо туруп/аралыктан тейлөө каналы аркылуу Улуттук банктын ченемдик укуктук актыларында белгиленген суммада сунушталган кредиттер боюнча келишимдерге алардын келишим тараптарына таандык экендигин тастыктаган электрондук кол тамга коюу аркылуу тастыкталышы мүмкүн.»;

– 40-пункту төмөнкү редакцияда берилсин:

«40. Кредиттик келишимди түзүүдө келечекте аны кайтарууда проблемалардын келип чыгышына жол бербөө үчүн кредит берүү жана аны төлөө боюнча бардык шарттар сүйлөшүлүүгө тийиш, мында эгерде ал карыз алуучунун укугунун чектелишине, милдеттеринин көбөйүшүнө жана/же кардарды адаштырууга алып келсе, банк кредиттик келишимдин баштапкы шарттарын бир тараптуу негизде өзгөртүүгө укугу жок. Карыз алуучу менен кредитти жана ал боюнча пайыздарды төлөө графигин түзүү учурунда, кредиттин максатына жана карыз алуучунун иш багытына, карыз алуучу сунуштаган

жана ал банк тарабынан текшерилген бизнес-планга, ошондой эле акча каражаттары сарпталуучу багыттарга көңүл буруу максатка ылайыктуу. Карызды төлөө графигинде кеминде кредиттин суммасы, кредит боюнча пайыздык чен, берилген күнү, негизги сумманы жана ал боюнча чегерилген пайыздарды төлөө суммасын көрсөтүү менен план боюнча төлөө күндөрү, ошондой эле кредит боюнча карыз калдыгы камтылууга тийиш.

Мында Кыргыз Республикасынын салык мыйзамдарында белгиленген, кредиттер боюнча пайыздык ченде камтылган салыктар карызды төлөө графигинде өзүнчө көрсөтүлүүгө тийиш.

Карызды төлөө графиги кредиттик келишимдин ажырагыс бөлүгү болуп саналат. Ал түзүлүүгө тийиш эмес болгон кредиттик продукттар боюнча (эмгек акы долбоорунун алкагында төлөм карттары боюнча овердрафттар, пенсионерлерге берилген төлөм карттары боюнча овердрафттар, кредиттик линиялар ж.б.) карызды төлөө графиги талап кылынбайт.»;

– 44-пунктунун экинчи абзацы төмөнкү редакцияда берилсин:

«Эскертүү: карыз алуучу кредитти максаттуу багытта пайдаланбагандыгы тастыкталган учурда банк, эгерде кредиттик келишимде башкасы каралбаса, карыз алуучудан кредит боюнча карыздын калган суммасын мөөнөтүнөн мурда кайтарууну талап кылууга укуктуу.»;

– 46-пунктунун биринчи абзацы төмөнкү редакцияда берилсин:

«46. Анда Кыргыз Республикасынын мыйзамдарына ылайык алуучунун кредиттик картты жана овердрафтты алуу шарттары, аларды берүү тартиби жана мөөнөттөрү, алуу ыкмалары жана башка шарттар каралган аралаш келишимди же өзүнчө кошумча келишимди түзүүдөн башка учурларды кошпогондо, кардар бардык кагаз түрүндөгү тиркемелер менен кошо кредиттик келишимдин ар бир барагына же болбосо анын келишим тарабына таандыгын тастыктоого мүмкүндүк берген электрондук кол тамга аркылуу кол коюлган бирдиктүү электрондук документ формасына кол тамга коюуга тийиш.»;

– 54-пункту төмөнкү редакцияда берилсин:

«54. Күрөө келишими мамлекеттик же расмий тилдерде түзүлөт (банктын кардарына тилди тандоо укугу берилет, ал кардар тандаган

тилде күрөө келишимин түзүү жөнүндө жазуу жүзүндө же электрондук түрдө (электрондук кол тамга коюу менен) кардардын макулдугу менен тастыкталат (бул макулдук кардардын кредиттик таржымалына көктөлөт/сакталат). Мында күрөө келишиминин тексти карыз алуучуга/ күрөө коюучуга түшүнүктүү жана жеткиликтүү болууга тийиш.»;

– 61-пункт төмөнкү редакцияда берилсин:

«61. Бланктык кредиттерди берүү кеңири таралган тажрыйба болбоосу зарыл. Бланктык кредиттер боюнча тобокелдиктин максималдуу өлчөмү банктын таза суммардык капиталынын 50% өлчөмүнөн ашпоого тийиш. Бланктык кредиттерди берүү учурунда банк карыз алуучунун сапаттуу финансылык отчетунан жана бланктык кредиттер берилгенге чейинки узак убакыт ичинде (алардын узактыгы кеминде 12 айды түзгөн, 250 000 сомдон ашпаган өлчөмдөгү кредиттерди эске албаганда, кеминде эки жыл) карыз алуучу менен иш алып баруунун кредиттик таржымалынан пайдалануу мүмкүнчүлүгүнө ээ болууга тийиш.

Эскертүү: бланктык кредиттер боюнча тобокелдиктин максималдуу өлчөмүнө ошондой эле Улуттук банк Башкармасынын 2019-жылдын 24-апрелиндеги № 2019-П-12/22-4-(НПА) токтому күчүнө кирген күнгө чейин берилген, күрөө менен камсыздалбаган жана Улуттук банк Башкармасынын аталган токтомунун талаптарына жооп бербеген бардык кредиттер да кирүүгө тийиш.

250 000 сомго жетпеген же ага барабар сумманы түзгөн, аннуитеттик төлөө графиги белгиленген жана төлөө мөөнөтү 36 айдан ашпаган кредиттер, керектөө кредиттери боюнча орточо салмактанган пайыздык чендин маанисинен ашпаган кредиттер, ал ай сайын Улуттук банктын расмий сайтында жарыяланган кредиттер бланктык кредиттерге кирбейт.

Мында жогоруда көрсөтүлгөн талаптарга ылайык келген кредиттердин суммасы карыз алуучунун жылдык таза кирешесинен (карыз алуучунун бардык кирешелери жана чыгашалары) ашпоого тийиш.

Бланктык кредиттер эсебинен чыгарылган кредиттер боюнча тобокелдиктин максималдуу өлчөмү алардын таза суммардык капиталынын 20% ашпоого тийиш.»;

62-пункту төмөнкү мазмундагы үчүнчү абзац менен толукталсын:

«Эгерде карыз алуучунун бул банкта бир нече мөөнөтү өтүп кеткен кредити (бир же бир нече кредиттик линиялардын чегинде субкредиттер) болсо, банк кредиттик карызды жабууга багытталган каражаттарды бөлүштүрүү тартибин өз алдынча тандоо укугун кардарга берүүгө милдеттүү.»;

– 63-1-пунктунун:

экинчи абзацы төмөнкү редакцияда берилсин:

«- суммасы банктын таза суммардык капиталынын бир пайызынан ашкан кредиттер жана банк ири тобокелдикти камтыган кредит катары аныктаган кредиттер үчүн жарым жылда кеминде бир жолу; »;

үчүнчү абзацындагы «100000» саны «250 000» санына алмаштырылсын;

– 63-3-пунктундагы «Кароонун» деген сөз «Кредитке мониторинг жүргүзүү жөнүндө отчеттун» деген сөздөр менен алмаштырылсын;

– 63-4-пунктунун биринчи абзацы төмөнкү редакцияда берилсин:

«63-4. Мониторингдин жүрүшүндө карыз алуучунун/ гаранттын/кепилдик берүүчүнүн финансылык абалы же кредитти камсыздоо абалы начарлашына байланыштуу аталган кредитти төлөөдөгү проблемалар аныкталган учурда банктын кызматкери, зарылчылыгына жараша мындай кредитти классификациялоо категориясын кайра кароо сунушу менен банк жетекчилигине тез арада маалымдоого тийиш.»;

– 64-пункту төмөнкү редакцияда берилсин:

«64. Кредитти классификациялоо Улуттук банктын классификациялоо боюнча ченемдик укуктук актыларынын талаптарына ылайык, кредиттерди берүү процессине катышпаган жактар тарабынан жүргүзүлгөн көз карандысыз баа берүүнүн негизинде жүзөгө ашырылат.»;

– 78- пункту төмөнкү редакцияда берилсин:

«78. Карыз алуучунун карыздарынын өз убагында төлөнүшүн камсыз кылуу максатында, банк кредиттик келишимде карыздарды экинчи булактардын эсебинен жана кредиттин мөөнөтү бүткөнгө чейин төлөө мүмкүндүгүн көрсөтө алат.

Карыз алуучу кредитти максаттуу пайдалануу жөнүндө кредиттик келишимде каралган шарттарды аткарбаган учурда, эгерде кредиттик

келишимде башкасы каралбаса, банк карыз алуучудан кредит боюнча карыздын калган суммасын мөөнөтүнөн мурда кайтарууну талап кылууга укуктуу.»;

- 81-пунктунун биринчи абзацындагы «(7)» саны алынып салынсын;

- 83-пунктунан кийинки (1), (2), (6), (7) шилтемелер күчүн жоготкон катары таанылсын;

- 1-тиркеменин:

1-пунктунун:

үчүнчү абзацы төмөнкү редакцияда берилсин:

«- карыз алуучу жашаган жеринин толук дареги (эгер карыз алуучу - жеке адам болсо), телефонунун, факсынын номери»;»;

үчүнчү абзацтан кийин төмөнкү редакциядагы абзац менен толукталсын:

«Эскертүү: кардар толук дарегин көрсөтүүнүн ордуна абоненттик ящиктин номерин гана көрсөтүүсүнө жол берилбейт.»;

1-1-пунктундагы «250000» саны «500 000» санына алмаштырылсын;

5-пункту төмөнкү редакцияда берилсин:

«5. Кредиттик келишим мамлекеттик же расмий тилде түзүлөт (банктын кардарына тилди тандоо укугу берилет, ал кардар тандаган тилде кредиттик келишимди түзүү жөнүндө жазуу жүзүндө же электрондук түрдө (электрондук кол тамга коюу менен) кардардын макулдугу менен тастыкталат (макулдук кардардын кредиттик таржымалына көктөлөт/сакталат). »;

8-пунктундагы «250000» саны «500 000» санына алмаштырылсын;

17-пункту төмөнкү редакцияда берилсин:

«17. Мамлекеттик же расмий тилде түзүлгөн күрөө келишими (банктын кардарына тил тандоо укугу берилет, аны тастыктоо катары кардардын кредиттик келишимди өзү тандаган тилде түзүүгө жазуу жүзүндө же электрондук макулдугу эсептелинет (бул макулдук кардардын кредиттик таржымалында көктөлөт/сакталат).»;

25-пунктунун сегизинчи абзацындагы «рыноктук наркы» сөздөрү «рыноктук (адилет) жана жоку наркы» дегенге алмаштырылсын;

32-пункттан кийинки (8) шилтеме күчүн жоготкон катары таанылсын;

3. Кыргыз Республикасынын Улуттук банк Башкармасынын 2012-жылдын 4-июлундагы № 28/7 «Кыргыз Республикасынын Улуттук банкынан лицензия алышкан жана иши ал тарабынан көзөмөлдөнгөн коммерциялык банктардын жана башка финансы-кредит уюмдарынын күрөөгө коюлган мүлк менен иштөө тартибин» бекитүү жөнүндө» токтомуна төмөнкүдөй өзгөртүүлөр киргизилсин:

жогоруда аталган токтомдун расмий тилдеги аталышы төмөнкү редакцияда берилсин:

«Об утверждении «Порядка работы коммерческих банков и других финансово-кредитных организаций, лицензируемых и регулируемых Национальным банком Кыргызской Республики, с залоговым имуществом»;

жогоруда аталган токтом менен бекитилген Кыргыз Республикасынын Улуттук банкынан лицензия алышкан жана иши ал тарабынан көзөмөлдөнгөн коммерциялык банктардын жана башка финансы-кредит уюмдарынын күрөөгө коюлган мүлк менен иштөө тартибинин:

- 2-главасынын 14-пункту төмөнкү мазмундагы 14-1 жана 14-2-пунктулар менен толукталсын:

«14-1. Эгерде күрөө келишиминин предмети катары келечекте алынуучу буюмдар же укуктар, анын ичинде күрөө коюучунун келечекте чыгарылуучу продукциясынын запасы болсо, мындай күрөөлүк камсыздоо милдеттенме боюнча камсыздоонун түзүмүнүн 20% чейинкисин түзүүгө тийиш. Келишимдин предмети мыйзамдардын талаптарына ылайык ушул пунктта белгиленген талапты эске алуу менен ар бир объект үчүн өзүнчө аныкталат. Мында, жогоруда көрсөтүлгөн күрөөлүк камсыздоо боюнча күрөө келишиминде күрөө коюучу ошол мезгил ичинде күрөө келишиминде көрсөтүлгөн күрөөлүк камсыздоого менчик укукту сатып алууга тийиш болгон мезгил аралыгы каралууга тийиш. Мындай мөөнөт 3 (үч) айдан ашпоого тийиш.

14-2. Эгерде күрөөлүк камсыздоо катары аларды баалоо үчүн (асыл таштар, баалуу металлдар, атайын жабдуулар, лицензиялар ж.б.) өнүккөн рынок болбогон же болбосо аларды баалоо үчүн

атайын билим/компетенция талап кылынган күрөө предметтери, анын ичинде талап кылуу укугу кабыл алынса, карыз алуучу милдеттүү түрдө мыйзамга ылайык тиешелүү квалификацияга ээ көз карандысыз баалоочу адиси тарабынан (баалоо уюму) камсыздоо наркын тастыктоого тийиш. Буга кошумча, карыз алуучу кабыл алынып жаткан камсыздоонун сапаты жана мүнөздөмөлөрү жөнүндө документтерди сунуштоого тийиш, ал тиешелүү квалификацияга ээ эксперттин корутундусу менен тастыкталууга тийиш.

Жогоруда көрсөтүлгөн документтер жок учурда, банк күрөө жөнүндө келишимдин бул предметин камсыздоо катары кабыл ала албайт. Банк мындай камсыздоого байланыштуу тобокелдиктерди, анын ичинде аны Кыргыз Республикасынын мыйзамдарына ылайык андан ары сатуу маселелерин баалоого милдеттүү.».

КЫРГЫЗ
РЕСПУБЛИКАСЫНЫН
УЛУТТУК БАНК БАШКАРМАСЫ

ПРАВЛЕНИЕ
НАЦИОНАЛЬНОГО БАНКА
КЫРГЫЗСКОЙ РЕСПУБЛИКИ

ТОКТОМ

Кыргыз Республикасынын
Улуттук банк Башкармасынын
2023-жылдын 12-апрелиндеги
№ 2023-П-14/23-4-(ПС) токтому

**Кыргыз Республикасынын Улуттук банк Башкармасынын
2009-жылдын 15-июлундагы № 30/6
«Кыргыз Республикасында акча которуулар системасы
боюнча которууларды жүзөгө ашыруу эрежелерин бекитүү
тууралуу» токтомуна өзгөртүүлөрдү киргизүү жөнүндө**

Кыргыз Республикасынын «Кыргыз Республикасынын Улуттук банкы жөнүндө» конституциялык Мыйзамынын 5, 9 жана 64-беренелерине ылайык, Кыргыз Республикасынын Улуттук банк Башкармасы токтом кылат:

1. Кыргыз Республикасынын Улуттук банк Башкармасынын 2009-жылдын 15-июлундагы № 30/6 «Кыргыз Республикасында акча которуулар системасы боюнча которууларды жүзөгө ашыруу эрежелерин бекитүү тууралуу» токтомуна өзгөртүүлөр (кошо тиркелет) киргизилсин.

2. Токтом расмий жарыяланган күндөн тартып 15 (он беш) күн өткөндөн кийин күчүнө кирет.

3. Юридика башкармалыгы:

– тиешелүү документтерди алган күндөн тартып 3 (үч) жумуш күнү ичинде ушул токтомду Кыргыз Республикасынын Улуттук банкынын расмий интернет-сайтына жарыяласын;

– расмий жарыялангандан кийин токтомду Кыргыз Республикасынын ченемдик укуктук актыларынын мамлекеттик реестринде чагылдырылышы үчүн Кыргыз Республикасынын Юстиция министрлигине жөнөтсүн.

4. Төлөм системалары башкармалыгы токтом расмий жарыялангандан кийин 3 (үч) жумуш күнү ичинде ушул токтом менен коммерциялык банктарды жана акча которуу системаларынын операторлорун тааныштырсын.

5. «Башкарманын катчылыгы» бөлүмү ушул токтом менен Кыргыз Республикасынын Улуттук банкынын Банктык көзөмөл башкармалыгын, областтык башкармалыктарын жана Баткен областындагы өкүлчүлүгүн тааныштырсын.

6. Токтомдун аткарылышын контролдоо Төлөм системалары башкармалыгынын ишин тескөөгө алган Кыргыз Республикасынын Улуттук банк Башкармасынын мүчөсүнө жүктөлсүн.

Төраганын милдетин аткаруучу

3. Чокоев

Кыргыз Республикасынын
Улуттук банк Башкармасынын
2023-жылдын 12-апрелиндеги
№ 2023-П-14/23-4-(ПС)
токтомуна карата тиркеме

**Кыргыз Республикасынын Улуттук банк Башкармасынын
2009-жылдын 15-июлундагы № 30/6 «Кыргыз Республикасында
акча которуулар системасы боюнча которууларды жүзөгө
ашыруу эрежелерин бекитүү тууралуу» токтомуна өзгөртүүлөр**

Кыргыз Республикасынын Улуттук банк Башкармасынын 2009-жылдын 15-июлундагы № 30/6 «Кыргыз Республикасында акча которуулар системасы боюнча которууларды жүзөгө ашыруу эрежелерин бекитүү тууралуу» токтомуна төмөнкү өзгөртүүлөр киргизилсин:

жогоруда аталган токтом менен бекитилген Кыргыз Республикасында акча которуулар системасына тиешелүү акча которууларды жүзөгө ашыруу боюнча эрежелердин:

– 3.2-1-пункту төмөнкү редакцияда берилсин:

«3.2-1. Улуттук банк төмөнкү учурларда акча которуу системасынын операторунун каттоодон өткөндүгүн жокко чыгарат жана акча которуу системаларынын операторлорунун реестрине тиешелүү жазууну киргизет:

1) жайгашкан өлкөнүн иштин ушул түрүн лицензиялоочу/жөнгө салуучу финансылык көзөмөлдөө боюнча ыйгарым укуктуу органы тарабынан акча которуу системаларынын операторунун ишин жүзөгө ашыруу укугуна берилген акча которуу системасынын операторунун уруксат берүү документтери жана лицензиясы/сертификаты/каттоо жөнүндө күбөлүгү кайтарылып алынган/жокко чыгарылган учурда;

2) акча которуу системасынын оператору тарабынан аны Улуттук банктагы акча которуу системаларынын операторлорунун реестринен чыгаруу жөнүндө арыз же болбосо Кыргыз Республикасынын аймагында акча которуу системасынын операторунун ишин токтотуу жөнүндө кат жүзүндө башка билдирүү берилген учурда. Эл аралык акча которуу системасынын оператору төлөм системасынын катышуучулары менен акыркы эсептешүүлөрдү жүргүзгөндөн кийин гана каттоону жокко чыгаруу жана реестрден чыгаруу жөнүндө

арыз берет. Акча которуулардын локалдык системасынын оператору каттоону жокко чыгаруу жана реестрден чыгаруу жөнүндө арызды акча которууларды алуучулар/жөнөтүүчүлөр жана системанын катышуучулары менен бардык өз ара эсептешүүлөрдү эске алып, акча которуулар системасында акыркы эсептешүүлөрдү жүргүзгөндөн кийин гана берет.

Улуттук банк акча которуу системасынын операторуна, Кыргыз Республикасынын коммерциялык банктарына жана башка кызыкдар тараптарга каттоо жокко чыгарылгандыгы тууралуу кат жүзүндө билдирет, ошондой эле бул боюнча маалыматты өзүнүн расмий интернет-сайтына жайгаштырат.

Акча которуу системасынын оператору, Улуттук банк аны тиешелүү реестрден чыгарып салган жана бул тууралуу маалыматты өзүнүн расмий интернет-сайтында жайгаштырган күндөн кечиктирбестен, Кыргыз Республикасынын аймагында акча которуу системалары боюнча кызмат көрсөтүүлөрдү токтотууга тийиш.».

КЫРГЫЗ
РЕСПУБЛИКАСЫНЫН
УЛУТТУК БАНК БАШКАРМАСЫ

ПРАВЛЕНИЕ
НАЦИОНАЛЬНОГО БАНКА
КЫРГЫЗСКОЙ РЕСПУБЛИКИ

ТОКТОМ

Кыргыз Республикасынын
Улуттук банк Башкармасынын
2023-жылдын 12-апрелиндеги
№ 2023-П-12/23-5-(НПА) токтому

«Кредиттөөдөгү чектөөлөр жөнүндө» нускоону бекитүү тууралуу

Кыргыз Республикасынын «Кыргыз Республикасынын Улуттук банкы жөнүндө» конституциялык Мыйзамынын 5, 9 жана 64-беренелерине ылайык, Кыргыз Республикасынын Улуттук банк Башкармасы токтом кылат:

1. «Кредиттөөдөгү чектөөлөр жөнүндө» нускоо (кошо тиркелет) бекитилсин.

2. Төмөнкүлөр күчүн жоготкон катары таанылсын:

1) Кыргыз Республикасынын Улуттук банк Башкармасынын 2004-жылдын 15-сентябрындагы № 24/4 «Кредиттөөдөгү чектөөлөр жөнүндө» нускоону бекитүү тууралуу» токтому;

2) Кыргыз Республикасынын Улуттук банк Башкармасынын 2004-жылдын 23-октябрындагы № 26/3 «Кыргыз Республикасынын Улуттук банкынын айрым ченемдик актыларына өзгөртүүлөрдү жана толуктоолорду киргизүү тууралуу» токтому;

3) Кыргыз Республикасынын Улуттук банк Башкармасынын 2012-жылдын 16-ноябрындагы № 43/1 «Кыргыз Республикасынын Улуттук банкынын айрым ченемдик укуктук актыларына өзгөртүүлөрдү жана толуктоолорду киргизүү жөнүндө» токтомуна карата тиркеменин 24-пункту;

4) Кыргыз Республикасынын Улуттук банк Башкармасынын 2014-жылдын 27-ноябрындагы № 53/9 «Кыргыз Республикасынын

Улуттук банк Башкармасынын айрым токтомдоруна өзгөртүүлөрдү жана толуктоолорду киргизүү жөнүндө» токтомунун:

- 1-пунктунун үчүнчү абзацы;
- жогоруда аталган токтомго карата тиркеменин 2-пункту;

5) Кыргыз Республикасынын Улуттук банк Башкармасынын 2017-жылдын 15-июнундагы № 2017-П-12/25-5-(НПА) «Кыргыз Республикасынын Улуттук банкынын айрым ченемдик укуктук актыларына өзгөртүүлөрдү жана толуктоолорду киргизүү жөнүндө» токтомунун:

- 1-пунктунун бешинчи абзацы;
- жогоруда аталган токтомго карата тиркеменин 4-пункту;

6) Кыргыз Республикасынын Улуттук банк Башкармасынын 2019-жылдын 24-апрелиндеги № 2019-П-12/22-4-(НПА) «Кыргыз Республикасынын Улуттук банкынын айрым ченемдик укуктук актыларына кредиттөө жана таасир этүү чаралары маселелери боюнча өзгөртүүлөрдү жана толуктоолорду киргизүү жөнүндө» токтомунун:

- 1-пунктунун онунчу абзацы;
- жогоруда аталган токтомго карата тиркеменин 9-пункту;

7) Кыргыз Республикасынын Улуттук банк Башкармасынын 2019-жылдын 28-июнундагы № 2019-П-12/34-3-(НПА) «Кыргыз Республикасынын Улуттук банкынын айрым ченемдик укуктук актыларына өзгөртүүлөрдү жана толуктоолорду киргизүү жөнүндө» токтомунун:

- 1-пунктунун бешинчи абзацы;
- жогоруда аталган токтомго карата тиркеменин 4-пункту;

8) Кыргыз Республикасынын Улуттук банк Башкармасынын 2020-жылдын 23-декабрындагы № 2020-П-12/73-10-(НПА) «Кыргыз Республикасынын Улуттук банкынын айрым ченемдик укуктук актыларына өзгөртүүлөрдү киргизүү жөнүндө» токтомунун:

- 1-пунктунун төртүнчү абзацы;
- жогоруда аталган токтомго карата тиркеменин 3-пункту;

9) Кыргыз Республикасынын Улуттук банк Башкармасынын 2021-жылдын 15-декабрындагы № 2021-П-12/70-2-(НПА) «Кыргыз

Республикасынын Улуттук банкынын айрым ченемдик укуктук актыларына өзгөртүүлөрдү киргизүү жөнүндө» токтомунун:

- 1-пунктунун үчүнчү абзацы;
- жогоруда аталган токтомго карата тиркеменин 2-пункту.

3. Юридика башкармалыгы:

- тиешелүү документтерди алгандан кийин 3 (үч) жумуш күнү ичинде токтомду Улуттук банктын расмий интернет-сайтына жарыяласын;

- расмий жарыялангандан кийин токтомду Кыргыз Республикасынын ченемдик укуктук актыларынын мамлекеттик реестринде чагылдырылышы үчүн Кыргыз Республикасынын Юстиция министрлигине жөнөтсүн.

4. Токтом расмий жарыяланган күндөн тартып 15 (он беш) күн өткөндөн кийин күчүнө кирет.

5. Көзөмөлдөө методологиясы башкармалыгы токтом расмий жарыяланган күндөн кийин 3 (үч) жумуш күнү ичинде ушул токтом менен «Кыргызстан банктарынын союзу» юридикалык жактар бирикмесин, коммерциялык банктарды жана «Кыргыз Республикасынын Мамлекеттик өнүктүрүү банкы» ААКты тааныштырсын.

6. «Башкарманын катчылыгы» бөлүмү 3 (үч) жумуш күнү ичинде ушул токтом менен Улуттук банктын түзүмдүк бөлүмдөрүн, областтык башкармалыктарын жана Баткен областындагы өкүлчүлүгүн тааныштырсын.

5. Токтомдун аткарылышын контролдоо Көзөмөлдөө методологиясы башкармалыгынын ишин тескөөгө алган Кыргыз Республикасынын Улуттук банк Башкармасынын мүчөсүнө жүктөлсүн.

Төраганын милдетин аткаруучу

3. Чокоев

Кыргыз Республикасынын
Улуттук банк Башкармасынын
2023-жылдын 12- апрелиндеги
№ 2023-П-12/23-5-(НПА)
токтомуна карата тиркеме

«Кредиттөөдөгү чектөөлөр жөнүндө»

НУСКОО

1-глава. Жалпы жоболор

1. Нускоо бардык коммерциялык банктарга жана Кыргыз Республикасынын Мамлекеттик өнүктүрүү банкына (мындан ары - банктар) таркатылат.

2. Ушул Нускоонун максаты болуп кредиттөө чектерин, ошондой эле банктар милдеттүү түрдө аткарууга тийиш болгон талаптарды жана жол-жоболорду белгилөө эсептелет.

3. Кредиттөө чектери - бул Кыргыз Республикасынын Улуттук банкы тарабынан (мындан ары - Улуттук банк) белгиленген «Бир карыз алуучуга же байланыштуу карыз алуучулар тобуна тобокелдиктин максималдуу өлчөмү» экономикалык ченеми аркылуу бир карыз алуучуга жана байланыштуу карыз алуучулар тобуна (мындан ары - бир карыз алуучу) карата тобокелдикти чектөөлөр.

2-глава. Бир карыз алуучуга тобокелдиктин максималдуу өлчөмүнүн ченемин эсептөө тартиби

4. Бир карыз алуучуга тобокелдиктин максималдуу өлчөмүнүн ченеми (K1) төмөнкү формула боюнча эсептелет:

$$K1 = \text{ЧК/ТСК} * 100\%,$$

мында, чогуу алгандагы карыз же талаптар (ЧК) катары бир карыз алуучунун төмөнкүлөр боюнча жалпы карызын түшүнүүгө болот:

- кредиттер (төлөө мөөнөтүнө карабай);
- факторинг;
- финансылык ижара;
- банктар аралык жайгаштыруулар;
- карыздык милдеттенмелер формасындагы инвестициялар;

- алууга карата чегерилген пайыздар;
- негизинен кредитти алмаштыруучу болуп саналган каражаттарды карыз алуучуларга тике же кыйыр түрдө берүүнүн кайсыл болбосун түрү;
- ошол карыз алуучуга берилген баланстан тышкаркы милдеттенмелердин (кредиттерди берүүгө гарантиялардын, аккредитивдердин, милдеттенмелердин) суммасы боюнча;
- милдеттүү түрдө ошол карыз алуучу тарабынан гарантияланган үчүнчү тарапка карата банктын кандай болбосун тобокелдиги;
- мурда эсептен алынып салынган кредиттер, анын ичинде пайыздар боюнча. Ар бир карыз алуучунун кредиттик иш көктөмөсүнө ошол карыз алуучунун жана аны менен байланыштуу жактардын мурда эсептен чыгарылган кредиттери жана ал боюнча пайыздар жөнүндө маалыматтар тиркелүүгө тийиш, анда: карыз алуучунун жана аны менен байланыштуу жактардын аты-жөнү, эсептен чыгарылган кредиттин жана пайыздардын суммасы, эсептен чыгаруу датасы жана бул карыз эмне үчүн эсептен алынгандыгынын себеби сыяктуу маалыматтар камтылат. Эгерде мындай маалыматтар камтылбаса, анда кредиттик иш көктөмөдө банктын ыйгарым укуктуу адамынын ошол карыз алуучунун жана аны менен байланыштуу жактардын буга чейин эсептен алынган карызы жоктугу жөнүндөгү корутундусу болууга тийиш.

ТСК – банктын таза суммардык капиталы.

5. Банк менен байланышы болбогон бир карыз алуучуга тобокелдиктин максималдуу өлчөмү төмөнкү маанилерден ашпоого тийиш:

- банктарды кошпогондо, карыз алуучулар үчүн (K1.1.) – 20% ашпаган өлчөмдө;
- банктар үчүн (K1.3) – 30% ашпаган өлчөмдө.

6. Банк менен байланыштуу жактарды кредиттөө чеги жана тартиби Улуттук банк Башкармасынын 2017-жылдын 31-майындагы № 21/5 токтому менен бекитилген Банктын аффилирленген жана байланыштуу жактар менен операцияларына карата талаптар жөнүндө нускоого ылайык аныкталат.

7. Ушул Нускоодо көрсөтүлгөн экономикалык ченемдерди жана талаптарды аткаруу жана тобокелдиктерди кошумча төмөндөтүү максатында банктарга кредиттөөнүн ички чектерин белгилөө сунуш кылынат, алар Улуттук банк тарабынан ушул Нускоонун 5-пунктунда белгиленген чектен төмөн болууга тийиш.

3-глава. Бир карыз алуучуга тобокелдиктин максималдуу өлчөмүнүн ченемин эсептөөдөгү өзгөчө учурлар

8. Күрөөгө байланыштуу болбогон өзгөчө учурлар:

1) Улуттук банктагы корреспонденттик эсептеги каражаттар.

2) Standard and Poor's рейтингдик агенттиги тарабынан ыйгарылган «BBB» деңгээлинен төмөн болбогон узак мөөнөттүү кредиттик рейтингге же Fitch Ratings, Moody's Investors Service, Japan Credit Rating Agency (JCR), Dominion Bond Rating Service (DBRS) рейтингдик агенттиктеринин бири тарабынан ыйгарылган бирдей кредиттик рейтингге ээ болгон коммерциялык банктарга жайгаштырылган каражаттар, ошондой эле ушундай банктар тарабынан гарантияланган кредиттер. Мындай өзгөчө учурларга ылайык келиши үчүн банктын ыйгарылган рейтингди тастыктоочу тиешелүү документтери болууга тийиш, атап айтканда: рейтингдик агенттиктин аталышы, рейтинг алгач ыйгарылган жана ыйгарылган рейтингдин акыркы жолу тастыкталган датасы, рейтинг жөнүндө алгылыктуу маалымат булагы, ошондой эле банк-корреспонденттин акыркы жылдык отчету.

3) Кыргыз Республикасынын Министрлер Кабинетинин жана Улуттук банктын баалуу кагаздарына жайгаштырылган каражаттар же алар боюнча Кыргыз Республикасынын Министрлер Кабинетинин же Улуттук банктын шартсыз гарантиялары болгон баалуу кагаздар.

4) Standard & Poor's рейтингдик агенттиги тарабынан ыйгарылган «A» деңгээлинен төмөн болбогон узак мөөнөттүү суверендүү кредиттик рейтингге же Japan Credit Rating Agency (JCR), Fitch Ratings, Dominion Bond Rating Service (DBRS) жана Moody's Investors Service сыяктуу рейтингдик агенттиктердин бири тарабынан ыйгарылган бирдей рейтингге ээ өкмөттөргө же борбордук банктарга карата талаптар.

9. Күрөөгө байланыштуу өзгөчө учурлар:

1) Бир карыз алуучуга тобокелдиктин максималдуу өлчөмүнүн ченемин эсептөөдө төмөнкүлөр менен камсыз болгон талаптар гана эске алынбайт:

– Кыргыз Республикасынын Министрлер Кабинетинин жана Улуттук банктын баалуу кагаздары менен;

– ошол банктагы өзүнчө депозиттик эсепте турган каражаттар менен.

2) Кыргыз Республикасынын мамлекеттик органдарына карата талаптар же банк тарабынан кабыл алынган жана алар боюнча мамлекеттик гарантиялар болгон баланстан тышкаркы милдеттенмелер.

3) Кыргыз Республикасынын Министрлер Кабинетинин жана Улуттук банктын баалуу кагаздары же алар боюнча Кыргыз Республикасынын Министрлер Кабинетинин же Улуттук банктын шартсыз гарантиялары болгон баалуу кагаздар менен камсыздалган талаптар. Мында, ошол баалуу кагаздардын рыноктук наркы кредиттин негизги суммасына караганда кеминде 20 %га жогору болууга тийиш.

Ушул Нускоонун 8 жана 9-пункттарында көрсөтүлгөн Кыргыз Республикасынын мамлекеттик органдарына берилген кредиттер жана Кыргыз Республикасынын Министрлер Кабинети тарабынан берилген гарантиялар Кыргыз Республикасынын мыйзамдарына ылайык, Кыргыз Республикасынын бюджетинде алардын чагылдырылышын тастыктоону кошо алганда, тиешелүү түрдө таризделүүгө тийиш. Мында Кыргыз Республикасынын Министрлер Кабинети тарабынан берилген гарантиялар банктын таза суммардык капиталынын 60 %ынан ашпоого тийиш.

4) Ошол банкта өзүнчө депозиттик эсепте турган каражаттар менен камсыз болгон талаптар. Өзүнчө депозиттик эсеп - жеке же юридикалык жактын обочолонгон депозиттик эсеби. Кардарлардын эсептешүү эсеби жана банктын корреспонденттик эсеби камсыздоо катары пайдаланылбайт.

Мында төмөнкү шарттар аткарылууга тийиш:

– депозиттик сертификат же депозиттик китепче банктын сактоосунда турууга тийиш;

– кредиттик келишимде жана күрөө жөнүндө келишимде, эгерде карыз алуучу өз милдеттенмелерин аткарбай койгон учурда, анын өзүнчө депозиттик эсебиндеги акча каражаттарынан банк акцептсиз тартипте өндүрүп алууга укуктуу экендиги каралууга тийиш;

– кандай учурда гана болбосун банкта келишимде каралган мөөнөт аяктаганга чейин депозиттин сакталып турушун камсыз кылган тиешелүү жол-жоболор иштелип чыгууга жана ички контролдоо жүзөгө ашырылууга тийиш;

– талаптарды камсыздоочу депозиттеги каражаттар Кыргыз Республикасынын улуттук валютасында, же болбосо валюталардын жалпыга жеткиликтүү жана анык котировкаларынын негизинде кыргыз сомуна эркин конвертацияланган валютада болууга тийиш. Мында, эгерде депозит талап көрсөтүлгөн валютада эле болсо, ал талаптын суммасынан кеминде 100%, ал эми талап белгиленген валютадан айырмаланган валютадагы депозит – сом эквивалентиндеги кеминде 120 %ын жабууга тийиш;

– активдин камсыздоосу катары активдин валютасынан айырмаланган валютадагы акча каражаттары берилген учурда, депозитти милдеттүү түрдө жума сайын кайрадан баалоо зарыл.

5) Standard & Poor's рейтингдик агенттиги тарабынан ыйгарылган «А» деңгээлинен төмөн болбогон узак мөөнөттүү суверендүү кредиттик рейтингге же Japan Credit Rating Agency (JCR), Fitch Ratings, Dominion Bond Rating Service (DBRS) жана Moody's Investors Service сыяктуу рейтингдик агенттиктердин бири тарабынан же эл аралык финансы институттары (ЕӨРБ, АӨБ ж.б.) тарабынан ыйгарылган бирдей рейтингге ээ өкмөттөр же борбордук банктар тарабынан гарантияланган талаптар.

6) Standard & Poor's рейтингдик агенттиги тарабынан ыйгарылган «А» деңгээлинен төмөн болбогон узак мөөнөттүү суверендүү кредиттик рейтингге же Japan Credit Rating Agency (JCR), Fitch Ratings, Dominion Bond Rating Service (DBRS) жана Moody's Investors Service сыяктуу рейтингдик агенттиктердин бири тарабынан ыйгарылган бирдей рейтингге ээ өкмөттөр же борбордук банктар бенефициары болуп саналган банк тарабынан кабыл алынган баланстан тышкары милдеттенмелер.

7) Банк тарабынан башка банкка кайра сатып алуу укугу жок сатылган кредитке катышуу үлүшүнүн суммасы. Бул сатып алып жаткан банк кредит берүү шарттарында кредиттин кайтарылбай калуу тобокелдигин толугу менен өзүнө алат дегенди түшүндүрөт. Кредитке катышуу жөнүндө макулдашууда эгерде, милдеттенмелер аткарылбай калган учурда, ар бир банктын жоготууга учуроо тобокелдиги алардын кредитке катышуусунун пайыздык катышына жараша боло тургандыгы каралышы зарыл. Кредитти алууда Улуттук банктын бир карыз алуучуга тобокелдиктин максималдуу өлчөмүнө чектөөлөр боюнча ченемдери сакталууга тийиш.

4-глава. Бир карыз алуучуга тобокелдиктин максималдуу өлчөмүнүн ченемин эсептөөдөн өзгөчө учурду камсыз кылуучу күрөөгө карата талаптар

10. Эгерде, баалуу кагаздар жана/же акча каражаттары күрөө предмети катары колдонулса, анда ал Кыргыз Республикасынын мыйзамдарына ылайык күрөөгө коюлат.

11. Эгерде, документсиз баалуу кагаздар күрөө предмети катары колдонулса, анда банк аталган күрөөнүн Кыргыз Республикасынын мыйзамдарына ылайык каттоодон өткөндүгүн тастыктаган документке ээ болууга тийиш. Мында, банк анын күрөө предметин өндүрүү боюнча талабы биринчи кезекте аткарылууга тийиш экендигин караштырууга тийиш.

12. Күрөө Кыргыз Республикасынын Жарандык кодексине, Кыргыз Республикасынын «Күрөө жөнүндө» Мыйзамына жана Кыргыз Республикасынын башка ченемдик укуктук актыларына ылайык таризделет.

13. Күрөө жөнүндө келишимде Кыргыз Республикасынын мыйзамдарына ылайык, күрөөнүн башка жакка кайра күрөөгө коюлушуна жол берилбеши каралууга тийиш.

14. Күрөө предметинин рыноктук наркы төмөндөгөн учурда, банк ушул Нускоонун талаптарына ылайык анын наркын жогорулатууну жана бул талаптын 10 (он) жумуш күнүнүн ичинде аткарылышын камсыз кылууну дароо талап кылууга милдеттүү.

15. Банк ушул Нускоонун 3 жана 4-главаларынын талаптарына ылайык, күрөөнүн талапка ылайык келүүсүнө мониторинг жүргүзүү

үчүн тиешелүү жол-жоболорду иштеп чыгууга жана ички контролдукту жүзөгө ашырууга милдеттүү.

16. Эгерде Кыргыз Республикасынын мыйзамдарынын жана ушул Нускоонун күрөөгө тиешелүү талаптары (күрөөнү каттоодон өткөрүү жол-жоболорун, күрөө боюнча тиешелүү түрдө тастыкталган документтердин, тескөөчү ыйгарым укуктардын болушу) аткарылбаса, анда бул талап бир карыз алуучуга тобокелдиктин максималдуу өлчөмүнүн ченемин эсептөөдөгү өзгөчө учурларга кирбейт.

17. 3 жана 4-бөлүмдөрдүн талаптарына туура келбеген кредиттин үлүшү бир карыз алуучуга тобокелдиктин максималдуу өлчөмүнүн ченемин эсептөөдө ушул Нускоонун жалпы эрежелерине ылайык каралууга тийиш.

5-глава. Концентрациялануу тобокелдигин чектөө боюнча талаптар

18. Бир карыз алуучунун банктын таза суммардык капиталынын өлчөмүнүн 10 % ашкан чогуу алгандагы карызы олуттуу (ири) тобокелдик катары каралат.

19. Банктын бардык олуттуу (ири) тобокелдиктеринин жалпы суммасы таза суммардык капиталдын беш эселенген өлчөмүнөн ашпоого тийиш.

20. Ири тобокелдикти түзгөн ар бир талап банктын Директорлор кеңеши тарабынан бекитилүүгө тийиш. Директорлор кеңешинин отурумунун протоколунда аны берүүнү жактыруу чечими, ошондой эле Директорлор кеңешинин ар бир мүчөсүнүн добуш берүүсүнүн жыйынтыгы так көрсөтүлүшү зарыл.

21. Эгерде талап ири тобокелдиктин аныктамасына туура келсе же ошол абалда сакталып турса, ушул Нускоонун 20-пунктунун шарты ошол карыз алуучуга карата кайсыл болбосун кошумча талаптардын катарына кирет.

22. Бланктык кредиттердин чогуу алгандагы өлчөмү банктын таза суммардык капиталынын өлчөмүнүн 50 %ынан ашпоого тийиш.

6-глава. Байланыштуу карыз алуучулар тобу

23. Бир карыз алуучуга тобокелдиктин максималдуу өлчөмүнүн ченемин эсептөөдө, эгерде бир карыз алуучунун финансылык

кыйынчылыктары башка жактарга да төлөө көйгөйүн алып келиши мүмкүн болсо, анда ар башка карыз алуучулардын карызынын суммасы чыгарылып, байланыштуу жактардын бирдиктүү чогуу алгандагы карызы катары каралууга тийиш.

24. Ушул Нускоонун максаттарында «карыз алуучу» деген түшүнүккө банк кредиттерди/кредитти алмаштыруучуларды берген жана/же кредиттик тобокелдикти камтыган активдерди (инвестиция, товарлар/кызмат көрсөтүүлөр үчүн алдын ала төлөөлөр ж.б. түрүндө) сунуштаган жактар/жактардын тобу кирет.

25. Банк, өз ара байланыштуу жактар бир жак катары каралган шартта, инвестициялоону (анын ичинде кредиттерди/кредитти алмаштыруучуларды берүү, кредиттик тобокелдикти камтыган активдерди жайгаштыруу) жүзөгө ашырышы мүмкүн.

26. Кредит берүүдө айрым карыз алуучулар ортосунда потенциалдуу байланышты аныктоо максатында, концентрациялануу тобокелдиги тескелүүгө тийиш, анткени кредит алууда банк менен өз-өзүнчө иш алып барган эки (жана андан көп) карыз алуучу өз ара байланыштуу бирдиктүү юридикалык жана экономикалык тобокелдикти шартташы мүмкүн.

Өз ара байланыштуу карыз алуучуларды аныктоодо консолидацияланган отчетту сунуштаган жана/же сунуштоо болжолдонуп жаткан компаниялар тобун гана кароо жетишсиз. Карыз алуучулардын байланыштуулугу/өз ара көз карандылыгы, мисалы, биргелешип ээлик кылуу, контролдоо же башкаруу сыяктууларды камтышы мүмкүн. Кайчылаш гарантиялар карыз алуучулардын өз ара байланыштуулугунун көрсөткүчү катары да саналышы мүмкүн.

Банк өз иш тажрыйбасында карыз алуучуларга байланыштуу тобокелдиктерди аныктоо үчүн алардын кайсы болбосун маалыматты бурмалоосун жана/же бербегендигин (карыз алуучулар ортосунда байланышты жашыруу максатында) аныктоо үчүн аларды кылдат кароого алууга жана мүмкүн болушунча бардык күч-аракетин жумшоого тийиш.

27. Атап айтканда, ар кандай карыз алуучулардын карызынын суммасы чыгарылууга тийиш, эгерде:

- бир карыз алуучу башкасын контролдосо;

– кредит юридикалык жакка да, ушул юридикалык жактын катышуучусуна/уюштуруучусуна да берилсе;

– Кыргыз Республикасынын мамлекеттик органдары контролдоочу жак же олуттуу катышуучу болгон учурларды эске албаганда, алар эң аз дегенде бир контролдоочу жакка же олуттуу катышуучуга ээ болсо;

– бир нече карыз алуучулар ортосунда олуттуу финансылык өз ара көз карандылык орун алса. Өз ара кызматташтык жөнүндө макулдашууну кошо алганда, олуттуу түрдө финансылык өз ара көз карандылык, эреже катары, эгерде, бир карыз алуучунун жылдык дүң кирешесинин/чыгашасынын 50 же андан көп пайызы же келип түшкөн башка каражаттары же төлөмдөрү башка карыз алуучулар менен бүтүмгө келишүүдөн улам келип чыккан учурда гана орун алат;

– карыз алуучулар кредиттик каражаттарды жалпы ишканада же жалпы ишке катышуу үчүн пайдаланган же экөө тең бир эле экинчилик төлөө булагын (камсыздоо) колдонгон жагдайды кошо алганда, кредитти төлөө үчүн бир эле булак пайдаланылат;

– карыз алуучулардын бири экинчисинин милдеттенмесин гарантиялаган (кросс- гарантия) же ошол эле үчүнчү жак эки карыз алуучунун тең гаранты болуп санала турган болсо;

– бир же бир нече карыз алуучу тарабынан алынган каражаттар Кыргыз Республикасынын мамлекеттик органдарынан тышкары, үчүнчү жактын (банк тарабынан бул үчүнчү жакка талап коюлганына же коюлбаганына карабастан) тике пайдасы үчүн колдонулса, же бизнестин жүрүшүндө андан товарлар же кызмат көрсөтүүлөр сатып алынган учурларды эсепке албаганда, каражаттар же ошол алынган каражаттарга сатып алынган активдер үчүнчү жакка берилсе;

– алар бир карыз алуучуга ээ, мында Кыргыз Республикасынын мамлекеттик органы күрөө коюучу катары саналган жагдайлар эске алынбайт.

7-глава. Белгиленген чектөөлөргө ылайык келбей калган учурларда ушул Нускоонун талаптарын колдонуу тартиби

28. Эгерде, бир карыз алуучуга тобокелдиктин максималдуу өлчөмү банк ишинде тобокелдик келип чыккан учурунда ушул

Нускоодо белгиленген чектөөлөрдү аткарууга мүмкүндүк берип, бирок кийинчерээк алардан ашса (мисалы, алмашуу курсу өзгөргөн учурда), анда банк бул факт тууралуу Улуттук банкка дароо билдирүүгө милдеттүү. Улуттук банк таасир этүү чараларын колдонуусуз эле, ошол ылайык келбеген шартты четтетүүгө боло турган белгилүү бир мезгил аралыгын белгилеши мүмкүн.

8-глава. Отчеттуулук

29. Банк туруктуу негизде маалымат базасын толуктап турууга жана байланыштуу карыз алуучулар тобун эсепке алуу журналын жүргүзүүгө милдеттүү, анда ар бир карыз алуучуга жана ал менен байланыштуу жакка карата бардык талаптар тууралуу маалымат камтылууга тийиш.

30. Банк, банктык отчеттун алкагында ушул Нускоонун 8-пунктунун талаптарына ылайык рейтингге ээ болгон бардык ири тобокелдиктер жана банк-корреспонденттер жөнүндө маалыматтарды Улуттук банкка берүүгө тийиш.

31. Ушул Нускоонун талаптарына дал келбей калуу учурлары келип чыккан шартта, банк алар жөнүндө ар бир айдын акыркы күнүн кошо алгандагы абал боюнча маалыматты Улуттук банкка берет (1-тиркеме).

9-глава. Башка талаптар

32. Банктын Директорлор кеңешинин жана Башкармасынын кредит берүү боюнча коллегиялдуу органынын курамына кирген жана ушул Нускоонун талаптарын бузууга жол берүү менен кредиттин берилишин жактырган мүчөлөрү, банкка ушул талап же операциялар боюнча карыздардын кайтарылышы үчүн жоопкерчиликтүү болушат.

33. Эгерде кредитти берүү же операцияларды жүргүзүү ушул Нускоонун талаптарын бузуу менен жүзөгө ашырылса жана анын натыйжасында банк жоготууга дуушар болгон болсо, анда банктын Директорлор кеңешинин жана Башкармасынын кредит берүү боюнча коллегиялдуу органынын курамына кирген, операцияны ишке ашырууга жол берген ар бир мүчөсү Кыргыз Республикасынын мыйзамдарына ылайык жоопкерчилик тартат.

1-тиркеме

Ушул Нускоонун талаптарына ылайык келбей калган учурлар жөнүндө
МААЛЫМАТ

	Карыз алуучунун жана аны менен байланыштуу жактардын аты	Чогуу алгандагы карыздын отчеттук датага карата калдыгы (ЧК) (миң сом)	Ченемден ашкан сумма, (миң сом)	Келишим боюнча төлөө датасы	Реструктуризациялоонун саны	Классификация
1						
2						
	Жалпы чогуу алгандыгы карыз					

КЫРГЫЗ
РЕСПУБЛИКАСЫНЫН
УЛУТТУК БАНК БАШКАРМАСЫ

ПРАВЛЕНИЕ
НАЦИОНАЛЬНОГО БАНКА
КЫРГЫЗСКОЙ РЕСПУБЛИКИ

ТОКТОМ

Кыргыз Республикасынын
Улуттук банк Башкармасынын
2023-жылдын 19-апрелиндеги
№ 2023-П-12/25-2-(НПА) токтому

**Кыргыз Республикасынын Улуттук банк Башкармасынын
2022-жылдын 18-ноябрындагы № 2022-П-12/71-1-(НПА)
«Кыргыз Республикасынын Улуттук банкынын Баткен
областындагы карыз алуучуларга кредиттерди берүү
маселелери боюнча айрым убактылуу чечимдери
тууралуу» токтомуна өзгөртүүлөрдү киргизүү жөнүндө**

Кыргыз Республикасынын «Кыргыз Республикасынын Улуттук банкы жөнүндө» конституциялык Мыйзамынын 5, 9 жана 64-беренелерине ылайык, Кыргыз Республикасынын Улуттук банк Башкармасы токтом кылат:

1. Кыргыз Республикасынын Улуттук банк Башкармасынын 2022-жылдын 18-ноябрындагы № 2022-П-12/71-1-(НПА) «Кыргыз Республикасынын Улуттук банкынын Баткен областындагы карыз алуучуларга кредиттерди берүү маселелери боюнча айрым убактылуу чечимдери тууралуу» токтомуна төмөнкүдөй өзгөртүүлөр киргизилсин:

- 5 жана 6-пункттары күчүн жоготкон катары таанылсын;
- 8-пунктундагы «1-майына чейин» деген сөздөр «1-ноябрына чейин» дегенге алмаштырылсын.

2. Токтом 2023-жылдын 28-апрелинен тартып күчүнө кирет.

3. Юридика башкармалыгы:

- тиешелүү документтерди алгандан кийин 1 (бир) жумуш күнү ичинде ушул токтомду Кыргыз Республикасынын Улуттук банкынын расмий интернет-сайтына жарыяласын;

– расмий жарыялангандан кийин токтомду Кыргыз Республикасынын ченемдик укуктук актыларынын мамлекеттик реестринде чагылдырылышы үчүн Кыргыз Республикасынын Юстиция министрлигине жөнөтсүн.

4. Көзөмөлдөө методологиясы башкармалыгы расмий жарыялангандан кийин 1 (бир) жумуш күнү ичинде ушул токтом менен «Кыргызстан банктарынын союзу» юридикалык жактар бирикмесин, коммерциялык банктарды, «Микрофинансылык уюмдардын ассоциациясы» юридикалык жактар бирикмесин, микрофинансылык уюмдарды жана «Кепилдик фонд» ААКты тааныштырсын.

5. «Башкарманын катчылыгы» бөлүмү 1 (бир) жумуш күнү ичинде ушул токтом менен Улуттук банктын түзүмдүк бөлүмдөрүн, областтык башкармалыктарын жана Баткен областындагы өкүлчүлүгүн тааныштырсын.

6. Токтомдун аткарылышын контролдоо Көзөмөлдөө методологиясы башкармалыгынын ишин тескөөгө алган Кыргыз Республикасынын Улуттук банк Башкармасынын мүчөсүнө жүктөлсүн.

Төраганын милдетин аткаруучу

3. Чокоев

КЫРГЫЗ
РЕСПУБЛИКАСЫНЫН
УЛУТТУК БАНК БАШКАРМАСЫ

ПРАВЛЕНИЕ
НАЦИОНАЛЬНОГО БАНКА
КЫРГЫЗСКОЙ РЕСПУБЛИКИ

ТОКТОМ

Кыргыз Республикасынын
Улуттук банк Башкармасынын
2023-жылдын 24-апрелиндеги
№ 2023-П-07/26-1-(ДКП) Токтому

Кыргыз Республикасынын Улуттук банкынын эсептик чен өлчөмү жөнүндө

Кыргыз Республикасынын «Кыргыз Республикасынын Улуттук банкы жөнүндө» конституциялык Мыйзамынын 5, 13, 63 жана 64-беренелерине таянуу менен Кыргыз Республикасынын Улуттук банк Башкармасы токтом кылат:

1. Кыргыз Республикасынын Улуттук банкынын эсептик чени жылдык 13,00 пайыз өлчөмүндө белгиленсин.
2. Токтом 2023-жылдын 25-апрелинен тартып күчүнө кирет.
3. Экономика башкармалыгы эсептик чен өлчөмү жөнүндө маалыматтын Кыргыз Республикасынын Улуттук банкынын расмий интернет-сайтында токтом кабыл алынган күндөн тартып 1 (бир) жумуш күнү ичинде жарыяланышын камсыз кылсын.
4. Токтомдун аткарылышын контролдоо Экономика башкармалыгынын ишин тескөөгө алган Кыргыз Республикасынын Улуттук банк Башкармасынын мүчөсүнө жүктөлсүн.

Төрага

К. Боконтаев

КЫРГЫЗ
РЕСПУБЛИКАСЫНЫН
УЛУТТУК БАНК БАШКАРМАСЫ

ПРАВЛЕНИЕ
НАЦИОНАЛЬНОГО БАНКА
КЫРГЫЗСКОЙ РЕСПУБЛИКИ

ТОКТОМ

Кыргыз Республикасынын
Улуттук банк Башкармасынын
2023-жылдын 26-апрелиндеги
№ 2023-П-12/27-8-(НПА) токтому

«Коммерциялык банктар тарабынан долбоордук каржылоону сунуштоодо кредиттик тобокелдикти тескөө боюнча минималдуу талаптар жөнүндө» жобону бекитүү тууралуу

Кыргыз Республикасынын «Кыргыз Республикасынын Улуттук банкы жөнүндө» конституциялык Мыйзамынын 5, 9 жана 64-беренелерине ылайык, Кыргыз Республикасынын Улуттук банк Башкармасы токтом кылат:

1. «Коммерциялык банктар тарабынан долбоордук каржылоону сунуштоодо кредиттик тобокелдикти тескөө боюнча минималдуу талаптар жөнүндө» жобо (1-тиркеме) бекитилсин.

2. Токтом расмий жарыялангандан 15 (он беш) күн өткөндөн кийин күчүнө кирет.

3. Юридика башкармалыгы:

– тиешелүү документтерди алган күндөн тартып 3 (үч) жумуш күнү ичинде токтомду Кыргыз Республикасынын Улуттук банкынын расмий интернет-сайтына жарыяласын;

– расмий жарыялангандан кийин токтомду Кыргыз Республикасынын ченемдик укуктук актыларынын мамлекеттик реестринде чагылдырылышы үчүн Кыргыз Республикасынын Юстиция министрлигине жөнөтсүн.

4. Көзөмөлдөө методологиясы башкармалыгы токтом расмий жарыялангандан кийин 3 (үч) жумуш күнү ичинде ушул токтом менен коммерциялык банктарды, «Кыргызстан банктарынын

союзу» юридикалык жактар бирикмесин, Кыргыз Республикасынын Мамлекеттик өнүктүрүү банкын, «Кепилдик фонд» ААКты, Улуттук банктын тиешелүү түзүмдүк бөлүмдөрүн, областтык башкармалыктарын жана Баткен областындагы өкүлчүлүгүн тааныштырсын.

5. Токтомдун аткарылышын контролдоо Көзөмөлдөө методологиясы башкармалыгынын ишин тескөөгө алган Кыргыз Республикасынын Улуттук банк Башкармасынын мүчөсүнө жүктөлсүн.

Төрага

К. Боконтаев

Кыргыз Республикасынын
Улуттук банк Башкармасынын
2023-жылдын «26» апрелиндеги
2023-П-12/27-8-(НПА)
токтомуна карата тиркеме

«Коммерциялык банктар тарабынан долбоордук каржылоону сунуштоодо кредиттик тобокелдикти тескөө боюнча минималдуу талаптар жөнүндө» жобо

1. Жалпы жоболор

1. Бул Жобонун талабы бардык коммерциялык банктарга, анын ичинде операцияларды ислам банк иши жана каржылоо принциптерине ылайык жүзөгө ашырышкан банктарга, алардын ишинин өзгөчөлүгүн жана банк операцияларын жүзөгө ашырууда колдонулуучу терминологияны эске алуу менен, Кыргыз Республикасынын Мамлекеттик өнүктүрүү банкына (мындан ары - банктар) таркатылат.

2. Кыргыз Республикасынын аймагында долбоордук каржылоону, анын ичинде ислам каржылоо принциптерине ылайык сунуштоодо кредиттик тобокелдикти тескөө боюнча минималдуу талаптарды аныктоо ушул Жобонун максаты болуп саналат.

3. **Долбоордук каржылоо** – долбоорлорду каржылоо формасы, мында каржыланган долбоорду ишке ашыруудан топтолгон акчалай түшүүлөрдүн жана кирешелердин агымдары карыздык милдеттенмелерди төлөөнүн негизги булагы болуп саналат.

Долбоордук каржылоо бланктык кредиттерге кирбейт.

4. Каржыланган долбоорлордун масштабына жана мөөнөтүнө жараша кыска мөөнөттүү жана узак мөөнөттүү долбоордук каржылоо болуп бөлүнөт.

Кыска мөөнөттүү долбоордук каржылоо долбоордун белгилүү бир этаптарын ишке ашыруу үчүн 1 жылдан 3 жылга чейинки мөөнөткө берилет.

Узак мөөнөттүү долбоордук каржылоо долбоорлордун бардык этаптарын ишке ашыруу үчүн 3 жылдан ашык мөөнөткө берилет.

5. Долбоордук каржылоо кирешелүүлүк, мөөнөттүүлүк, төлөөгө жөндөмдүүлүк, коопсуздук жана максаттуу мүнөздөгү каржылоо сыяктуу принциптерге негизделет.

6. Банк, долбоордук каржылоону жүзөгө ашыруунун алкагында каржылоону долбоордун капиталына инвестициялоо же капитал түзүүгө жана көбөйтүүгө багытталган кредит аркылуу берүүгө укуктуу.

Долбоордун капиталына инвестициялоодо банк, долбоорду ийгиликтүү ишке ашыруу жана банктын капиталга катышуу натыйжалуулугун жогорулатуу максатында, башкаруу органдарынын деңгээлинде добуш берүү жана/же чечимдерди кабыл алуу укугу менен долбоордун күндөлүк ишин башкарууга активдүү катышууга тийиш.

Банк башка банктар, өнүктүрүү фонддору, юридикалык жактар жана жеке адамдар менен биргеликте каржыланып жаткан долбоордун капиталына катышууга укуктуу. Мында банк макулдашууда/келишимде долбоорду башкарууда өз укуктарын жана милдеттерин алдын ала кароосу зарыл.

Долбоордук каржылоонун алкагында туунду жана көз каранды компанияларды түзүү жана / же сатып алуу банк мыйзамдарына ылайык жүзөгө ашырылат.

Юридикалык жактар жана/же жеке ишкерлер долбоордук каржылоону алуучу болууга укуктуу.

7. Долбоордук каржылоо каржылануучу объекттин акциялары жана/же капиталында катышуу үлүшү менен камсыздалышы мүмкүн.

Мында капиталды түзүү же көбөйтүү максатында кредит берилген учурда долбоордук каржылоо Кыргыз Республикасынын мыйзамдарына ылайык башка мүлк менен камсыздалышы мүмкүн.

8. Кайсы болбосун финансылык салымдарды жана берилген кредиттерди кошо алганда, ар бир долбоорго инвестициялардын өлчөмү банктын өздүк (жөнгө салуучу) капиталынын он пайызынан азыраагын түзүүгө тийиш. Мындай инвестициялардын жалпы өлчөмү банктын өздүк (жөнгө салуучу) капиталынын элүү пайызынан ашпоосу зарыл. Өз ишин ислам банк иши жана каржылоо принциптерине ылайык жүзөгө ашырышкан банктар үчүн - банктын өздүк (жөнгө салуучу) капиталынын отуз пайызынан азыраагын түзүүгө тийиш. Мындай инвестициялардын жалпы өлчөмү банктын өздүк (жөнгө салуучу) капиталынын алтымыш пайызынан ашпоого тийиш.

2. Банктын инвестициялык саясаты жана стратегиясы

9. Долбоордук каржылоо банктын Директорлор кеңеши жана ислам каржылоо принциптери боюнча операцияларды жүзөгө ашырган банктын Шариат кеңеши тарабынан бекитилген, банктын инвестициялык саясатына жана стратегиясына ылайык жүзөгө ашырылат.

10. Банк долбоорлордун түрүн өз алдынча аныктайт, инвестициялык ишин жүзөгө ашырууда инвестициялык портфель түзөт жана Кыргыз Республикасынын мыйзамдарында белгиленген талаптардын чегинде пайыздык чендерди белгилейт.

Ислам каржылоо принциптери боюнча операцияларды жүзөгө ашырган банкта Шариат стандарттарына ылайык каражаттарды инвестициялоого уруксат берилбеген иштин түрлөрүнүн тизмеси, ошондой эле банкты мурда жоготууларга алып келген инвестициялардын тизмеси белгиленүүгө тийиш.

11. Долбоордук каржылоо боюнча банк ишин камтыган инвестициялык саясат өзүнө кеминде төмөнкүлөрдү камтууга тийиш:

- банктын кыска мөөнөттүү/орто мөөнөттүү/узак мөөнөттүү пландары;

- банк жетишүүнү пландаштырган максаттуу рыноктор жана алардын жалпы мүнөздөмөлөрү (анын ичинде диверсификация деңгээли, долбоордук каржылоо сапатын баалоодо пландаштырылган көрсөткүчтөр ж.б.);

- негизги каржылоо булактары (банк долбоордук каржылоону анын эсебинен жүзөгө ашырууну пландаштырып жаткан каржылоо булактарын көрсөтүүсү зарыл);

- кыйыр-валюта тобокелдигине талдоо жүргүзүү жөнүндө талап;

- инвестициялардын үлүшүнүн банктын активдерине карата катышы;

- талдоолорду жүргүзүү максатында банктын болжолдуу маанилерин, финансылык абалын жана тобокелдикти кабыл алуу мүмкүнчүлүгүн эске алуу менен банктын инвестициялык мүмкүнчүлүктөрүн укуктук, финансылык жана рыноктук талдоо боюнча талап;

- күтүлүп жаткан пайда;

– кредиттик тобокелдикке дуушар болгон, активдердин кайтарылышына байланыштуу келип чыгышы ыктымал болгон чыгымдар;

– инвестициялык портфелге талдоо жүргүзүү жөнүндө талап. Банкта долбоордук каржылоону коштоп жүргөн тобокелдиктерди баалоого өбөлгө түзгөн мындай талдоо жүргүзүү тартибин жөнгө салуучу документтер болууга тийиш;

– экономикалык ченемдердин жана банктын көрсөткүчтөрүнүн сакталышы боюнча маалымат;

– банктын уюштуруу түзүмү, техникалык мүмкүнчүлүктөрү жана банктын долбоордук каржылоо боюнча ишти жүзөгө ашырууга жооптуу персоналынын жана жетекчилигинин потенциалы (квалификациясы, штаттык саны).

12. Банктын бизнес планы/стратегиясы банктын инвестициялык ишин өзүнчө/кошумча бөлүмдө камтышы мүмкүн.

13. Инвестициялык саясатта долбоордук каржылоого катышуу боюнча бардык негизги жоболор чагылдырылууга тийиш:

Жалпы жоболор, анын ичинде:

- долбоордун потенциалдуу катышуучуларынын саны;
- каржылоо максаттарына жана башка шарттарга жараша долбоордук каржылоонун түрү;
- каржылоо лимиттери;
- каржылоо мөөнөттөрү;
- долбоордун катышуучусунун төлөө жөндөмдүүлүгүн баалоо критерийлери;
- пайыздык чендер жана аларды белгилөө ыкмалары;
- долбоордун катышуучусунун финансылык маалыматына карата талаптар;
- географиялык чектөөлөр;
- каржылоо валютасы;
- камсыздоонун наркын жана алгылыктуулугун, анын ичинде күрөө предмети долбоордун капиталдагы үлүшү болуп саналса, тобокелдиктерди баалоо критерийлери;

- долбоордук каржылоого катышуу жол-жобосунун сакталышын контролдоо;
- банк тарабынан долбоордук каржылоонун камсыздоосу катары гарантиялардын колдонулушу боюнча талаптар;
- долбоордук каржылоого катышуу үлүшүнүн активдерге карата катышы;
- кредит портфелиндеги ар бир инвестициялык долбоордун салыштырма салмагы;
- долбоордук каржылоону узартуунун шарттары жана андан чыгуу механизмдери;
- жана башкалар.

14. Банктын Директорлор кеңеши ушул Жобонун 8-пунктун эске алуу менен долбоордук каржылоону жүзөгө ашыруусуна банктын катышуусунун алгылыктуу деңгээлин бекитүүгө, ар бир инвестициялык долбоор үчүн лимиттер системасын, кредиттик тобокелдиктерди башкаруу инструменттерин жана жол-жоболорун, инвестициялык портфелдин ички аудит системасын белгилөөгө тийиш.

15. Банк Башкармасы банктын инвестициялык саясатынын жана стратегиясынын аткарылышына жоопкерчиликтүү болот, ал үчүн Улуттук банктын ченемдик актыларынын талаптарына ылайык тобокелдиктерди аныктоо, өлчөө, мониторинг жүргүзүү жана контролдоо боюнча саясаттарды жана жол-жоболорду иштеп чыгууга жана аларды банк ишинде колдонууга милдеттүү.

Ислам каржылоо принциптери боюнча операцияларды жүзөгө ашырган банктын тиешелүү деңгээлдеги каржылоо боюнча комитети, долбоордук каржылоого байланыштуу тобокелдиктерди төмөндөтүү максатында, ар бир өзүнчө учурда сунуш-көрсөтмөлөрдү жана корутундуларды алуу үчүн банктын Шариат кеңешине кайрыла алат.

3. Банктардын долбоордук каржылоо боюнча ишин уюштуруу

16. Долбоордук каржылоону уюштуруу банк ушул Жободо каралган шарттарда долбоорду каржылоого билдирмени алган учурдан тартып башталат.

17. Банкта долбоордук каржылоону уюштуруунун ажырагыс бөлүгү болуп саналган, долбоорду каржылоого билдирмени кароонун ар

бир этабында бизнес процессти кеңири чагылдыруу менен кароо тартиби белгиленүүгө, ошондой эле сунушталган долбоорго карата минималдуу талаптар белгиленүүгө тийиш.

18. Банк долбоордун акчалай агымдарына талдоо жүргүзүү жана долбоорду каржылоонун максатка ылайыктуулугун аныктоо үчүн билдирме ээсинен аз дегенде төмөнкү документтерди кагаз жүзүндө же электрондук формада суроого тийиш:

1) каржылоо үчүн толтурулган билдирме: ишинин түрү, жүгүртүү каражаттарынын өлчөмү, валюталар боюнча киреше (тапкан акча) түзүмүн (чет өлкө валютасында каржылоодо), долбоорду ишке ашыруу планын жана эгер бар болсо, негизги бизнес-өнөктөштөрү ж.б.;

2) нотариалдык жактан күбөлөндүрүлгөн жана эгерде мыйзам талаптарына ылайык көчүрмөлөрдү нотариалдык күбөлөндүрүүгө мүмкүн болбосо, юридикалык жактын мөөрү жана жетекчисинин кол тамгасы менен күбөлөндүрүлгөн уюштуруу документтеринин көчүрмөлөрү (эгерде билдирме ээси – юридикалык жак болсо);

3) кеминде төмөнкү маалыматтарды милдеттүү түрдө көрсөтүү менен бизнес-план:

- долбоордун максаты жана милдеттери;
- долбоорду ишке ашыруунун техникалык жана экономикалык жолун сүрөттөө;
- долбоорду ишке ашыруунун жалпы пландаштырылган наркы;
- өздүк каражаттардын (өздүк капиталдын) өлчөмүн бөлүү менен каржылоонун пландаштырылган көлөмү, талап кылынган каржылоо өлчөмү, долбоор боюнча өнөктөштөрдүн каражаттары жана бюджеттик каражаттары, эгер бар болсо;
- долбоордук каржылоонун бүтүндөй мөөнөтүн камтууга тийиш болгон акчалай түшүүлөрдүн болжолу жана долбоорду ишке ашыруу мезгилиндеги пайданын пландаштырылган өлчөмү;
- долбоордун негизги окуяларын жана тиешелүү иш-чаралардын ишке ашырылышына жооп берген адамдарды көрсөтүү менен долбоорду ишке ашыруунун жылдар боюнча план-графи (аралык мезгилдер атайын контракт менен каралышы мүмкүн);

- долбоорду ишке ашыруу тобокелдиктерин, анын ичинде долбоордун ишке ашырылышына терс таасирин тийгизүүчү макроэкономикалык, демографиялык, саясий, географиялык факторлорду талдоо, долбоордун өзгөрүлмөлүүлүгүн, кошумча перспективаларын, келечекте кеңейтүү жана масштабын чоңойтуу мүмкүнчүлүктөрүн талдоо;

4) арыз ээсинин акыркы отчеттук жыл үчүн финансылык отчету (бар болсо). Эгерде арыз ээси – юридикалык жак, Кыргыз Республикасынын мыйзамдарына ылайык жыл сайын аудиттен өтүүгө милдеттүү болсо, анда финансылык отчет тышкы аудитор тарабынан тастыкталууга тийиш. Мында, юридикалык жак Кыргыз Республикасынын мыйзамдарына ылайык аралык финансылык отчетторун сунуштап турууга тийиш болсо, анда банк ошол отчетту юридикалык жактан талап кылышы зарыл.

5) гарантты (кепилдик берүүчүнү) көрсөтүү менен гарантиялар (кепилдиктер), гарантиялардын (кепилдиктин) суммалары ж.б. (эгерде катышуучулар гарантия (кепилдик) берилишин талап кылышса), ошондой эле гаранттын финансылык отчету (эгерде гарант юридикалык жак болсо) зарылчылыгына жараша);

6) юридикалык жактын/жеке ишкердин мамлекеттик каттоодон өткөндүгү тууралуу күбөлүктүн тастыкталган көчүрмөсү;

7) юридикалык жактардын, филиалдардын (өкүлчүлүктөрүнүн) электрондук маалымат базасында сакталган, долбоордук каржылоонун катышуучусу жөнүндө маалыматтар;

8) күрөөгө коюлуучу мүлктүн тизмеги, булардын түрлөрү күрөө жөнүндө келишимде, кийинчерээк аны түзүүдө көрсөтүлүүгө тийиш, ошондой эле ээлик кылуу укугун (эгерде камсыздоо кыймылдуу/ кыймылсыз мүлк болсо), пайдалануу укугун тастыктаган документтер жана банктын ички документтерине ылайык башка документтер;

9) банкка зарыл болгон, анын ичинде долбоорду баалоо үчүн башка документтер (контракттар, макулдашуулар, сунуштама каттар, мамлекеттик ресстрлердин көчүрмөсү, кредиттик бюродон маалымат ж.б), булар электрондук документ формасында же кагаз жүзүндө берилиши мүмкүн.

19. Долбоорду талдоодо сарптоолор жана кирешелер долбоордун катышуучулары ортосунда тобокелдиктин бөлүштүрүлүшүн эске алуу менен бааланат.

20. Банк долбоорду каржылоо же баш тартуу жөнүндө чечим кабыл алуу үчүн корутунду түзөт, анда долбоорду каржылоонун максатка ылайыктуулугу же арыз ээсине долбоорду каржылоодон баш тартуунун себептери көрсөтүлөт.

21. Банк келишимде аныкталган шарттардын аткарылышын жана/же долбоордун белгилүү бир этаптарынын ишке ашырылышын эске алуу менен долбоорлорду каржылоону кредиттик линия түрүндө жүзөгө ашырууга укугу бар.

22. Банк кепилдиги жетишсиз болгон долбоорлорду төмөнкү шарттарда каржылай алат:

- арыз ээсинин каржылануучу долбоор боюнча иш тажрыйбасы болсо, ошондой эле анын ушул сыяктуу долбоорлорду ишке ашыруу боюнча ишкер абруун эске алуу менен;

- арыз ээсинин каржылануучу долбоордун наркынын 10%нан кем эмес баштапкы төгүмүнүн болушунда.

Мында банк каржыланган долбоордун келечегин, ошондой эле долбоорду ишке ашырууда орун алышы ыктымал болгон тобокелдиктерди баалоого тийиш. Мындан тышкары, банк капиталы жетишсиз долбоорлорду каржылоо боюнча ички лимиттерди ушул Жобонун 14-пунктуна ылайык белгилөөсү зарыл.

23. Долбоордук каржылоо боюнча документтер негизги шарттарды (каржылоо наркы, каржылоо мөөнөтү, акчаны колдонуу мөөнөтү, кайтарып берүү, гарантиялар, тараптар милдеттенмелерин талапка ылайык аткарбаган учурларда көрүлгөн чаралар жана башкалар) белгилеген келишимди камтыйт.

4. Долбоордук каржылоо мониторинги

24. Банк Улуттук банктын ченемдик укуктук актыларынын талаптарына ылайык долбоордук каржылоону ишке ашырууга байланыштуу тобокелдиктерди үзгүлтүксүз аныктоонун, баалоонун, мониторинг жүргүзүүнүн жана контролдоонун комплекстүү системасын камсыз кылуусу зарыл.

25. Банк каржылоо каражаттарынын максаттуу пайдаланылышына мониторинг жүргүзүүгө тийиш.

26. Банк каржыланган субъектин финансылык абалын, долбоорду ишке ашыруу алкагында акчалай агымдарды, долбоордун рентабелдүүлүгүн жана башка параметрлерди кошо алганда, инвестициялык долбоорлорго кеминде айына бир жолу мониторинг жүргүзүп турат.

27. Долбоорлордун ишке ашырылышына мониторинг жүргүзүү процессинде банк финансылык көрсөткүчтөрдү долбоордун пландык көрсөткүчтөрү менен салыштыруусу жана четтөөлөр катталган учурда себебин аныктоосу зарыл.

28. Банк топтолгон маалыматтардын негизинде тобокелдиктерге жана өзгөрүлмөлүүлүгүнө талдоо жүргүзүүгө жана долбоордун ишин оптималдаштыруу/корректировкалоо боюнча чараларды колдонууга тийиш.

29. Банк долбоордук каржылоонун алкагындагы долбоорлор жөнүндө маалыматты банктын балансынын жалпы түзүмүн контролдоо, активдер жана пассивдер түзүмүнө мониторинг жүргүзүү, ошондой эле активдерди жана пассивдерди тескөө боюнча саясаттын сакталышын камсыз кылуу үчүн Банктын активдерин жана пассивдерин тескөө боюнча комитетке мезгил-мезгили менен берип турууга тийиш.

30. Инвестициялык портфель банктын тобокелдик менеджменти боюнча өз алдынча бөлүмү/башкармалыгы же каржылоо процессине көз каранды болбогон тобокелдик-менеджери тарабынан көз карандысыз бааланууга тийиш. Көз карандысыз баалоонун натыйжасы жана тобокелдикти төмөндөтүү жана резервдердин жеткиликтүү деңгээлин түзүү боюнча сунуш-көрсөтмөлөр банк Башкармасына жана банктын Директорлор кеңешине кеминде чейрек ичинде бир жолу берилип турууга тийиш.

31. Директорлор кеңеши мезгил-мезгили менен бирок чейрек ичинде кеминде бир жолу банк тарабынан каржыланган долбоорлорду, долбоордук каржылоонун катышуучуларынын финансылык жана экономикалык көрсөткүчтөрүн карап турат жана зарыл учурда, тобокелдикти төмөндөтүү боюнча тиешелүү сунуш-көрсөтмөлөрдү берет жана чечимдерди чыгарат.

5. Долбоордук каржылоонун алкагында сунушталган активтерди классификациялоо

32. Потенциалдуу жоготуулардын жана чыгым тартуулардын өз убагында ордун жабуу үчүн, ошондой эле айкын финансылык абалын жана долбоорлорду ишке ашыруунун натыйжалуулугун аныктоо максатында, банктар долбоордук каржылоонун алкагында сунушталуучу өз активдеринин сапатын үзгүлтүксүз баалоого жана потенциалдуу жоготуулардын жана чыгым тартуулардын ордун жабууга резерв түзүүгө милдеттүү болушат.

33. Классификациялоо аныктамалары, категориялары ар кандай чечмелениши ыктымал болгондугуна байланыштуу сандык жана сапаттык мүнөздөмөлөр киргизилет. Эки же андан ашык белгилердин жыйындысы, эгерде ушул Жободо башкасы белгиленбесе, классификациялоо категориясын аныктайт.

34. Ушул Жобого ылайык активдердин сапатын баалоо жана алардын классификациясы долбоордук каржылоонун алкагында берилген банктын активдерине таркатылат.

35. Банктар долбоордук каржылоонун алкагында берилген активтерди төмөнкү учурларда «нормалдуу активдер» катары классификациялай алышат:

1) эгерде берилген активдин өлчөмүнүн кеминде 50 пайызын түзгөн актив Кыргыз Республикасынын Министрлер Кабинетинин чечими менен берилген кепилдик менен камсыздалган болсо;

2) эгерде актив Кепилдик фонддун гарантиясы менен камсыздалган болсо. Мында банк төмөнкү шарттардын бардыгын бир мезгилде аткарууга тийиш:

– кепилдик фондунун активдеринин 50 пайыздан ашыгы кепилдик берүү күнүнө карата тобокелдиксиз актив болуп саналат;

– кепилдик фондунун кепилдиги менен камсыздалган активдердин көлөмү кепилдик фондунун жогорку ликвиддүү активдеринин суммасынан эки эседен ашпоого тийиш.

Ушул пункттун максаттары үчүн «тобокелдиксиз активдер» дегенден улам Кыргыз Республикасынын Министрлер Кабинетинин жана Улуттук банктын баалуу кагаздарын, ошондой эле төмөнкү

шарттарга жооп берген, банктарда жайгаштырылган мөөнөттүү депозиттерди түшүнүү зарыл:

– мамлекеттик катышуунун олуттуу үлүшүнүн жана/же Кыргыз Республикасынын атайын статусу бар мамлекеттик бийлик органдарынын катышуу үлүшүнүн болушу;

– улуттук жана/же чет өлкө валюталарында уруксат берилген банктык операциялардын тизмесинде чектөөлөрдүн жоктугу;

– экономикалык ченемдерди жана талаптарды сактоо;

– киргизилген атайын режимдердин жоктугу;

3) эгерде актив каржылоонун негизги суммасын жана пайыздык чендин суммасын толугу менен жапкан күрөө менен камсыздалган болсо;

4) эгерде актив мамлекеттер аралык (өкмөттөр аралык) макулдашуулардын алкагында түзүлгөн Өнүктүрүү фондунун (мындан ары – Өнүктүрүү фонду) каражаттарынын эсебинен берилген болсо;

5) эгерде актив Өнүктүрүү фонду тарабынан берилген гарантия менен кепилденген болсо жана ал Өнүктүрүү фондунун коммерциялык банкта жайгаштырылган акча каражаттары менен камсыздалып, ошол эле учурда төмөнкү шарттар сакталса:

– Өнүктүрүү фонду тарабынан гарантияланган активдердин көлөмү Фонддун коммерциялык банкта жайгаштырылган акча каражаттарынын калдыгынын эки эсесинен ашпоого тийиш;

– Өнүктүрүү фонду менен банктын ортосундагы гарантиялык келишимде Фонддун гарантиялары менен кепилденген милдеттенмелерге тиешелүү банктын алдында келип чыккан мөөнөтү өтүп кеткен төлөмдөр боюнча акча каражаттарын Фонддун банкта ачылган жана тейленген учурдагы эсептеринен 5 жумуш күнү ичинде акцептсиз тартипте эсептен чыгаруу укугу каралышы керек;

– Өнүктүрүү фондунун банктагы күндөлүк эсептердеги акча каражаттарынын минималдуу калдыгы каржылоонун жалпы көлөмү толук ишке ашырылганга чейин Өнүктүрүү фондунун гарантиясы менен берилген банктын кредиттеринин баланстык наркынын 50 пайызынан кем эмес деңгээлде сакталууга тийиш;

– Өнүктүрүү фондунун гарантиясы менен кепилденген, банк алдында келип чыккан милдеттенмелер боюнча Өнүктүрүү фондунун

акча каражаттары акцептсиз тартипте эсептен чыгарылган учурда Өнүктүрүү фонду банктагы күндөлүк эсебин 3 жумуш күнү ичинде кеминде эсептен чыгарылган каражаттардын суммасында толуктоого тийиш.

36. Төмөнкү белгилер пайда болгон учурда, банктар 15% өлчөмдө резерв түзүү менен активдерди «байкоо алдындагы активдерге» классификациялоого тийиш:

- активдин камсыздоосу жок болсо же актив берилүүчү кредиттин өлчөмүнүн 50 пайызынан аз камсыздалган болсо;

- негизги сумма жана/же пайыздар боюнча кайтарып берүүнү кечиктирүү 30 (отуз) күндөн ашпаса;

- маалыматтардын же баалоо эксперттеринин жок болушунан улам, каражаттардын максаттуу колдонулушуна мониторинг жүргүзүү жана контролдоо, анын ичинде долбоордун пландык көрсөткүчтөрүнүн аткарылышын талдоо мүмкүн эмес болсо;

- камсыздоонун ликвиддүүлүгүнүн төмөндөөсү (баанын төмөндөөсү, валюта курсунун түшүүсү) же гаранттын/кепилдик берүүчүнүн финансылык абалынын начарлоо тенденциясы орун алса (эгерде актив гарантия/кепилдик менен камсыздалса);

- кардардын финансылык абалынын начарлоо тенденциясы орун алса, финансылык көрсөткүчтөрдүн долбоордун пландык көрсөткүчтөрүнөн четтесе;

- активди кайтарууга таасирин тийгизе турган рынок шарттарынын өзгөрүүсү.

37. Төмөнкү белгилер орун алган шартта банктар 25% өлчөмүндө резерв түзүү менен активди «субстандарттык» катары классификациялоого тийиш:

- пландык төлөмдөр боюнча 30 күндөн 90 күнгө чейин мөөнөтүндө төлөнбөгөн карыз;

- карызды төлөө үчүн акча агымдарынын жетишсиздиги;

- карыз алуучунун ушул банкта жана/же башка финансы-кредит уюмунда кайсы болбосун кредитке тиешелүү негизги сумма жана/же пайыздары боюнча 30 күндөн ашык мөөнөтүндө төлөнбөгөн карызы болсо;

– «байкоо алдындагы актив» белгисине ээ активди кайра реструктуризациялоодо.

38. Кепилдик/гарантия менен толук камсыздалган активди төлөө мөөнөтү 60 күнгө кечиктирилген шартта, «субстандарттык» (25% өлчөмүндө резерв түзүү менен) катары классификациялоо зарыл.

39. Төмөнкү белгилер орун алган шартта, банктар 50% өлчөмүндө резерв түзүү менен активди «шектүү» катары классификациялоого тийиш:

– негизги сумма жана/же пайыздар боюнча 90 күндөн 180 күнгө чейин мөөнөтүндө төлөнбөгөн карыз;

– кардардын финансылык абалынын олуттуу начарлоосу (же кардар банкротко учуроо чегинде турат), каржылануучу долбоорду ишке ашыруунун пландаштырылган графиктен четтөөсү;

– каржыланган долбоордун алкагында кредит алган кардардын кепилдик берүүчүсүнүн/гарантынын жана/же контрагентинин финансылык абалынын начарлоосу;

– карызды төлөөнүн күрөөнү сатып өткөрүүдөн же кепилдик берүүчүнүн/гаранттын каражат эсебинен көз карандылыгы;

– «субстандарттык актив» белгисине ээ активди кайрадан реструктуризациялоо.

40. Кепилдик/гарантия менен толук камсыздалган активди төлөө мөөнөтү 90 күнгө кечиктирилген учурда «шектүү» катары (50% өлчөмүндө резерв түзүү менен) классификациялоо зарыл.

41. Актив төлөө мөөнөтү 180 күндөн ашык мөөнөткө кечиктирилген учурда «жоготуу» катары классификацияланууга тийиш, бул учурда мындай активдин сапаттык белгилери анын классификациясында колдонулбайт.

6. Долбоордук каржылоо боюнча капиталга инвестициялардын классификациясы

42. Компаниянын капиталына инвестициялар 25% өлчөмүндө резерв түзүү менен кеминде «субстандарттык» катары классификацияланат.

43. Банктар долбоордук каржылоого инвестицияларды төмөнкү шарттар аткарылган учурда «нормалдуу» катары классификациялай алышат:

- компания ишин кеминде 4 (төрт) жылдан бери жүзөгө ашыруусу;

- акыркы 3 (үч) жыл үчүн финансылык отчет менен тастыкталган, көз карандысыз аудитордук уюм тарабынан күбөлөндүрүлгөн (эгерде арыз ээси Кыргыз Республикасынын мыйзамдарына ылайык ар жылдык аудиттен өтүүгө милдеттүү болсо) туруктуу финансылык абалга ээ болуусу жана аралык финансылык отчеттун (эгерде арыз ээси Кыргыз Республикасынын мыйзам талаптарына ылайык берүүгө тийиш болсо) жана алгылыктуу финансылык узак мөөнөттүү өнүгүү келечегинин болуусу;

- долбоорду ишке ашыруу жагында тиешелүү тажрыйбасы бар жана долбоордун рентабелдүүлүгүн/кирешелүүлүгүн кылдат талдоо натыйжасы менен тастыкталган, алардын алгылыктуу деңгээлде толук ишке ашырылгандыгы тууралуу маалыматтын болушу;

- каражаттардын максаттуу колдонулушу үчүн комплекстүү мониторинг жүргүзүү жана контролдоо, анын ичинде сатып алуулардын жана берүүлөрдүн жүргүзүлүшүн ар айлык негизде контролдоо;

- инвестициялык долбоордун ишке ашырылышын, рентабелдүүлүгүн, өзүн-өзү актай алышын жана башка параметрлерин талдоо;

- инвестициялык долбоорду башкарууга катышуу;

- финансылык көрсөткүчтөрдү инвестициялык долбоордо каралган көрсөткүчтөр менен талдоо.

44. Капиталына банктар активдерин инвестициялашкан компанияны төлөөгө жөндөмсүз деп жарыялаган учурда, мындай инвестициялар «жоготуулар» катары классификацияланууга тийиш.

45. Компаниянын капиталына инвестициялар боюнча РППУ банктын ошол компаниядагы инвестицияларынын жалпы өлчөмүнө түзүлүүгө тийиш.

7. Долбоордук каржылоо боюнча активди классификациялоого кошумча талаптар

46. Улуттук банк Башкармасынын 2004-жылдын 21-июлундагы № 18/3 токтому менен бекитилген «Активдерди классификациялоо жана потенциалдуу жоготуулардын жана чыгым тартуулардын ордун жабууга резервге тиешелүү чегерүүлөр жөнүндө» жобонун талаптары банктарга ушул Жобого каршы келбеген бөлүктөрү боюнча колдонулат.

47. Банк менен банктык көзөмөл инспекторлорунун ортосунда активди тиги же бул категорияга кошуу маселеси боюнча пикир келишпестиктердин орун алышында, тиешелүү талдоолорду жана классификациялоонун тууралыгынын далилдерин берүү банктын милдеттенмесине кирет.

48. Ушул Жобонун талаптары сакталбаган, же так эмес жана/ же толук эмес маалымат берилген учурда, Улуттук банк Кыргыз Республикасынын мыйзамдарына ылайык, банкка карата таасир этүү чараларын колдонууга укуктуу.

КЫРГЫЗ
РЕСПУБЛИКАСЫНЫН
УЛУТТУК БАНК БАШКАРМАСЫ

ПРАВЛЕНИЕ
НАЦИОНАЛЬНОГО БАНКА
КЫРГЫЗСКОЙ РЕСПУБЛИКИ

ТОКТОМ

Кыргыз Республикасынын
Улуттук банк Башкармасынын
2023-жылдын 29-апрелиндеги
№ 2023-П-12/29-1-(НПА) токтому

Кыргыз Республикасынын Улуттук банкынын айрым ченемдик укуктук актыларына өзгөртүүлөрдү киргизүү жөнүндө

Кыргыз Республикасынын «Кыргыз Республикасынын Улуттук банкы жөнүндө» конституциялык Мыйзамынын 5, 9 жана 64-беренелерине ылайык, Кыргыз Республикасынын Улуттук банк Башкармасы токтом кылат:

1. Кыргыз Республикасынын Улуттук банк Башкармасынын төмөнкү токтомдоруна өзгөртүүлөр киргизилсин (кошо тиркелет):

– 2011-жылдын 14-сентябрындагы № 52/4 «Кыргыз Республикасынын Улуттук банкынын айрым ченемдик укуктук актылары жөнүндө»;

– 2017-жылдын 15-июнундагы № 2017-П-12/25-2-(НПА) «Кыргыз Республикасынын Улуттук банкынан лицензия алышкан банктардын жана башка финансы-кредит уюмдарынын тышкы аудитине карата минималдуу талаптар жөнүндө» жобону бекитүү тууралуу»;

– 2021-жылдын 29-декабрындагы № 2021-П-12/75-1-(БС) «Банктык, төлөм жана микрофинансылык уюмдар тарабынан сунушталган кызмат көрсөтүүлөрдүн баасын белгилөө саясатына жана маркетингдик иш-чараларды жүргүзүүгө карата минималдуу талаптар жөнүндө» жобону бекитүү тууралуу»;

– 2022-жылдын 14-декабрындагы № 2022-П-12/78-7-(НПА) «Кыргыз Республикасынын коммерциялык банктары милдеттүү түрдө аткарууга тийиш болгон экономикалык ченемдер жана талаптар жөнүндө» жобону бекитүү тууралуу».

2. Токтом расмий жарыяланган күндөн тартып 15 (он беш) күн өткөндөн кийин күчүнө кирет.

3. Юридика башкармалыгы:

– тиешелүү документтер алынган күндөн тартып 3 (үч) жумуш күнү ичинде токтомду Кыргыз Республикасынын Улуттук банкынын расмий интернет-сайтына жарыяласын;

– расмий жарыялангандан кийин токтомду Кыргыз Республикасынын ченемдик укуктук актыларынын мамлекеттик реестринде чагылдырылышы үчүн Кыргыз Республикасынын Юстиция министрлигине жөнөтсүн.

4. Көзөмөлдөө методологиясы башкармалыгы токтом расмий жарыялангандан кийин 3 (үч) жумуш күнү ичинде ушул токтом менен «Кыргызстан банктарынын союзу» юридикалык жактар бирикмесин, коммерциялык банктарды, «Кыргыз Республикасынын Мамлекеттик өнүктүрүү банкы» ачык акционердик коомун, «Микрофинансылык уюмдардын ассоциациясы» юридикалык жактар бирикмесин, «Кредиттик союздардын жана кооперативдердин улуттук ассоциациясы» юридикалык жактар бирикмесин, «Насыялык маалыматты пайдалануучулар ассоциациясы» юридикалык жактар бирикмесин, банк эмес жана адистештирилген финансы-кредит уюмдарын, кредиттик бюролорду, алмашуу бюролорун, «KG Төлөм системаларынын операторлорунун ассоциациясы» юридикалык жактар бирикмесин, төлөм уюмдарын жана төлөм системаларынын операторлорун, Кыргыз Республикасынын Улуттук банкынын түзүмдүк бөлүмдөрүн, областтык башкармалыктарын жана Баткен областындагы өкүлчүлүгүн тааныштырсын.

5. Токтомдун аткарылышын контролдоо Көзөмөлдөө методологиясы башкармалыгынын ишин тескөөгө алган Кыргыз Республикасынын Улуттук банк Башкармасынын мүчөсүнө жүктөлсүн.

Төрага

К. Боконтаев

Кыргыз Республикасынын
Улуттук банк Башкармасынын
2023-жылдын 29-апрелиндеги
№ 2023-П-12/29-1-(НПА)
токтомуна карата тиркеме

Кыргыз Республикасынын Улуттук банкынын айрым ченемдик укуктук актыларына өзгөртүүлөр

1. Кыргыз Республикасынын Улуттук банк Башкармасынын 2011-жылдын 14-сентябрындагы № 52/4 «Кыргыз Республикасынын Улуттук банкынын айрым ченемдик укуктук актылары жөнүндө» токтомуна төмөнкү өзгөртүү киргизилсин:

жогоруда аталган токтом менен бекитилген «Банктардын баалуу кагаздар менен иш алып баруусу жөнүндө» жобонун:

– 2-пунктунун экинчи абзацы төмөнкү редакцияда берилсин:

«- **мамлекеттик баалуу кагаздар** - бул, Кыргыз Республикасынын Министрлер Кабинети жана Кыргыз Республикасынын Улуттук банкы (мындан ары - Улуттук банк) (ноталар) тарабынан чыгарылган баалуу кагаздар;».

2. Кыргыз Республикасынын Улуттук банк Башкармасынын 2017-жылдын 15-июнундагы № 2017-П-12/25-2-(НПА) «Кыргыз Республикасынын Улуттук банкынан лицензия алышкан банктардын жана башка финансы-кредит уюмдарынын тышкы аудитине карата минималдуу талаптар жөнүндө» жобону бекитүү тууралуу» токтомуна төмөнкү өзгөртүү киргизилсин:

жогоруда аталган токтом менен бекитилген «Кыргыз Республикасынын Улуттук банкынан лицензия алышкан банктардын жана башка финансы-кредит уюмдарынын тышкы аудитине карата минималдуу талаптар жөнүндө» жобонун:

– «Жалпы жоболор» деген 1-главасы төмөнкү мазмундагы 2-1-пункту менен толукталсын:

«2-1. Аудит милдеттүү жана/же демилгеленген болушу мүмкүн. Демилгеленген аудит, аудит жүргүзүлүүчү субъектинин же аудиттин башка буйрутмачысынын чечими боюнча аудиттин так милдеттенмелерин, мөөнөтүн жана көлөмүн эске алуу менен жүргүзүлөт.».

3. Кыргыз Республикасынын Улуттук банк Башкармасынын 2021-жылдын 29-декабрындагы № 2021-П-12/75-1-(БС) «Банктык, төлөм жана микрофинансылык уюмдар тарабынан сунушталган кызмат көрсөтүүлөрдүн баасын белгилөө саясатына жана маркетингдик иш-чараларды жүргүзүүгө карата минималдуу талаптар жөнүндө» жобону бекитүү тууралуу» токтомуна төмөнкү өзгөртүү киргизилсин:

жогоруда аталган токтом менен бекитилген «Банктык, төлөм жана микрофинансылык уюмдар тарабынан сунушталган кызмат көрсөтүүлөрдүн баасын белгилөө саясатына жана маркетингдик иш-чараларды жүргүзүүгө карата минималдуу талаптар жөнүндө» жобонун:

– 7-пунктунун биринчи абзацындагы «төмөнкүлөр камтылышы мүмкүн» деген сөздөр «эң аз дегенде төмөнкүлөр камтылууга тийиш» дегенге алмаштырылсын.

4. Кыргыз Республикасынын Улуттук банк Башкармасынын 2022-жылдын 14-декабрындагы № 2022-П-12/78-7-(НПА) «Кыргыз Республикасынын коммерциялык банктары милдеттүү түрдө аткарууга тийиш болгон экономикалык ченемдер жана талаптар жөнүндө» жобону бекитүү тууралуу» токтомуна төмөнкү өзгөртүүлөр киргизилсин:

жогоруда аталган токтом менен бекитилген «Кыргыз Республикасынын коммерциялык банктары милдеттүү түрдө аткарууга тийиш болгон экономикалык ченемдер жана талаптар жөнүндө» жобонун:

– 41-пункту төмөнкү редакцияда берилсин:

«41. Аффилерленген жана банк менен байланыштуу жактардын банк алдында чогуу алгандагы карызынын өлчөмү катары туюндурулган аффилерленген жана/же банк менен байланыштуу жактар менен операциялар боюнча тобокелдиктин максималдуу өлчөмү банктын таза суммардык капиталынын өлчөмүнүн 60% ашпоого тийиш.

Аффилерленген жана/же банк менен байланыштуу жактар менен операциялар боюнча тобокелдиктин максималдуу өлчөмүн эсептөөдөн банктын Кыргыз Республикасынын Министрлер

Кабинетинин мамлекеттик баалуу кагаздарына инвестициялары алынып салынат.»;

11-главада:

– главанын аталышы төмөнкү редакцияда берилсин:

«11-глава. Мамлекеттик баалуу кагаздарга, башка мамлекеттердин баалуу кагаздарына жана мамлекеттик эмес карыздык баалуу кагаздарга инвестициянын көлөмү»;

– глава төмөнкү мазмундагы 54-1-пункту менен толукталсын:

«54-1. Банк баалуу кагаздарды сатып алууга инвестициялар, анын ичинде мамлекеттик баалуу кагаздар үчүн ички максималдуу лимиттерди банктын стратегиясына ылайык, банк ишиндеги тобокелдиктерди, ошондой эле валюта курстарынын өзгөрүүсү боюнча болжолдорду эске алуу менен кароого тийиш.».

КЫРГЫЗ
РЕСПУБЛИКАСЫНЫН
УЛУТТУК БАНК БАШКАРМАСЫ

ПРАВЛЕНИЕ
НАЦИОНАЛЬНОГО БАНКА
КЫРГЫЗСКОЙ РЕСПУБЛИКИ

ТОКТОМ

Кыргыз Республикасынын
Улуттук банк Башкармасынын
2023-жылдын 11-майындагы
№ 2023-П-14/31-1-(ПС) токтому

Кыргыз Республикасынын Улуттук банкынын айрым ченемдик укуктук актыларына чет өлкө валютасында эсептешүүлөрдү жана төлөмдөрдү жүргүзүү маселелери боюнча өзгөртүүлөрдү киргизүү жөнүндө

Кыргыз Республикасынын «Кыргыз Республикасынын Улуттук банкы жөнүндө» конституциялык Мыйзамынын 5, 9 жана 64-беренелерине ылайык, Кыргыз Республикасынын Улуттук банк Башкармасы токтом кылат:

1. Кыргыз Республикасынын Улуттук банк Башкармасынын 2021-жылдын 8-декабрындагы № 2021-П-14/68-7-(ПС) «Кыргыз Республикасында накталай эмес эсептешүүлөр жөнүндө» жобону бекитүү тууралуу» токтомуна төмөнкү өзгөртүү киргизилсин:

жогоруда аталган токтом менен бекитилген «Кыргыз Республикасында накталай эмес эсептешүүлөр жөнүндө» жобонун:

– 88-пункту төмөнкү редакцияда берилсин:

«88. Банктык төлөм карталарын колдонуу менен бардык эсептешүүлөр Кыргыз Республикасынын аймагында улуттук валютада жүзөгө ашырылууга тийиш.

Кыргыз Республикасынын мыйзамдарына ылайык берилген лицензиянын негизинде онлайн-казино жана электрондук (виртуалдык) казинолордун, ошондой эле Интернет тармагында оюн-зоок ишинин субъекттери тарабынан жүзөгө ашырылышы мүмкүн болгон башка оюн-зоок ишинин кызмат көрсөтүүлөрүнө төлөө үчүн

банктык төлөм карталарын пайдалануу менен эсептешүүлөр улуттук жана (же) чет өлкө валюталарында жүзөгө ашырылышы мүмкүн.

Төлөө валютасы тараптардын макулдашуусу менен аныкталган экспорттолуучу кызмат көрсөтүүлөрдү берүүгө келишимдерди кошпогондо, кызмат көрсөтүүлөргө баалар сом түрүндө жана чет өлкө валютасынын курсуна байланбастан көрсөтүлүүгө тийиш.».

2. Кыргыз Республикасынын Улуттук банк Башкармасынын 2019-жылдын 30-сентябрындагы № 2019-П-14/50-2-(ПС) «Төлөм уюмдарынын жана төлөм системаларынын операторлорунун ишин жөнгө салуу жөнүндө» жобону бекитүү тууралуу» токтомуна төмөнкү өзгөртүү киргизилсин:

жогоруда аталган токтом менен бекитилген «Төлөм уюмдарынын жана төлөм системаларынын операторлорунун ишин жөнгө салуу жөнүндө» жобонун:

- 36-пункту төмөнкү редакцияда берилсин:

«36. Кыргыз Республикасынын аймагында төлөмдөр улуттук валютада жүзөгө ашырылууга тийиш.

Кыргыз Республикасынын мыйзамдарына ылайык берилген лицензиянын негизинде онлайн-казино жана электрондук (виртуалдык) казинолордун, ошондой эле Интернет тармагында оюн-зоок ишинин субъекттери тарабынан жүзөгө ашырылышы мүмкүн болгон башка оюн-зоок ишинин кызмат көрсөтүүлөрү үчүн төлөмдөр улуттук жана (же) чет өлкө валюталарында жүзөгө ашырылышы мүмкүн.

Төлөө валютасы тараптардын макулдашуусу менен аныкталган экспорттолуучу кызмат көрсөтүүлөрдү берүүгө келишимдерди кошпогондо, кызмат көрсөтүүлөргө баалар сом түрүндө жана чет өлкө валютасынын курсуна байланбастан көрсөтүлүүгө тийиш.».

3. Юридика башкармалыгы:

- тиешелүү документтерди алган күндөн тартып 3 (үч) жумуш күнү ичинде ушул токтомду Кыргыз Республикасынын Улуттук банкынын расмий интернет-сайтына жарыяласын;

- расмий жарыялангандан кийин токтомду Кыргыз Республикасынын ченемдик укуктук актыларынын мамлекеттик

реестринде чагылдырылышы үчүн Кыргыз Республикасынын Юстиция министрлигине жөнөтсүн.

4. Токтом расмий жарыяланган күндөн тартып 15 (он беш) күн өткөндөн кийин күчүнө кирет.

5. Төлөм системалары башкармалыгы тиешелүү документтерди алган күндөн тартып 3 (үч) жумуш күнү ичинде ушул токтом менен Кыргыз Республикасынын Санариптик өнүктүрүү министрлигин, Кыргыз Республикасынын Финансы министрлигине караштуу Финансылык чалгындоо мамлекеттик кызматын, Кыргыз Республикасынын коммерциялык банктарын, төлөм системаларынын операторлорун жана төлөм уюмдарын тааныштырсын.

6. Токтомдун аткарылышын контролдоо Төлөм системалары башкармалыгынын ишин тескөөгө алган Кыргыз Республикасынын Улуттук банк Башкармасынын мүчөсүнө жүктөлсүн.

Төрага

К. Боконтаев

КЫРГЫЗ
РЕСПУБЛИКАСЫНЫН
УЛУТТУК БАНК БАШКАРМАСЫ

ПРАВЛЕНИЕ
НАЦИОНАЛЬНОГО БАНКА
КЫРГЫЗСКОЙ РЕСПУБЛИКИ

ТОКТОМ

Кыргыз Республикасынын
Улуттук банк Башкармасынын
2023-жылдын 24-майындагы
№ 2023-П-14/34-3-(ПС) токтому

**Кыргыз Республикасынын Улуттук банк Башкармасынын
2019-жылдын 11-декабрындагы № 2019-П-14/62-5-(ПС)
«Эки өлчөмдүү штрихкод белгилерин (QR-код) колдонуу менен
төлөмдөрдү жана которууларды өткөрүү эрежелерин бекитүү
тууралуу» токтомуна өзгөртүүлөрдү киргизүү жөнүндө**

Кыргыз Республикасында накталай эмес төлөмдөрдүн жана эсептешүүлөрдүн үлүшүн көбөйтүү, банктардын жана төлөм системаларынын операторлорунун/төлөм уюмдарынын мобилдик тиркемелерин колдонуу менен товарлар жана кызмат көрсөтүүлөр үчүн төлөмдөрдү накталай эмес формада кабыл алуу үчүн соода-тейлөө ишканаларын эки өлчөмдүү штрихкод белгилери (QR-код) менен камтуу жана аны жайылтуу максатында, Кыргыз Республикасынын «Кыргыз Республикасынын Улуттук банкы жөнүндө» конституциялык Мыйзамынын 5, 9 жана 64-беренелерине таянуу менен Кыргыз Республикасынын Улуттук банк Башкармасы токтом кылат:

1. Кыргыз Республикасынын Улуттук банк Башкармасынын 2019-жылдын 11-декабрындагы № 2019-П-14/62-5-(ПС) «Эки өлчөмдүү штрихкод белгилерин (QR-код) колдонуу менен төлөмдөрдү жана которууларды өткөрүү эрежелерин бекитүү тууралуу» (мындан ары – Эреже) токтомуна өзгөртүүлөр (кошо тиркелет) киргизилсин.

2. Коммерциялык банктар, ошондой эле мобилдик тиркемелери бар төлөм системаларынын операторлору /төлөм уюмдары жана алардын агенттери 2024-жылдын 1-ноябрына чейин жана андан ары туруктуу негизде Кыргыз Республикасынын соода-тейлөө

ишканаларында QR-коддорун толук масштабдуу орнотууну жүргүзүү сунушталат:

1) Минималдуу чектүү мааниде соода-тейлөө ишканаларынын жалпы санынан ар жумалык өсүшү (%) менен:

– 1 тартып 500 чейин соода-тейлөө ишканалары – 10 %, бирок 7 соода-тейлөө ишканасынан кем эмес;

– 501 тартып 1000 чейин соода-тейлөө ишканалары – 7%, бирок 20 соода-тейлөө ишканасынан кем эмес;

– 1001 тартып 2000 чейин соода-тейлөө ишканалары – 5%, бирок 30 соода-тейлөө ишканасынан кем эмес;

– 2001 жана андан жогору соода-тейлөө ишканалары – 3%, бирок 40 соода-тейлөө ишканасынан кем эмес.

2) Кошумча сапат көрсөткүчү катары Кыргыз Республикасынын региондорундагы соода-тейлөө ишканаларында QR-коддордун төмөнкүдөй катышы аныкталсын:

– Кыргыз Республикасынын региондорунда филиал тармагы бар банктар (20 филиалдан ашык), мобилдик тиркемелери бар төлөм системасынын операторлору/төлөм уюмдары жана алардын агенттери үчүн соода-тейлөө ишканаларынын жалпы санынан 20% кем эмес;

– калган банктар үчүн соода-тейлөө ишканаларынын жалпы санынан 10% кем эмес.

3. Коммерциялык банктарга, ошондой эле мобилдик тиркемелери бар төлөм системаларынын операторлоруна/төлөм уюмдарына жана алардын агенттерине төмөнкүлөр сунушталат:

1) 2023-жылдын 1-июлуна чейин ушул токтомдун 2-пунктунун көрсөткүчтөрүн аткаруу планын иштеп чыксын жана анын аткарылышына мониторинг жүргүзүү үчүн Улуттук банкка берсин;

2) жума сайын Улуттук банкка ушул токтомдун 2-пунктунун аткарылышы жөнүндө маалымат берип турсун;

3) соода-тейлөө ишканаларына товарлар жана кызмат көрсөтүүлөр үчүн төлөмдөрдү кабыл алуу жана өткөрүү үчүн эки өлчөмдүү штрихкод белгилерин (QR-код) колдонуу боюнча окутууларды өткөрүү жагында зарыл болгон консультациялык-техникалык жардам көрсөтүшсүн;

4) чейрек сайын, анын ичинде жалпыга маалымдоо каражаттары жана социалдык тармактар аркылуу калк жана соода-тейлөө ишканалары үчүн эки өлчөмдүү штрихкод белгилерин (QR-код) колдонуу аркылуу төлөө ыкмалары боюнча маалымат берүү иш-чараларын жүргүзсүн.

4. Юридика башкармалыгы:

– тиешелүү документтерди алган күндөн тартып 3 (үч) жумуш күнү ичинде токтомду Кыргыз Республикасынын Улуттук банкынын расмий интернет-сайтына жарыяласын;

– расмий жарыялангандан кийин токтомду Кыргыз Республикасынын ченемдик укуктук актыларынын мамлекеттик реестринде чагылдырылышы үчүн Кыргыз Республикасынын Юстиция министрлигине жөнөтсүн.

5. Токтом расмий жарыяланган күндөн тартып 15 (он беш) күн өткөндөн кийин күчүнө кирет.

6. Төлөм системалары башкармалыгы 3 (үч) жумуш күнү ичинде токтом менен коммерциялык банктарды, төлөм уюмдарын жана төлөм системаларынын операторлорун тааныштырсын.

7. «Башкарманын катчылыгы» бөлүмү 3 (үч) жумуш күнү ичинде токтом менен Улуттук банктын тиешелүү түзүмдүк бөлүмдөрүн, областтык башкармалыктарын жана Баткен областындагы өкүлчүлүгүн тааныштырсын.

8. Токтомдун аткарылышын контролдоо Төлөм системалары башкармалыгынын ишин тескөөгө алган Кыргыз Республикасынын Улуттук банк Башкармасынын мүчөсүнө жүктөлсүн.

Төрага

К. Боконтаев

Кыргыз Республикасынын
Улуттук банк Башкармасынын
2023-жылдын «24» майындагы
№ 2023-П-14/34-3-(ПС)
токтомуна карата тиркеме

**Кыргыз Республикасынын Улуттук банк Башкармасынын
2019-жылдын 11-декабрындагы № 2019-П-14/62-5-
(ПС) «Эки өлчөмдүү штрихкод белгилерин (QR-код)
колдонуу менен төлөмдөрдү жана которууларды өткөрүү
эрежелерин бекитүү тууралуу» токтомуна өзгөртүүлөр**

Кыргыз Республикасынын Улуттук банк Башкармасынын 2019-жылдын 11-декабрындагы № 2019-П-14/62-5-(ПС) «Эки өлчөмдүү штрихкод белгилерин (QR-код) колдонуу менен төлөмдөрдү жана которууларды өткөрүү эрежелерин бекитүү тууралуу» токтомуна төмөнкү өзгөртүүлөр киргизилсин:

Жогоруда көрсөтүлгөн токтом менен бекитилген Эки өлчөмдүү штрих-код белгилерин (QR-код) колдонуу менен төлөмдөрдү жана которууларды өткөрүү эрежелеринин:

- 1-пунктундагы «Эки өлчөмдүү штрих-код белгилерин колдонуу менен төлөмдөрдү» деген сөздөрдөн кийин «жана которууларды» деген сөздөр менен толукталсын;

- 5-пункту төмөнкү мазмундагы тогузунчу абзац менен толукталсын:

«Негизги өз ара иш алып баруу оператору - Улуттук банк тарабынан катталган жана өз ара иш алып баруу операторлорунун реестрине киргизилген, ага бардык өз ара иш алып баруу операторлору кошулган/интеграцияланган, QR кодун колдонуу менен системалар аралык өз ара иш алып барууну жана бирдиктүү төлөм мейкиндигин камсыз кылуучу «Элкарт» улуттук төлөм системасынын оператору.»;

- 6.2-пункту төмөнкү редакцияда берилсин:

«6.2. Негизги өз ара иш алып баруу операторуна, өз ара иш алып баруу операторуна Кыргыз Республикасынын монополияга каршы мыйзамдарына каршы келген, атаандашууга жол бербөөгө, чектөөгө же четтетүүгө багытталган жана төлөм системаларынын башка катышуучулары алдында негизсиз артыкчылыктарды

белгилеген иш-аракеттерди жүргүзүүгө (өзүнүн операциялык эрежелеринде талаптарды белгилөөгө), анын ичинде башка өз ара иш алып баруу операторлоруна туташуудан/интеграциялоодон баш тартууга тыюу салынат. Бул талаптарды бузууга жол бергендиги тууралуу фактылар аныкталган учурда негизги өз ара иш алып баруу операторуна, өз ара иш алып баруу операторуна карата Кыргыз Республикасынын мыйзамдарына ылайык таасир этүү чаралары колдонулат.»;

– 7-пункту төмөнкү редакцияда берилсин:

«7. Өз ара иш алып баруу операторлору төлөөчү үчүн бирдиктүү төлөм мейкиндигин, ошондой эле QR-кодду колдонуу менен төлөмдүн өткөрүлүшүн жана акча каражаттарынын төлөөчүдөн акыркы алуучуга келип түшүшүн камсыз кылуу үчүн өз ара жана негизги өз ара иш алып баруу оператору менен интеграцияланууга жана иш алып барууга тийиш. Мында өз ара иш алып баруунун жаңы операторлору, алар Улуттук банктын өз ара иш алып баруу операторлорунун реестрине киргизилген күндөн тартып үч ай ичинде негизги өз ара иш алып баруу операторунун техникалык талаптарына ылайык, негизги өз ара иш алып баруу оператору менен интеграцияланууну камсыз кылууга тийиш. Жаңы өз ара иш алып баруу операторун негизги өз ара иш алып баруу оператору менен интеграциялоо анын калган өз ара иш алып баруу операторлоруна жеткиликтүү болуусун камсыз кылат.»;

– төмөнкү мазмундагы 7.1 жана 7.2-пунктулар менен толукталсын:

«7.1. Жаңы өз ара иш алып баруу оператору негизги өз ара иш алып баруу оператору менен интеграциялоо аяктаган күндөн тартып 10 (он) жумуш күнү ичинде Улуттук банкка QR -кодду колдонуу менен төлөмдөр боюнча эсептешүүлөрдү жүргүзүүнүн операциялык эрежелерин (мындан ары - операциялык эрежелер), техникалык регламентти жана негизги өз ара иш алып баруу оператору менен келишимди берет. Негизги өз ара иш алып баруу оператору менен түзүлгөн келишим ушул Эрежелердин 23.1-пунктунун талаптарына ылайык келүүгө тийиш.

7.2. Улуттук банкка берилген жана бирден ашык барактарды камтыган операциялык эрежелердин жана техникалык регламенттин ар бир барагы жазылып, көктөлгөн, номерленген, кол коюлган

жана жетекчинин колу жана мөөрү менен күбөлөндүрүлгөн болууга тийиш.»;

– 13-пунктундагы «3 (үч)» деген сөздөр «10 (он)» деген сөздөргө алмаштырылсын;

– төмөнкү мазмундагы 13.1 жана 13.2-пунктулар менен толукталсын:

«13.1. Төлөм системасынын оператору системалар аралык интеграция схемасын жана төлөм системаларынын негизги өз ара иш алып баруусун, өз ара иш алып баруу протоколдорун, ошондой эле ушул Эрежелердин 7-пунктунун өз убагында аткарылышын камсыз кылуу үчүн өз ара иш алып баруу операторунун функцияларын ишке ашырып жаткандыгы тууралуу Улуттук банкка билдирүү берген учурга чейин негизги өз ара иш алып баруу оператору менен интеграциялык иштердин мөөнөттөрүн макулдашууга тийиш. Ушул Эрежелердин 12-пунктунун талаптарына туура келүү жөнүндө чек-баракчага арыз берүүчүнүн каты/өз ара иш алып баруу операторунун каты/операторлордун каттары/ негизги өз ара иш алып баруу оператору менен өз ара иш алып баруунун мөөнөттөрү жана схемалары боюнча алдын ала келишимдин көчүрмөлөрү тиркелүүгө тийиш.

13.2. Ушул Эрежелерге ылайык Улуттук банкка бериле турган жана бирден ашык баракты камтыган документтердин ар бир барагы жазылып, көктөлгөн, номерленген, кол коюлган жана арыз ээсинин колу жана мөөрү менен күбөлөндүрүлгөн болууга тийиш. Улуттук банктын талабы боюнча айрым документтер электрондук түрдө берилиши мүмкүн.»;

– төмөнкү мазмундагы 14.1-пункту менен толукталсын:

«14.1. Улуттук банк белгиленген мөөнөттө өз ара иш алып баруу операторуна ыйгарылган каттоо номерин көрсөтүү менен аны өз ара иш алып баруу операторлорунун реестрине киргизүү жөнүндө тиешелүү жазуу жүзүндөгү билдирүүнү жөнөтөт. Өз ара иш алып баруу операторлорунун реестрин жүргүзүү тартиби Улуттук банк тарабынан белгиленет.»;

– 15-пунктундагы «12-пунктунун» деген сөздөр «7 жана 12-пунктуларынын» деген сөздөргө алмаштырылсын;

– төмөнкү мазмундагы 15.1 жана 15.2-пунктулар менен толукталсын:

«15.1. Өз ара иш алып баруу оператору өз ара иш алып баруу операторлорунун реестринен чыгарылган учурда, Улуттук банкка берилген документтер жана алардын көчүрмөлөрү арыз ээсине кайтарылып берилбейт.

15.2. Өз ара иш алып баруу операторунун функцияларын ишке ашыруу үчүн арызды жана документтерди кайра берүүгө өз ара иш алып баруу операторлорунун реестринен чыгарылган күндөн тартып же ушул Эрежелердин 7-пунктунда көрсөтүлгөн мөөнөттөр (бул мөөнөттөр бузулган учурда) аяктаган күндөн тартып 6 (алты) ай өткөндөн кийин жол берилет.»;

- 16-пунктундагы:

«QR-кодду колдонуу менен төлөмдөр боюнча эсептешүүлөрдү жүргүзүүнүн (мындан ары - операциялык эрежелер)» деген сөздөр алынып салынсын;

төмөнкү мазмундагы экинчи абзац менен толукталсын:

«Өз ара иш алып баруу оператору ушул Эрежелердин 7-1-пунктунун талаптарына ылайык Улуттук банкка аталган документтерди берет.»;

- 18-пунктунун экинчи абзацы төмөнкү редакцияда берилсин:

«- QR-кодду колдонуу менен төлөмдөрдү жана эсептешүүлөрдү жүргүзүүдө тараптардын укуктары, милдеттери жана жоопкерчиликтери, анын ичинде өз ара иш алып баруу операторунун төлөм системасынын катышуучусунун корреспонденттик эсебине акча каражаттарын резервге салуу бөлүгү боюнча өз ара иш алып баруу операторунун ыйгарым укуктары жана төлөм системасынын катышуучусу тарабынан айкын убакыт ыргагында эсептешүүлөрдүн grosстук системасында резервге салууну Улуттук банкка тастыктоо.»;

- 23-пункту төмөнкү редакцияда берилсин:

«23. Өз ара иш алып баруу оператору негизги өз ара иш алып баруу операторуна туташкан учурда, алардын интеграциясы жана башка өз ара иш алып баруу операторлору менен өз ара иш алып баруусу алардын ортосунда түзүлгөн келишимдин шарттарына ылайык жүзөгө ашырылат.»;

- төмөнкү мазмундагы 23.1-пункту менен толукталсын:

«23.1. Өз ара а иш алып баруу оператору менен негизги өз ара иш алып баруу операторунун ортосундагы келишим төмөнкү милдеттүү шарттарды камтууга тийиш:

- өз ара иш алып баруу жана системалар аралык интеграциялоо процессинде тараптардын укуктарын, милдеттерин жана жоопкерчиликтерин, QR-кодду колдонуу менен төлөмдөрдүн жана өз ара эсептешүүлөрдүн маршруттарын түзүүнү/өткөрүүнү, системалар аралык интеграцияны (өз ара иш алып барууну) камсыз кылуу үчүн өз ара иш алып баруунун башка операторлоруна жеткиликтүү болууну;

- QR-кодду колдонуу менен системалар аралык интеграцияда, төлөмдөрдүн маршрутун түзүүдө/ жүргүзүүдө коопсуздукту сактоо боюнча негизги талаптарды;

- тараптардын ишин токтотууга байланыштуу кырдаалдар (лицензияны кайтарып алуу, банкрот болуу ж.б.), система менен иштөөдө штаттан тышкаркы жагдайлар, ошондой эле форс-мажордук кырдаалдар келип чыкканда тараптардын өз милдеттенмелерин аткаруу боюнча жоопкерчилигин;

- доо иштерин жүргүзүү тартибин;

- коопсуздук жол-жоболору же келишимдин башка шарттары бузулган учурда тараптардын ортосунда тобокелдиктерди жана жоопкерчиликтерди бөлүштүрүүнү;

- тарифтерди;

- талаш маселелерди кароо тартибин;

- келишимди бузуу тартибин.

Келишимде башка кошумча шарттар каралышы мүмкүн.»;

- 25-пунктунун 7-пунктчасы төмөнкү редакцияда берилсин:

«7) өз ара иш алып баруу оператору ага туташтырылган төлөм системаларынын катышуучуларынын QR-коддорун колдонуу менен төлөмдөр боюнча акыркы эсептешүүлөр үчүн клирингдик файлдардын күн сайын өз учурунда түзүлүшүн камсыз кылат. Мында ар бир өз ара иш алып баруу оператору өздөрүнүн катышуучулары боюнча акыркы эсептешүүлөрдүн жүргүзүлгөндүгүнө кепилдикти камсыз кылууга милдеттүү.»;

- 28-пунктундагы «ошондой эле» деген сөздөр «ушул Эрежелерге жана башкаларга,» деген сөздөргө алмаштырылсын;

– 39-пункту төмөнкү редакцияда берилсин:

«39. Төлөм системасынын катышуучулары чейрек сайын Улуттук банкка QR-коддорду колдонуу менен жүргүзүлгөн төлөмдөр жана которуулар боюнча маалыматтарды, ушул Эрежелердин 2-тиркемесиндеги формага ылайык, отчеттук чейректен кийинки айдын 25инен (жыйырма бешинен) кечиктирбестен, Excel форматында электрондук түрдө, кийин коштомо кат менен кагаз версиясын кошумча жөнөтүү менен берип турууга тийиш.»;

– төмөнкү мазмундагы 39.1 -пункту менен толукталсын.

«39.1 Өз ара иш алып баруу оператору ушул Эрежелердин 4-тиркемесиндеги формага ылайык, QR-коддор аркылуу жүргүзүлгөн төлөмдөр жана которуулар боюнча маалыматтарды ай сайын отчеттук айдан кийинки айдын 5инен (бешинчи) кечиктирбестен, электрондук түрдө Улуттук банкка берүүгө тийиш. »;

Эрежелерге карата 2-тиркеменин таблицасынын «Которуулар» графасындагы «Системалар аралык» деген сөздөн кийин «которуулар» деген сөз менен толукталсын;

Эрежелерге карата 2-тиркеменин таблицасынын «Товарлар/ кызмат көрсөтүүлөр үчүн төлөм» графасындагы «Системалар аралык төлөмдөр» деген сөздөн кийин «(чыг.)» деген сөз алынып салынсын;

Эрежелер төмөнкү мазмундагы 4-тиркеме менен толукталсын:

«Эки өлчөмдүү штрих-код
белгилерин (QR-код) колдонуу
менен төлөмдөрдү жана
каторууларды өткөрүү
эрежелерине карата
4-тиркеме

**Өз ара иш алып баруу оператору аркылуу өткөн
транзакциялардын саны жана көлөмү боюнча**

ОТЧЕТ

Өз ара иш алып баруу операторунун аталышы _____
_____ карата абал боюнча

(ар айлык мезгили көрсөтүлөт)

Ай	Бир мезгил ичиндеги транзакция- лардын саны	Бир мезгил ичиндеги транзакция- лардын көлөмү, сом	Мамлекеттик төлөмдөрдүн саны	Мамлекеттик төлөмдөрдүн көлөмү (сом)
январь				
февраль				
март				
апрель				
май				
июнь				
июль				
август				
сентябрь				
октябрь				
ноябрь				
декабрь				
Жыйынтыгында:				

».

КЫРГЫЗ
РЕСПУБЛИКАСЫНЫН
УЛУТТУК БАНК БАШКАРМАСЫ

ПРАВЛЕНИЕ
НАЦИОНАЛЬНОГО БАНКА
КЫРГЫЗСКОЙ РЕСПУБЛИКИ

ТОКТОМ

Кыргыз Республикасынын
Улуттук банк Башкармасынын
2023-жылдын 24-майындагы
№ 2023-П-14/34-4-(ПС) токтому

Кыргыз Республикасында тез төлөмдөр системасын өнүктүрүү концепциясын бекитүү жөнүндө

Кыргыз Республикасында санариптик төлөм инфраструктурасын өнүктүрүү, накталай эмес төлөмдөрдү көбөйтүү, калктын финансылык кызматтардан пайдалануусун кеңейтүү максатында, Кыргыз Республикасынын «Кыргыз Республикасынын Улуттук банкы жөнүндө» конституциялык Мыйзамынын 5, 9 жана 64-беренелерине таянуу менен Кыргыз Республикасынын Улуттук банк Башкармасы токтом кылат:

1. Кыргыз Республикасында тез төлөмдөр системасын өнүктүрүү концепциясы бекитилсин (кошо тиркелет).

2. Төлөм системалары башкармалыгы ушул токтомду жана Кыргыз Республикасында тез төлөмдөр системасын өнүктүрүү концепциясын Кыргыз Республикасынын Улуттук банкынын расмий интернет-сайтына жарыяласын.

3. Токтом расмий жарыяланган күндөн тартып күчүнө кирет.

4. Төлөм системалары башкармалыгы 3 (үч) жумуш күнү ичинде ушул токтом менен төлөм системаларынын операторлорун жана Кыргыз Республикасынын коммерциялык банктарын, «Кыргызстан банктарынын союзу» юридикалык жактар бирикмесин жана «Кыргыз Республикасынын төлөм системаларынын операторлорунун ассоциациясы» юридикалык жактар бирикмесин тааныштырсин.

5. «Башкарманын катчылыгы» бөлүмү 3 (үч) жумуш күнү ичинде ушул токтом менен Улуттук банктын тиешелүү түзүмдүк бөлүмдөрүн,

областтык башкармалыктарын жана Баткен областындагы өкүлчүлүгүн тааныштырсын.

6. Токтомдун аткарылышын контролдоо Төлөм системалары башкармалыгынын ишин тескөөгө алган Кыргыз Республикасынын Улуттук банк Башкармасынын мүчөсүнө жүктөлсүн.

Төрага

К. Боконтаев

Кыргыз Республикасынын
Улуттук банк Башкармасынын
2023-жылдын 24 майындагы
№ 2023-П-14/34-4-(ПС)
токтомуна карата тиркеме

Кыргыз Республикасында Тез төлөмдөр системасын өнүктүрүү концепциясы

МАЗМУНУ

I. Киришүү.....	3
II. Тез төлөмдөр системасынын максаты жана артыкчылыктары	3
III. Кыргыз Республикасынын банктар аралык төлөм системаларына кыскача баяндама	4
IV. Тез төлөмдөр системасынын жалпы сүрөттөлүшү жана архитектурасы.....	5
V. Тез төлөмдөр системасындагы тобокелдиктер жана аларды тескөө.....	10
VI. Тез төлөмдөр системасына негизги функционалдык талаптар	10
VII. Тез төлөмдөр системасына техникалык талаптар.....	14
VIII. Тез төлөмдөр системасын ишке ашыруунун негизги этаптары.....	16

I. Киришүү

Учурда санарип технологиялардын жана гаджеттердин, электрондук коммерциянын тез өнүгүшү керектөөчүлөргө акча каражаттарын картадан картага, электрондук капчыктан электрондук капчыкка дароо которуу же соода-тейлөө ишканаларында товарлар жана кызмат көрсөтүүлөр үчүн төлөмдөрдү өткөрүү ж.б. боюнча ыңгайлуу, тез, пайдалуу төлөм кызматтарын көрсөтүү зарылчылыгына алып келет.

2022-жылы Кыргыз Республикасынын Улуттук банкы (мындан ары - Улуттук банк) коммерциялык банктар жана төлөм системаларынын операторлору/төлөм уюмдары менен биргеликте төлөм системаларынын (банктык карталар, электрондук капчыктар жана мобилдик тиркемелер) системалар аралык интеграциясын

эки өлчөмдүү штрих-код символдорун (QR-код) пайдалануу менен камсыз кылуу боюнча иш-чараларды аяктады, бул өлкө калкына акча которууларды жүргүзүүгө жана/же банктын же төлөм уюмунун уюлдук телефонго орнотулган кайсы болбосун мобилдик тиркемеси аркылуу QR кодду колдонуу менен соода -тейлөө ишканаларында товарлар/ кызмат көрсөтүүлөр үчүн улуттук валютада төлөө мүмкүнчүлүгүн берген.

Тез төлөмдөр кызматын түзүү аны төлөм рыногунун бардык катышуучулары: юридикалык жактардын жана жеке адамдардын, банктар жана банк эмес уюмдардын, мамлекеттик уюмдар жана башкалардын төлөм жана эсептешүү процесстерин тездетүүгө болгон суроо-талапты канааттандырууда колдонуу мүмкүнчүлүктөрүн камсыз кылат.

Акыркы алуучу үчүн каражаттардын дароо жеткиликтүүлүгүнөн улам, тез төлөмдөр кызматы экономикада каражаттардын жүгүртүлүшүн жогорулатат. Тез төлөмдөр кызматын колдонуудан максималдуу эффект анын бүтүндөй өлкө боюнча жеткиликтүүлүгүн камсыз кылуу аркылуу ишке ашат.

Өлкөдө төлөм инфраструктурасын андан ары жакшыртуу, накталай эмес төлөмдөрдү көбөйтүү максатында Улуттук банк өлкөдө Тез төлөмдөр системасын (мындан ары - ТТС) түзүүнү демилгелөөдө, ал каналдардын кеңири спектри аркылуу төлөмдөрдүн ар кандай түрлөрүн жүргүзүүгө мүмкүндүк берет, калктын финансылык кызмат көрсөтүүлөрдөн пайдалануу мүмкүнчүлүгүн кеңейтет жана өлкөнүн экономикасынын өнүгүшүнө өбөлгө түзөт жана келечекте чек ара аркылуу өтүүчү которууларга жол ачат.

Бул Концепцияда Кыргыз Республикасынын колдонуудагы банктар аралык төлөм системаларынын кыскача баяндамасы, жалпы жоболор, анын ичинде ТТС архитектурасы, ТТСтин ээси жана анын катышуучуларынын аныктамалары, ошондой эле ТТСке карата негизги функционалдык жана техникалык талаптар камтылган.

II Тез төлөмдөр системасынын максаты жана артыкчылыктары

Кыргыз Республикасында ТТС түзүүнүн максаты системалуу мааниге ээ төлөм системасын түзүү болуп саналат, ал акча каражаттарын жөнөтүүчүнүн же алуучунун эсептери кайсы

коммерциялык банкта ачылгандыгына карабастан, жеке адамдарга жана/же юридикалык жактарга айкын убакыт ыргагында банктык эсептерден акча каражаттарын бирдиктүү идентификатор боюнча которуу мүмкүнчүлүгүн берет.

Акыркы колдонуучу үчүн ТТСтин артыкчылыктары:

- идентификатор боюнча төлөм жүргүзүүдө жөнөкөйлүгү жана ыңгайлуулугу (идентификатор болуп уюлдук телефон номери, QR код, ИНН ж.б. болушу мүмкүн);
- кызматтын «24/7/365» режимде жеткиликтүүлүгү;
- которуу баасын жана төлөмдөрдү төлөө боюнча комиссияларды төмөндөтүү;
- акча каражаттарын алуучуга дароо которуу;
- акча каражаттары онлайн режиминде которулгандан кийин аткарылышы жөнүндө маалымат алуу мүмкүнчүлүгү.

Чарба жүргүзүүчү субъекттер үчүн ТТС артыкчылыктары:

- акча жүгүртүү ылдамдыгы;
- накталай акча каражаттарынын инкассациясына чыгымдын төмөндөшү;
- төлөмдөрдү жүргүзүүгө кеткен сарптоолордун азайышы;
- ички процесстерди жөнөкөйлөтүү үчүн жаңы кызматтар жана мүмкүнчүлүктөр.

Коммерциялык банктар үчүн ТТС артыкчылыктары:

- транзакциялык жүгүртүүнүн жана кардарлардын эсептериндеги орточо калдыктардын көбөйүшү;
- жаңы банк продукттарын иштеп чыгуу мүмкүнчүлүктөрү;
- накталай акча жүгүртүү инфраструктурасына чыгымдардын кыскаруусу.

Мамлекет үчүн артыкчылыктар:

- чарба жүргүзүүчү субъекттер тарабынан банктарда эсептешүү эсептерин ачуу эсебинен салык салынуучу базанын көбөйүшү;
- көмүскө экономиканын төмөндөшү;
- салык салынуучу базанын көбөйүшү эсебинен бюджеттин киреше бөлүгүнүн көбөйүшү.

III Кыргыз Республикасынын банктар аралык төлөм системаларына кыскача баяндама

Азыркы учурда Кыргыз Республикасында төмөнкү банктар аралык төлөм системалары иштеп жатат: Айкын убакыт ыргагында эсептешүүлөрдүн grosстук системасы (ГСРРВ), Майда жана чекене төлөмдөрдүн пакеттик клиринг системасы (СПК), «Элкарт» эсептешүүлөрдүн улуттук төлөм системасы (1-таблица):

1-таблица: Банктар аралык төлөм системалары

Ири төлөмдөр системасы	Чекене төлөмдөр системалары	
Айкын убакыт ыргагында эсептешүүлөрдүн grosстук системасы (ГСРРВ)	Майда жана чекене төлөмдөрдүн пакеттик клиринг системасы (СПК)	«Элкарт» эсептешүүлөрдүн улуттук төлөм системасы
<p>1. Бардык 23 банк кошулган;</p> <p>2. Шашылыш жана ири төлөмдөрдү (1 млн сомдон ашык) жүргүзөт, ошондой эле айкын убакыт ыргагында финансылык рыноктордогу бүтүмдөр боюнча эсептешүүлөрдү камсыз кылат;</p> <p>3. Маалымат алмашуу үчүн MT форматы колдонулат, ISO 20022 стандарты боюнча MX билдирүү алмашуу форматы да каралган;</p> <p>4. Система 2008-жылы ишке ашырылган, 2019-жылы модернизацияланган.</p>	<p>1. 22 банк кошулган (23 банктын ичинен);</p> <p>2. Шашылыш эмес майда (1 миллион сомго чейин) жана үзгүлтүксүз чекене төлөмдөрдү жүргүзөт;</p> <p>3. MT билдирүү алмашуу форматын колдонот, ал эми ISO 20022 стандарты боюнча MX билдирүү алмашуу форматы да каралган;</p> <p>4. Таза позицияларды эсептөө ошол эле күнү жүргүзүлөт;</p> <p>5. Жыйынтыктап эсептешүүлөр ГСРРВ системасында жүргүзүлөт;</p> <p>6. Система 2006-жылы ишке ашырылган, 2021-жылы модернизацияланган.</p>	<p>1. 21 банк (23 банктын ичинен) кошулган, анын ичинен 5 банк H2H туташуу аркылуу Элкарт системасына кошулган;</p> <p>2. Элкарт карталары үчүн акча каражаттарын тез которуу ишке ашырылды;</p> <p>3. Система ичинде билдирүү алмашуу үчүн ISO8583 форматы колдонулат;</p> <p>4. Таза позицияларды эсептөө ошол эле күнү жүргүзүлөт;</p> <p>5. Жыйынтыктап эсептешүү ГСРРВ системасында жүргүзүлөт;</p> <p>6. Система 2006-жылы ишке ашырылган, 2021-2022-жылдары модернизацияланган.</p> <p>7. 2022-жылы «Өз ара аракеттенүү оператору» долбоорунун негизинде QR коддорун колдонуу менен төлөм системаларын (банктык карталар, электрондук акчалар) системалар аралык интеграциялоо боюнча иш-чаралар аяктады.</p>

2-таблица: 2022-жылы иштеп турган банктар аралык төлөм системалары аркылуу транзакциялардын саны жана көлөмү

ГСРРВ	2022 г.
Төлөмдөрдүн көлөмү (млрд. сом)	10 315,1
Төлөмдөрдүн саны (млн)	0,732
СПК	
Төлөмдөрдүн көлөмү (млрд. сом)	256,6
Төлөмдөрдүн саны (млн)	8,025
Элкарт	
Төлөмдөрдүн көлөмү (млрд. сом)	354,01
Төлөмдөрдүн саны (млн)	87,9
Төлөм карталарынын саны (млн)	3,011

Кыргыз Республикасында эки өлчөмдүү штрих-код белгилерин (QR код) колдонуу менен төлөмдөрдү жана которууларды накталай эмес формада жүргүзүү үчүн 2 өз ара иш жүргүзүү оператору катталган. 2023-жылдын 1-апрелине карата абал боюнча 20 банк (23түн ичинен) жана мобилдик тиркемелери бар беш төлөм системасынын оператору/төлөм уюму QR коддорун Кыргыз Республикасынын Экономика министрлигине караштуу Стандартташтыруу жана метрология борборунун 2019-жылдын 15-апрелиндеги 18-СТ буйругу менен бекитилген, KMS 1348:2019 финансылык төлөмдөрүн жүзөгө ашыруу үчүн эки өлчөмдүү штрих-код символдорунун улуттук стандартына ылайык келтиришти жана өз ара иш алып баруу операторуна кошулушту, ал “Элкарт” улуттук төлөм системасынын да оператору болуп саналат.

2023-жылдын 1-апрелине карата абал боюнча банктар жана төлөм уюмдары соода-тейлөө ишканаларына 10 159дан ашык QR коддорун орнотушту. 2022-жылдын майынан 2023-жылдын 1-апрелине чейин өз ара иш алып баруу оператору системасы аркылуу 103,3 млн сом суммасында 50 миңден ашык төлөм өткөн, анын ичинен мамлекеттик кызмат көрсөтүүлөр үчүн төлөө 13,6 млн сом суммасында 9,4 миң төлөмдү түзгөн.

IV Тез төлөмдөр системасынын жалпы сүрөттөлүшү жана архитектураcы

Тез төлөмдөр системасында жеке адамдардын жана юридикалык жактардын, жеке ишкерлердин Кыргыз Республикасынын бардык коммерциялык банктарында ачылган эсептери боюнча төлөмдөрдү, эсептешүүлөрдү, которууларды жүргүзүү каралган.

Система ошондой эле мигранттардын төлөмдөрүн жана которууларын жүргүзүүнүн, ошондой эле чарба жүргүзүүчү субъекттердин ортосунда экспорттук – импорттук операцияларды жүргүзүүнүн кыйла ыңгайлуу инструменттерин камсыз кылуу максатында башка өлкөлөрдүн, анын ичинде ЕАЭБге мүчө өлкөлөрдүн валюталарында тез/ыкчам төлөмдөрдүн ушундай системасы менен интеграциялоону болжолдойт.

Улуттук банк ТТСтин, анын катышуучуларынын иштешине, иш регламентине, ошондой эле ГСРРВ менен өз ара иш алып баруусуна, эсептешүүлөрдүн жыйынтыкталышына, талаш маселелердин жөнгө салынышына ж.б. карата негизги жоболорду жана жалпы талаптарды ченемдик укуктук актыларга ылайык белгилейт.

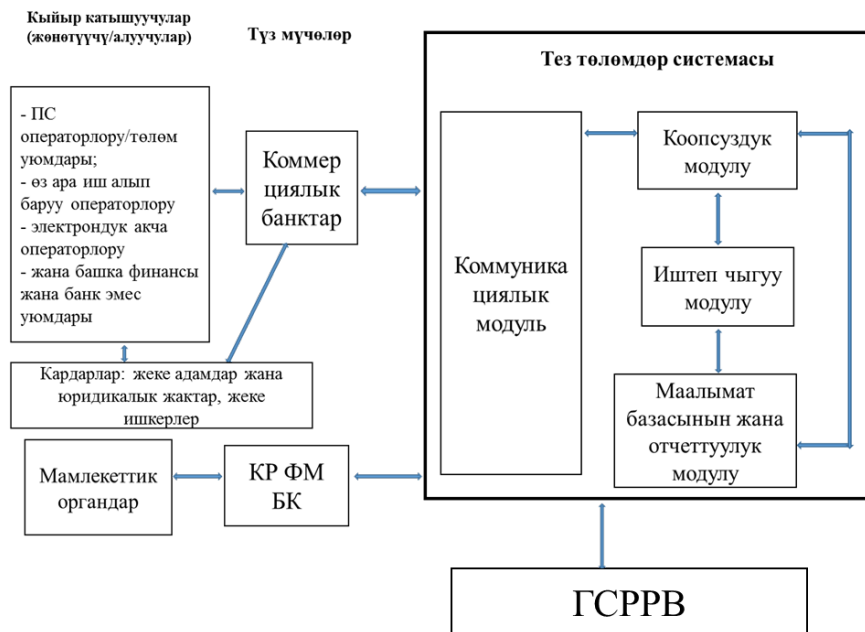
Улуттук банк ТТСтин ээси болуп саналат.

Корреспонденттик эсептери Улуттук банкта ачылган, Кыргыз Республикасынын коммерциялык банктары ТТСтин тике катышуучулары болуп саналышат. Банк эмес уюмдар ТТСке тике катышуучулар (кыйыр катышуучулар/суб-катышуучулар) аркылуу кошула алышат.

Коммерциялык банктар менен пилоттук тестирлөө аяктагандан кийин мамлекеттик органдар системага кошулат.

Тез төлөмдөр системасынын жалпы архитектурасы

Тез төлөмдөр системасынын негизги модулдарына (1-сүрөт) төмөнкүлөр кирет:

Коммуникациялык модуль – ТТСтин жана тышкы системалардын (ГСРРВ ж.б.) катышуучулары менен маалымат алмашууну камсыз кылат;

Коопсуздук модулу (электрондук кол тамга, колдонуучулардын колдонуу мүмкүнчүлүктөрү ж.б.);

Иштеп чыгуу модулу - лимиттерди башкаруу, төлөмдөрдү иштеп чыгуу ж.б.;

Маалымат базасынын жана отчеттуулук модулу – транзакциялар жөнүндө маалыматтарды сактоо, маалымдамалар ж.б., ошондой эле отчетторду түзүү.

Системага карата функционалдык талаптарга жараша ТТСте башка модулдар да каралышы мүмкүн.

ТТСтин ишинин негизги принциптери/регламенттери:

- Иш графиги - күнү-түнү 24 x 7 x 366;
- Бирдиктүү идентификаторду колдонуу (уюлдук телефон номери/ QR код);
- Ликвиддүүлүктү тескөө:
  - Катышуучу банктар/ ТТС өздөрүнүн жана кардарларынын төлөмдөрүн жүргүзүү үчүн ГСРРВ системасындагы корреспонденттик эсебиндеги акча каражаттарын (лимиттерди) резервге коюлган/ блокировкаланган жана бардык эсептешүүлөр ТТСте алдын ала белгиленген лимиттердин алкагында ишке ашырылат;
  - Банк кардарларынын төлөмдөрү / которуулары алардын эсептеринде жетиштүү каражаттар болгон учурда гана жүзөгө ашырылат;
- Лимиттердин суммасы (ГСРРВдагы корреспонденттик эсепте резервге коюлган/блокировкаланган каражаттар) ТТСтеги банк-катышуучулардын ички эсептеринде чагылдырылат жана ТТСтеги бардык эсептешүүлөр белгиленген лимиттердин чегинде жүзөгө ашырылат;
- Лимиттерди тескөө – ТТС катышуучуларга лимиттердин белгиленген деңгээлине жеткенде маалымдайт жана лимиттен ашып кеткенде төлөмдөрдү четке кагат;
- ТТС боюнча акыркы эсептешүү ГСРРВде жүргүзүлөт (сунушталган убакыт 17.00гө чейин);
- Кардарлардын/төлөөчүлөрдүн системага кирүү мүмкүнчүлүгү - ТТСтин катышуучуларынын мобилдик тиркемеси аркылуу;
- Төлөм демилгеленген учурдан тартып каражаттардын алуучунун эсебине түшкөнгө чейинки 10 секундга жетпеген убакытта жүргүзүлөт;
- Төлөөчү тарабынан ТТске жөнөтүлгөн төлөм системадан/ банктан төлөм жүргүзүлгөндүгү жөнүндө билдирүүнү алган учурда кайтарылгыс жана акыркы болуп саналат;
- Акыркы алуучу каражаттарды дароо колдоно алат.

ТТСте операциялардын төмөнкү түрлөрүн колдоо (этап менен ишке ашырууда, зарыл учурда):

– биринчи этапта:

- жеке адамдардын ортосундагы которуулар;
- ар башка банктардагы өз эсептеринин ортосундагы которуулар;
- жеке адамдардын товарлар жана кызмат көрсөтүүлөр үчүн юридикалык жактарга төлөмдөрү;
- жеке адамдардын мамлекеттик кызмат көрсөтүүлөр үчүн төлөмдөрү, анын ичинде салыктар жана туумдар;
- жеке адамдардын транспорт, коммуналдык жана башка кызматтар үчүн төлөөлөрү;

– экинчи этапта:

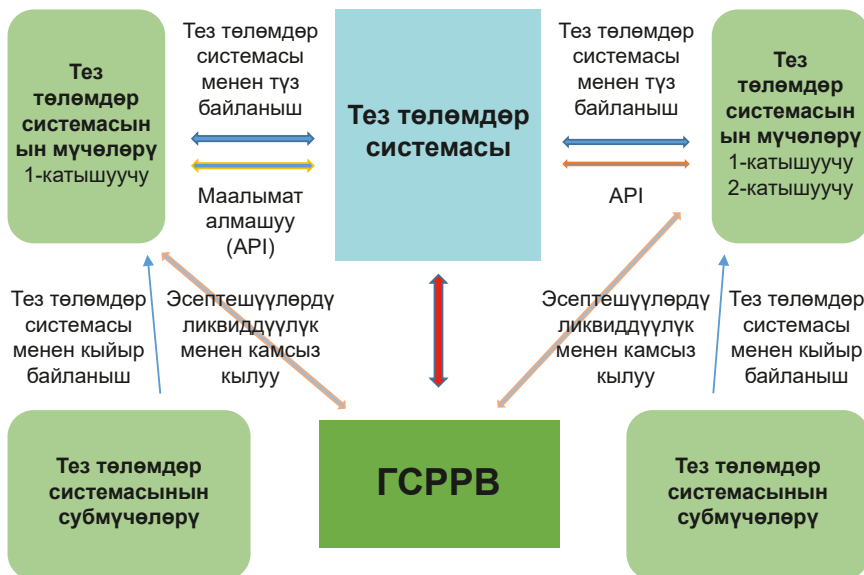
- каражаттарды юридикалык жактардан жеке адамдарга кайтаруу;
- юридикалык жактардын (жеке ишкерлер) ортосундагы которуулар/төлөмдөр ж.б.

– үчүнчү этапта:

- ЕАЭБде ТТС системаларынын ортосундагы интеграциянын алкагында башка валюталарда да төлөмдөрдү жүргүзүү

ТТСке карата негизги функционалдык жана техникалык талаптар VI жана VII бөлүмдөрүндө, ТТС долбоорун ишке ашыруунун этаптары - ушул Концепциянын VIII бөлүмүндө келтирилген.

ТТС катышуучуларынын өз ара иш алып баруусунун жалпы схемасы

Тез төлөмдөр системасынын ээси – (Улуттук банк) – ТТС эрежелерин, анын ичинде катышуучулардын туташуусун аныктайт, эрежелердин аткарылышын контролдойт, катышуучуларды, ликвиддүүлүктү, тобокелдиктерди, комиссияларды башкаруу системасын уюштурат ж.б.

Тез төлөмдөр системасынын оператору камсыз кылат:

- катышуучуларды техникалык жактан кошуу жана сервистерден пайдалануусун, Тез төлөмдөр системасынын эрежелерине ылайык операцияларды чогултууну, иштеп чыгууну, таза позиция файлдарын түзүүнү жүзөгө ашырат, ГСРРВ менен өз ара иш жүргүзөт ж.б.

- системаны 24/7/366 режиминде жана техникалык колдоо.

ГСРРВ оператору - (Улуттук банк) ГСРРВда катышуучулардын ортосунда Тез төлөмдөр системасындагы акыркы эсептешүүлөрдү жүргүзөт, катышуучулардын Улуттук банкта ачылган корреспонденттик эсептерин дебеттөө/кредиттөө тууралуу билдирүүлөрдү түзөт жана

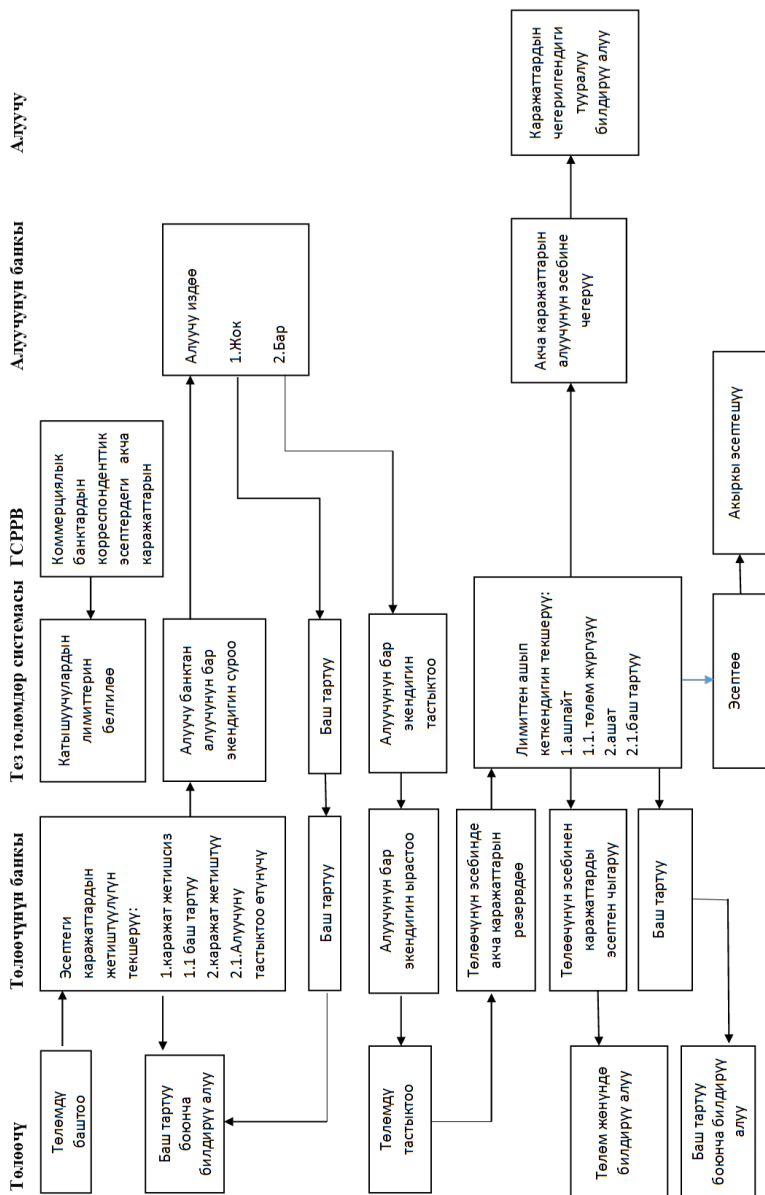
Улуттук банктын белгиленген талаптарына ылайык катышуучуларга жөнөтөт.

Системанын тике катышуучулары - ГСРРВда эсеби бар коммерциялык банктар, мамлекеттик органдар ж.б.

Кыйыр катышуучулар/субкатышуучулар - төлөм системасынын операторлору/төлөм уюмдары, башка мамлекеттик, финансылык жана банк эмес уюмдардын ГСРРВда эсеби жок жана алар системага тике катышуучулар аркылуу кошулушат.

3-сурет

Тез төлөмдөр системасында төлөмдөрдү жүргүзүү схемасы

Тез төлөмдөр системасына төлөмдөрдү жүргүзүү процесси (3-сүрөт) төмөнкүдөй:

- Төлөөчү (жөнөтүүчү) төлөмдү же которууну өз банкынын мобилдик тиркемеси/i-bank аркылуу жүргүзөт.

- Төлөөчүнүн (жөнөтүүчүнүн) банкы төлөөчүнүн реквизиттерин, анын эсебинде акча каражаттарынын жетиштүүлүгүн жана башкаларды текшерет жана оң натыйжа болсо, төлөм аткарууга кабыл алынгандыгы жөнүндө кабарлайт.

- Эсепте акча каражаты жетишсиз же реквизиттерге туура келбеген учурда, төлөм четке кагылат жана төлөөчүгө тиешелүү билдирүү жөнөтүлөт.

- Эгерде текшерүү ийгиликтүү өтсө, төлөөчүнүн банкы суроо-талапты Тез төлөмдөр системасына жөнөтөт. ТТС алуучу банкка авторизациялоо талабы менен билдирүү жөнөтөт. Алуучунун банкы төлөм алуучунун эсебин текшерет. Эгерде натыйжа терс болсо, төлөөчүнүн дарегине тиешелүү билдирүү жөнөтүлөт.

- Эгерде оң натыйжа алынса, алуучунун банкы Системага авторизацияны ырастаган билдирүү жөнөтөт.

- ТТС катышуучу банктын лимитинин алкагында каражаттардын жетиштүүлүгүн текшерет, катышуучу банктын эсебиндеги каражаттарды төлөмдүн суммасына барабар суммада блокировкалайт жана төлөөчүнүн банкына аны иштетүүгө кабыл алынгандыгы жөнүндө тастыктоо жөнөтөт.

- Төлөм белгиленген лимиттен ашкан учурда жүргүзүлбөйт жана төлөөчүгө жана төлөөчүнүн банкына тиешелүү билдирүү жөнөтүлөт.

- Авторизацияны ырастаган билдирүүнү алгандан кийин жана эгерде төлөмдүн суммасы белгиленген чектен ашпаса, ТТС автоматтык түрдө жөнөтүүчү менен алуучунун банкынын эсептери боюнча акча каражаттарын эсептен алып салат жана чегерет, ошондой эле акча каражаттарынын эсептен алынып салынгандыгы/ төлөөчүнүн банкына жана алуучунун банкына которулгандыгы жөнүндө маалыматты жөнөтөт.

- Алуучу банк ага акча каражаттарынын чегерилгендиги тууралуу билдирүүнү алуучу кардарга жөнөтөт.

- Эгерде ТТСте катышуучунун ички эсебинин балансы белгиленген чектен төмөндөп кетсе, система катышуучуга эсепте төмөнкү чектен ашып кеткендиги тууралуу маалымат жөнөтөт. Катышуучу резервди ГСРРВдагы корреспонденттик эсептен өзүнүн ТТСтеги ички эсебине акча каражаттарын которуу аркылуу толуктай алат же лимиттин белгиленген жогорку чегинен ашкан төлөмдөр ТТС тарабынан четке кагылат.

- ТТС операциялык күн/цикл аяктагандан кийин ички эсептердеги лимиттердин калдыгы менен файлды банктардын ГСРРВдагы корреспонденттик эсептеринде эсепке алуу үчүн ГСРРВга жөнөтөт.

- ТТСте Катышуучулар менен системанын колдонуучуларынын ортосундагы финансылык эмес (маалыматтык) билдирүүлөр түзүлүшү мүмкүн.

V. Тез төлөмдөр системасындагы тобокелдиктер жана аларды тескөө

ТТСТИ түзүүдө жана иштетүүдө чекене төлөм системаларына мүнөздүү болгон, эсептешүүлөрдүн өз убагында жүргүзүлүшүн жана төлөм системасынын иш үзгүлтүксүздүгүн бузушу мүмкүн болгон тобокелдиктер эске алынат¹. ТТСте тобокелдиктерди тескөө ыкмалары Улуттук банктын ченемдик укуктук актыларында белгиленет жана системанын өзүндө тобокелдиктерди тескөөнүн тиешелүү механизмдер каралат.

VI. Тез төлөмдөр системасына негизги функционалдык талаптар

Бул Концепция системага карата төмөнкү негизги функционалдык талаптарды аныктайт:

а) Системанын катышуучулары жана көп деңгээлдүү кирүү мүмкүнчүлүгү

Финансы-кредит, банк эмес уюмдар, мамлекеттик мекемелер ж.б ТТСТИн катышуучулары боло алышат, бул ТТСТИн бүтүндөй өлкө боюнча жеткиликтүүлүгүн камсыз кылат.

Бардык катышуучулардын Улуттук банкта корреспонденттик эсептери болгондуктан жана эсептешүүлөрдү жыйынтыктоо үчүн ГСРРВга кирүү мүмкүнчүлүгү жок болгондуктан, системада

¹ Улуттук банк Башкармасынын 2016-жылдын 15-июнундагы № 25/8 токтому менен бекитилген Кыргыз Республикасынын төлөм системасында тобокелдиктерди тескөө саясаты

ар башка деңгээлде кирүү мүмкүнчүлүгү жана системаны ар башка катышуучулар үчүн ишке киргизүү жана өнүктүрүүнүн ар кандай этаптарында Улуттук банк тарабынан дайындалууга тийиш болгон ролдор каралууга тийиш.

Системаны түзүү этабында тике катышуучулар – коммерциялык банктар Тез төлөмдөр системасына кирүү мүмкүнчүлүгүнө ээ болушат. Тике катышуучулар аркылуу системага кыйыр катышуучулар/ субкатышуучулар – банк эмес уюмдар ж.б. кошулушат.

Экинчи этапта ТТСке Кыргыз Республикасынын Финансы министрлигине караштуу Борбордук казыналык (Борбордук казыналык) жана мамлекеттик органдар кошулат.

ТТСтин катышуучулары	ТТСке кирүү мүмкүнчүлүгү	ГСРРВда эсептин болушу	ТТСте эсептин болушу
1 -этап			
Коммерциялык банк	Тике катышуучу	+	+
Төлөм системасынын операторлору/ төлөм уюмдары	Кыйыр (суб-катышуучу)	– (КБда ачылган эсептешүү эсеби аркылуу)	+
Башка финансылык жана банк эмес уюмдар	Кыйыр (суб-катышуучу)	– (КБда ачылган эсептешүү эсеби аркылуу)	+
Товарларды/ кызматтарды сунуштоочулар	Кыйыр (суб-катышуучу)	– (КБда ачылган эсептешүү эсеби аркылуу)	+
2 -этап			
Борбордук казыналык	Тике катышуучу	+	+
Мамлекеттик органдар	Кыйыр (суб-катышуучу)	– (Борбордук Казыналыктын эсеби аркылуу)	+

Кыйыр/суб-катышуучуларды туташтырууда коммерциялык банктар ар бир суб-катышуучунун эсебине лимиттерди белгилөө мүмкүнчүлүгү жана/же тобокелдиктерди төмөндөтүү үчүн башка механизмдери болууга тийиш.

Тез төлөмдөр системасы борбордук инфраструктурага API-интерфейстер аркылуу кирүү мүмкүнчүлүгүн бериши керек.

b) Акыркы эсептешүүлөрдү жана ликвиддүүлүктү тескөө

Тез төлөмдөр системасы ГСРРВ менен интеграцияланууга тийиш. Системада эсептелген ар тараптуу таза позициялардын негизинде (б.а. таза позициялар боюнча кийинкиге калтырылган эсептешүү варианты тандалат) Улуттук банкта белгилүү бир мезгил аралыгында (ГСРРВнын операциялык күнүндө бир нече жолу) ГСРРВдагы корреспонденттик эсептер боюнча жыйынтыктап эсептешүүлөрдү жүргүзүү мүмкүнчүлүгү болууга тийиш. ГСРРВда ТТС боюнча эсептешүүлөрдү жүргүзүү тартиби жана мезгилдүүлүгү Улуттук банктын ченемдик укуктук актыларында белгиленет.

ТТСте автоматтык режимде ГСРРВнын графигине жараша таза позициялык файлдарды түзүү үчүн интервалдарды коюу мүмкүнчүлүгү, ошондой эле зарыл болгон учурда каалаган убакта файлды түзүү мүмкүнчүлүгү каралууга тийиш.

ТТСке жөнөтүүчүлөрдүн жана алуучулардын банктык эсептеринин ортосундагы бардык ички которуулар белгилүү бир жана алдын ала резервге коюлган (блокировкаланган) каражаттардын (лимиттердин) чегинде ишке ашат. Улуттук валютада көрсөтүлгөн каражаттар коммерциялык банктардын өздөрү тарабынан Улуттук банктагы корреспонденттик эсептерде же ТТС тарабынан алдын ала резервделет (блокировкаланат).

Системада резервге коюлган каражаттар жетишсиз болгон учурда же каражаттарды колдонуу деңгээли резервге коюлган каражаттардын белгилүү чегине жеткенде катышуучулар тарабынан резервдерди толуктоо механизмдери болушу керек.

Резервдер өз убагында толукталбаган жана коммерциялык банктан ТТС үчүн резервдик каражаттар жетишсиз болгон учурда, бул коммерциялык банктын кардарларынын ТТС боюнча которуулары жана төлөмдөрү система тарабынан четке кагылып, ишке ашырылбайт, мында коммерциялык банктын кардарына тиешелүү маалыматтык билдирүү чагылдырылат жана тиешелүү маалымат коммерциялык банкка жөнөтүлөт, эгерде Улуттук банктын ченемдик укуктук актыларында башкасы белгиленбесе (мисалы, чекене төлөмдөрдүн банктар аралык системалары үчүн камсыздандыруу (резервдик) фондун пайдалануу мүмкүнчүлүгү ж.б.).

ТТС күнү-түнү жана дем алышсыз иштөөгө тийиш болуп, ал эми ГСРРВ башка регалмент менен иштегендиктен, ГСРРВ иштебеген учурда ликвиддүүлүктү тескөө системадагы маанилүү функция болуп саналат (ликвиддүүлүк деңгээлине мониторинг, билдирүү ж.б.).

Транзакцияларды иштеп чыгууда ТТС дебеттик таза позициянын көрсөтүлгөн лимити кайсы болбосун учурда аткарылгандыгын текшерүүгө тийиш. Эгерде кандайдыр бир операция лимитти бузууга алып келиши мүмкүн болсо, мындай транзакция катышуучуга тиешелүү билдирүү менен четке кагылышы керек.

Мындан тышкары, ТТС катышуучуга каражаттарды колдонуу деңгээли белгилүү бир чектүү мааниге жеткенин билдирүүгө тийиш (мисалы, 60% же 75% (системанын операторунун көз карашы боюнча). Катышуучулар каражаттарды учурда пайдалануу деңгээли жөнүндө маалыматты талап кылуулары зарыл (системага түздөн-түз суроо-талап жөнөтүү менен, катышуучунун панели аркылуу же белгиленген суроо-талап аркылуу).

с) Тез төлөмдөр системасында билдирүүлөрдү алмашуу стандарттары

Катышуучулар менен борбордук инфраструктуранын ортосунда кайсы болбосун билдирүү алмашуу ISO20022 стандартына ылайык жүзөгө ашырылууга тийиш.

ISO20022 билдирүүлөрүн өз алдынча түзө албаган катышуучулар үчүн алар Улуттук банк тарабынан белгиленген мөөнөттө билдирүүлөрдү ISO20022 форматында жөнөтүү үчүн өз системасын андан ары жеткире иштеп чыгуу менен МТ форматынан МХ форматына ISO20022ге которуу кызматын убактылуу пайдалана алышат.

d) Тез төлөмдөр системасы тарабынан колдоого алынуучу транзакциялардын жана эсептердин түрлөрү (3-таблица)

ТТС төлөмдөрдүн төмөнкү категорияларын колдоого тийиш:

- жеке адамдан жеке адамга - P2P;
- ар башка банктардагы өз эсептеринин ортосундагы которуулар - Me2Me;
- жеке адамдан юридикалык жактарга товарлар жана кызмат көрсөтүүлөр үчүн - P2B;

- жеке адамдан мамлекеттик органга – P2G (мамлекеттик кызмат көрсөтүүлөр үчүн төлөмдөр, анын ичинде салыктар жана айыптык төлөмдөр);
- мамлекеттик органдан жеке адамга - G2P;
- юридикалык жактан мамлекеттик органга - B2G;
- юридикалык жактан юридикалык жакка - B2B;
- юридикалык жактан жеке адамга- B2P;
- мамлекеттик органдан юридикалык жакка - G2B.

3-таблица. Транзакциялардын түрлөрү

	Алуучу			
	Жеке адам / Кардар	Бизнес	Мамлекеттик орган	
Жөнөтүүчү	Жеке адам / Кардар	1. P2P которуулар 2. Ме2Ме которуулар	1. Соода төлөмдөрү 2. Электрондук соода алкагындагы төлөмдөр 3. Утурумдук төлөмдөр 4. Төлөмдөрдү жүргүзүүгө суроо -талаптар	1. Салык төлөмдөрү 2. Кызмат көрсөтүүлөр үчүн комиссиялык жыйымдар 3. Бажы төлөмдөрү 4. Камсыздандыруу төгүмдөрү
	Бизнес	1. Эмгек акыны төлөө 2. Ордун толтуруу	1. Жөнөтүүчүлөргө төлөө 2. Төлөөгө берилген эсептер боюнча төлөм	1. Салык төлөмдөрү 2. Кызмат үчүн комиссиялык жыйымдар 3. Бажы төлөмдөрү 4. Камсыздандыруу төгүмдөрү
	Мамлекеттик орган	1. Эмгек акыны төлөө 2. Социалдык жөлөк пулдарды төлөө 3. Салык төлөмдөрүн кайтаруу	1. Салык төлөмдөрүн кайтаруу 2. Башка бизнес -төлөмдөрү	1. Бөлүмдөрдүн ортосунда ачка которуу 2. Ведомстволук уюмдарга каражаттарды которуу

е) Төлөмдөрдү өткөрүү каналдары

Катышуучулар ТТСке катышуу үчүн API интерфейсин ишке ашыруулары зарыл.

Катышуучулар кардарларына сунуштаган ар кандай каналдар аркылуу тез төлөмдөрдү баштоо мүмкүнчүлүгүнө ээ болушу керек:

QR коддорду (статикалык жана динамикалык), интернет-банкинг, мобилдик банкинг ж.б., банкоматтарды, бөлүмдөрдү ж.б. (тандоо мекеменин өзүнө жараша болот). ТТСТе (билдирүүлөрдө) транзакция башталган каналды көрсөтүү мүмкүнчүлүгү болушу керек, анткени бул маалымат келечекте талдоо жана башка максаттар үчүн колдонулушу мүмкүн.

ТТСТе колдонулуучу QR коддору Кыргыз Республикасынын Экономика министрлигине караштуу Стандартташтыруу жана метрология борборунун 2019-жылдын 15-апрелиндеги 18-СТ буйругу менен бекитилген KMS 1348:2019 Улуттук стандартына ылайык келүүгө тийиш.

е) Идентификаторлор

Тез төлөмдөр системасы төмөнкүдөй ар кандай идентификаторлорду колдонуу менен коммерциялык банктардын кардарларынын банктык эсептеринин ортосунда акча каражаттарын которууга уруксат берүүгө тийиш:

- уюлдук телефон номерин;
- QR коду;
- банк эсебинин номери;
- банк картасынын номери ж.б.

Негизги идентификатор катары уюлдук телефондун номерин жана/же тиешелүү банктык маалыматтарга жана эсептин номерине байланган QR кодун пайдалануу сунушталат, ал Тез төлөмдөр системасына борборлоштурулуп сакталууга тийиш, бул маалымат алмашуунун жардамы аркылуу аларды эсептин номери менен салыштырууга мүмкүндүк берет. Бул маалыматты кардарлардын суроо-талабы боюнча тиешелүү билдирүүлөрдүн жардамы менен жаңылоо мүмкүнчүлүгүнө ээ болуу зарыл.

Бул идентификаторлорду колдонуу коммерциялык банктарды, Кыргыз Республикасынын Финансы министрлигинин Борбордук Казыналыгын ички системаларды (АБС ж.б.) жеткире иштеп чыгуу үчүн чыгашага дуушар кылышы мүмкүн.

g) Мультивалюталык

Улуттук банк улуттук төлөм системаларын интеграциялоо боюнча жумушчу топторго, ошондой эле улуттук валютада чек ара аркылуу өтүүчү төлөмдөрдү жана эсептешүүлөрдү жүргүзүү боюнча иш-чараларга катышат. Ушуга байланыштуу, ТТСте бир нече валюталар менен иштөө жана аларды улуттук валютага конвертациялоо мүмкүнчүлүгү каралууга жана системанын бардык элементтерине, анын ичинде таза позициялык файлдарды түзүүгө, ликвиддүүлүктү тескөөгө, тобокелдиктерди тескөө чараларына, транзакциялардын лимиттерине, комиссиялык төлөмдөрдү эсептөөгө, отчетторго ж.б. таркатылууга тийиш (2-этапта ишке ашырылат).

з) Талаш маселелерди жөнгө салуу (баш тартуу, кайтарып берүү ж.б.)

Тез төлөмдөр системасында башталган төлөмдөр жана которуулар кайра кайтарылгыс жана акыркы болуп саналат. Бирок, системада Улуттук банк тарабынан ченемдик укуктук актыларда белгиленген тиешелүү эрежелердин негизинде акча каражаттарын кайтаруу жөнүндө билдирүү жөнөтүү мүмкүнчүлүгү болуусу зарыл.

ТТСте талаш маселелерди жөнгө салуу системасы жана аларды чечүүнүн жол-жобосу каралуусу керек, ал талаш маселелерди козгоо мүмкүн болгон мезгил аралыгын, талаш маселелерди чечүү убактысын, катышуучу мекемелердин ортосундагы маалымат агымын, ишке ашырылууга тийиш болгон транзакцияларды белгилөөгө мүмкүндүк берет. Бардык катышуучуларда системадагы талаштын абалын көзөмөлдөө мүмкүнчүлүгү болушу керек.

и) Отчет берүү

Тез төлөмдөр системасында учурдагы башкаруу үчүн сыяктуу эле, аны өркүндөтүү максатында Тез төлөмдөр системасын андан ары талдоо үчүн да отчеттуулуктун ар кандай формаларын түзүү мүмкүнчүлүгү каралууга тийиш.

Система катышуучулар үчүн да зарыл болгон отчетторду түзүшү керек, бул аларга транзакциялары жөнүндө толук маалыматты, транзакцияларды салыштыруу үчүн ар кандай отчетторду, калдыктар жөнүндө маалыматты ж.б. алууга мүмкүндүк берет. Системада зарыл отчеттор пландаштырылган убакыт аралыгында автоматтык түрдө түзүлүшү максатында ар башка катышуучулар

үчүн ар кандай отчетторду даярдоонун графиги берилүүсү зарыл. ТТСте катышуучулар отчетторду файлдарды берүүнүн кол менен же автоматтык механизмдердин жардамы менен алуулары үчүн отчетторду тиешелүү папкаларда уюштуруу мүмкүнчүлүгү камсыз кылынышы зарыл.

VII Тез төлөмдөр системасына техникалык талаптар

1. Тиркемелердин архитектурасы

Тез төлөмдөр системасынын архитектурасы масштабдуу болуп, модулдук түзүлүшкө ээ болушу керек жана кийинчерээк ТТСтин үчүнчү жакка аутсорсингге берүү үчүн өзүнчө өз алдынча модуль катары ишке ашырылуусу зарыл.

Тез төлөмдөр системасы ГСРРВ жана жыйынтыктап эсептешүүлөрдү жүргүзүү үчүн Улуттук банктын «Башкы китеп» автоматташтырылган системасы менен интеграцияланууга (б.а. ГСРРВ менен автоматтык жана «кемчиликсиз» интеграциялоону камсыз кылуу) тийиш.

Банктар жана кызматтарды сунуштоочулар ТТСтин негизги программалык чечимдерине кошулуу жана кардарларына түздөн-түз өздөрүнүн мобилдик тиркемелери же Элкарт улуттук төлөм системасынын оператору сунуштаган тиркемелери аркылуу колдоно ала турган продукттардын жана кызматтардын сунушталышын камсыз кылуу үчүн жоопкерчиликтүү болушат.

2. Жумуш орундары жана системанын жеткиликтүүлүгүн камсыз кылуу

Тез төлөмдөр системасы 24/7/366 режиминде дем алышсыз иштеши керек, бул тиешелүү инфраструктураны түзүүнү талап кылынат, ал төмөнкүлөрдү камтыйт:

1. Системаны жайылтуу үчүн негизги жана резервдик жабдуулар, ал эми негизги жана резервдик жабдуулардын жайгашкан жери үзгүлтүккө учуроолорго туруштук берүү жана бири-биринен аралыкта жайгашуу талаптарына жооп бериши керек;

2. Системанын үзгүлтүксүз иштешин камсыз кылуу үчүн арналган кошумча жабдуулар (маалыматтык коопсуздук, отчеттуулук ж.б. үчүн);

3. Системаны коопсуздук талаптарына жооп берген байланыш каналдары менен камсыздоо.

Мындан тышкары, ТТСтин ишин камсыз кылуу үчүн мониторинг жүргүзүү жана техникалык тейлөө жана аларды окутуу үчүн квалификациялуу персонал талап кылынат.

ТТС эки аянтчада иштейт: негизги жана резервдик аянтча.

1-сценарий: ТТС эки аянтчада тең «активдүү/активдүү» схемасы боюнча уюштурулган, мында транзакцияларды иштеп чыгуу эки аянтчада тең параллель ишке ашат.

2-сценарий: ТТС эки аянтчада тең «активдүү/резервдеги» схемасы боюнча уюштурулган, мында транзакцияларды иштеп чыгуу активдүү аянтчада ишке ашат, бирок резервдеги аянтчага дароо которулуу мүмкүнчүлүгү каралган.

Системада колдонулган кандайдыр бир компоненттин/сервердин иштен чыгышы ТТСтин өз функцияларын аткара албай калышына алып келбеши үчүн ТТС жогорку ишенимдүүлүктү камсыз кылууга тийиш. Резервдеги аянтчага автоматтык түрдө которулуп, маалыматтардын жана убакыттын жоголушу менен коштолбошу керек. Мындан тышкары, системаны өчүрбөй туруп, аны пландуу тейлөө мүмкүнчүлүгүн караштыруу зарыл.

Максаттуу жеткиликтүүлүк көрчөткүчү 99,99% болушу керек.

3. Системанын иштеши

Система төлөмдөрдү дароо өткөрүүгө тийиш. Система процесстин бардык этаптарын аткарып жаткан учурда колдонуучунун күтүү убактысы 10 секунддан ашпоого тийиш, мында күтүү убактысын 3 секундага чейин кыскартуу мүмкүнчүлүгү бар. Алгачкы этапта транзакциялардын саны жана көлөмү аз болот, анткени банктар системага акырындык менен кошулат (2-таблицада учурдагы банктар аралык төлөм системалары боюнча жылдык маалыматтар көрсөтүлгөн). Ушуга байланыштуу транзакциялардын көлөмүн жана ТТСтин өткөрүү жөндөмдүүлүгүн акырындык менен көбөйтүүнү камсыз кылуу зарыл. Транзакцияларды иштеп чыгуу көлөмүнүн эң жогорку чеги секундасына 110 транзакцияга же андан көпкө чейин көбөйүшү мүмкүн.

Тез төлөмдөр системасы масштабдуу болушу керек.

Система андан ары кеңейүүгө жана башка тейлөө кызматтарын API жана башка шлюздар аркылуу туташтыруу мүмкүнчүлүгүн камсыз кылышы зарыл. Инфраструктура кеңейген сайын, аппараттык жана программалык камсыздоо эч кандай кошумча өзгөртүүсүз өндүрүмдүүлүктү кеңейте алышы керек.

4. Маалыматтарды сактоо

Транзакциялар тууралуу маалыматтар системанын иштешине жана жооп берүү убактысына таасирин тийгизбестен 3 жыл бою онлайн режиминде жеткиликтүү болушу керек. 3 жылдан кийин, маалыматтар узак мөөнөттүү/өзүнчө архивге сакталышы мүмкүн.

5. Системанын үзгүлтүктөргө туруштук берүүсү жана иш үзгүлтүксүздүгү

Тез төлөмдөр системасы төмөнкүлөрдү камсыз кылууга тийиш:

- 99,99% системанын жеткиликтүүлүгү;
- системанын ишин убактылуу токтотуу зарылчылыгысыз техникалык тейлөө же жаңылоо;
- күтүлбөгөн жагдайларда системанын айкын убакытта бир нече (2ден кем эмес) эсептөөчү кубаттуулукта (резервдик) синхрондуу иштөө мүмкүнчүлүгү менен авариялык абалды калыбына келтирүү.

Мындан тышкары, ТТС иш үзгүлтүксүздүгүн камсыз кылуу үчүн программалык үзгүлтүккө учуроо жана байланыш көйгөйлөрүнөн тиешелүү коргоого ээ болуусу зарыл.

6. Системанын маалыматтык коопсуздугу

Тез төлөмдөр системасы төмөнкүлөргө милдеттүү:

- колдонуучуларды авторизациялоо жана идентификациялоо, алардын системадагы функционалдык ролун, ошондой эле программалык-аппараттык, криптографиялык жана коргоонун техникалык каражаттарынан турган киберкоркунучтардан коргоону ишке ашыруучу коопсуздуктун чакан системасын камтуу;
- алдамчылык операцияларга мониторинг жүргүзүү жана алдын алуу системасын камтуу (Antifraud);
- маалыматтык коопсуздукка мониторинг жүргүзүү жана коркунучтарды талдоо системаларына туташтырылууга тийиш.

VIII Тез төлөмдөр системасын ишке ашыруунун негизги этаптары

№	Иш-чара*	Башталган күнү *	Жарактуулук мөөнөтү *
	1 -этап	2023-ж. II чей	2025-ж. II чей
1.	ТТС долбоорун ишке ашыруу үчүн долбоордук топ түзүү	2023-ж. II чей.	2023-ж. III чей.
2.	Функционалдык жана техникалык талаптарды / спецификацияларды / ТТС дизайнын иштеп чыгуу	2023-ж. II чей.	2023-ж. IV чей .
3.	ТТС технологиялык платформасын тандоо жана системаны сатып алуу	2023-ж. IV чей.	2024-ж. I чей.
4.	ТТС долбоору боюнча негизги укуктук жана жөнгө салуу маселелерин иштеп чыгуу, Кыргыз Республикасынын ченемдик укуктук актыларын иштеп чыгуу/өзгөртүү	2023-ж. III чей.	2023-ж. IV чей.
5.	Негизги функционалдуулук менен системаны ишке киргизүү (тесттен өткөрүү, пилоттук банктардын катышуусу менен тажрыйбалык эксплуатация).	2024-ж. I чей.	2024 –ж. III чей.
6.	Тике катышуучулардын ички системаларын жеткире иштеп чыгуу (АБС, ж.б.), API тесттен өткөрүү ж.б.	2024-ж. I - II чей.	2024-ж. IV чей.
	2 -этап	2024-ж. IV чей.	2025-ж. IV чей.
7.	Коммерциялык банктарды жана башка катышуучуларды/субкатышуучуларды ишке киргизүү жана кошуу	2024-ж. IV чей.	2025-ж. II чей.
8.	Чек ара аркылуу өтүүчү төлөмдөр жана улуттук валютадагы эсептешүүлөр боюнча иш-чараларды жүргүзүү (тесттен өткөрүү, пилоттук банктардын катышуусу ж.б.)	2025-ж. I чей.	2025-ж. III чей.
9.	ТТС өркүндөтүү жана функционалдык мүмкүнчүлүгүн кеңейтүү (юридикалык жактардын которуулары, мультивалюталык ж.б.)	2025-ж. II чей.	2025-ж. IV чей.

* Мөөнөттөрү жана иш-чаралар, зарыл болгон учурда, долбоорду ишке ашыруу планын иштеп чыккандан жана макулдашкандан кийин өзгөртүлүшү мүмкүн

КЫРГЫЗ
РЕСПУБЛИКАСЫНЫН
УЛУТТУК БАНК БАШКАРМАСЫ

ПРАВЛЕНИЕ
НАЦИОНАЛЬНОГО БАНКА
КЫРГЫЗСКОЙ РЕСПУБЛИКИ

ТОКТОМ

Кыргыз Республикасынын
Улуттук банк Башкармасынын
2023-жылдын 29-майындагы
№ 2023-П-07/35-2-(ДКП) Токтому

Кыргыз Республикасынын Улуттук банкынын эсептик чен өлчөмү жөнүндө

Кыргыз Республикасынын «Кыргыз Республикасынын Улуттук банкы жөнүндө» конституциялык Мыйзамынын 5, 13, 63 жана 64-беренелерине таянуу менен Кыргыз Республикасынын Улуттук банк Башкармасы токтом кылат:

1. Кыргыз Республикасынын Улуттук банкынын эсептик чени жылдык 13,00 пайыз өлчөмүндө белгиленсин.
2. Токтом 2023-жылдын 30-майынан тартып күчүнө кирет.
3. Экономика башкармалыгы эсептик чен өлчөмү жөнүндө маалыматтын Кыргыз Республикасынын Улуттук банкынын расмий интернет-сайтында токтом кабыл алынган күндөн тартып 1 (бир) жумуш күнү ичинде жарыяланышын камсыз кылсын.
4. Токтомдун аткарылышын контролдоо Экономика башкармалыгынын ишин тескөөгө алган Кыргыз Республикасынын Улуттук банк Башкармасынын мүчөсүнө жүктөлсүн.

Төраганын милдетин аткаруучу

3. Чокоев

КЫРГЫЗ
РЕСПУБЛИКАСЫНЫН
УЛУТТУК БАНК БАШКАРМАСЫ

ПРАВЛЕНИЕ
НАЦИОНАЛЬНОГО БАНКА
КЫРГЫЗСКОЙ РЕСПУБЛИКИ

ТОКТОМ

Кыргыз Республикасынын
Улуттук банк Башкармасынын
2023-жылдын 14-июнундагы
№ 2023-П-12/38-2-(НФКУ) токтому

**Кыргыз Республикасынын Улуттук банк Башкармасынын
2021-жылдын 28-сентябрындагы № 2021-П-33/53-9-
(НФКУ) «Банк эмес финансы-кредит уюмдарынын
финансылык отчетторун түзүүгө, жарыялоого жана
Кыргыз Республикасынын Улуттук банкына берүүгө
карата талаптар жөнүндө» жобону бекитүү тууралуу»
токтомуна өзгөртүүлөрдү киргизүү жөнүндө**

Кыргыз Республикасынын «Кыргыз Республикасынын Улуттук банкы жөнүндө» конституциялык Мыйзамынын 5, 9 жана 64-беренелерине ылайык, Кыргыз Республикасынын Улуттук банк Башкармасы токтом кылат:

1. Кыргыз Республикасынын Улуттук банк Башкармасынын 2021-жылдын 28-сентябрындагы № 2021-П-33/53-9-(НФКУ) «Банк эмес финансы-кредит уюмдарынын финансылык отчетторун түзүүгө, жарыялоого жана Кыргыз Республикасынын Улуттук банкына берүүгө карата талаптар жөнүндө» жобону бекитүү тууралуу» токтомуна өзгөртүүлөр киргизилсин (кошо тиркелет).

2. Юридика башкармалыгы:

– тиешелүү документтерди алган күндөн тартып 3 (үч) жумуш күнү ичинде токтомду Кыргыз Республикасынын Улуттук банкынын расмий интернет-сайтына жарыяласын;

– расмий жарыялангандан кийин токтомду Кыргыз Республикасынын ченемдик укуктук актыларынын мамлекеттик реестринде чагылдырылышы үчүн Кыргыз Республикасынын Юстиция министрлигине жөнөтсүн.

3. Токтом расмий жарыяланган күндөн тартып 15 (он беш) күн өткөндөн кийин күчүнө кирет.

4. Көзөмөлдөө методологиясы башкармалыгы 3 (үч) жумуш күнү ичинде ушул токтом менен «Кредиттик союздардын каржы компаниясы» ААКты, «Микрофинансы уюмдарынын ассоциациясы» юридикалык жактар бирикмесин, «Кыргызстандын кредиттик союздарынын жана кооперативдеринин улуттук ассоциациясы» юридикалык жактардын бирикмесин, микрофинансылык уюмдарды, депозиттерди тартууга лицензиясы бар кредиттик союздарды, «Кепилдик фонд» ААКты, турак жай-сактык кредиттик компанияларды тааныштырсын.

5. «Башкарманын катчылыгы» бөлүмү 3 (үч) жумуш күнү ичинде ушул токтом менен Улуттук банктын Банк эмес уюмдарды көзөмөлдөө башкармалыгын, областтык башкармалыктарын жана Баткен областындагы өкүлчүлүгүн тааныштырсын.

6. Токтомдун аткарылышын контролдоо Көзөмөлдөө методологиясы башкармалыгынын ишин тескөөгө алган Кыргыз Республикасынын Улуттук банк Башкармасынын мүчөсүнө жүктөлсүн.

Төраганын орун басары

З. Чокоев

Кыргыз Республикасынын
Улуттук банк Башкармасынын
2023-жылдын «14» июнундагы
№2023-П-12/38-2-(НФКУ)
токтомуна карата тиркеме

**Кыргыз Республикасынын Улуттук банк Башкармасынын
2021-жылдын 28-сентябрындагы № 2021-П-33/53-9-(НФКУ)
«Банк эмес финансы-кредит уюмдарынын финансылык
отчетторун түзүүгө, жарыялоого жана Кыргыз
Республикасынын Улуттук банкына берүүгө карата талаптар
жөнүндө» жобону бекитүү тууралуу» токтомуна өзгөртүүлөр**

Кыргыз Республикасынын Улуттук банк Башкармасынын 2021-жылдын 28-сентябрындагы № 2021-П-33/53-9-(НФКУ) «Банк эмес финансы-кредит уюмдарынын финансылык отчетторун түзүүгө, жарыялоого жана Кыргыз Республикасынын Улуттук банкына берүүгө карата талаптар жөнүндө» жобону бекитүү тууралуу» токтомуна төмөнкү өзгөртүүлөр киргизилсин:

жогоруда аталган токтомдун расмий тилдеги аталышындагы «представлению» деген сөз «предоставлению» деген сөзгө алмаштырылсын.

жогоруда аталган токтом менен бекитилген «Банк эмес финансы-кредит уюмдарынын финансылык отчетторун түзүүгө, жарыялоого жана Кыргыз Республикасынын Улуттук банкына берүүгө карата талаптар жөнүндө» жобонун:

– расмий тилдеги жобонун аталышындагы «представлению» деген сөз «предоставлению» деген сөз менен алмаштырылсын;

– 2-пункту төмөнкү редакцияда берилсин:

«2. Бул Жобонун ченемдери микрофинансылык компанияларга (мындан ары – МФК), турак жай-сактык кредиттик компанияларга (мындан ары – ТЖСКК), кепилдик фонддорго, микрокредиттик компанияларга (мындан ары – МКК), мамлекеттик органдардын катышуусу менен же кредиттик жана финансылык ишти жүзөгө ашырган туунду (көз каранды) юридикалык жактарга ээ микрокредиттик агенттиктерге (мындан ары – МКА), өз катышуучуларынан депозиттерди тартуу укугуна лицензиясы бар кредиттик союздарга (мындан ары – кредиттик союздар),

адистештирилген финансы-кредит уюмдарына (мындан ары – АФКУ) (мындан ары – БФКУ) таркатылат.»;

– 4-пункту төмөнкү редакцияда берилсин:

«4. Бул Жобонун ченемдери жоюу жана банкроттоо процесси жүргүзүлүп жаткан БФКУга таркатылбайт.»;

– 6-пунктундагы «(мындан ары - ФОЭС)» деген сөздөрдөн кийин «жана Кыргыз Республикасынын мыйзамдарынын талаптарына» деген сөздөр менен толукталсын;

– расмий тилдеги 12-пунктунун:

биринчи абзацындагы «представление» деген сөз «предоставление» деген сөзгө алмаштырылсын;

экинчи абзацындагы «представления» деген сөз «предоставления» деген сөзгө алмаштырылсын;

– расмий тилдеги 25-пунктунун:

биринчи пунктчасындагы «(напрямую или косвенно посредством дочерних компаний)» деген сөздөрдөн кийин «,» тыныш белгиси алып салынсын;

экинчи пунктчасындагы «(прямое или косвенное посредством дочерних компаний)» деген сөздөрдөн кийин «,» тыныш белгиси алып салынсын;

– 31-пункту төмөнкү редакцияда берилсин:

«31. Кыргыз Республикасынын аймагында жайгашкан башкы компания, эгерде ал ФОЭСке жана Улуттук банктын талаптарына ылайык консолидацияланган финансылык отчетту түзсө жана сунуштаса, ушул Жобого ылайык консолидацияланган финансылык отчетту берүүдөн бошотулат.»;

– расмий тилдеги 3-главанын аталышындагы «представления» деген сөз «предоставления» деген сөзгө алмаштырылсын;

– 37-пункту төмөнкү редакцияда берилсин:

«37. МФКнын, кепилдик фонддун, ТЖСККнын жана АФКУнун жылдык финансылык отчеттору (отчеттук жылдын 31-декабрь акыркы күнүнө карата финансылык абал жөнүндө отчетту, мезгил ичиндеги жыйынды киреше жөнүндө отчетту, акча каражаттарынын жылышы жөнүндө отчетту жана өздүк капиталдагы өзгөрүүлөр жөнүндө

отчетту) аудитордук корутунду менен бирге аудитордук текшерүү аяктагандан кийин отчеттук жылдан кийинки жылдын 30-апрелинен кечиктирилбестен, мамлекеттик тилде жана зарыл болгон учурда расмий тилде жалпыга маалымдоо каражаттарында (мындан ары - ЖМК) жарыяланат.

МКК, МКА жана КС жылдык финансылык отчетторду аудитордук корутунду менен бирге (бар болсо) ЖМКда же расмий интернет-сайтында же өзүнүн маалымат такталарында бардык кеңселерде, филиалдарда, өкүлчүлүктөрдө жана түзүмдүк бөлүмдөрдө мамлекеттик тилде жана зарыл болгон учурда расмий тилде аудитордук текшерүү аяктагандан кийин (эгерде ал Кыргыз Республикасынын мыйзамдарынын талаптарына ылайык жүргүзүлсө) отчеттук жылдан кийинки жылдын 30-апрелинен кечиктирбестен жарыялоого тийиш.

Жылдык отчетту ЖМКда же маалымат тактасында жарыялоодо МКК, МКА жана КС отчеттук жылдын 31-декабрь акыркы күнүнө карата финансылык абал жөнүндө отчетту, мезгил ичиндеги жыйынды киреше жөнүндө отчетту, акча каражаттарынын жылышы жөнүндө отчетту жана өздүк капиталдагы өзгөрүүлөр жөнүндө отчетту аудитордук корутунду (бар болсо) менен бирге, ал эми расмий интернет - сайтта жарыялоодо – жылдык финансылык отчетту, анын ичинде бардык компоненттерди, финансылык отчетко карата түшүндүрмөлөрдү жана аудитордук корутундуну (бар болсо) жайгаштырууга тийиш.

ЖМКга жарыялоодо жылдык финансылык отчет, ага карата эскертүүлөр жана түшүндүрмөлөр менен БФКУнун башкы кеңсесинде, башкы кеңсе жайгашкан жерден тышкары анын филиалдарында, өкүлчүлүктөрүндө жана түзүмдүк бөлүмдөрүндө толук көлөмдө таанышууга болот деген эскертүү милдеттүү түрдө болууга тийиш.

МФК, кепилдик фонд, ТЖСКК жана АФКУ жылдык финансылык отчетторду (отчеттук жылдын 31-декабрь акыркы күнүнө карата финансылык абал жөнүндө отчетту, мезгил ичиндеги жыйынды киреше жөнүндө отчетту, акча каражаттарынын жылышы жөнүндө отчетту жана өздүк капиталдагы өзгөрүүлөр жөнүндө отчетту) өздөрүнүн бардык кеңселеринин, филиалдарынын, өкүлчүлүктөрү менен түзүмдүк бөлүмдөрүнүн маалымат такталарында жайгаштырууга тийиш.

Бардык компоненттерди, финансылык отчетко карата түшүндүрмөлөрдү жана аудитордук корутундуну кошо алганда, МФКнын, кепилдик фонддордун, ТЖСККнын, АФКУнун финансылык отчеттору расмий интернет-сайтта (бар болсо) жарыяланууга тийиш.

МФК, кепилдик фонддор, ТЖСКК, АФКУ жылдык финансылык отчетту/консолидацияланган финансылык отчетту жана аудитордук корутундуну электрондук түрдө отчеттук жылдан кийинки жылдын 1-июнуна чейинки мөөнөттө, Кыргыз Республикасынын мыйзамдарынын талаптарына ылайык, финансылык отчеттуулуктун ачык депозитарийи аркылуу жарыялоо үчүн ыйгарым укуктуу органга кошумча берет.»;

– 38-пункту төмөнкү редакцияда берилсин:

«38. БФКУнун жылдык финансылык отчету маалымат агенттигинин порталында да жарыяланышы мүмкүн.

Маалымат агенттигинин порталына шилтеме электрондук почта аркылуу Улуттук банктын ыйгарым укуктуу түзүмдүк бөлүмүнө жөнөтүлүүгө тийиш.»;

– 39-пункту төмөнкү редакцияда берилсин:

«39. БФКУ кеңири жайылтуу жана пайдалануучуларга жеткиликтүү болушун камсыз кылуу максатында, финансылык отчеттун формаларын аудитордук корутунду менен бирге жарыялоо үчүн жалпыга маалымдоо каражаттарын тандайт.»;

– 40-пункту төмөнкү редакцияда берилсин:

«40. Жылдык финансылык отчет БФКУда мамлекеттик жана расмий тилде (башкы кеңсе, башкы кеңсе жайгашкан жерден тышкары филиалдар, өкүлчүлүктөр, түзүмдүк бөлүмдөр) пайдалануучулар үчүн толук көлөмдө жеткиликтүү болууга жана таанышуу үчүн алардын биринчи талабы боюнча берилүүгө тийиш.»;

– 41-пункту төмөнкү редакцияда берилсин:

«41. Финансылык отчет жарыялангандыгы жөнүндө маалымат отчет жарыялангандан кийин 5 (беш) жумуш күнү ичинде жарыяланган финансылык отчеттун 1 (бир) нускасын (көчүрмөсүн) тиркөө менен же финансылык отчет жарыяланган БФКУнун расмий интернет-сайтына (маалымат агенттигинин порталына) шилтеме берүү жана анын көчүрмөлөрүн кошо тиркөө менен Улуттук банкка берилүүгө тийиш.»;

– 4-главанын расмий тилдеги аталышындагы «представления» деген сөз «предоставления» деген сөзгө алмаштырылсын;

– 43-пункту төмөнкү редакцияда берилсин:

«43. Жылдык финансылык отчетту жарыялоодон тышкары, МФК, кепилдик фонд, ТЖСКК жана АФКУ ЖМКда чейректик финансылык отчетту жарыялайт жана Улуттук банктын ыйгарым укуктуу түзүмдүк бөлүмүнө жарыялоо жөнүндө билдирүү жөнөтөт.»;

– 44-пунктунун:

расмий тилдеги биринчи абзацы төмөнкү редакцияда берилсин:

«44. Ежеквартальная финансовая отчетность состоит из:»;

үчүнчү абзацы күчүн жоготкон катары таанылсын;

– 45-пункту төмөнкү редакцияда берилсин:

«45. МФКнын, кепилдик фонддордун, ТЖСККнын жана АФКунун чейректик финансылык отчеттору расмий интернет-сайтта (бар болсо), ЖМКда жана бардык кеңселердин, филиалдардын, өкүлчүлүктөрдүн жана түзүмдүк бөлүмдөрдүн өздөрүнүн маалымат такталарында чейрек аяктагандан кийинки 30 календардык күндөн кечиктирилбестен мамлекеттик тилде жана зарыл болгон учурда расмий тилде жарыяланууга тийиш.

ЖМКларга жарыялоодо чейректик финансылык отчет менен толук көлөмдө башкы кеңседе, башкы кеңсе жайгашкан жерден тышкары филиалдарда, өкүлчүлүктөрдө жана түзүмдүк бөлүмдөрдө толук көлөмдө таанышууга болот деген эскертүү милдеттүү түрдө болууга тийиш.

ЖМКлар ушул Жобонун 39-пунктунда көрсөтүлгөн критерийлерге ылайык келүүгө тийиш.

МКК, МКА жана КС чейректик финансылык отчетту расмий интернет-сайтта (бар болсо) же бардык кеңселердин, филиалдардын, өкүлчүлүктөрдүн жана түзүмдүк бөлүмдөрдүн маалымат такталарында чейрек аяктагандан кийинки 30 календардык күндөн кечиктирбестен жарыялап турууга тийиш.»;

– 46-пунктунун:

биринчи жана экинчи абзацтары төмөнкү редакцияда берилсин:

«46. Чейректик финансылык отчет жарыялангандыгы жөнүндө маалымат отчет жарыялангандан кийин 5 (беш) жумуш күнү ичинде жарыяланган финансылык отчеттун 1 (бир) нускасын (көчүрмөсүн) тиркөө менен жана/же финансылык отчет жарыяланган расмий интернет-сайтка (маалымат агенттигинин порталына) шилтеме берүү жана анын көчүрмөлөрүн кошо тиркөө менен Улуттук банкка берилүүгө тийиш.

Маалымат агенттигинин расмий интернет-сайтына/порталына шилтеме электрондук почта аркылуу Улуттук банктын ыйгарым укуктуу түзүмдүк бөлүмүнө жөнөтүлүүгө тийиш.»;

расмий тилдеги үчүнчү абзацтагы «НФКО (копию)» деген сөз алынып салынсын;

үчүнчү абзацындагы «мамлекеттик жана» деген сөздөрдөн кийин «/же» деген сөз алынып салынсын;

– расмий тилдеги 48-пунктунун:

төртүнчү абзацындагы «образованные» деген сөз «образованных» деген сөзгө алмаштырылсын;

алтынчы абзацындагы «имущества» деген сөздөн кийин «,» белгиси алынып салынсын;

– 49-пунктундагы «консолидацияланган» деген сөздөн кийин «чейректик» деген сөз менен толукталсын;

– расмий тилдеги 61-пунктундагы «не может» деген сөздөн кийин «представлять» деген сөз менен толукталсын;

– 69-пункту төмөнкү редакцияда берилсин:

«69. БФКУ акча каражаттарынын жана эквиваленттеринин курамын аныктап, аны финансылык отчетто ачып берүүгө тийиш. Мындан тышкары, БФКУ акча каражаттарынын жылышы жөнүндө отчетто камтылган суммаларды финансылык абал жөнүндө отчетто берилген ушул сыяктуу статьялар менен салыштырууну камсыз кылууга тийиш.»;

– 80-пункту төмөнкү редакцияда берилсин:

«80. ФОЭСтин талаптарына жана Улуттук банктын ченемдик укуктук актыларына ылайык түзүлгөн БФКУнун жана кардарлардын активдери, кредиттери жана финансылык ижарасы боюнча чегерилген

пайыздары боюнча РППУнун өлчөмдөрү финансылык отчетко карата эскертүүлөрдө кошумча чагылдырылууга тийиш.»;

– расмий тилдеги 1 жана 2-тиркемелердин аталышындагы «представлению» деген сөз «предоставлению» деген сөзгө алмаштырылсын.

КЫРГЫЗ
РЕСПУБЛИКАСЫНЫН
УЛУТТУК БАНК БАШКАРМАСЫ

ПРАВЛЕНИЕ
НАЦИОНАЛЬНОГО БАНКА
КЫРГЫЗСКОЙ РЕСПУБЛИКИ

ТОКТОМ

Кыргыз Республикасынын
Улуттук банк Башкармасынын
2023-жылдын 14-июнундагы
№ 2023-П-12/38-3-(НПА) токтому

Кыргыз Республикасынын Улуттук банкынын айрым ченемдик укуктук актыларына өзгөртүүлөрдү киргизүү тууралуу

Кыргыз Республикасынын «Кыргыз Республикасынын Улуттук банкы жөнүндө» конституциялык Мыйзамынын 5, 9 жана 64-беренелерине ылайык, Кыргыз Республикасынын Улуттук банк Башкармасы токтом кылат:

1. Кыргыз Республикасынын Улуттук банк Башкармасынын төмөнкү токтомдоруна өзгөртүүлөр (кошо тиркелет) киргизилсин:

– 2009-жылдын 23-сентябрындагы № 38/8 «Банк ишинин жана каржылоонун ислам принциптерине ылайык жүзөгө ашырылган операциялар жөнүндө» жобону бекитүү тууралуу;

– 2015-жылдын 9-декабрындагы № 76/8 «Кыргыз Республикасындагы банктык төлөм карттар жөнүндө» жобону бекитүү тууралуу.

2. Токтом расмий жарыялангандан 15 (он беш) күн өткөндөн кийин күчүнө кирет.

3. Юридика башкармалыгы:

– тиешелүү документтерди алган күндөн тартып 3 (үч) жумуш күнү ичинде токтомдун Кыргыз Республикасынын Улуттук банкынын расмий интернет-сайтында жарыяланышын камсыз кылсын;

– расмий жарыялангандан кийин токтомду Кыргыз Республикасынын ченемдик укуктук актыларынын мамлекеттик реестринде чагылдырылышы үчүн Кыргыз Республикасынын Юстиция министрлигине жөнөтсүн.

4. Көзөмөлдөө методологиясы башкармалыгы токтом расмий жарыялангандан кийинки 3 (үч) жумуш күнү ичинде ушул токтом менен коммерциялык банктарды, «Кыргызстан банктарынын союзу» юридикалык жактар бирикмесин, Улуттук банктын тиешелүү түзүмдүк бөлүмдөрүн, областтык башкармалыктарын жана Баткен областындагы өкүлчүлүгүн тааныштырсын.

5. Токтомдун аткарылышын контролдоо Көзөмөлдөө методологиясы башкармалыгынын ишин тескөөгө алган Кыргыз Республикасынын Улуттук банк Башкармасынын мүчөсүнө жүктөлсүн.

Төраганын орун басары

3. Чокоев

Кыргыз Республикасынын
Улуттук банк Башкармасынын
2023-жылдын 14-июнундагы
№ 2023-П-12/38-3-(НПА)
токтомуна карата тиркеме

Кыргыз Республикасынын Улуттук банкынын айрым ченемдик укуктук актыларына өзгөртүүлөр

1. Кыргыз Республикасынын Улуттук банк Башкармасынын 2009-жылдын 23-сентябрындагы № 38/8 «Банк ишинин жана каржылоонун ислам принциптерине ылайык жүзөгө ашырылган операциялар жөнүндө» жобону бекитүү тууралуу» токтомуна төмөнкү өзгөртүүлөр киргизилсин:

жогоруда аталган токтом менен бекитилген «Ислам банк иши жана каржылоо принциптерине ылайык жүзөгө ашырылган операциялар жөнүндө» жобонун:

– 2.1-главасынын:

2.1.2-пунктунун:

– экинчи абзацындагы «Чектелген/атайын мудараба» деген сөздөр «Чектелген (атайын) мудараба келишими» дегенге алмаштырылсын;

– үчүнчү абзацындагы «Чектелбеген/жалпы мудараба» деген сөздөр «Чектелбеген (жалпы) мудараба келишими» дегенге алмаштырылсын;

– төртүнчү абзацтагы «Ачык мудараба» деген сөздөр «Ачык мудараба келишими» дегенге алмаштырылсын.

– 2.1.6-пункту төмөнкү редакцияда берилсин:

«2.1.6. Чектелген (атайын) мудараба келишими боюнча акча каражаттарын берүүдө банк келишимге мударибге акча каражаттарын максатсыз пайдаланууга, анын ичинде үчүнчү жактарга карыздык каражаттарды жана белектерди берүүгө, каржылоо каражаттарынын эсебинен кайрымдуулук максаттарына пайдаланууга тыюу салган шарттарды киргизүүгө милдеттүү.»;

– 2.1.9-пункттагы «Мудараба» деген сөздөр «келишими боюнча» деген сөздөр менен толукталсын;

– 2.11-главасы төмөнкү редакцияда берилсин:

«2.11-глава

Банктык төлөм карттары

2.11.1. Бул главада банктар кардарларга дебеттик жана кредиттик карталарды (каржылоо карталарын) чыгаруусуна жана тейлөөсүнө карата талаптар белгиленген.

2.11.2. Банкка келишимде каралган төмөнкү шарттар сакталган учурда банктык карталарды чыгарууга уруксат берилет:

а) алынган каржылоо боюнча талап кылынган сумма өз убагында төлөнбөгөн учурда банк тарабынан пайыздык төлөмдөр эсептелбесе;

б) кардарлар карттардын бул түрлөрүн пайдаланган учурда банк банктык эсептеги каражаттар боюнча пайыздарды алууга укугу жок;

в) банк кардар картаны шариат стандарттарында тыюу салынган максаттарда колдоно албасын жана бул шарт бузулган учурда банк картты бөгөттөй ала тургандыгы, картаны жокко чыгара алары жөнүндө шарт белгилөөгө тийиш.

2.11.3. Банк кардарга банктык картаны пайдалануу менен эсеп ачууда карта боюнча кирешелерди/чыгашаларды эсептөө тартибин милдеттүү түрдө түшүндүрүп берүүгө тийиш.

2.11.4. Банк карт ээсине мейманканада, авиакаттамдарда, ресторандарда алдын ала макулдашып коюу жагында жеңилдиктерге артыкчылыктуу укук сыяктуу шариат стандарттарында тыюу салынбаган жеңилдиктерди берүүгө укуктуу.

Банктын карт ээсине өмүрдү камсыздандыруу, тыюу салынган жерлерге кирүү же тыюу салынган белектерди берүү сыяктуу шариат стандарттарында тыюу салынган артыкчылыктарды берүүгө укугу жок.

Кыргыз Республикасынын колдонуудагы мыйзамдарына ылайык товар кайтарылып берилген учурда, кардар менен банк ортосунда макулдашуу боюнча банк мындай кайтарып берүүнүн натыйжасында келип чыккан чыгымдардын ордун жабууга укуктуу, анын ичинде алмашуу курстары ортосунда айырмачылыктар ж.б. болушу мүмкүн.

2.11.5. Дебеттик карттар.

Дебеттик банктык карта кардардын банктык эсебиндеги акча каражаттарынын жеткиликтүү суммасынын чегинде операцияларды жүргүзүү үчүн каралган.

Кардарга карта байланыштырылган банк эсебиндеги акча каражаттарынын чегинен ашпаган накталай сумманы алууга уруксат берилет.

Банк берилген каржылоо/карыздык каражаттар суммасына пайыз чегерүүсүз кардарга кыска мөөнөткө каржылоо/карыздык каражаттарды (овердрафт) бере алат.

2.11.6. Кредиттик карттар

Кредиттик карта кардарга каржылоо катары берилген каражаттар менен операцияларды жүргүзүү үчүн каралган.

Банк карт ээсине кредиттик карттын негизги өзгөчөлүктөрү тууралуу маалымдоого жана бардык суммаларды алдын ала чечмелеп көрсөтүү менен каражаттар өз убагында кайтарылбаган учурда банк тарабынан айыптык төлөм белгилене тургандыгы жөнүндө банктык эсеп келишиминде көрсөтүүгө тийиш.

Карызды төлөөнү кечиктиргендиги үчүн чегерилген айыптык төлөмдөр жана туумдар кайрымдуулукка багытталат.

Банк кардардан гарантия катары депозитти кабыл алышы мүмкүн, карт ээси депозитти колдоно албайт. Банк кардарга гарантиялык каражаттарды кард же вади'аяд дамана келишими боюнча талап боюнча төлөнүүчү депозитке же чектелбеген мудараба келишими боюнча мөөнөттүү депозитке салуу, анын ичинде белгилүү бир депозиттик продукту тандоо укугун берүүгө тийиш. Эгерде кардар чектелбеген мудараба келишими боюнча мөөнөттүү депозитти тандаса, банк кардар үчүн пайда алуу максатында бул сумманы инвестициялоого укуктуу. Бул суммадан алынган кандай болбосун киреше чектелбеген мудараба келишиминин шарттарына ылайык банк менен кардар ортосунда бөлүштүрүлөт.

Банк кредиттик карт продуктары боюнча жарнама жана жарнама материалдары кардарлар кабылдоосу жана түшүнүүсү үчүн так жана жеткиликтүү жана жаңылыштыкка алып келбегидей даярдалышын камсыздоого тийиш.

Банктар жарнамалоодо, маалыматтарды жарыялоодо жана жайылтууда продукттун толук наркын жана комиссиялык төлөм өлчөмүн көрсөтүү менен кредиттик карт продуктусунун негизги шарттары жөнүндө толук маалымат берүүгө тийиш.

2.11.7. Банк шарият эрежелерин бузууга жол бербей тургандыгы шартында, эл аралык төлөм системаларына кошулууга уруксат берилет.

Эгерде анда пайыздар камтылбаса, банкка эл аралык төлөм системаларына мүчөлүк төлөмдөрдү, кызмат көрсөтүүлөр үчүн төгүмдөрдү жана башка төлөмдөрдү төлөөгө уруксат берилет.»;

– 2.12-глава төмөнкү мазмундагы 2.12.2.5-пункт менен толукталсын:

«2.12.2.5. Вади'айад дамана келишиминин шарттары боюнча банк чек китепчесин же банктык картын колдонуу менен эсеп ээсин тейлей алат. Бул учурда банк күндөлүк эсепти жүргүзүү жана тейлөө боюнча кызмат көрсөтүүлөрдү сунуштагандыгы үчүн эсеп ээсинен акы алышы мүмкүн.».

2. Кыргыз Республикасынын Улуттук банк Башкармасынын 2015-жылдын 9-декабрындагы № 76/8 «Кыргыз Республикасындагы банктык төлөм карттар жөнүндө» жобону бекитүү туралуу» токтомуна төмөнкү өзгөртүүлөр киргизилсин:

жогоруда аталган токтом менен бекитилген «Кыргыз Республикасындагы банктык төлөм карттар жөнүндө» жобонун:

– 2-пункту төмөнкү редакцияда берилсин:

«2. «Кыргыз Республикасындагы банктык төлөм карттар жөнүндө» жободо (мындан ары - Жобо) банктык төлөм карттар эмиссиясы, эквайринги жана аларды Кыргыз Республикасынын аймагында жайылтуу тартиби, операцияларды жүргүзүү эрежелери, банктык төлөм карттарын пайдалануу менен ишке ашырылган транзакциялар процессинги, ошондой эле Кыргыз Республикасынын аймагында ишин жүзөгө ашырган, банктык төлөм карттарын пайдалануу менен эсептешүүлөрдү жүргүзгөн системаларга жана анын катышуучуларына карата Кыргыз Республикасынын «Банктар жана банк иштери жөнүндө», «Кыргыз Республикасынын төлөм системасы жөнүндө», «Электрондук кол тамга жөнүндө», «Террористтик ишти каржылоого жана кылмыштуу кирешелерди легалдаштырууга (адалдоого) каршы аракеттенүү жөнүндө» Кыргыз Республикасынын мыйзамдарына жана Кыргыз Республикасынын Улуттук банкынын (мындан ары – Улуттук банк) ченемдик укуктук актыларына, анын ичинде ислам каржылоо принциптери боюнча укуктук актыларына

ылайык алардын өзгөчөлүктөрүн жана атайын терминологиясын эске алуу менен жалпы талаптар аныкталган.»;

– 31-пункту төмөнкү редакцияда берилсин:

«31. Келишим түзүүдө жана банктык эсеп ачууда эмитент, БФКУ аларды террористтик ишти каржылоого жана кылмыштуу кирешелерди легалдаштырууга (адалдоого) каршы аракеттенүү боюнча мыйзамдарына ылайык идентификациялаган БФКУнун кредиттик карттарын пайдалануучуларды эске албаганда, карт ээлерин Кыргыз Республикасынын Улуттук банк Башкармасынын 2012-жылдын 31-октябрындагы № 41/12 токтому менен бекитилген «Банктык эсептер, банктык аманаттар (депозиттер) боюнча эсептер менен иш алып баруу жөнүндө» нускоонун 1-тиркемесинде жана Кыргыз Республикасынын Улуттук банк Башкармасынын 2019-жылдын 13-июнундагы №2019-П-12/31-2-(НПА) токтому менен бекитилген «Ислам банк иши жана каржылоо принциптерине ылайык ачылган банктык эсептер, банктык аманаттар (депозиттер) боюнча эсептер менен иш алып баруу жөнүндө» нускоонун 1-тиркемесинде белгиленген «өз кардарыңды бил» саясатынын талаптарына жана Кыргыз Республикасынын мыйзамдарына ылайык идентификациялоого милдеттүү. БФКУнун кардарынын идентификациялоо маалыматтары анын кредиттик картынын номерине байланыштырылууга тийиш.».

КЫРГЫЗ
РЕСПУБЛИКАСЫНЫН
УЛУТТУК БАНК БАШКАРМАСЫ

ПРАВЛЕНИЕ
НАЦИОНАЛЬНОГО БАНКА
КЫРГЫЗСКОЙ РЕСПУБЛИКИ

ТОКТОМ

Кыргыз Республикасынын
Улуттук банк Башкармасынын
2023-жылдын 14-июнундагы
№ 2023-П-12/38-4-(НПА) токтому

Кыргыз Республикасынын Улуттук банкынын айрым ченемдик укуктук актыларына өзгөртүүлөрдү киргизүү жөнүндө

Кыргыз Республикасынын «Кыргыз Республикасынын Улуттук банкы жөнүндө» конституциялык Мыйзамынын 5, 9 жана 64-беренелерине ылайык, Кыргыз Республикасынын Улуттук банк Башкармасы токтом кылат:

1. Кыргыз Республикасынын Улуттук банк Башкармасынын төмөнкү токтомдоруна өзгөртүүлөр киргизилсин (кошо тиркелет):

- 2009-жылдын 23-декабрындагы № 50/7 «Кредиттик союздардагы кредиттик тобокелдикти башкаруу боюнча минималдык талаптар жөнүндө» жобону бекитүү тууралуу»;

- 2011-жылдын 27-июлундагы № 40/4 «Нак чет өлкө валютасы менен алмашуу операцияларын жүргүзүү укугуна лицензия берүү тартиби жөнүндө» жобону бекитүү тууралуу»;

- 2012-жылдын 12-сентябрындагы № 37/2 «Кыргыз Республикасынын коммерциялык банктары тарабынан баалуулуктарды сактоо үчүн банктык өздүк сейфтердин кардарларга берилиши боюнча нускоону бекитүү тууралуу»;

- 2012-жылдын 31-октябрындагы № 41/12 «Банктык эсептер, банктык аманаттар (депозиттер) боюнча эсептер менен иш алып баруу боюнча нускоону бекитүү тууралуу»;

- 2013-жылдын 25-сентябрындагы № 35/14 «Аманаттарды (депозиттерди) тартпаган микрофинансылык уюмдарда кредиттик

тобокелдикти тескөө боюнча минималдуу талаптар жөнүндө» жобону бекитүү тууралуу»;

– 2013-жылдын 23-декабрындагы № 52/7 «Ислам банк иши жана каржылоо принциптерине ылайык операцияларды жүзөгө ашырган кредиттик союздарда кредиттик тобокелдиктерди тескөө боюнча минималдуу талаптар» жөнүндө жобону бекитүү тууралуу»;

– 2016-жылдын 28-сентябрындагы № 40/5 «Кыргыз Республикасынын аймагында насыялык бюролордун ишин жөнгө салуу эрежелерин бекитүү тууралуу»;

– 2019-жылдын 13-июнундагы № 2019-П-12/31-2-(НПА) «Ислам банк иши жана каржылоо принциптерине ылайык ачылган банктык эсептер, банктык аманаттар (депозиттер) боюнча эсептер менен иш алып баруу жөнүндө нускоону бекитүү тууралуу»;

– 2019-жылдын 14-августундагы № 2019-П-12/42-1-(НПА) «Террористтик иш-аракеттерди каржылоого жана кылмыш жолу менен алынган кирешелерди легалдаштырууга (изин жашырууга) каршы аракеттенүү максатында коммерциялык банктарда ички контролдукту уюштурууга карата минималдуу талаптар жөнүндө» жобону, «Кыргыз Республикасында нак чет өлкө валютасы менен алмашуу операцияларын жүргүзүү тартиби жөнүндө» жобону бекитүү жана Кыргыз Республикасынын Улуттук банкынын айрым ченемдик укуктук актыларына террористтик иш-аракетти каржылоого жана кылмыш жолу менен алынган кирешелерди легалдаштырууга (изин жашырууга) каршы аракеттенүү маселеси боюнча тиешелүү өзгөртүүлөрдү жана толуктоолорду киргизүү тууралуу»;

– 2019-жылдын 21-августундагы № 2019-П-33/43-7-(НФКУ) «Террористтик ишти каржылоого жана кылмыштуу кирешелерди легалдаштырууга (адалдоого) каршы аракеттенүү максатында Кыргыз Республикасындагы алмашуу бюролорунда ички контролду уюштурууга карата минималдуу талаптар жөнүндө» жобону бекитүү тууралуу»;

– 2019-жылдын 1-ноябрындагы № 2019-П-33/55-2-(НФКУ) «Турак жай-сактык кредиттик компаниялардын ишин жөнгө салуу эрежелерин бекитүү жөнүндө».

2. Юридика башкармалыгы:

– тиешелүү документтерди алган күндөн тартып 3 (үч) жумуш күнү ичинде токтомду Кыргыз Республикасынын Улуттук банкынын расмий интернет-сайтына жарыяласын;

– расмий жарыялангандан кийин токтомду Кыргыз Республикасынын ченемдик укуктук актыларынын мамлекеттик реестринде чагылдырылышы үчүн Кыргыз Республикасынын Юстиция министрлигине жөнөтсүн.

3. Көзөмөлдөө методологиясы башкармалыгы токтом расмий жарыялангандан кийинки 3 (үч) жумуш күнү ичинде ушул токтом менен «Кыргызстан банктарынын союзу» юридикалык жактар бирикмесин, коммерциялык банктарды, «Микрофинансы уюмдарынын ассоциациясы» юридикалык жактар бирикмесин, «Кредиттик союздардын каржы компаниясы» ААКты, банк эмес жана адистештирилген финансы-кредит уюмдарын, Кыргыз Республикасынын Улуттук банкынын тиешелүү түзүмдүк бөлүмдөрүн, областтык башкармалыктарын жана Баткен областындагы өкүлчүлүгүн тааныштырсин.

4. Токтом расмий жарыялангандан 15 (он беш) күн өткөндөн кийин күчүнө кирет.

5. Токтомдун аткарылышын контролдоо Көзөмөлдөө методологиясы башкармалыгынын ишин тескөөгө алган Кыргыз Республикасынын Улуттук банк Башкармасынын мүчөсүнө жүктөлсүн.

Төраганын милдетин аткаруучу

3. Чокоев

Кыргыз Республикасынын
Улуттук банк Башкармасынын
2023-жылдын «14» июнундагы
№ 2023-П-12/38-4-(НПА)
токтомуна карата тиркеме

Кыргыз Республикасынын Улуттук банкынын айрым ченемдик укуктук актыларына өзгөртүүлөр

1. Кыргыз Республикасынын Улуттук банк Башкармасынын 2009-жылдын 23-декабрындагы № 50/7 «Кредиттик союздардагы кредиттик тобокелдикти башкаруу боюнча минималдык талаптар жөнүндө жобону бекитүү тууралуу» токтомуна төмөнкү өзгөртүүлөр киргизилсин:

жогоруда аталган токтом менен бекитилген «Кредиттик союздардагы кредиттик тобокелдикти башкаруу боюнча минималдык талаптар жөнүндө» жобонун:

1-тиркемесинин:

– 3-пункту төмөнкү редакцияда берилсин:

«3. Кредиттик союздун катышуучусун идентификациялоого мүмкүндүк берген, инсандыгын тастыктаган кагаз жүзүндөгү документтин же мамлекеттик маалымат системаларынан алынган санарип форматындагы документтин көчүрмөсү.».

2. Кыргыз Республикасынын Улуттук банк Башкармасынын 2011-жылдын 27-июлундагы № 40/4 «Нак чет өлкө валютасы менен алмашуу операцияларын жүргүзүү укугуна лицензия берүү тартиби жөнүндө» жобону бекитүү тууралуу» токтомуна төмөнкү өзгөртүүлөр киргизилсин:

жогоруда аталган токтом менен бекитилген «Нак чет өлкө валюталары менен алмашуу операцияларын жүргүзүү укугуна лицензияларды берүү тартиби жөнүндө» жобонун:

10-тиркемесиндеги:

– III главанын:

1-пункту төмөнкү редакцияда берилсин:

«1. Эгерде, чет өлкө валютасын сатып алуу суммасы Улуттук банк тарабынан белгиленген катталган суммага барабар болсо же андан ашып кетсе, нак чет өлкө валютасын сатып алуу

кардардын инсандыгын тастыктаган кагаз жүзүндөгү документинин түп нускасынын (сүрөтү менен) же мамлекеттик маалымат системаларынан алынган санарип форматтагы документинин негизинде милдеттүү түрдө идентификациялоо менен жүргүзүлөт. Кассир нак акчанын суммасын кардардын катышуусунда санап чыгат жана кардар сунуштаган валютанын аныктыгын текшерет. Мында, банкноттор кардардын көз алдында текшерилүүгө тийиш.»;

4-пункту төмөнкү редакцияда берилсин:

«4. Эгерде, чет өлкө валютасын сатуу суммасы Улуттук банк тарабынан белгиленген катталган суммага барабар болсо же андан ашып кетсе, нак чет өлкө валютасын сатуу кардардын инсандыгын тастыктаган кагаз жүзүндөгү документинин түп нускасынын (сүрөтү менен) же мамлекеттик маалымат системаларынан алынган санарип форматтагы документинин негизинде аны милдеттүү түрдө идентификациялоо менен жүргүзүлөт. Кассир нак акчанын суммасын кардардын катышуусунда санайт жана кардар сунуштаган валютанын аныктыгын текшерет. Мында, банкноттор кардардын көз алдында текшерилүүгө тийиш.».

3. Кыргыз Республикасынын Улуттук банк Башкармасынын 2012-жылдын 12-сентябрындагы № 37/2 «Кыргыз Республикасынын коммерциялык банктары тарабынан баалуулуктарды сактоо үчүн банктык өздүк сейфтердин кардарларга берилиши боюнча нускоону бекитүү тууралуу» токтомуна төмөнкү өзгөртүүлөр киргизилсин:

жогоруда аталган токтом менен бекитилген «Кыргыз Республикасынын коммерциялык банктары тарабынан банктык жеке сейфтердин кардарларга баалуулуктарды сактоо үчүн берилиши боюнча» нускоонун:

6-пунктунун:

- 1-пунктчасынын он биринчи абзацы төмөнкү редакцияда берилсин:

«б) инсандыгын идентификациялоо жана алардын көчүрмөсүн алуу үчүн, кардардын жана ишеним каттын негизинде иш жүргүзгөн анын ишеним көрсөткөн адамынын (эгер бар болсо) инсандыгын тастыктаган документтердин түп нускасы кагаз жүзүндө же мамлекеттик маалымат системаларынан алынган санарип форматтагы документ;»;

– 1-пунктчасынын он үчүнчү абзацы төмөнкү редакцияда берилсин:

«г) эгерде, бенефициардык ээси кардар болуп саналбаса, анын инсандыгын тастыктаган документинин кагаз жүзүндөгү же мамлекеттик маалымат системаларынан алынган санарип форматтагы документтин көчүрмөсү;»;

– 2-пунктчасынын тогузунчу абзацы төмөнкү редакцияда берилсин:

«б) кардардын ишеним көрсөтүлгөн адамынын инсандыгын тастыктаган кагаз жүзүндөгү документи же мамлекеттик маалымат системаларынан алынган санарип форматтагы документи (эгер болсо) (банкка түп нускасы берилет, андан көчүрмөсү алынат);»;

– 2-пунктчасынын он биринчи абзацы төмөнкү редакцияда берилсин:

«г) эгерде, бенефициардык ээси кардар болуп саналбаса, анын инсандыгын тастыктаган кагаз жүзүндөгү документинин же мамлекеттик маалымат системаларынан алынган санарип форматтагы документинин көчүрмөсү;»;

2-пунктчасынын он алтынчы абзацы төмөнкү редакцияда берилсин:

«Эскертүү. Ушул Нускоо күчүнө киргенге чейин түзүлгөн жана ушул убакытка чейин колдонулуп жаткан сактоо келишими боюнча банк бенефициардык ээсинин аты-жөнү тууралуу маалыматтарды, ошондой эле эгерде ал кардар болуп саналбаса, бенефициардык менчик ээсинин инсандыгын тастыктаган кагаз жүзүндөгү документинин же мамлекеттик маалымат системаларынан алынган санарип форматтагы документтин көчүрмөсүн алууга тийиш.»;

– 18-пункт төмөнкү редакцияда берилсин:

«18. Кардарда сейфтин ачкычы (сейфке механикалык кулпу салынган болсо), анын инсандыгын тастыктаган кагаз жүзүндөгү документтин түп нускасы же мамлекеттик маалымат системаларынан алынган санарип форматтагы документ жана зарылчылыгына жараша кардардын ал сейфти пайдаланууга ыйгарым укугун тастыктаган башка документтер болгон учурда, ошондой эле тараптар тарабынан сактоо келишиминин Кыргыз Республикасынын мыйзамдарына

каршы келбеген шарттары аткарылган шартта гана кардар сейфти пайдалануу мүмкүнчүлүгүнө ээ боло алат.»

4. Кыргыз Республикасынын Улуттук банк Башкармасынын 2012-жылдын 31-октябрындагы № 41/12 «Банктык эсептер, банктык аманаттар (депозиттер) боюнча эсептер менен иш алып баруу боюнча нускоону бекитүү тууралуу» токтомуна төмөнкү өзгөртүүлөр киргизилсин:

жогоруда аталган токтом менен бекитилген Банктык эсептер, банктык аманаттар (депозиттер) боюнча эсептер менен иш алып баруу жөнүндө нускоонун:

– 38-пункту төмөнкү редакцияда берилсин:

«38. Кардардын атынан иш алып барган жак өзүнүн инсандыгын тастыктаган кагаз жүзүндөгү документтин түп нускасын же мамлекеттик маалымат системаларынан алынган санарип форматтагы документти, ошондой эле эсеп ачуу үчүн тиешелүү ыйгарым укукка ээ экендигин далилдеген документтерди көрсөтүүгө тийиш.»;

– 40-пунктунун 2-пунктчасы төмөнкү редакцияда берилсин:

«2) кардардын инсандыгын тастыктаган документ (39-пунктта көрсөтүлгөн учурларды кошпогондо, көчүрмөсү алынган түп нуска кагаз жүзүндө же мамлекеттик маалымат системаларынан алынган санарип форматтагы документ таанышып чыгуу үчүн берилет);»;

– 42-пунктунун биринчи абзацы төмөнкү редакцияда берилсин:

«42. Эгерде кардар (ата-энеси, башка мыйзамдуу өкүлү же үчүнчү жак) баланын пайдасына эсеп ачса, анда ал эсеп анын пайдасына ачылып жаткан адам жөнүндө маалыматты; эсеп ачып жаткан адам жөнүндө маалыматты (ата-энесинин, башка мыйзамдуу өкүлү же үчүнчү жактын инсандыгын тастыктаган кагаз жүзүндөгү документтин түп нускасы же мамлекеттик маалымат системаларынан алынган санарип форматтагы документи) камтыган арызды; баланын инсандыгын тастыктаган документтин түп нускасын (паспорт кагаз жүзүндө же мамлекеттик маалымат системаларынан алынган санарип форматтагы документ же туулгандыгы жөнүндө күбөлүгү); эсептеги акча каражаттарын тескөөгө укуктуу болгон адамдардын кол тамга үлгүлөрү түшүрүлгөн карточканы берүүгө тийиш.»;

– 43-пунктунун 9-пунктчасы төмөнкү редакцияда берилсин:

«9) юридикалык жактын акча каражаттарын тескөөгө ыйгарым укуктуу адамдын инсандыгын күбөлөндүргөн документ (жеке тейлөө учурунда көчүрмөсү алынган түп нуска кагаз жүзүндө же мамлекеттик маалымат системаларынан алынган санарип форматтагы документ таанышып чыгуу үчүн берилет).»;

1-тиркеменин:

– 5-пунктунун биринчи абзацы төмөнкү редакцияда берилсин:

«5. Жеке адамдардын инсандыгын тастыктоо үчүн банк төмөнкү документтердин биринин түп нускасын пайдаланат.»;

– 5-пунктунун 1-пунктчасынын экинчи абзацы төмөнкү редакцияда берилсин:

«- Кыргыз Республикасынын жаранынын паспорту (ID-карта же инсандыгын тастыктаган мамлекеттик маалымат системаларынан алынган санарип форматтагы документ);»;

– 5-пунктунун 1-пунктчасынын бешинчи абзацы төмөнкү редакцияда берилсин:

«- айдоочунун күбөлүгү кагаз жүзүндө же мамлекеттик маалымат системаларынан алынган санарип форматтагы күбөлүгү (кардардын банктык эсеби үчүнчү жактар тарабынан, ошондой эле банкта эсеби бар кардарлар тарабынан гана толукталган шартта);».

5. Кыргыз Республикасынын Улуттук банк Башкармасынын 2013-жылдын 25-сентябрындагы № 35/14 «Аманаттарды (депозиттерди) тартпаган микрофинансылык уюмдарда кредиттик тобокелдикти тескөө боюнча минималдуу талаптар жөнүндө» жобону бекитүү тууралуу» токтомуна төмөнкү өзгөртүүлөр киргизилсин:

жогоруда аталган токтом менен бекитилген «Аманаттарды (депозиттерди) тартуу менен иш алып барбаган микрофинансылык уюмдарда кредиттик тобокелдикти тескөө боюнча минималдуу талаптар жөнүндө» жобонун:

1-тиркемесинин:

– 1-пунктунун 5-пунктчасы төмөнкү редакцияда берилсин:

«5) МФУ кардарын идентификациялоого мүмкүндүк берген, инсандыгын тастыктаган кагаз жүзүндөгү документтин же мамлекеттик маалымат системаларынан алынган санарип форматтагы документтин көчүрмөсү;».

6. Кыргыз Республикасынын Улуттук банк Башкармасынын 2013-жылдын 23-декабрындагы № 52/7 «Ислам банк иши жана каржылоо принциптерине ылайык операцияларды жүзөгө ашырышкан кредиттик союздарда кредиттик тобокелдиктерди тескөө боюнча минималдуу талаптар» жөнүндө жобону бекитүү тууралуу» токтомуна төмөнкү өзгөртүүлөр киргизилсин:

жогоруда аталган токтом менен бекитилген «Ислам банк жана иши каржылоо принциптерине ылайык операцияларды жүзөгө ашырышкан кредиттик союздарда кредиттик тобокелдиктерди тескөө боюнча минималдуу талаптар» жөнүндө жобонун:

1-тиркемесинин:

3-пункту төмөнкү редакцияда берилсин:

«3. Кредиттик союздун кардарын идентификациялоого мүмкүндүк берген, инсандыгын тастыктаган кагаз жүзүндөгү документтин же мамлекеттик маалымат системаларынан алынган санарип форматтагы документтин көчүрмөсү.».

7. Кыргыз Республикасынын Улуттук банк Башкармасынын 2016-жылдын 28-сентябрындагы № 40/5 «Кыргыз Республикасынын аймагында насыялык бюролордун ишин жөнгө салуу эрежелерин бекитүү тууралуу» токтомуна төмөнкү өзгөртүүлөр киргизилсин:

жогоруда аталган токтом менен бекитилген Кыргыз Республикасынын аймагында насыялык бюролордун ишин жөнгө салуу эрежелеринин:

- 27-пунктунун 1-пунктчасынын экинчи абзацы төмөнкү редакцияда берилсин:

«а) персоналды ишке кабыл алууда тиешелүү текшерүүлөрдү жүргүзүү, анын ичинде мүнөздөмөсүн жана сунуштамасын, резюмесинин тактыгын жана толуктугун, билимин жана квалификациясын, ошондой эле инсандыгын тастыктаган документтерин (кагаз жүзүндө же мамлекеттик маалымат системаларынан алынган санарип форматтагы документтерин);»;

- 36-пунктунун 1-пунктчасы төмөнкү редакцияда берилсин:

«1) жеке адамды идентификациялоо инсандыгын тастыктаган күбөлүктүн түп нускасынын (кагаз жүзүндө же мамлекеттик маалымат системаларынан алынган санарип форматтагы

документтин) негизинде жүзөгө ашырылат. Насыялык таржымалды пайдалануучунун же субъекттин өкүлү кайрылган учурда анын инсандыгын тастыктаган күбөлүгү жана/же Кыргыз Республикасынын мыйзамдарына ылайык түзүлгөн ишеним кат (ыйгарым укук чегерүү) текшерилет;».

8. Кыргыз Республикасынын Улуттук банк Башкармасынын 2019-жылдын 13-июнундагы № 2019-П-12/31-2-(НПА) «Ислам банк иши жана каржылоо принциптерине ылайык ачылган банктык эсептер, банктык аманаттар (депозиттер) боюнча эсептер менен иш алып баруу жөнүндө нускоону бекитүү тууралуу» токтомуна төмөнкү өзгөртүүлөр киргизилсин:

жогоруда аталган токтом менен бекитилген Ислам банк иши жана каржылоо принциптерине ылайык ачылган банктык эсептер, банктык аманаттар (депозиттер) боюнча эсептер менен иш алып баруу жөнүндө нускоонун:

– 37-пункту төмөнкү редакцияда берилсин:

«37. Кардардын атынан иш алып барган жак инсандыгын тастыктаган кагаз жүзүндөгү документтин түп нускасын же мамлекеттик маалымат системаларынан алынган санарип форматтагы документти, ошондой эле эсеп ачуу үчүн тиешелүү ыйгарым укукка ээ экендигин далилдеген документтерди көрсөтүүгө тийиш.»;

– 39-пунктунун 2-пунктчасы төмөнкү редакцияда берилсин:

«2) кардардын инсандыгын тастыктаган документи (38-пунктта көрсөтүлгөн учурларды кошпогондо, көчүрмөсү алынган түп нуска кагаз жүзүндө же мамлекеттик маалымат системаларынан алынган санарип форматтагы документ таанышып чыгуу үчүн берилет);»

– 41-пунктунун биринчи абзацы төмөнкү редакцияда берилсин:

«41. Эгерде кардар (ата-энеси, башка мыйзамдуу өкүлү же үчүнчү жак) жашы жете элек баланын пайдасына эсеп ачса, анда ал эсеп анын пайдасына ачылып жаткан адам жөнүндө маалыматты; эсеп ачып жаткан адам жөнүндө маалыматты (ата-энесинин, башка мыйзамдуу өкүлү же үчүнчү жактын инсандыгын тастыктаган кагаз жүзүндөгү документтин түп нускасы же мамлекеттик маалымат системаларынан алынган санарип форматтагы документи) камтыган арызды; жашы жете элек баланын инсандыгын тастыктаган кагаз жүзүндөгү документтин түп нускасын (паспорт

кагаз жүзүндө же мамлекеттик маалымат системаларынан алынган санарип форматтагы документ же туулгандыгы жөнүндө күбөлүгү); эсептеги акча каражаттарын тескөөгө укуктуу болгон адамдардын кол тамга үлгүлөрү түшүрүлгөн карточканы берүүгө тийиш.»;

– 42-пунктунун 9-пунктчасынын биринчи абзацы төмөнкү редакцияда берилсин:

«9) юридикалык жактын каражаттарын тескөөгө ыйгарым укуктуу адамдын инсандыгын тастыктаган кагаз жүзүндөгү документи же мамлекеттик маалымат системаларынан алынган санарип форматтагы документи (жеке тейлөө учурунда андан көчүрмө алынган түп нускасы сунушталат).»;

1-тиркеменин:

– 3-пункту төмөнкү редакцияда берилсин:

«3. Кардарды идентификациялоо жол-жобосу кардардын инсандыгын сүрөтү чапталган жана анын инсандыгын тастыктаган кагаз жүзүндөгү документтин түп нускасынын же мамлекеттик маалымат системаларынан алынган санарип форматтагы документтин негизинде аныктоону (жашы жете элек балдар болсо – сүрөт талап кылынбайт), бенефициардык ээсин аныктоону, ушул Нускоого ылайык кардар жана бенефициардык ээси жөнүндө маалыматтарды топтоону болжолдойт.»;

– 4-пунктунун үчүнчү абзацы төмөнкү редакцияда берилсин:

«Кардар-юридикалык жактын банк эсебин ачууда, эсеп боюнча операцияларды жүргүзүүдө банк эсеп ачууга жана/же кардардын эсебиндеги акча каражаттарын тескөө укугуна ээ адамдардын инсандыгын тастыктоого тийиш (инсандыгын тастыктаган кагаз жүзүндөгү документтин же мамлекеттик маалымат системаларынан алынган санарип форматтагы документтин негизинде).»;

– 5-пунктунун биринчи абзацы төмөнкү редакцияда берилсин:

«5. Жеке адамдардын инсандыгын тастыктоо үчүн төмөнкү документтердин түп нускалары кабыл алынат.»;

– 5-пунктунун 1-пунктчасынын экинчи абзацы төмөнкү редакцияда берилсин:

«- Кыргыз Республикасынын жаранынын паспорту (ID карта же мамлекеттик маалымат системаларынан алынган санарип форматтагы документ);».

9. Кыргыз Республикасынын Улуттук банк Башкармасынын 2019-жылдын 14-августундагы № 2019-П-12/42-1-(НПА) «Террористтик иш-аракеттерди каржылоого жана кылмыш жолу менен алынган кирешелерди легалдаштырууга (изин жашырууга) каршы аракеттенүү максатында коммерциялык банктарда ички контролдукту уюштурууга карата минималдуу талаптар жөнүндө» жобону, «Кыргыз Республикасында нак чет өлкө валютасы менен алмашуу операцияларын жүргүзүү тартиби жөнүндө» жобону бекитүү жана Кыргыз Республикасынын Улуттук банкынын айрым ченемдик укуктук актыларына террористтик иш-аракетти каржылоого жана кылмыш жолу менен алынган кирешелерди легалдаштырууга (изин жашырууга) каршы аракеттенүү маселеси боюнча тиешелүү өзгөртүүлөрдү жана толуктоолорду киргизүү тууралуу» токтомуна төмөнкү өзгөртүүлөр киргизилсин:

жогоруда аталган токтом менен бекитилген «Кыргыз Республикасында нак чет өлкө валютасы менен алмашуу операцияларын жүргүзүү тартиби жөнүндө» жобонун:

- 27-пунктунун 1-пунктчасы төмөнкү редакцияда берилсин:

«1) эгерде чет өлкө валютасын сатып алуу суммасы 70000 сомго (же операция (бүтүм) ишке ашырылган күнгө карата Улуттук банктын расмий курсу боюнча эсептелген чет өлкө валютасына эквиваленттүү суммага) барабар болсо же андан ашса, кардарды идентификациялоо, ошондой эле кардар кылмыш жолу менен алынган кирешелерди легалдаштырууга (изин жашырууга) катышкандыгы жөнүндө маалымат камтылган санкциялык тизмеде жана жактар, топтор жана уюмдар тизмегинде бар же жок экендигин текшерүү анын инсандыгын тастыктаган кагаз жүзүндөгү документтин түп нускасынын (сүрөтү менен) же мамлекеттик маалымат системаларынан алынган санарип форматтагы документтин негизинде жүргүзүлөт;».

10. Кыргыз Республикасынын Улуттук банк Башкармасынын 2019-жылдын 21-августундагы № 2019-П-33/43-7-(НФКУ) «Террористтик ишти каржылоого жана кылмыштуу кирешелерди легалдаштырууга (адалдоого) каршы аракеттенүү максатында Кыргыз Республикасындагы алмашуу бюролорунда ички контролду

уюштурууга карата минималдуу талаптар жөнүндө» жобону бекитүү тууралуу токтомуна төмөнкү өзгөртүүлөр киргизилсин:

жогоруда аталган токтом менен бекитилген «Террористтик ишти каржылоого жана кылмыштуу кирешелерди легалдаштырууга (адалдоого) каршы аракеттенүү максатында Кыргыз Республикасындагы алмашуу бюролорунда ички контролду уюштурууга карата минималдуу талаптар жөнүндө» жобонун:

– 6-пунктунун:

1-пунктчасы төмөнкү редакцияда берилсин:

« 1) 70000 сомдон 1000000 сомго чейинки суммага (же операция (бүтүм) ишке ашырылган күнгө карата Улуттук банктын расмий курсу менен эсептелген чет өлкө валютасына эквиваленттүү суммага) нак улуттук жана/же чет өлкө валютасын сатуу-сатып алуу (алмашуу) боюнча бир жолку операция (бүтүм) же бир нече өз ара байланыштуу бир жолку операциялар (бүтүмдөр) ишке ашырылган учурда, инсандыгын тастыктаган документтин түп нускасынын негизинде кардардын инсандыгы аныкталат.

Инсандыгын тастыктаган документтерге төмөнкүлөр кирет:

– Кыргыз Республикасынын жарандары боюнча:

а) Кыргыз Республикасынын жаранынын 2004-жылы чыккан үлгүдөгү паспорту (ID-карта же мамлекеттик маалымат системаларынан алынган инсандыгын тастыктаган санарип форматтагы документ);

б) идентификациялык карта – Кыргыз Республикасынын жаранынын 2017-жылы чыккан үлгүдөгү паспорту (ID карта же мамлекеттик маалымат системаларынан алынган инсандыгын тастыктаган санарип форматтагы документ);

в) Жарандык абалды каттоо актылары органынын жарандын туулгандыгы тууралуу күбөлүгү – Кыргыз Республикасынын 16 жашка чыга элек жарандары үчүн;

г) аскердик билет;

д) айдоочунун күбөлүгү (кагаз жүзүндөгү же мамлекеттик маалымат системаларынан алынган санарип форматтагы күбөлүгү);

– чет өлкө жарандары боюнча:

а) чет өлкө жаранынын паспорту;

б) Кыргыз Республикасында убактылуу жашоо укугун тастыктоочу документ;

– жарандыгы жок адамдар боюнча – Кыргыз Республикасында убактылуу жашоого укугун тастыктоочу документ;

– качкындар боюнча:

а) качкын деп табуу жөнүндө өтүнүчтү каттоо күбөлүгү;

б) качкын күбөлүгү.

Кардардын инсандыгын аныктоодон тышкары, алмашуу бюросунун кызматкерлери алар кылмыш жолу менен алынган кирешелерди легалдаштырууга (адалдоого) катышкандыгы жөнүндө маалымат камтылган санкциялык тизмеде жана жактар, топтор жана уюмдар тизмегинде бар же жок экендигин текшерүүсү зарыл.»;

– 2-пунктчанын экинчи абзацы төмөнкү редакцияда берилсин:

«Кардарды талаптагыдай текшерүү - бул кардарды идентификациялоо: кардар-жеке адамдын инсандыгын аныктоо: аты-жөнүн, жашаган жерин, туулган жылын, жарандыгын – инсандыгын тастыктаган кагаз жүзүндөгү документтин түп нускасын (сүрөтү менен) же мамлекеттик маалымат системаларынан алынган санарип форматтагы документтин жана чет өлкөлүк жарандын же жарандыгы жок адамдын Кыргыз Республикасында убактылуу жашоого укугун тастыктаган документтин негизинде жашаган (катталган) жерин же убактылуу жашап турган дарегин, салык төлөөчүнүн идентификациялык номерин (болгон болсо) же социалдык коргоо күбөлүгүнүн номерин, акча каражаттарын же мүлктү тескөөгө ыйгарым укуктарын, ошондой эле Кыргыз Республикасынын ченемдик укуктук актыларына ылайык талап кылынган башка маалыматтарды аныктоо дегенди билдирет.»

11. Кыргыз Республикасынын Улуттук банк Башкармасынын 2019-жылдын 1-ноябрындагы № 2019-П-33/55-2-(НФКУ) «Турак жай-сактык кредиттик компаниялардын ишин жөнгө салуу эрежелерин бекитүү жөнүндө» токтомуна төмөнкү өзгөртүүлөр киргизилсин:

жогоруда аталган токтом менен бекитилген Турак жай-сактык кредиттик компаниялардын ишин жөнгө салуу эрежелеринин:

2-тиркемесинин:

– 6-пункту төмөнкү редакцияда берилсин:

«6. Катышуучуну идентификациялоого мүмкүндүк берген, инсандыгын тастыктаган кагаз жүзүндөгү документтин же мамлекеттик маалымат системаларынан алынган санарип форматындагы документтин көчүрмөсү.».

КЫРГЫЗ
РЕСПУБЛИКАСЫНЫН
УЛУТТУК БАНК БАШКАРМАСЫ

ПРАВЛЕНИЕ
НАЦИОНАЛЬНОГО БАНКА
КЫРГЫЗСКОЙ РЕСПУБЛИКИ

ПОСТАНОВЛЕНИЕ

**Постановление Правления
Национального банка
Кыргызской Республики
от 29 марта 2023 года
№ 2023-П-14/20-4-(ПС)**

Об Основных направлениях развития платежной системы Кыргызской Республики на 2023-2027 годы

В соответствии со статьями 5, 9 и 64 конституционного Закона Кыргызской Республики «О Национальном банке Кыргызской Республики» Правление Национального банка Кыргызской Республики постановляет:

1. Утвердить Основные направления развития платежной системы Кыргызской Республики на 2023-2027 годы (прилагаются).

2. Юридическому управлению:

– со дня получения соответствующих документов, в течение 3 (трех) рабочих дней опубликовать настоящее постановление на официальном интернет-сайте Национального банка Кыргызской Республики;

– после официального опубликования направить настоящее постановление в Министерство юстиции Кыргызской Республики для внесения в Государственный реестр нормативных правовых актов Кыргызской Республики.

3. Настоящее постановление вступает в силу по истечении 15 (пятнадцати) дней со дня официального опубликования.

4. Управлению платежных систем после официального опубликования в течение 3 (трех) рабочих дней довести настоящее постановление до сведения управления безопасности и информационной защиты, управления по автоматизации

деятельности банка, отдела бюро-СВИФТ, управления банковских расчетов, управления планирования, бюджетирования и контроля Национального банка Кыргызской Республики, областных управлений, Представительства Национального банка в Баткенской области, коммерческих банков, ЗАО «Межбанковский процессинговый центр», ОЮЛ «Союз банков Кыргызстана», операторов платежных систем и платежных организаций.

5. Контроль за исполнением настоящего постановления возложить на члена Правления Национального банка Кыргызской Республики, курирующего управление платежных систем.

Председатель

К. Боконтаев

Приложение
к постановлению Правления
Национального банка
Кыргызской Республики
от 29 марта 2023 года
№ 2023-П-14/20-4-(ПС)

Основные направления развития платежной системы Кыргызской Республики на 2023-2027 годы

ГЛАВА 1. Введение

§ 1. Общие положения

В соответствии с конституционным Законом Кыргызской Республики «О Национальном банке Кыргызской Республики» одной из задач является обеспечение эффективности, безопасности и надежности платежной системы Кыргызской Республики. Для выполнения этой задачи усилия Национального банка Кыргызской Республики (далее – Национальный банк) будут направлены на поддержание работы платежных систем на высоком технологическом уровне путем внедрения новых цифровых платежных и финансовых технологий.

«Основные направления развития платежной системы Кыргызской Республики на 2023-2027 годы» (далее – документ ОНРПС на 2023-2027 годы) определяют цель, задачи и вектор развития платежной системы на среднесрочный период, и согласуются со Стратегическими направлениями деятельности Национального банка Кыргызской Республики на 2022-2025 годы, утвержденными постановлением Правления Национального банка от 22 сентября 2021 года № 2021-П-07/52-1-(ВД), с Основными направлениями развития банковского сектора на 2022-2025 годы, утвержденными постановлением Правления Национального банка Кыргызской Республики от 29 декабря 2021 года № 2021-П-35/75-7-(БС), а также с Национальной программой по развитию Кыргызской Республики до 2026 года в части развития банковского сектора, утвержденной Указом Президента Кыргызской Республики от 12 октября 2021 года № 435.

В среднесрочном периоде приоритетными направлениями Национального банка в области платежной системы с учетом развития и внедрения новых цифровых платежных технологий будут являться:

- увеличение доли безналичных платежей и расчетов, особенно в регионах страны;
- совершенствование нормативной правовой базы, в том числе для развития цифровых платежных технологий и инновационных продуктов. При этом отдельное внимание будет уделено проекту по созданию и развитию цифровой валюты Национального банка Кыргызской Республики;
- совершенствование механизмов для межсистемной интеграции между всеми участниками платежного рынка и развития национальной платежной системы;
- совершенствование механизмов регулирования и взаимодействия в области информационной безопасности для финансово-кредитных организаций, операторов платежных систем/платежных организаций, с учетом использования лучших мировых практик;
- обеспечение безопасности функционирования платежной системы;
- оказание поддержки и содействия участникам рынка при внедрении инновационных продуктов и услуг, направленных на развитие внутреннего рынка, в рамках мероприятий по цифровизации платежных услуг в Кыргызской Республике;
- и другие направления.

Документ ОНРПС на 2023-2027 годы содержит:

- итоги реализации основных направлений развития платежной системы на 2018-2022 годы;
- итоги реализации Концепции развития цифровых платежных технологий в Кыргызской Республике на 2020-2022 годы и плана мероприятий, утвержденных постановлением Правления Национального банка от 27 марта 2020 года № 2020-П-14/17-4-(ПС);
- целевые показатели и приоритеты в развитии национальной платежной системы на 2023-2027 годы.

Документ основывается на принципах:

- соответствия стратегических целей и задач нормативным правовым актам, регулирующим банковскую деятельность и работу платежных систем;
- взвешенного подхода в развитии национальной платежной системы, включая внедрение банковских инновационных услуг и цифровых платежных услуг с учетом оценки возможных рисков и адаптации их к условиям рынка Кыргызской Республики;
- открытости процесса развития национальной платежной системы в условиях цифровизации экономик на основе взаимодействия Национального банка, ЗАО «Межбанковский процессинговый центр» (далее – ЗАО «МПЦ»), заинтересованных органов государственной власти Кыргызской Республики и участников рынка платежных услуг;
- совершенствования нормативных правовых актов, направленных на обеспечение сбалансированного правового регулирования всех элементов платежной системы, а также развития и внедрения цифровых платежных услуг;
- использования лучшего зарубежного опыта.

Реализация документа ОНРПС на 2023-2027 годы будет осуществляться Национальным банком совместно с заинтересованными сторонами в соответствии с Планом мероприятий с указанием конкретных мер и сроков выполнения (Приложение 1).

§ 2. Общая структура платежной системы Кыргызской Республики

На территории Кыргызской Республики компоненты платежной системы представлены следующим образом:

1. Система крупных платежей Национального банка – Гроссовая система расчетов в режиме реального времени (далее – ГСРРВ).
2. Системы розничных платежей: Система пакетного клиринга мелких розничных и регулярных платежей (далее – СПК), системы расчетов платежными картами, системы денежных переводов, системы расчетов с использованием электронных денег, системы

моментальных платежей операторов небанковских платежных систем,

3. Инфраструктура для передачи финансовых сообщений (сервис-бюро SWIFT Национального банка, Межбанковская коммуникационная сеть).

Функционально структура платежной системы Кыргызской Республики представлена в приложении 2.

ГЛАВА 2

Современные тенденции платежной системы Кыргызской Республики

§ 1. Основные итоги развития платежной системы

За период 2018-2022 годов наблюдалось увеличение объема платежей в межбанковской платежной системе, что свидетельствует о тенденции увеличения роли платежной системы в реальной экономике республики.

Если в 2018 году через межбанковские платежные системы (ГСРРВ и СПК) было проведено платежей на общую сумму 3 220,9 млрд сомов, то в 2021 году через ГСРРВ и СПК было проведено 5 559,1 млрд сомов. Объем платежей в ГСРРВ и СПК увеличился на 72,6 процента.

Такой рост объема межбанковских платежей произошел, главным образом, в результате увеличения объема платежей по банковским операциям, в том числе по операциям через Автоматизированную торговую систему Национального банка (операции с ценными бумагами, иностранной валютой, с кредитными операциями).

На конец сентября 2022 года через межбанковские платежные системы (ГСРРВ и СПК) было проведено 6,5 млн платежей на общую сумму 7 001,7 млрд сомов.

На рынке банковских платежных карт также наблюдалась положительная тенденция.

Если на конец 2018 года общее количество выпущенных банковских платежных карт составляло 2,4 млн штук, то по итогам 2021 года данный показатель составил

3,8 млн карт, а по состоянию на конец 2022 года общее число выпущенных банковских платежных карт составило более 5,2 млн карт. При этом количество выпущенных карт национальной системы «Элкарт» в 2018 году составило 1,2 млн штук, в 2021 году – 2 269,2 тыс. штук, а по состоянию на конец 2022 года – 3 011,3 тыс. штук.

Рост банковских платежных карт, главным образом, был обусловлен увеличением количества банковских платежных карт, выданных в рамках зарплатных проектов (все бюджетные организации, получающие в рамках зарплатных проектов заработную плату на международные карты, были переведены на национальную платежную систему «Элкарт»).

В разбивке по видам банковских платежных карт по итогам 2022 года 42,5 процента составляли карты международных платежных систем и 57,5 процента - карты национальной платежной системы «Элкарт».

Количество операций с использованием карт, с учетом снятия наличных денежных средств с карт, составило в 2018 году – 38,0 млн операций, в 2021 году – 84,2 млн операций (прирост в 4,1 раза), совокупный объем увеличился в 3,7 раза и составил 375,1 млрд сомов, за 2022 года – проведено 128,3 млн операций, на сумму 524,7 млрд сомов.

По итогам 2022 года количество операций с использованием карт, проведенных через POS-терминалы в торгово-сервисных предприятиях, составило 57 378,9 тыс. транзакций или 44,7 процента от всех проведенных операций, общий объем операций с использованием карт составил 86 743,0 млн сомов, было проведено 57,4 млн транзакций.

Данные показатели свидетельствуют об активной деятельности коммерческих банков на рынке банковских карт в рамках реализации Государственной программы по увеличению доли безналичных платежей и расчетов в Кыргызской Республике на 2018-2022 годы, утвержденной постановлением Правительства Кыргызской Республики и Национального банка от 28 марта 2018 года № 166/51-6 (далее – Государственная программа увеличению доли безналичных платежей и расчетов), а также использовании населением таких банковских продуктов, как перевод денежных

средств с карты на карту, интернет-банкинг, мобильный банкинг и других. Положительная тенденция наблюдалась и в развитии периферийной сети коммерческих банков по приему и обслуживанию банковских платежных карт.

Если по итогам 2018 года банковские платежные карты принимались к обслуживанию в 1 583 банкоматах и 10 046 терминалах, установленных по всей территории республики, то по итогам 2021 года, банковские платежные карты, в том числе национальные карты «Элкарт», принимались к обслуживанию в 1 910 банкоматах и 13 067 POS-терминалах (прирост банкоматов составил 54,5 процента или на 674 банкомата, а POS- терминалов в 2,2 раза или на 7 013 POS-терминалов).

По итогам 2022 года банковские платежные карты, в том числе национальная карта «Элкарт», принимались к обслуживанию в 2 041 банкомате и 16 252 POS-терминалах, установленных по всей территории республики.

Трансграничные платежи проводились с использованием систем SWIFT, «Telex», «Банк-Клиент», «Е-Клиент» и т.д. Наиболее часто для проведения трансграничных платежей банки использовали систему SWIFT. Общий объем входящих платежей составил 4 954,2 млрд сомов и по сравнению с аналогичным показателем прошлого года увеличился в 1,7 раза. Общий объем исходящих платежей составил 5 711,3 млрд сомов и по сравнению с аналогичным показателем прошлого года вырос в 1,7 раза.

Денежные переводы осуществлялись по международным и локальным системам денежных переводов. В 2022 году по международным системам денежных переводов общее количество входящих переводов составило 10,5 млн транзакций на общую сумму 255,3 млрд сомов, по сравнению с 2021 годом количество входящих переводов уменьшилось на 16,5 процента, при этом объем увеличился на 2,8 процента. Количество исходящих переводов составило 907,9 тыс транзакций на общую сумму 108,4 млрд сомов, по сравнению с прошлым годом количество исходящих переводов уменьшилось на 4,8 процента, объем вырос в 1,7 раза.

Национальный банк в соответствии с законами Кыргызской Республики «О лицензионно-разрешительной системе в Кыргызской Республике», «О платежной системе Кыргызской Республики»

продолжил осуществлять лицензирование и регулирование операторов платежных систем и платежных организаций.

Объем платежей, проведенных операторами платежных систем и платежными организациями за 2021 год, составил 92,1 млрд сомов в количестве 156,9 млн платежей. Наибольший объем платежей был произведен за мобильную связь – 25,3 процента от общего объема платежей за 2021 год, объем платежей в пользу государственных и коммунальных поставщиков товаров/услуг (оплата коммунальных услуг, налоговые сборы, штрафы за нарушения правил дорожного движения, другие платежи в бюджет государства) составил 8,52 процента от всего объема платежей. Общее количество платежей составило порядка 156,9 млн транзакций.

Так как деятельность операторов платежных систем и платежных организаций основана на приеме платежей через платежные терминалы самообслуживания, агентскую сеть (в том числе через мобильные приложения агентов) и электронные деньги, следует отметить, что на конец 2021 года количество платежных терминалов составило – 9 753 шт, количество агентов и веб-касс– 94 856 ед.

В 2022 году через операторов платежных систем и платежные организации проведено 186,2 млн транзакций на общую сумму 187,3 млрд сомов. Основная доля всех платежей приходилась на платежи в пользу пополнения банковского счета – 50,01 млрд сомов (27,0 процента по отношению к общему объему всех платежей), количество которого составило 12,9 млн транзакций (6,9 процента от общего количества платежей).

Объем платежей в пользу операторов мобильной связи составил 36,2 млрд сомов (19,0 процента по отношению к общему объему всех платежей), количество платежей составило 117,4 млн транзакций (63,0 процента от общего количества платежей).

Объем платежей в пользу государственных и коммунальных поставщиков товаров/услуг (оплата коммунальных услуг, налоговые сборы, штрафы за нарушения правил дорожного движения, другие платежи в бюджет государства) составил 8,2 млрд сомов (4,4 процента от общего объема платежей), количество платежей составило 12,0 млн транзакций (6,5 процента от общего количества платежей).

Объем операций по распространению электронных денег путем пополнения электронного кошелька составил 34,3 млрд сомов (35,0 процента по отношению к общему объему всех платежей), количество которого составило 9,0 млн транзакций (25,2 процента от общего количества платежей).

Несмотря на то, что наблюдается устойчивая тенденция увеличения доли безналичных денежных средств, находящихся в банковской системе, основная масса финансовых расчетов осуществляется вне банковской системы, и проблема преобладания наличных денежных средств в расчетах продолжает сохраняться.

Таблица 1.
Соотношение наличных и безналичных денег в банковской системе (млн сомов)

Показатели	на 01.01.2018		на 01.01.2019		на 01.01.2020		на 01.01.2021		на 01.01.2022		на 01.01.2023 ¹	
	млн сом	%	млн сом	%	млн сом	%	млн сом	%	млн сом	%	млн сом	%
Наличные деньги в обращении (деньги вне банков МО)	84 450,9	59,1	84 826,7	54,9	96 009,9	52,8	124 171,9	56,7	124 837,8	49,3	176 430,2	52,6
Безналичные деньги (деньги в Банковской системе (денежная масса M2-деньги вне банков МО)	58 408,2	40,9	69 749,5	45,1	85 758,2	47,2	94 931,7	43,3	128 350,5	50,7	159 079,3	47,4

¹Предварительные данные.

В рамках развития платежной системы Кыргызской Республики Национальный банк проводил мероприятия, направленные на расширение спектра розничных платежных услуг, предоставляемых финансово-кредитными организациями, операторами платежных систем и платежными организациями, развитие и внедрение цифровых платежных технологий, поддержку функционирования оператора национальной системы расчетов платежными картами «Элкарт» – ЗАО «МПЦ», развитие национальной платежной системы «Элкарт» и ее интеграцию с платежными системами других стран, содействие коммерческим банкам в развитии инфраструктуры по приему и обслуживанию банковских платежных карт.

Значимыми направлениями работ в области платежной системы в течение последних лет стали:

- принятие в 2020 году Закона Кыргызской Республики «О внесении изменений в некоторые законодательные акты Кыргызской Республики», в рамках которого внесены изменения, в том числе и в Закон Кыргызской Республики «О Национальном банке Кыргызской Республики, банках и банковской деятельности» в части создания специальных регулятивных режимов и выдаче временных лицензий на специальный регулятивный режим;

- принятие в 2021 году Закона Кыргызской Республики «О внесении изменений в Закон Кыргызской Республики «О платежной системе Кыргызской Республики», направленного на обеспечение экономической безопасности страны, снижение межстрановых рисков и защиту прав потребителей;

- принятие в 2022 году Закона Кыргызской Республики «О виртуальных активах», согласно которому юридические лица, поднадзорные Национальному банку, осуществляющие деятельность, связанную с виртуальными активами, в качестве поставщика услуг виртуальных активов, будут регулироваться Национальным банком;

- принятие в 2019 году Национального стандарта двухмерных символов штрихкода для осуществления финансовых платежей КМС 1348:2019 и Правил проведения платежей и переводов с использованием двухмерных символов штрихкода и платежных ссылок QR-кодов (далее – QR-код), что позволило обеспечить межсистемную интеграцию платежных систем, а потребителям

услуг осуществлять оплату за товары/услуги и переводы с помощью мобильного телефона на территории Кыргызской Республики;

- разработка новых и совершенствование имеющихся нормативных правовых актов, направленных на обеспечение сбалансированного правового регулирования всех элементов платежной системы;

- реализация мероприятий по увеличению доли безналичных платежей и расчетов в Кыргызской Республике;

- в целях создания благоприятных условий для населения, а также сокращения времени и издержек внедрения инновационных банковских продуктов и новых продуктов впервые были запущены «регулятивные песочницы»¹.

- разработка и утверждение Концепции цифрового сома, согласно которой рассмотрена возможная роль цифрового сома в денежном обращении и определены основные подходы к возможной реализации прототипа цифрового сома;

- реализация мероприятий Концепции развития цифровых платежных технологий в Кыргызской Республике на 2020-2022 годы;

- модернизация платежных систем Национального банка (ГСРРВ и СПК) для обеспечения участников платежных систем и населения удобными и своевременными расчетами, а также в целях возможности работы систем на стандарте ISO 20022;

- определение системно-значимых и значимых платежных систем на территории Кыргызской Республики в соответствии с установленными критериями;

- проведение самооценки системно-значимых, значимых платежных систем и провайдера критичных услуг на соответствие международных стандартов в области платежных систем (принципы для инфраструктуры финансовых рынков);

- взаимодействие с международными платежными системами в рамках проекта внутривалютных расчетов в национальной валюте (NNSS);

---

¹ «Регулятивная песочница» - особый правовой режим, позволяющий юридическим лицам, занимающимся разработкой новых финансовых продуктов и услуг, проводить в ограниченной среде эксперименты по их внедрению без риска нарушения действующего законодательства.

- создание Центра обработки данных Национального банка (Дата-центра) в соответствии с передовыми международными стандартами безопасности в целях обеспечения надежной и бесперебойной работы платежных систем, систем межгосударственных платежей и расчетов, обработки периодической банковской отчетности, системы электронного документооборота, организации обмена информацией через систему межведомственного взаимодействия «Тундук», систем для внутренней операционной деятельности банка и многих других задач;

- создание страхового (резервного) фонда в Национальном банке Кыргызской Республики для межбанковских систем розничных платежей на территории Кыргызской Республики в национальной валюте;

- реализация Соглашения «О ввозе в республику банковского оборудования на 2018-2022 годы» между Национальным банком и коммерческими банками и проведение мероприятий по улучшению платежной инфраструктуры путем оснащения регионов страны банковским оборудованием. Всего по республике по состоянию на 2022 года установлено: банкоматов – 2 041 ед., POS-терминалов – 16 252 ед., платежных терминалов – 2 356 ед.;

- увеличение уставного капитала ЗАО «МПЦ» путем выпуска дополнительных простых именных акций в бездокументарной форме в целях укрепления устойчивости, безопасности, надежности и сохранения стабильности деятельности ЗАО «МПЦ»;

- развитие национальной платежной системы «Элкарт», оператором которой является ЗАО «МПЦ», включая проведение мероприятий по ее интеграции с платежными системами других стран, реализация проектов по выпуску бесконтактных банковских платежных карт «Элкарт», запуску мобильных приложений «Элкарт-Мобайл» и «Элкарт Трейд» для расширения спектра предоставляемых услуг населению.

§ 2. Основные итоги реализации Государственной программы

С 2018 по 2022 год осуществлялась реализация мероприятий Государственной программы по увеличению доли безналичных платежей и расчетов (далее – Государственная программа),

направленных на достижение оптимального и равновесного соотношения наличного и безналичного денежного обращения путем развития рынка розничных платежей, включая инновационные платежные инструменты, и повышение уровня проникновения банковских и платежных услуг в Кыргызской Республике.

В рамках работы Межведомственной комиссии по увеличению доли безналичных платежей и расчетов в Кыргызской Республике (далее – МВК) осуществлялась координация и контроль за реализацией плана мероприятий Государственной программы со стороны министерств, ведомств, коммерческих банков. На заседаниях МВК рассматривались предложения по увеличению доли безналичных платежей и расчетов, обсуждались возникающие проблемы и пути их решения, в том числе вопросы, связанные с установкой банковского оборудования в регионах, оплатой медицинских услуг, штрафов за нарушения правил дорожного движения в безналичной форме, продвижением нормативных правовых актов по безналичным расчетам и другие вопросы.

Совместные усилия Национального банка, министерств, ведомств и коммерческих банков, а также мероприятия в рамках реализации Концепции развития цифровых платежных технологий в Кыргызской Республике на 2020-2022 годы, оказали положительное влияние на увеличение безналичных платежей и расчетов в Кыргызской Республике, развитие национальной платежной системы, инфраструктуры по приему безналичных платежей и доступность платежных услуг для населения.

Так, в рамках исполнения плана мероприятий по реализации Государственной программы достигнуты следующие результаты:

- все бюджетные организации, получающие в рамках зарплатных проектов заработную плату на международные карты, были переведены на национальную платежную систему «Элкарт»;
- социальные выплаты по состоянию на конец 2022 года через банковские платежные карты стали получать 360,7 тыс. человек (97,4 процента от общего количества получателей);
- пенсии через счета в коммерческих банках получили по состоянию на конец 2022 года 548,5 тыс. человек, что составило 74,0 процента от общего количества пенсионеров;

- выпущено 1 145 карт «Получателя бюджетных средств» (далее - карта ПБС) для бюджетных организаций как современная альтернатива чековым книжкам и замена ручной обработки на автоматизированный учет. Количество транзакций с января по декабрь 2022 года по картам ПБС составило 9 935, объем транзакций – 3 282,3 млн сомов;

- в 65 из 107 организаций здравоохранения, финансируемых через Министерство здравоохранения Кыргызской Республики, установлены POS-терминалы для приема оплаты за медицинские услуги. При этом 33 организации здравоохранения не предоставляют платные медицинские услуги, а в 6 организациях здравоохранения денежные средства поступают через коммерческие банки;

- в 387² отделениях почтовой связи Государственного предприятия «Кыргыз почтасы» установлены POS-терминалы для выплаты пенсий, пособий и заработных плат картодержателям, а также проведения платежей за коммунальные услуги, оплаты налогов и других платежей;

- все коммерческие банки Кыргызской Республики были подключены к ЗАО «МПЦ», в результате чего карты национальной платежной системы «Элкарт» выпускаются для населения и принимаются к обслуживанию в периферийных устройствах всех коммерческих банков.

Вместе с тем с 2018 года населению была предоставлена возможность снимать наличные денежные средства с платежной карты в кассах торгово-сервисных предприятиях через POS-терминалы по агентскому договору с коммерческими банками. Данный сервис позволяет удобно и быстро предоставлять доступ к деньгам для любого владельца банковской платежной карты, с одной стороны, увеличить количество клиентов и их покупок для торгово-сервисных предприятий, с другой стороны. В настоящее время четыремя коммерческими банками реализовывается проект по обналчииванию денежных средств с банковской платежной карты в кассах 89³ торгово-сервисных предприятий, расположенных в регионах.

---

2 Информация по состоянию на конец 2022 года.

3 Данные по состоянию на конец 2022 года.

Банками на постоянной основе проводились мероприятия по стимулированию держателей карт к проведению безналичных расчетов (дисконтные программы, маркетинговые акции, реклама, обновление тарифных планов, а также расширение перечня услуг, которые можно оплатить через интернет и мобильный телефон), по привлечению бюджетных организаций и хозяйствующих субъектов на зарплатные проекты с предоставлением лояльных условий, по проведению мероприятий, стимулирующих население к использованию банковских платежных карт, электронных кошельков и дистанционных способов проведения платежей.

Банками также проводились работы по созданию новых продуктов и обновлению тарифных планов, разрабатывались мобильные приложения для предоставления возможности клиентам управлять своими банковскими счетами и тем самым оказывать клиентам дистанционные услуги.

Информирование населения о новых услугах и продуктах осуществлялось банками посредством размещения рекламы через различные источники информации как в самих учреждениях банка, так и через постоянное взаимодействие со средствами массовой информации, организации пресс-конференции, размещения рекламных модулей и статей.

В целях расширения платежной инфраструктуры был принят Закон Кыргызской Республики «О внесении изменения в Налоговый кодекс Кыргызской Республики» от 2 апреля 2018 года, предусматривающий освобождение от уплаты НДС при ввозе на территорию Кыргызской Республики банковского оборудования. Во исполнение данного Закона между Национальным банком и коммерческими банками было подписано Соглашение о ввозе в республику банковского оборудования и за период с января 2018 года по декабрь 2022 года в страну завезено 971 банкомат, 12 538 POS-терминалов, 1 622 платежных терминала.

Были внесены изменения в постановление Правительства Кыргызской Республики «О мерах по защите прав потребителей» от 23 декабря 2015 года № 869 об обязательной установке торгово-сервисными предприятиями оборудования для приема платежей в безналичной форме. Согласно данному постановлению, потребители могут проводить оплату в торгово-сервисных

предприятиях посредством банковской платежной карты, электронных денег и QR-кодов. По состоянию на конец декабря 2022 года количество POS-терминалов, установленных в торгово-сервисных предприятиях, достигло 13 744 шт., тогда как на начало 2018 года количество POS-терминалов составляло 6 646 шт., что в целом оказывает влияние на снижение уровня дедолларизации экономики страны за счет увеличения безналичных платежей в национальной валюте.

В целях информирования предпринимателей о порядке исполнения данного постановления и о праве картодержателей оплаты за товары и услуги в безналичной форме для хозяйствующих субъектов осуществлена подготовка и прокат социальных видеороликов на республиканских и региональных телеканалах, а также размещена информация на официальном интернет-сайте Национального банка.

Для информирования населения об использовании платежных услуг и инновационных технологий Национальным банком совместно с Международной финансовой корпорацией разработаны пять видеороликов на тему «Цифровые финансовые услуги», которые были размещены на сайте «Финсабат», а также транслировались на республиканских и региональных телеканалах.

В рамках реализации мероприятий, направленных на увеличение доли безналичных платежей и расчетов, приведенные данные в целом свидетельствуют положительную динамику показателей платежной системы (Таблица 2).

По целевым показателям межбанковских платежных систем (СПК и ГСРРВ) за 2020 и 2021 годы следует отметить, что фактические показатели по СПК и ГСРРВ сложились ниже уровня запланированных показателей из-за снижения экономической активности хозяйствующих субъектов в период чрезвычайной ситуации и чрезвычайного положения, связанных с COVID-19, а также вследствие «перетока» платежей через системы мгновенных платежей, мобильные приложения агентов, электронные деньги, в том числе в связи с COVID-19.

Так, через СПК и ГСРРВ в 2020 году было проведено 8,2 млн платежей на сумму 4,1 трлн сомов, по сравнению с 2019 годом показатели по количеству уменьшились на 22,6 процента, а по

объему увеличились на 23,5 процента. Объем платежей в ГСРРВ в 2020 году вырос на 25,7 процента, а в СПК уменьшился на 9,6 процента. При этом в 2021 году через СПК и ГСРРВ было проведено 8,5 млн платежей на сумму 5,6 трлн сомов. По сравнению с 2020 годом количество и объем платежей увеличились на 4,3 и 34,9 процента соответственно. Объем платежей в ГСРРВ и СПК за 2021 год вырос на 35,4 и 23,8 процента соответственно.

По итогам 2022 года через СПК и ГСРРВ было проведено 8,8 млн платежей на сумму 10,6 трлн сомов, по сравнению с 2021 годом показатели по количеству платежей возросли на 2,7 процента, а по объему увеличились в 1,9 раза. При этом объем платежей в ГСРРВ и СПК за 2022 год вырос в 1,9 раза и 8,9 процента соответственно.

Показатели, характеризующие платежную инфраструктуру страны, свидетельствуют о необходимости проведения дальнейших мероприятий по оснащению регионов банковским оборудованием.

Таблица 2. Показатели по платежной системе

№	Прогноз 2018	Факт 2018	Прогноз 2019	Факт 2019	Прогноз 2020	Факт 2020	Прогноз 2021	Факт 2021	Прогноз 2022	Факт 2022
Система пакетного клиринга										
1	Количество платежей (ед.)	8 682 343	9 280 553	9 116 460	10 065 382	9 572 283	10 050 897	7 921 057	10 553 442	8 025 106
2	Объем платежей (млн сомов)	187 387,0	200 777,7	196 756,3	210 701,3	206 594,1	216 923,8	235 723,3	227 770,0	256 628,6
Грассовая система расчетов в режиме реального времени										
1	Количество платежей (ед.)	385 955	444 214	405 253	494 779	425 516	446 791	607 830	469 131	731 743
2	Объем платежей (млн сомов)	5 081 447,7	3 020 120,2	5 335 520,1	3 126 378,4	5 602 296,1	5 882 410,9	5 323 369,8	6 176 531,4	10 315 138,8
Системы расчетов с использованием карт										
1	Общее количество эмитированных платежных карт на конец года (тыс. шт)	2 020,0	2 432,6	2 121,0	2 980,6	2 227,1	2 338,4	3 757,1	2 455,4	5 236,0
2	Уровень проникновения банковских платежных карт в расчете на 1 человека (шт.)	0,50	0,58	0,51	0,70	0,53	0,55	0,85	0,57	1,17
3	Количество операций, совершенных с использованием платежных карт (тыс. ед.)	27 350,8	38 000,0	28 718,4	47 703,4	30 154,3	31 662,0	84 210,7	33 245,1	128 314,1
4	Среднее количество операций в расчете на 1 человека (ед.)	6,7	9,0	6,9	11,2	7,2	7,4	19,1	7,7	28,6
5	Объем операций, совершенных по платежным картам (млн сомов)	151 212,1	196 241,7	158 772,7	237 860,7	166 711,3	175 046,9	375 103,0	183 799,2	524 663,1
6	Средний объем операций с картами в расчете на 1 человека (сомов)	35 966,0	46 713,1	37 764,0	55 722,0	39 652,1	41 634,7	85 074,7	43 716,0	117 006,4

Системы расчетов с использованием электронных денег											
7	Количество человек, приходящихся на 1 Банкомат	2 598	2 654	2 396	2 493	2 209	2 337	2 056	2 308	1 930	2 197
8	Количество человек, приходящихся на 1 POS-терминал (чел.)	427	418	378	384	343	359	314	337	290	276
1	Количество пользователей электронных кошельков (тыс. чел.)	696,8	1 209,0	940,7	1 960,3	1 270,0	3 505,1	1 714,5	4 727,2	2 314,6	5 416,1
2	Всего операций с использованием электронных денег (тыс. ед.)	1 582,6	31 032,3	17 470,9	30 038,7	19 218,0	33 899,2	21 139,8	31 741,1	23 253,8	35 686,8
3	Общий объем транзакций, проведенных с использованием электронных денег (млн сомов)	9 660,8	29 525,2	10 626,9	44 952,2	11 689,6	61 443,9	12 858,6	85 967,6	14 144,4	98 010,1
	1-Численность взрослого населения на территории КР (тыс. чел)	4 071,8	4 201,0	4 132,9	4 268,7	4 194,8	4 337,6	4 257,8	4 409,1	4 321,6	4 484,1

1 В расчет взято население трудоспособного и старше трудоспособного возраста.

Прогнозный показатель по численности взрослого населения по состоянию на конец 2022 г.

§ 3. Основные итоги в рамках совершенствования нормативной правовой базы в области платежной системы

24 апреля 2021 года Президентом Кыргызской Республики был подписан Закон Кыргызской Республики «О внесении изменений в Закон Кыргызской Республики «О платежной системе Кыргызской Республики» № 57 (далее – Закон). Одним из основных требований Закона является проведение внутригосударственных платежей в национальной валюте на территории Кыргызской Республики и проведение клиринга по внутригосударственным платежам оператором национальной платежной системы, которое вступит в силу 4 мая 2024 года. Данное требование призвано обеспечить независимость платежной страны посредством обеспечения финансовой безопасности страны, уменьшение риска утечки информации по данным платежам и своевременное поступление платежей в/из бюджета страны, развитие внутреннего рынка процессинговых услуг и организацию эффективного денежного обращения.

Принимая во внимание проводимые мероприятия по цифровизации платежных услуг в рамках совершенствования нормативной правовой базы, а также в целях приведения в соответствие с Законом, Национальным банком был разработан и утвержден ряд нормативных правовых актов, направленных на:

- лицензирование деятельности операторов платежных систем и платежных организаций, регулирование и надзор за их деятельностью;
- усовершенствование надзора (оверсайта) за платежной системой республики для предупреждения и минимизации рисков;
- развитие инновационных технологий посредством предоставления дистанционных банковских и платежных услуг и выпуска электронных денег коммерческими банками республики;
- расширение способов проведения платежей инновационными инструментами и удаленного обслуживания населения небанковскими финансово-кредитными организациями;
- нивелирование рисков, связанных с неидентифицированными пользователями мобильных приложений и электронных кошельков,

и введение нормы по обязательной идентификации пользователей данных услуг;

- создание национального единого платежного и расчетного пространства, объединяющего платежные системы Кыргызской Республики, и обеспечение межсистемной функциональной совместимости платежных систем;

- проведение платежей с использованием штрихкода (QR-кода) и обеспечения возможности межсистемной интеграции различных платежных систем для предоставления плателъщикам единой платежной системы;

- расширение доступа населения к банковским розничным услугам в регионах республики через агентов коммерческих банков;

- минимизацию рисков при проведении эмиссии, эквайринга, процессинга и распространения банковских платежных карт на территории Кыргызской Республики;

- защиту интересов пользователей платежных систем, поддержание и обеспечение эффективности, безопасности и надежности платежных систем, противодействие легализации (отмыванию) преступных доходов и финансированию террористической или экстремистской деятельности.

В 2022 году был принят Закон Кыргызской Республики «О виртуальных активах», согласно которому юридические лица, поднадзорные Национальному банку, осуществляющие деятельность, связанную с виртуальными активами, в качестве поставщика услуг виртуальных активов, будут регулироваться Национальным банком.

В целях приведения нормативных правовых актов в соответствие с Законом Кыргызской Республики «О виртуальных активах», Национальный банк в 2022 году разработал и вынес на общественное обсуждение проект постановления «Об утверждении Порядка предоставления услуг, связанных с виртуальными активами».

§ 4. Основные показатели в рамках регулирования и надзора за деятельностью операторов платежных систем и платежных организаций

По состоянию на конец 2022 года 24 юридических лица имеют лицензии Национального банка, из них: 23 лицензии – на право

осуществления деятельности оператора платежной системы и 24 лицензии – на право осуществления деятельности платежной организации.

Национальный банк в целях сохранения стабильности, надежности и бесперебойности платежных систем, обеспечения повышения доступности платежных услуг, а также противодействия финансированию террористической деятельности и легализации (отмыванию) преступных доходов (ПФТД/ЛПД) продолжил надзор за деятельностью операторов платежных систем и платежных организаций посредством инспекторских проверок, а также принимал меры воздействия при выявлении нарушений в соответствии с законодательством Кыргызской Республики, в том числе законодательства о ПФТД/ЛПД.

По состоянию на конец 2022 года в Национальном банке зарегистрированы 34 оператора систем денежных переводов, из которых 19 – операторы локальных (межфилиальных) систем денежных переводов, 15 – операторы международных систем денежных переводов. Кроме того, имеют регистрацию 7 международных платежных систем для оказания услуг по использованию банковских платежных карт и 10 операторов/эмитентов международных систем электронных денег для оказания услуг с использованием международных электронных денег на территории Кыргызской Республики.

§ 5. Основные итоги развития цифровых платежных технологий

Развитие цифровых платежных технологий за отчетный период осуществлялось согласно утвержденным среднесрочным планам и программам. Так, во исполнение Указов Президента Кыргызской Республики «Об объявлении 2020 года Годом развития регионов, цифровизации страны и поддержки детей», «О мерах по дальнейшему развитию финансового рынка» Национальным банком проводились мероприятия совместно с коммерческими банками по продвижению электронных платежей и мобильного банкинга в регионах, по стимулированию юридических лиц и индивидуальных предпринимателей предоставлять возможность потребителям оплачивать товары/услуги безналичным способом, в том числе с использованием

QR-кода, а также по обеспечению повсеместного приема и обслуживания бесконтактных карт во всех периферийных устройствах.

В целях определения приоритетных направлений развития в сфере цифровых платежных технологий с учетом мировой практики и реализации задач дальнейшего повышения эффективности, надежности и безопасности платежной системы, обеспечения гармоничного взаимодействия финансовых организаций, их клиентов, органов государственного управления и коммерческих организаций посредством электронных каналов коммуникаций, утверждена Концепция развития цифровых платежных технологий в Кыргызской Республике на 2020-2022 годы (далее – Концепция).

По итогам реализации предусмотренных мероприятий:

- для управления банковским счетом в удобное для пользователя время в режиме 24/7/365 коммерческими банками реализованы услуги проведения платежей через удаленные дистанционные каналы (Мобильный банкинг, Интернет-банкинг);

- расширен спектр услуг через мобильное приложение «Элкарт Мобайл» национальной платежной системы «Элкарт», где включены услуги 13 коммерческих банков, а также через мобильное приложение «Элкарт Трейд», посредством которого торгово-сервисные предприятия могут принимать платежи за товары/услуги безналичным способом, в том числе с использованием QR-кода;

- в целях обеспечения межсистемной интеграции различных платежных систем и создания единого платежного пространства плательщикам для проведения платежей и переводов через QR-коды, зарегистрирован оператор взаимодействия и завершены мероприятия по межсистемной интеграции с участниками платежных систем. Постановлением Правление Национального банка приняты изменения в Правила проведения платежей с использованием QR-кодов, устанавливающие обязательные требования по приведению участниками платежной системы своих QR-кодов в соответствие с Национальным стандартом и присоединения их к оператору взаимодействия для обеспечения интероперабельности при оплате через QR-код;

– для обеспечения цифрового взаимодействия финансовых организаций на пространстве ЕАЭС, тестирования, применения технологии открытых банковских интерфейсов (далее – API), а также оценки потенциала развития технологий API для финансового рынка Кыргызской Республики проведен трансграничный пилотный проект с участием нескольких коммерческих банков Кыргызской Республики по апробированию технологий информационных API по единому стандарту;

– в целях реализации единой цифровой финансовой онлайн-платформы в Кыргызской Республике совместно с ОЮЛ «Союз банков Кыргызстана» подписана дорожная карта по созданию финансового маркетплейса. Для определения круга участников, которые могут стать операторами услуг финансовой платформы (маркетплейс) и предлагаемого перечня услуг на данной платформе, постановлением Правления Национального банка принято Положение О регулировании доступа к финансовым услугам через финансовые платформы (маркетплейс) с использованием открытых программных интерфейсов в Кыргызской Республике». Помимо того, установлены требования к оператору услуг финансовой платформы и поставщикам финансовых услуг, которые могут обмениваться информацией через открытые интерфейсы API;

– с целью создания правовой основы для регулирования оборота виртуальных активов и деятельности в сфере виртуальных активов проведено общественное обсуждение и продвижение законопроектов Кыргызской Республики «О деятельности в сфере виртуальных активов» и «О внесении изменений в некоторые законодательные акты в сфере виртуальных активов»;

– проводятся работы в рамках проекта по внедрению Системы быстрых платежей, разработаны общие требования к системе, для последующей модернизации платежных систем и расширения их функциональности, позволяющей переводить платежи в режиме реального времени между клиентами коммерческих банков.

Более того, в целях создания благоприятных условий для населения, а также сокращения времени и издержек внедрения инновационных банковских и платежных услуг и новых продуктов была запущена «регулятивная песочница». В отчетном периоде три поднадзорные организации в рамках временных лицензий стали

осуществлять банковские операции: эмиссию предвыпущенных кредитных карт «Элкарт» для выдачи кредитов в безналичной форме, эквайринг банковских карт, прием и обслуживание платежей с использованием QR-кода, а также выпуск (эмиссия) и погашение собственных электронных денег и выпуск (эмиссия) платежных карт доступа к электронным кошелькам.

Для информирования населения о преимуществах и удобстве использования цифровых платежных услуг и инновационных технологий Национальным банком разработаны и размещены на интернет-ресурсах Национального банка видеоматериалы о проведении бесконтактных платежей с «Элкарт Бесконтакт», об оплате с использованием QR-кода, об электронных кошельках, об использовании мобильного и интернет-банкинга, мобильного приложения «Элкарт Мобайл».

В рамках реализации Национальной программы развития Кыргызской Республики до 2026 года утверждена Концепция цифрового сома, согласно которой цифровой сом будет дополнительной формой национальной валюты и будет эмитироваться Национальным банком в цифровой форме. Цифровой сом, как и наличные сомы, будет обязательством Национального банка. Предполагается, что цифровой сом будет использоваться наряду с наличными и безналичными сомами, выполняя все функции денег – средства обращения (платежа), меры стоимости и средства сбережения.

ГЛАВА 3

Комплексные задачи по дальнейшему развитию платежной системы на 2023-2027 годы

§ 1. Основные задачи в области развития платежной системы

Основной задачей Национального банка в области развития платежных систем на 2023-2027 годы остается увеличение доли безналичных платежей на территории Кыргызской Республики, поддержание работы платежных систем на высоком технологическом уровне посредством внедрения новых информационных и телекоммуникационных технологий, обеспечивающих безопасное

и эффективное проведение платежей между различными субъектами экономики Кыргызской Республики.

В 2023-2027 годах усилия Национального банка по развитию платежных систем будут осуществляться по следующим ключевым направлениям.

1. Увеличение доли безналичных платежей на территории Кыргызской Республики

Национальный банк совместно с участниками платежной системы продолжит реализацию мероприятий, направленных на увеличение безналичных платежей посредством поддержания платежных систем на высоком технологическом уровне, дальнейшего развития рынка розничных платежей, совершенствования нормативной правовой базы с учетом современных тенденций и стремительного развития цифровых платежных технологий, регулирования деятельности участников платежного рынка.

В рамках реализации данного направления Национальный банк будет принимать участие в мероприятиях, направленных на повышение доступности платежных услуг для населения и хозяйствующих субъектов, в т.ч. посредством:

- содействия внедрению инновационных платежных технологий, расширяющих географию оказания платежных услуг и снижающих их стоимость для населения и хозяйствующих субъектов, в частности, посредством предоставления им дистанционного доступа к банковским услугам;

- расширения сферы применения электронных средств платежа, в частности, для осуществления оплаты государственных услуг.

Национальный банк также будет принимать участие в мероприятиях, направленных на повышение доверия населения и хозяйствующих субъектов к финансовым услугам, в том числе посредством содействия:

- повышению безопасности использования электронных средств платежа, включая противодействие мошенническим операциям и снижение рисков нарушения защиты информации при осуществлении переводов денежных средств;

- повышению доступности для населения и хозяйствующих субъектов за счет информирования об условиях оказания платежных услуг, в том числе о тарифах на платежные услуги;

- совершенствованию защиты прав потребителей банковских и платежных услуг;

- повышению финансовой грамотности населения в части пользования платежными услугами посредством их информирования по оказываемым платежным услугам, включая возникающие риски и меры безопасности;

- стимулированию использования населением различных платежных инструментов в безналичных расчетах, проведения информационных кампаний, направленных на привлечение внимания населения, общественности к государственной значимости безналичных платежей.

Кроме того, Национальный банк будет проводить мероприятия по:

- развитию национальной платежной системы, платежной инфраструктуры по обслуживанию клиентов по приему/проведению платежей в безналичной форме, включая расширение агентской сети, увеличение периферийного оборудования: POS-терминалов, банкоматов, платежных терминалов, QR-кодов, иных устройств, составляющих техническую инфраструктуру по приему и обслуживанию различных платежных инструментов в Кыргызской Республике;

- взаимодействию с государственным и частным секторами по вопросам развития компонентов платежных систем, финансового и розничного рынка;

- взаимодействию с участниками платежной системы по созданию условий для перевода государственных органов, бюджетных организаций, субъектов бизнеса на безналичные расчеты с использованием различных форм платежных инструментов;

- дальнейшему взаимодействию с коммерческими банками в реализации ими проектов в социальной сфере на основе многофункциональных социальных льготных карт (медицинская, транспортная, налоговая, пенсионная, банковская), карт получателя бюджетных средств Центрального казначейства Министерства

финансов Кыргызской Республики с целью обеспечения контроля расходования средств, выделяемых бюджетом;

– содействию в развитии систем удаленного/дистанционного банковского обслуживания (интернет-банкинг, мобильный-банкинг), совершенствованию правового регулирования функционирования данных систем;

– обеспечению необходимого уровня безопасности операций с использованием банковских платежных карт, электронных денег, QR-кодов, систем дистанционного банковского обслуживания в соответствии с международными стандартами.

При проведении внутригосударственных платежей на территории Кыргызской Республики будет решена главная проблема по недопущению вмешательства внешних факторов в проведение и обработку внутригосударственных платежей. Это будет способствовать независимости страны, снижению угрозы финансовой безопасности, снижению риска утечки информации по данным платежам и своевременному поступлению платежей в/из бюджета страны.

Таким образом в стране будут созданы все условия для обеспечения безопасности и развития своих внутренних ресурсов и возможностей при осуществлении платежей и расчетов в безналичной форме, что в целом окажет положительный эффект на социально-экономическое положение страны.

2. Развитие национальной платежной системы, проведение мероприятий по ее интеграции с платежными системами других стран

Национальный банк продолжит работу по развитию национальной платежной системы, включающей национальную систему расчетов платежными картами «Элкарт», новых платежных инструментов и услуг, продуктов с их использованием, внедрению конкурентоспособных отечественных разработок.

Мероприятия, направленные на развитие и поддержку национальной платежной системы «Элкарт» будут включать следующие направления по:

- содействию развития системы расчетов национальными картами «Элкарт», поддержке ЗАО «МПЦ» для создания на его базе сервисного центра по обработке мелких розничных и регулярных платежей;

- дальнейшему расширению спектра платежных услуг с использованием карт «Элкарт» на основе технологии бесконтактных платежей, обеспечению постепенного перехода на цифровые и виртуальные карты «Элкарт»,

- реализации социальных проектов, проведению мероприятий, направленных на рост популярности национальной платежной системы и др.;

- обеспечению безопасности банковских платежных карт и повышения требований по предотвращению мошеннических транзакций,

- содействию внедрения системы мониторинга банками с возможностью создания статистических отчетов и он-лайн проверок возможного несанкционированного проникновения в системы;

- проведению работ, направленных на интеграцию национальной платежной системы «Элкарт» с платежными системами ближнего и дальнего зарубежья, а также государств-членов единого экономического пространства, повышение конкурентоспособности системы «Элкарт» на внутреннем и международном рынке банковских платежных карт за счет преимуществ ценовой политики, реализации программ лояльности держателей карт, внедрения передовых отечественных разработок и решений с применением инновационных и цифровых платежных технологий;

- содействию эффективному взаимодействию заинтересованных органов государственной власти Кыргызской Республики и операторов платежных услуг в целях расширения возможностей совершения платежей физическими лицами направляемых в бюджет в безналичном порядке, а также получения денежных средств по бюджетным обязательствам (включая заработную плату, пенсии, стипендии).

Национальным банком будет продолжено взаимодействие с центральными (национальными) банками стран ЕАЭС в рамках рабочей группы по координации развития цифровых финансовых

инфраструктур ЕАЭС по приоритетным направлениям в области внедрения международных стандартов по форматам финансовых сообщений (стандарта ISO 20022, стандарта API), развития финансовых технологий.

3. Осуществление мониторинга и создание благоприятных условий для внедрения инновационных платежных услуг

В среднесрочном периоде Национальным банком будут продолжены долгосрочные мероприятия, основа которых была заложена в Концепции развития цифровых платежных технологий в Кыргызской Республике на 2020-2022 годы и плане мероприятий, утвержденной постановлением Правления Национального банка от 27 марта 2020 года № 2020-П-14/17-4-(ПС), направленные на создание благоприятных условий для внедрения инновационных банковских услуг и цифровых платежных решений, в т.ч. через:

- содействие в повсеместном использовании дистанционных каналов обслуживания населения (электронные деньги, мобильные платежи, бесконтактные платежи и иные технологические решения, расширяющие географию оказания платежных услуг и снижающие их стоимость для населения и хозяйствующих субъектов) для доступности банковских услуг по всей территории страны;

- содействие выходу на рынок новых платежных продуктов/услуг и выработке норм по их регулированию, направленных на развитие национальной платежной системы путем тестирования технологий, в том числе через специальные регулятивные режимы, оценку существующей системы норм и правил, выявление потенциальных препятствий для новых технологий;

- взаимодействие с заинтересованными органами государственной власти Кыргызской Республики и участниками рынка платежных услуг по вопросам внедрения новых платежных продуктов/услуг, в том числе и использования технологий распределенных реестров, а также для активного развития электронной коммерции на территории Кыргызской Республики.

В рамках современных вызовов и задач, которые стоят перед национальной платежной системой и экономикой в целом, Национальный банк будет проводить мероприятия, предусмотренные

в Национальной программе развития Кыргызской Республики до 2026 года.

3.1. Финансовая платформа (маркетплейс) для финансовых услуг и продуктов.

Создание участниками платежных систем и/или отдельным юридическим лицом в соответствии с требованиями нормативных правовых актов Кыргызской Республики финансовой платформы (маркетплейса) для финансовых услуг и продуктов будет способствовать развитию конкуренции на финансовом рынке, повышению удобства, прозрачности и оперативности получения услуг клиентами в режиме «единого окна», устранению барьеров для доступа к финансовым продуктам клиентов.

Финансовая платформа (маркетплейс) позволит обеспечить возможность поиска и удобного предоставления востребованных финансовых услуг и продуктов для клиентов всеми участниками рынка наряду с другими финансовыми площадками, в том числе с применением чатов, ботов и робо-эдвайзинга и др. Платформа предполагает консолидацию данных по предложениям участников финансовой экосистемы, анализ потребностей и персонализацию предложений для клиентов.

Национальный банк будет вести реестр финансовых платформ (маркетплейс).

3.2. Развитие среды открытых API

Развитие открытого банкинга предполагает предоставление третьим сторонам возможность запрашивать, получать и анализировать данные непосредственно с согласия клиента (потребителя), интегрировать различные приложения и сервисы, тем самым повышая качество клиентского обслуживания и увеличивая ассортимент продуктов и сервисов для граждан и бизнеса.

Национальный банк совместно с участниками рынка планирует определить возможные подходы к регулированию открытых интерфейсов (открытых API), разработать единые стандарты. Регулирование открытых API будет направлено на обеспечение равного доступа поставщиков финансовых услуг/сервисов

к данным и стандартизацию процесса обмена информацией между участниками банковского и платежного рынков как инструмент для развития конкуренции, повышения доступности, стимулирования инновационности или защиты прав потребителей. Будут изучаться международные инициативы по расширению стандартов на другие сегменты финансового рынка (Open Finance) и другие отрасли (Open Data⁴).

Открытые API будут способствовать развитию широкого спектра новых решений по идентификации и обмену информацией о клиенте, бесшовных платежей и переводов в системе быстрых платежей, сравнению и выбору финансовых продуктов через финансовые платформы (маркетплейс) и другие.

3.3. Внедрение и развитие платформы Цифрового сома

Принимая во внимание развитие цифровых технологий и интерес населения к цифровым платежным инструментам, расширение использования современных цифровых технологий, в целях повышения доступности и скорости проведения расчетов, Национальным банком рассматривается возможность построения новой платежной инфраструктуры и введения в обращение дополнительной третьей формы национальной валюты – цифрового сома. Планируется построение прототипа платформы цифрового сома и ее апробация в изолированной среде на ограниченном круге участников. По результатам пилотного тестирования будет принято решение о целесообразности эмиссии (выпуске) цифрового сома и этапах масштабирования.

Цифровой сом будет сочетать в себе свойства как наличных, так и безналичных сомов, который будет иметь форму уникального цифрового кода (в нефизической форме) и храниться на специальном цифровом кошельке. Передача цифровых сомов от одного пользователя к другому будет происходить путем их перемещения с одного цифрового кошелька на другой. Цифровой сом будет предоставляться на единых условиях (правилах) и может быть доступен в режиме 24/7 на всей территории Кыргызской Республики

---

⁴ Open Data (Открытые Данные) - концепция свободного использования определенных данных без ограничений авторского права, патентов и других механизмов контроля. Принципы и подходы Open Data формулируются на межотраслевом уровне с фокусом на данные государственных институтов.

в приложениях любых банков, подключенных к платформе цифрового сома.

Планируется, что платформа цифрового сома будет интегрирована с существующей платежной инфраструктурой для обеспечения бесшовного и прозрачного встраивания цифрового сома в систему безналичных расчетов. Также предполагается, что платформа цифрового сома будет открытой для подключения и взаимодействия с использованием современных технологических решений, в том числе для межсистемного взаимодействия с инфраструктурой других стран при осуществлении трансграничных платежей в цифровых сомах.

3.4. Модернизация платежной системы Кыргызской Республики

В целях развития платежной системы Кыргызской Республики и ускорения проведения безналичных платежей и расчетов будут продолжены мероприятия по внедрению системы быстрых платежей. Принимая во внимание, что для успешного внедрения системы быстрых платежей необходима разработка и согласование правил, которыми будет регулироваться эта система, а также политика ценообразования, способность всех участников системы принять новые стандарты ISO 20022, API-приложения, а также поддерживать операции в режиме «24/7/365», последующая работа будет направлена на решение данных задач, создание инфраструктуры и подключение коммерческих банков к системе.

3.5. Развитие цифровых технологий на финансовом рынке

Регулирование, надзор и наблюдение за финансовыми организациями являются ключевыми направлениями обеспечения стабильности и устойчивости финансового рынка. Увеличение сложности проводимых операций и объема обрабатываемых данных, развитие новых финансовых сервисов, а также изменения регуляторных требований могут повлиять на расходы финансовых организаций по приведению своей деятельности в соответствие всем необходимым нормам. В рамках изучения нового и динамично развивающегося в мире направления RegTech⁵ (regulatory technology)

---

5 RegTech – это использование финансовыми организациями инновационных технологий для повышения эффективности выполнения регуляторных требований и управления рисками.

будет проведен анализ перспективных сфер применения RegTech и подготовка обзоров, рекомендаций и требований по использованию соответствующих решений участниками платежных систем и платформам маркетплейс и др.

4. Дальнейшее совершенствование нормативной правовой базы в сфере платежной системы

В среднесрочном периоде Национальный банк продолжит совершенствование нормативной правовой базы в целях развития и роста розничных банковских и небанковских платежных услуг, расширения и развития дистанционных каналов обслуживания, в том числе на базе инновационных и цифровых платежных технологий, в том числе по итогам апробирования цифровых платежных услуг в рамках специального регулятивного режима и признания их успешным.

Реализация системного подхода к регулированию в сфере развития финансовых технологий предполагает создание необходимых условий для их применения, в том числе за счет повышения гибкости и адаптивности регулирования, совершенствование инструментов защиты прав потребителей цифровых финансовых услуг, а также требований по информационной безопасности, защите персональных данных и иных необходимых мер.

Усилия по совершенствованию нормативной правовой базы будут направлены на:

- поддержание эффективных платежных механизмов,
- стимулирование и внедрение инновационных банковских продуктов и цифровых платежных технологий в платежной системе;
- обеспечение межфункциональной совместимости платежных систем;
- обеспечение эффективного надзора (оверсайта) за платежной системой и надзора за поднадзорными организациями;
- реализацию эффективных, основанных на оценке рисков мер противодействия финансированию террористической деятельности и легализации (отмыванию) преступных доходов (ПФТД/ЛПД);

– предотвращение использования платежных услуг в мошеннических целях и обеспечение дальнейшего развития системы розничных платежей в Кыргызской Республике;

– защиту конечных пользователей (потребителей, торговых организаций и других хозяйствующих субъектов).

В связи с принятием конституционного Закона Кыргызской Республики «О Национальном банке Кыргызской Республики» и Закона Кыргызской Республики «О банках и банковской деятельности» будет проведена соответствующая работа по приведению в соответствие нормативной правовой базы по платежной системе.

В целях совершенствования законодательной базы по платежной системе и создания благоприятной правовой среды для дальнейшего развития рынка платежных услуг в условиях цифровой трансформации банковского сектора, активизации внедрения новых финансовых технологий будет разработана новая редакция Закона Кыргызской Республики «О платежной системе Кыргызской Республики», отвечающая современным тенденциям развития отрасли.

В то же время Национальный банк будет акцентировать внимание на итоги реализации специальных регулятивных режимов при принятии решений в рамках совершенствования нормативной правовой базы в целях обеспечения условий для развития инноваций в платежной системе и перехода к инновационным банковским и платежным услугам в Кыргызской Республике. При этом для апробации инновационных финансовых технологий, продуктов и услуг регулятивная площадка Национального банка обеспечит быструю проверку гипотез о положительных эффектах для участников рынка и потребителей от внедрения инновационных финансовых технологий и сервисов, анализ рисков и формирование моделей угроз, возникающих при их использовании, формирование предложений по изменению действующего нормативно-правового регулирования.

Кроме того, принимая во внимание возможность внедрения цифрового сома, Национальным банком будут подготовлены изменения для внесения в законодательство Кыргызской Республики, определяющее полномочия Национального банка по организации

и определению денежного обращения цифрового сома, расширению функции Национального банка по исключительной эмиссии (выпуск) цифрового сома, а также полномочия Национального банка как оператора платформы, в рамках которой будет обращаться цифровой сом, права и обязанности участников данной платформы. Кроме того, будут рассмотрены изменения, определяющие правовой режим цифрового сома при его использовании в гражданских правоотношениях и обеспечивающие защиту информации об операциях с использованием цифрового сома как сведений, составляющих банковскую тайну. Изменения также потребуются в сфере регулирования расчетов, а также установления особенностей исполнения денежных обязательств с применением цифрового сома.

Национальный банк продолжит работу по привлечению бизнес-сообщества к участию в мероприятиях по увеличению доли безналичных платежей при взаимодействии с Министерством экономики и коммерции Кыргызской Республики по продвижению законопроекта, предусматривающего изменение в Гражданский кодекс Кыргызской Республики по проведению платежей в безналичной форме.

Будет продолжена также совместная работа заинтересованными органами государственной власти Кыргызской Республики и участниками рынка платежных услуг по определению приоритетных направлений развития национальной платежной системы, выявлению и устранению существующих правовых ограничений, сдерживающих развитие национальной платежной системы, а также по обсуждению проектов нормативных правовых актов Национального банка по вопросам платежных систем посредством проведения и/или участия в семинарах, круглых столах, конференциях, рабочих групп.

5. Участие в мероприятиях, проводимых Национальным банком в рамках мониторинга информационной безопасности и реагирования на инциденты и киберугрозы в банковской сфере и платежной системе Кыргызской Республики

В рамках стремительного развития инновационных информационных технологий и цифровой трансформации платежной индустрии, необходимости предоставления качественных платежных услуг и защиты прав потребителей, вопросы информационной

безопасности в финансово-кредитной сфере, включая проведение платежей и расчетов, становятся все более актуальными. При этом своевременное реагирование на инциденты и киберугрозы в банковской и платежной системе позволит улучшить ситуацию и снизить уровень инцидентов.

В этом направлении Национальный банк будет вести работу по:

- повышению квалификации сотрудников Национального банка, правоохранительных органов и участников платежных систем в области реагирования на кибератаки и вопросов информационной безопасности;

- разработке требований по наличию функционального механизма обнаружения и смягчения мошенничества и киберугроз в области платежной системы;

- установлению требований по укреплению сетевой безопасности и отслеживанию надежности доступа со стороны участников платежных систем.

Участники платежной системы Кыргызской Республики будут проводить мероприятия, направленные на:

- своевременный обмен информацией о рисках в платежных системах, методах снижения рисков и др.;

- взаимодействие с международными организациями и регуляторами других стран по обмену информацией о новых тенденциях в области информационных и финансовых кибератак, повышения информационной/финансовой безопасности;

- выполнение требований к информационной безопасности, к программному и аппаратному обеспечению;

- активное взаимодействие с правоохранительными органами Кыргызской Республики, в том числе путем разработки и внесения изменений и дополнений в нормативные правовые акты, регулирующие вопросы взаимодействия с правоохранительными органами в части оперативного обращения, возбуждения и ведения уголовных дел и взаимодействия для борьбы и противодействию организованному мошенничеству и кибератакам;

- создание на базе Национального банка единой платформы по оперативному обмену информацией между правоохранительными

органами и коммерческими банками в части расследования инцидентов, мошеннических транзакций и кибератак.

§ 2. Ожидаемые результаты развития платежной системы

Для предоставления населению доступных по стоимости и в то же время качественным платежным услугам/цифровым платежным услугам, расширению платежной инфраструктуры, особенно в отдаленных регионах страны, и улучшения качества банковского обслуживания населения Национальный банк продолжит работу, направленную на развитие рынка розничных платежей в Кыргызской Республике, совершенствование правового регулирования рынка платежных услуг, реализацию мероприятий в части развития банковского сектора, предусмотренных в Национальной программе по развитию Кыргызской Республики до 2026 года, утвержденной Указом Президента Кыргызской Республики от 12 октября 2021 года № 435.

В рамках реализации мероприятий ОНРПС на 2023-2027 годы государство заинтересовано в организации эффективного денежного обращения и повышения прозрачности финансовых потоков, путем содействия по переводу всех сфер экономики, включая государственные и муниципальные организации и субъекты бизнеса, на безналичные платежи и расчеты, а также цифровизации платежного рынка. Для населения и бизнеса, в первую очередь, будут предоставлены удобные, быстрые, безопасные платежные инструменты и сервисы. В то же время реализация мероприятий ОНРПС позволит коммерческим банкам усовершенствовать спектр предоставляемых платежных услуг с применением инновационных и цифровых платежных технологий, развить и расширить сеть розничных агентов банковских услуг по всем регионам страны, увеличить депозитную базу банковской системы за счет привлечения новых клиентов.

Прогнозные показатели

В рамках комплекса мероприятий, предусмотренных Основными направлениями развития платежной системы Кыргызской Республики на 2023-2027 годы, направленных на выполнение задачи по

увеличению доли безналичных расчетов, планируется достижение следующих показателей по платежной системе:

Таблица 3. Прогнозные показатели

№	Прогноз 2023	Прогноз 2024	Прогноз 2025	Прогноз 2026	Прогноз 2027	
Система пакетного клиринга						
1	Количество платежей (ед.)	8 426 361	8 847 679	9 290 063	9 754 566	10 242 295
2	Объем платежей (млн сомов)	269 460,1	282 933,1	297 079,7	311 933,7	327 530,4
Гроссовая система расчетов в режиме реального времени						
1	Количество платежей (ед.)	768 330	806 747	847 084	889 438	933 910
2	Объем платежей (млн сомов)	10 830 895,7	11 372 440,5	11 941 062,5	12 538 115,7	13 165 021,4
1	Общее количество эмитированных платежных карт на конец года (Тыс.шт)	5 497,8	5 772,7	6 061,3	6 364,4	6 682,6
2	Уровень проникновения банковских платежных карт в расчете на 1 человека (шт.)	1,21	1,24	1,29	1,33	1,37
3	Количество операций, совершенных с использованием платежных карт (тыс. ед.)	134 729,8	141 466,3	148 539,6	155 966,6	163 764,9
4	Среднее количество операций в расчете на 1 человека (ед.)	29,5	30,5	31,5	32,5	33,6
5	Объем операций, совершенных по платежным картам (млн сомов)	550 896,3	578 441,1	607 363,1	637 731,3	669 617,8
6	Средний объем операций с картами в расчете на 1 человека (сомов)	120 803	124 723	128 770	132 948	137 262
7	Количество человек, приходящихся на 1 банкомат	2 128	2 061	1 996	1 934	1 873

8	Количество человек, приходящихся на 1 POS-терминал (чел.)	267	259	251	243	235
Системы расчетов с использованием электронных денег						
1	Количество пользователей электронных кошельков (ед.)	5 579	5 746	5 918	6 096	6 279
2	Всего операций с использованием электронных денег (Тыс. ед.)	36 222	36 765	37 317	37 877	38 445
3	Общий объем транзакций, проведенных с использованием электронных денег (млн сомов)	99 480	100 972	102 487	104 024	105 585
	¹ Численность взрослого населения на территории КР	4 560,3	4 637,8	4 716,7	4 796,8	4 878,4

¹В расчет взято население трудоспособного и старше трудоспособного возраста.

Приложение 1
к Основным направлениям развития
платежной системы КР на 2023-2027 годы

ПЛАН МЕРОПРИЯТИЙ

по реализации Основных направлений развития платежной
системы Кыргызской Республики на 2023-2027 годы

№	Наименование мероприятия	Индикаторы исполнения	Сроки исполнения	Ответственные исполнители	Партнеры
Увеличение безналичных платежей и расчетов					
1	Мероприятия по увеличению доли безналичных платежей и расчетов в Кыргызской Республике	<p>1.1. Сбор и обработка предложений, ответы на запросы, консультации, организация встреч, участие в межведомственных рабочих группах/советах и т.д. по увеличению доли безналичных платежей и расчетов в Кыргызской Республике.</p> <p>1.2. Содействие участникам платежной системы в развитии инфраструктуры в отдаленных регионах страны для проведения безналичных платежей населением.</p> <p>1.3. Содействие развитию цифровых платежных и инновационных платежных инструментов на территории Кыргызской Республики.</p> <p>1.4. Реализация постановлений Кабинета Министров Кыргызской Республики и Национального банка в части, касающейся увеличения доли безналичных платежей и расчетов.</p>	<p>2023-2027 гг. на постоянной основе</p> <p>2023-2027 гг. на постоянной основе</p> <p>2023-2027 гг. на постоянной основе</p> <p>2023-2027 гг. на постоянной основе</p>	<p>Национальный банк</p> <p>Национальный банк</p> <p>Национальный банк</p> <p>Национальный банк</p>	<p>Кабинет Министров Кыргызской Республики, центральные и местные органы власти, министерства и ведомства, КБ, службы ЖКХ</p> <p>Участники платежной системы</p> <p>Кабинет Министров Кыргызской Республики, МЭК КР, ГНС, возможно привлечение международных доноров</p> <p>Кабинет Министров Кыргызской Республики, МЭК КР, МФ КР, МЦР КР, ГНС и другие заинтересованные министерства и ведомства</p>

2.	<p>Мероприятия по продвижению платежей и переводов с использованием QR-кода на территории Кыргызской Республики</p>	<p>2.1. Внесение изменений в постановление Правления Национального банка Кыргызской Республики «Об утверждении Правил проведения платежей и переводов с использованием двухмерных символов штрихкода (QR-кода)» от 11 декабря 2019 года № 2019-П-14/62-5-(ПС)» по установке критериев по количественным показателям для расширения и охвата QR-кодами торгово-сервисных предприятий (далее – ТСП) для приема платежей за товары и услуги в безналичной форме.</p>	2023 г.	Национальный банк	Участники платежной системы
		<p>2.2. Реализация постановления Национального банка Кыргызской Республики по расширению и охвату QR-кодами ТСП для приема платежей за товары и услуги в безналичной форме.</p>	2023-2024 г. и далее на постоянной основе	Национальный банк	Участники платежной системы
		<p>2.3. Мониторинг исполнения участниками платежных систем количественных показателей по охвату QR-кодами ТСП (обработка отчетности, проведение встреч для решения проблем и др.).</p>	2023-2024 г. и далее на постоянной основе	Национальный банк	Участники платежной системы
3.	<p>Взаимодействие с государственным и частным секторами по вопросам развития компонентов платежных систем, финансового и розничного рынков</p>	<p>3.1. Содействие перевода оплаты платежей за государственные и муниципальные услуги через счета в коммерческих банках с использованием инновационных и цифровых платежных технологий (платежные карты, интернет-банкинг, мобильный банкинг, электронные деньги, QR-коды и др.).</p>	На постоянной основе	Национальный банк	КБ, участники платежной системы

		<p>3.2. Оказание содействия расширению услуг в безналичной форме (внедрение медицинской карты, карты студента, карты школьника, транспортной карты и др., закрытие внутренних касс в медицинских учреждениях, с целью дальнейшего приема оплаты за медицинские услуги в безналичной форме).</p> <p>3.3. Взаимодействие с участниками платежной системы по созданию условий для перевода субъектов бизнеса на безналичные расчеты с использованием различных форм платежных инструментов, включая платежные карты, электронные деньги, мобильные платежи, а также по развитию инфраструктуры по приему и обслуживанию безналичных платежей с использованием инновационных услуг и цифровых платежных технологий, с распространением таких услуг в отдаленных регионах страны.</p>	<p>до 2024 г., затем на постоянной основе</p> <p>На постоянной основе</p>	<p>Национальный банк</p> <p>Национальный банк</p>	<p>КБ, участники платежной системы</p> <p>Участники платежной систем, бизнес-сообщество, министерства и ведомства</p>
<p>4.</p>	<p>Обеспечение функционирования международных платежных систем, операторов платежных систем и платежных организаций на территории Кыргызской Республики</p>	<p>4.1. Регистрация операторов систем денежных переводов и международных платежных систем, действующих на территории Кыргызской Республики.</p> <p>4.2. Лицензирование, регулирование, надзор операторов платежных систем и платежных организаций.</p> <p>4.3. Применение мер воздействия в отношении операторов платежных систем и платежных организаций (отзыв/приостановление действия лицензий операторов платежных систем/платежных организаций).</p>	<p>2023 – 2027 гг. на постоянной основе</p> <p>2023 – 2027 гг. на постоянной основе</p> <p>2023 – 2027 гг. на постоянной основе</p>	<p>Национальный банк</p> <p>Национальный банк</p> <p>Национальный банк</p>	<p>КБ, ОПСПО</p> <p>КБ, ОПСПО</p> <p>КБ, ОПСПО</p>

5.	Регулирование и надзор за деятельностью юридических лиц, поднадзорных Национальному банку, предоставляющих услуги, связанные с виртуальными активами в качестве провайдера услуг виртуальных активов	5.1. Участие в мероприятиях по секторальной оценке рисков деятельности поднадзорных субъектов Национального банка по предоставлению услуг, связанных с виртуальными активами в качестве поставщика услуг виртуальных активов (ПУВА). 5.2. Участие в инспекторских проверках поднадзорных субъектов Национального банка, предоставляющих услуги, связанные с виртуальными активами, в качестве ПУВА.	2023-2024 г.	Национальный банк	ГСФР
6.	Повышение финансовой грамотности по платежным услугам, цифровым платежным услугам и инновационным технологиям	6.1. Информирование населения по вопросам платежной системы в СМИ (публикации, интервью по разъяснению целей и задач развития платежной системы). 6.2. Организация семинаров, презентаций, круглых столов для министерств, ведомств и др. организаций по разъяснению целей и задач развития платежной системы. 6.3. Размещение на официальном интернет-сайте Национального банка информации по платежным услугам, цифровым платежным услугам и инновационным технологиям, тенденциям развития платежных систем и др.	2023-2027 г. (не реже 1 раза в полугодие)	Национальный банк	КБ

	<p>6.4. Разработка памяток, буклетов по новым платежным инструментам, цифровым платежным услугам, инновационным технологиям и др.</p> <p>6.5. Подготовка и публикация обзора по тарифам на банковские платежные услуги.</p>	<p>По мере необходимости</p> <p>2023-2027 гг. ежеквартально</p>	<p>Национальный банк</p> <p>Национальный банк</p>	<p>КБ, ПО/ОПС</p>
Развитие национальной платежной системы «Элкарт»				
<p>7. Развитие национальной платежной системы «Элкарт»</p>	<p>7.1. Содействие мероприятиям, проводимым ЗАО «МПЦ», по расширению спектра платежных услуг с использованием карт «Элкарт», реализации социальных проектов с использованием оплаты посредством QR-кода.</p> <p>7.2. Содействие участникам национальной платежной системы, в т.ч. взаимодействию с коммерческими банками, ЗАО «МПЦ», бизнес-сообществом по вопросам расширения инфраструктуры по приему безналичных платежей, в том числе с использованием банковских платежных карт «Элкарт» и оплаты посредством QR-кода.</p> <p>7.3. Содействие мероприятиям, проводимым ЗАО «МПЦ», как оператором взаимодействия, по расширению спектра платежных услуг с использованием QR-кода.</p> <p>7.4. Содействие обеспечению бесперебойного функционирования национальной платежной системы «Элкарт».</p>	<p>2023 – 2027 гг. на постоянной основе</p> <p>2023-2027 гг. на постоянной основе</p> <p>2023-2027 гг. на постоянной основе</p> <p>2023-2027 гг. на постоянной основе</p>	<p>Национальный банк</p> <p>Национальный банк</p> <p>Национальный банк,</p> <p>Национальный банк</p>	<p>ЗАО «МПЦ», участники платежных систем</p> <p>ЗАО «МПЦ», участники платежных систем, бизнес-сообщество</p> <p>ЗАО «МПЦ», участники платежных систем</p> <p>ЗАО «МПЦ», КБ</p>

		7.5. Содействие созданию на базе ЗАО «МПЦ» сервисного центра по обработке мелких розничных и регулярных платежей.	2023-2024 г.	Национальный банк	ЗАО «МПЦ», КБ
8.	Проведение мероприятий по интеграции национальной платежной системы с платежными системами других стран, расширение спектра предоставляемых платежных услуг.	Проведение мероприятий по интеграции национальной платежной системы с платежными системами других стран, расширение спектра предоставляемых платежных услуг.	2023-2027 г.	Национальный банк	ЗАО «МПЦ», КБ
9.	Участие в рабочей группе по координации развития цифровых финансовых инфраструктур.	Функционирование экспертных групп по следующим направлениям: 1) внедрение международных стандартов по форматам финансовых сообщений (стандарта ISO 20022, стандарта API); 2) развития финансовых технологий и др.	2023-2025 г.	Национальный банк	
Осуществление мониторинга и создание благоприятных условий для внедрения банковских инновационных услуг					
10.	Повышение доступности финансовых услуг в регионах Кыргызской Республики	10.1. Взаимодействие с участниками платежных систем, коммерческими банками, бизнес-сообществом, министерствами и ведомствами по вопросу внедрения новых банковских услуг на территории Кыргызской Республики (письма, консультации, ответы на запросы, рабочие встречи т.д.). 10.2. Проведение мероприятий с государственными органами и субъектами бизнеса по развитию безналичных платежей и цифровизации.	2023-2027 г.	Национальный банк	Участники платежной системы, бизнес-сообщество, министерства и ведомства
			2023-2027 г.	Национальный банк	Участники платежной системы, бизнес-сообщество, министерства и ведомства

Кыргыз Республикасынын Улуттук банкынын ченемдик актылары № 2, 2023

11.	Реализация проекта «Цифровой сом»	11.1. Проведение мероприятий «Проектной группой по реализации проекта «Цифровой сом» в части вопроса внедрения цифрового сома на территории Кыргызской Республики.	в течение 2023 г.	Национальный банк	Кабинет Министров Кыргызской Республики, Министерство экономики и коммерции Кыргызской Республики, Министерство финансов Кыргызской Республики, Министерство цифрового развития Кыргызской Республики, Государственный комитет национальной безопасности Кыргызской Республики, Служба регулирования и надзора за финансовым рынком при Министерстве экономики и коммерции Кыргызской Республики, ЗАО «МПС», УБР, КБ, ОПСПО, небанковские ФКО
		11.2. Разработка платформы цифровой формы национальной валюты (цифровой сом).	2023-2024 г.	Национальный банк	Министерства и ведомства, коммерческие банки, участники платежной системы, ассоциации, бизнес-сообщество
		11.3. Апробирование применения цифрового сома.	2025-2026 г.	Национальный банк	Коммерческие банки
12.	Применение открытых API (открытых программных интерфейсов)	12.1 Разработка концепции Open API.	2023 г.	Национальный банк	Коммерческие банки, участники платежной системы, ассоциации и союзы
		12.2. Разработка национального стандарта Open API.	2023-2024 г.	Национальный банк	Коммерческие банки, участники платежной системы, ассоциации и союзы, Кыргызстандарт
		12.2. Организация обмена данными между информационными системами участников платежных систем с использованием Open API.	2025-2026 г.	Национальный банк, коммерческие банки	ОПС/ПО

13.	Внедрение Системы быстрых платежей	13.1. Проведение мероприятий по внедрению Системы быстрых платежей в Кыргызской Республике. 13.2. Развитие инфраструктуры Системы быстрых платежей.	2023-2024 г.	Национальный банк	ЗАО «МПЦ», коммерческие банки
14.	Стимулирование развития цифрового рынка финансовых услуг посредством участия субъектов в специальных регулятивных режимах	14.1. Рассмотрение поступающих заявок на апробирование пилотных проектов по инновационным платежным операциям/услугам в рамках специальных регулятивных режимов. 14.2. Выдача лицензий, регулирование и надзор. 14.3. Подведение результатов апробирования специальных регулятивных режимов.	2024-2025 г. По мере поступления	Национальный банк Национальный банк	ЗАО «МПЦ», коммерческие банки. КБ, ОПСПО и др.
15.	Развитие финансовых платформ маркетплейс	15.1. Анализ поступающих заявок на предоставление услуг финансовой платформы (маркетплейс). 15.2. Ведение реестра финансовых платформ (маркетплейс).	По мере поступления	Национальный банк	КБ, НФКО, ОПСПО
16.	Исследование, анализ и разработка предложений по применению финансовых технологий	Исследование, анализ и разработка предложений по применению RegTech.	2023-2024 г.	Национальный банк	КБ, НФКО, ОПСПО
17.	Развитие и внедрение более совершенных форм мобильных приложений	Содействие мероприятиям по развитию и внедрению более совершенных форм мобильных приложений, предоставляющих пользователям доступ к продуктам, услугам и финансовым сервисам.	2023-2027 г. на постоянной основе	Национальный банк	КБ, ЗАО «МПЦ», ПО/ОПС

18.	Мероприятия по оценке рисков при внедрении новых финансовых инструментов	Проведение оценки рисков при внедрении на рынке новых финансовых инструментов. Подготовка предложений по возможности внесения соответствующих изменений в нормативную правовую базу.	2023-2027 гг. на постоянной основе	Национальный банк	ГСФР, ОПС/ПО, КБ, по согласованию Служба по регулированию и надзору в отрасли связи при Министерстве цифрового развития Кыргызской Республики
19.	Сотрудничество с международными организациями и центральными банками других стран по вопросам развития платежной системы	19.1. Взаимодействие с международными финансовыми донорами/ международными организациями (IFC, ВБ, МВФ и др.) по развитию и внедрению цифровых платежных технологий и продуктов в Кыргызской Республике; 19.2. Обучение сотрудников Национального банка в рамках технической помощи по вопросам развития платежной системы, совершенствования нормативной правовой базы, увеличения безналичных платежей, развития и внедрения цифровых платежных технологий. 19.3. Подготовка обзора по развитию платежных систем в странах-партнерах ЕАЭС и передовых странах (предоставление обзора на рассмотрение членам Правления Национального банка)	2023-2027 гг. 2023-2027 гг. на полугодовой основе	Национальный банк	Национальный банк

Укрепление и совершенствование надзорного (оверсайта) потенциала и роли катализатора				
20. Проведение надзора (оверсайта) за платежными системами в соответствии с требованиями Национального банка Кыргызской Республики	20.1 Мониторинг функционирования платежных систем (в зависимости от степени значимости).	2023-2027 гг. (согласно установленным в НПА Национального банка по надзору (оверсайту) за ПС).	Национальный банк	КБ, ОПС/ПО
	20.2 Оценка функционирования платежной системы на соответствие международным стандартам (аналитический отчет по оценке работы наиболее значимых платежных систем).	2023-2027 гг. (согласно срокам, установленным в НПА Национального банка по надзору (оверсайту) за ПС).	Национальный банк	ОПС/ПО
	20.3 Мониторинг за совершенствованием систем по результатам оценки функционирования платежных систем.	На постоянной основе	Национальный банк	КБ, ЗАО «МПЦ», ОПС/ПО
21. Повышение доступности платежных услуг и содействие появлению на рынке удобных платежных сервисов	21.1 Участие в заседаниях совета директоров и общих собраниях акционеров ЗАО «МПЦ».	На постоянной основе	Национальный банк, ЗАО «МПЦ»	КБ
	21.2 Развитие и продвижение проекта «Платежный шлюз».			

<p>22. Обеспечение бесперебойности платежей и расчетов в Кыргызской Республике</p>	<p>22.1 Содействие межсистемной функциональной совместимости платежных систем. 22.2 Содействие внедрению новых стандартов и сервисов в сфере платежных систем.</p>	<p>2023-2027 г.</p>	<p>Национальный банк</p>	<p>КБ, ОПСПО</p>
<p>23. Укрепление сотрудничества с другими уполномоченными органами в области надзора (оверсайта) за платежными системами</p>	<p>Взаимодействие с органами регулирования и надзора Кыргызской Республики и зарубежных стран по обмену информацией, совместному принятию мер и гармонизации методов регулирования участников рынка платежей и расчетов.</p>	<p>На постоянной основе</p>	<p>Национальный банк</p>	<p>Органы регулирования и надзора (оверсайта)</p>
<p>Дальнейшее совершенствование нормативной правовой базы в сфере платежной системы</p>				
<p>24. Разработка проекта Закона Кыргызской Республики «О внесении изменений в Закон Кыргызской Республики «О платежной системе Кыргызской Республики» (далее – проект Закона)</p>	<p>24.1. Разработка и согласование проекта Закона с участниками рынка и заинтересованными органами, проведение круглых столов в рамках обсуждения и согласования, проведение общественного обсуждения, одобрение постановлением Национального банка, согласование проектом Закона в соответствии с требованиями законодательства Кыргызской Республики и направление в Администрацию Президента Кыргызской Республики для дальнейшего продвижения и принятия.</p>	<p>2023-2024 г.</p>	<p>Национальный банк</p>	<p>Министерства и ведомства, КБ, ПО/ОПС</p>
	<p>24.2. Продвижение законопроекта «О внесении изменений в Закон Кыргызской Республики «О платежной системе Кыргызской Республики».</p>	<p>2024-2025 г.</p>	<p>Национальный банк</p>	<p>КМКР, ЖККР, ОЮЛ «СБК»</p>

25.	Приведение нормативной правовой базы НБКР в соответствие с Законом Кыргызской Республики «О внесении изменений в Закон Кыргызской Республики «О платежной системе Кыргызской Республики»	Внесение изменений, согласование и утверждение проектов нормативных правовых актов Национального банка после утверждения Закона Кыргызской Республики «О внесении изменений в Закон Кыргызской Республики «О платежной системе Кыргызской Республики».	2025-2026 г.	Национальный банк	Участники платежной системы, ЗАО «МПЦ»
26.	Совершенствование нормативной базы по платежной системе, в т.ч. в целях содействия дальнейшему увеличению доли безналичных платежей	26.1. Совершенствование НПА Национального банка в части платежных систем. Приведение в соответствие с конституционным Законом Кыргызской Республики «О Национальном банке Кыргызской Республики». 26.2. Совершенствование нормативной базы в целях расширения доступа населения к платежным услугам и внедрения новых финансовых и технологических продуктов, в т.ч. через содействие развитию цифровых финансовых технологий. 26.3. Совершенствование нормативной правовой базы по надзору (оверсайту) за платежными системами в соответствии с требованиями международных стандартов, лучших международных практик и законодательством Кыргызской Республики.	2023 г. 2023-2027 г. на постоянной основе	Национальный банк Национальный банк	Участники платежных систем, ЗАО «МПЦ», МПС Участники платежных систем, министерства и ведомства и другие заинтересованные лица

		26.4. Взаимодействие со структурными подразделениями, а также с внешними организациями, министерствами и ведомствами по вопросам, связанным с нормативными правовыми актами в части платежной системы, развития безналичных платежей и цифровизации.	2023-2027 гг. на постоянной основе	Национальный банк	Министерства и ведомства, участники платежных систем и другие заинтересованные лица
		26.5. Мероприятия по проведению внутригосударственных платежей.	2023-2027 гг. на постоянной основе	Национальный банк	ЗАО «МПЦ», МПС, участники платежных систем
Участие в мероприятиях, проводимых Национальным банком в рамках создания центра мониторинга информационной безопасности и реагирования на инциденты и киберугрозы в банковской сфере и платежной системы Кыргызской Республики					
27. Мониторинг информационной безопасности и реагирования на инциденты и киберугрозы в банковской сфере и платежной систем Кыргызской Республики		27.1. Внедрение единой платформы обмена информацией о вредоносных программах MISP – Malware information sharing platform.	2023-2024 гг	Национальный банк	Коммерческие банки и платежные системы КР.
		27.2. Подготовка информации для дальнейшей аккредитации в международном отраслевом центре по обеспечению информационной безопасности CERT – Computer emergency response team.	2023-2025 гг	Национальный банк	Международные отраслевые центры по обеспечению информационной безопасности

ГКНБ	Государственный комитет национальной безопасности Кыргызской Республики
ГСОФР	Государственная служба финансовой разведки при Министерстве финансов Кыргызской Республики
ГНС	Государственная налоговая служба при Министерстве финансов Кыргызской Республики
ЖККР	Жогорку Кеңеш Кыргызской Республики
ЗАО «МПЦ»	Закрытое акционерное общество «Межбанковский процессинговый центр»
КБ	Коммерческие банки
МВД	Министерство внутренних дел Кыргызской Республики
МФ КР	Министерство финансов Кыргызской Республики
МЦР КР	Министерство цифрового развития Кыргызской Республики
МЭК КР	Министерство экономики и коммерции Кыргызской Республики
ОЮЛ «СБК»	ОЮЛ «Союз банков Кыргызстана»
ОПС/ПО	Операторы платежных систем/Платежные организации
КМКР	Кабинет министров Кыргызской Республики
Службы ЖЖХ	Государственное агентство архитектуры, строительства и жилищно-коммунального хозяйства при Кабинете Министров Кыргызской Республики
Участники платежной системы	Финансово-кредитные организации, специализированные финансово-кредитные организации, операторы платежных систем и платежные организации и их агенты, представляющие платежные услуги населению на территории Кыргызской Республики на основании заключенных договоров
Участники рынка платежных услуг	ОЮЛ «Ассоциация операторов платежных систем KG»; ОЮЛ «Союз банков Кыргызстана»; ОЮЛ «Ассоциация операторов связи КР»; ОЮЛ «Ассоциация поставщиков (производителей и дистрибьюторов)»; ОЮЛ «Ассоциация рынков, предприятий торговли и сферы услуг Кыргызстана»; ОЮЛ «Ассоциация аудиторов»; Операторы мобильной связи: ОсОО «Скай Мобайл, ЗАО «Альфа Телеком», ОсОО «Нур Телеком»

Приложение 2
к Основным направлениям развития
платежной системы КР на 2023-2027 годы

Функциональная структура платежной системы Кыргызской Республики

КЫРГЫЗ
РЕСПУБЛИКАСЫНЫН
УЛУТТУК БАНК БАШКАРМАСЫ

ПРАВЛЕНИЕ
НАЦИОНАЛЬНОГО БАНКА
КЫРГЫЗСКОЙ РЕСПУБЛИКИ

ПОСТАНОВЛЕНИЕ

Постановление Правления
Национального банка
Кыргызской Республики
от 5 апреля 2023 года
№ 2023-П-12/22-3-(НПА)

О внесении изменений в некоторые нормативные правовые акты Национального банка Кыргызской Республики по вопросам кредитного риска

В соответствии со статьями 5, 9 и 64 конституционного Закона Кыргызской Республики «О Национальном банке Кыргызской Республики» Правление Национального банка Кыргызской Республики постановляет:

1. Внести изменения в следующие постановления Правления Национального банка Кыргызской Республики (прилагаются):

– «Об утверждении «Порядка применения специальной классификации кредитов, отвечающих определенным критериям» от 2 марта 2006 года № 5/6;

– «О некоторых нормативных правовых актах Национального банка Кыргызской Республики» от 30 июня 2010 года № 52/4;

– «Об утверждении «Порядка работы коммерческих банков и других финансово-кредитных организаций, лицензируемых и регулируемых Национальным банком Кыргызской Республики с залоговым имуществом» от 4 июля 2012 года № 28/7.

2. Юридическому управлению:

– со дня получения соответствующих документов в течение 3 (трех) рабочих дней опубликовать настоящее постановление на официальном интернет-сайте Национального банка Кыргызской Республики;

– после официального опубликования направить настоящее постановление в Министерство юстиции Кыргызской Республики для включения в Государственный реестр нормативных правовых актов Кыргызской Республики.

3. Настоящее постановление вступает в силу по истечении 15 (пятнадцати) дней со дня официального опубликования.

4. Управлению методологии надзора после официального опубликования в течение 3 (трех) рабочих дней довести настоящее постановление до сведения ОЮЛ «Союз банков Кыргызстана», коммерческих банков, ОАО «Государственный банк развития Кыргызской Республики», ОАО «Финансовая компания кредитных союзов», ОЮЛ «Ассоциация микрофинансовых организаций», ОЮЛ «Национальная ассоциация кредитных союзов и кооперативов Кыргызской Республики», микрофинансовых организаций, кредитных союзов и жилищно-сберегательных кредитных компаний.

5. Отделу «Секретариат Правления» в течение 3 (трех) рабочих дней довести настоящее постановление до сведения структурных подразделений, областных управлений и Представительства Национального банка Кыргызской Республики в Баткенской области.

6. Контроль за исполнением настоящего постановления возложить на члена Правления Национального банка Кыргызской Республики, курирующего управление методологии надзора.

Председатель

К. Боконтаев

Приложение
к постановлению Правления
Национального банка
Кыргызской Республики
от 5 апреля 2023 года
№ 2023-П-12/22-3-(НПА)

ИЗМЕНЕНИЯ

в некоторые нормативные правовые акты Национального банка Кыргызской Республики по вопросам кредитного риска

1. Внести в постановление Правления Национального банка Кыргызской Республики «Об утверждении «Порядка применения специальной классификации кредитов, отвечающих определенным критериям» от 2 марта 2006 года № 5/6 следующие изменения:

в «Порядке применения специальной классификации кредитов, отвечающих определенным критериям», утвержденном вышеуказанным постановлением:

– в пункте 2.1:

абзац первый изложить в следующей редакции:

«2.1. Специальная классификация применяется в отношении кредитов, отвечающих одновременно следующим критериям:»;

абзац второй изложить в следующей редакции:

«- сумма кредита (в национальной либо иностранной валюте по официальному курсу Национального банка на дату выдачи) не должна превышать 500 000 сомов;»;

в абзаце третьем цифру «12» заменить цифрой «24»;

абзац четвертый изложить в следующей редакции:

«- целевым назначением кредита является потребительские цели и/или развитие действующего малого бизнеса, принадлежащего заемщику и обеспечивающего регулярный доход;»;

– Главу 2 дополнить пунктом 2.3 следующего содержания:

«2.3. Специальная классификация также применяется в отношении кредитов, отвечающих следующим критериям:

– кредит, выданный на основе кредитного рейтинга;

– кредит, выданный через удаленный/дистанционный канал обслуживания.»;

– абзац первый пункта 3.2 изложить в следующей редакции:

«3.2. По кредитам, в том числе кредитам, выданным на основе кредитного рейтинга, а также по кредитам, выданным через удаленный канал обслуживания, к которым применяется специальная классификация, в зависимости от количества дней просрочки плановых платежей по основной сумме и/или по процентам, устанавливаются следующие размеры отчислений в РППУ:».

2. Внести в постановление Правления Национального банка Кыргызской Республики «О некоторых нормативных правовых актах Национального банка Кыргызской Республики» от 30 июня 2010 года № 52/4 следующие изменения:

в Положении «О минимальных требованиях по управлению кредитным риском в коммерческих банках и других финансово-кредитных организациях, лицензируемых Национальным банком Кыргызской Республики», утвержденном вышеуказанным постановлением:

– пункт 3-2 изложить в следующей редакции:

«3-2. Бланковые кредиты – это кредиты, обеспечением по которым не является недвижимое имущество, движимое имущество, гарантии или поручительство и иные инструменты, рассматриваемые при классификации активов в качестве обеспечения, за исключением овердрафтов по платежным картам в рамках зарплатных проектов, овердрафтов по платежным картам, выданным пенсионерам, и выдаются исключительно кредитоспособному заемщику на основании его репутации, оценки уровня его доходов.»;

– в пункте 8.1:

абзац седьмой изложить в следующей редакции:

«- процентные ставки, включающие налоги, установленные налоговым законодательством Кыргызской Республики, и методы установления процентных ставок;»;

абзац пятнадцатый изложить в следующей редакции:

«- требования по выдаче банком гарантийных писем (приложение 2);»;

после пятнадцатого абзаца дополнить абзацем следующего содержания:

«Примечание: за исключением микрофинансовых компаний, привлекающих срочные депозиты.»;

– в пункте 8.3:

абзац шестой изложить в следующей редакции:

«- условия реструктуризации просроченных кредитов»;

дополнить абзацем двенадцатым следующего содержания:

«- периодичность мониторинга кредита/финансового состояния заемщика.»;

– в абзаце первом пункта 9 после слов «процентные ставки» дополнить словами «, включающие налоги, установленные налоговым законодательством Кыргызской Республики»;

– в пункте 11 после слов «кредитного риска» дополнить словами «, в том числе кредитного риска, обусловленного валютным риском»;

– в пункте 12:

абзацы второй и четвертый признать утратившими силу;

абзац третий изложить в следующей редакции:

«Банку необходимо обеспечить комплексную систему постоянного выявления, оценки, мониторинга и контроля кредитного риска, а также обеспечить систему отчетности для осуществления контроля, анализа и мониторинга кредитного риска, в том числе обусловленного валютным риском.»;

после абзаца двадцать седьмого дополнить абзацем следующего содержания:

«Банк на постоянной основе должен поддерживать актуальность собственной модели, разработанной в рамках кредитного рейтинга, в том числе скоринговой модели, а также проводить построение автоматизированных скоринговых систем.»;

абзац двадцать восьмой изложить в следующей редакции:

«Решение о выдаче кредитов, согласно кредитному рейтингу, принимается по кредитам физическим лицам и индивидуальным предпринимателям, которые впервые обращаются в банк с заявкой о выдаче кредита (новым клиентам), в сумме до 250 000 сомов,

а клиентам банка, которые ранее получали в данном банке кредит (повторным клиентам – физическим лицам и индивидуальным предпринимателям, имеющим положительную кредитную историю согласно законодательству Кыргызской Республики), – в размере до 500 000 сомов.»;

в абзаце двадцать девятом цифру и слово «100000 сом» заменить на цифру и слово «500 000 сомов»;

– в пункте 14 цифру «(2)» исключить;

– пункт 16 дополнить абзацем шестым следующего содержания:

«- контроль за исполнением решений Кредитного комитета соответствующим подразделением Банка.»;

– пункт 18 изложить в следующей редакции:

«18. Риск-менеджер банка как минимум на ежемесячной основе предоставляет отчеты об уровне кредитного риска Комитету по рискам, а также на ежеквартальной основе предоставляет отчеты Совету директоров, включая оценку риска по кредитам, выданным связанным с банком лицам и аффилированным лицам банка.»;

– в пункте 25:

в абзаце шестом цифры «250000» заменить цифрами «500 000»;

в абзаце девятом после слов «по инвестиционным кредитам,» дополнить словами «по кредитам, имеющим сезонность,»;

в абзаце пятнадцатом первое предложение изложить в следующей редакции:

«В банке должны быть внутренние процедуры по работе с данными клиентов, содержащие требования по обеспечению сохранности и защиты данных.»;

в абзаце шестнадцатом слова «письменного согласия клиента(ов)» заменить словами «согласия клиента(ов) в соответствии с законодательством Кыргызской Республики.»;

– пункт 26 после шестого абзаца дополнить абзацем седьмым следующего содержания:

«- право клиента самостоятельно выбрать очередность распределения его денежных средств в соответствии с законодательством, направленных на погашение кредитной

задолженности в случае наличия нескольких (более одного) просроченных кредитов (в том числе траншей в рамках одной или нескольких кредитных линий).»;

– абзац девятый пункта 30-1 изложить в следующей редакции:

«Банк несет ответственность за искажение кредитной информации, передаваемой в кредитное бюро, за полноту передаваемой информации относительно всех заемщиков, за своевременность ее передачи, в том числе при корректировке переданной информации в связи с техническими ошибками, в соответствии с законодательством Кыргызской Республики и нормативными правовыми актами Национального банка.»;

– пункт 31 дополнить абзацем вторым следующего содержания:

«Кроме того, банк должен получить от заемщика письменное или электронное согласие (подписанное посредством электронной подписи) на передачу третьим лицам данных о полученных кредитах заемщика в данном банке и всей информации, связанной с данными кредитами, при каждом случае передачи данной информации третьим лицам в соответствии с законодательством Кыргызской Республики. При этом получение согласия заемщика на передачу кредитной информации в кредитное бюро должно соответствовать требованиям законодательства Кыргызской Республики.»;

– пункт 34.1 изложить в следующей редакции:

«34.1. Банк может выдать потребительский кредит заемщику в национальной валюте только в случае, если соотношение планируемых ежемесячных платежей по кредиту (основной долг и процентные платежи) к среднемесячному совокупному доходу заемщика составляет:

– не более 50%, если среднемесячный доход составляет менее 1000 расчетных показателей;

– не более 60 %, если среднемесячный доход составляет от 1000 до 2000 расчетных показателей;

– не более 70 %, если среднемесячный доход составляет более 2000 расчетных показателей.»;

– в пункте 34-3:

абзац второй изложить в следующей редакции:

«Сумма выдаваемого кредита через удаленный/ дистанционный канал обслуживания не должна превышать 200 000 сомов (эквивалент в иностранной валюте) по договору, подписанному простой электронной подписью, и 300 000 сомов (эквивалент в иностранной валюте) по договору, подписанному усиленной электронной подписью.»;

дополнить абзацем третьим следующего содержания:

«Суммы кредитов для клиентов, идентифицированных удаленно, установлены в Порядке идентификации и верификации клиентов в удаленном режиме, утвержденном постановлением Правления Национального банка Кыргызской Республики от 13.05.2020 г. № 2020-П-12\27-1-(НПА).»;

– пункт 36 изложить в следующей редакции:

«36. В случае, если вопрос о выдаче кредита заемщику решен положительно, то из полученных от него документов формируется кредитное досье заемщика, в которое в дальнейшем должны подшиваться все документы, касающиеся как данного кредита, так и всех последующих кредитов, если таковые будут выдаваться ему в будущем (минимальные требования к кредитному досье заемщика приведены в Приложении 1). Дополнительно банк может вести кредитное досье в электронном виде.

По кредитам, выданным через удаленный/дистанционный канал обслуживания, кредитное досье заемщика может вестись в электронном виде в базе данных (на электронных носителях) не менее сроков хранения документов на бумажных носителях.

Банк должен иметь утвержденные процедуры по формированию, порядку ведения, хранения и доступа к кредитным досье, в том числе к кредитным досье в электронном формате, при этом к базам данных электронных документов должен обеспечиваться доступ в соответствии с законодательством Кыргызской Республики.»;

– пункт 39 изложить в следующей редакции:

«39. Кредитный договор и прилагаемый к нему перечень расходов (платежей) клиента банка, заключаемый между банком и клиентом, а также другие соглашения, заключаемые между банком и клиентом по согласованию, составляются по выбору клиента на государственном или официальном языке, подтверждением которого

будет являться письменное или электронное согласие (подписанное посредством электронной подписи) клиента на составление кредитного договора на выбранном им языке (при необходимости текст договора может быть переведен на другой язык). Данное согласие подшивается/хранится в кредитном досье клиента. Текст кредитного договора должен быть ясным и доступным для восприятия и понимания заемщиком. Права и обязанности клиента, вытекающие из условий кредитного договора, должны быть отражены в отдельном разделе. Шрифт, используемый в кредитном договоре со всеми приложениями, должен быть одинаковым по всему тексту договора. Размер шрифта должен быть не менее 12.

При этом договоры по кредитам, выдаваемым через удаленный/ дистанционный канал обслуживания в суммах, установленных нормативными правовыми актами Национального банка, могут быть подписаны посредством электронной подписи, позволяющей удостоверить ее принадлежность стороне договора.»;

– пункт 40 изложить в следующей редакции:

«40. При заключении кредитного договора следует оговорить все условия, на которых выдается и будет погашаться кредит для того, чтобы в дальнейшем избежать возможных проблем с возвратностью, при этом банк не вправе в одностороннем порядке изменять первоначальные условия кредитного договора, если это ухудшает права, увеличивает обязанности заемщика и/или вводит в заблуждение клиента. При составлении совместно с заемщиком графика планового погашения кредита и процентов по нему целесообразно ориентироваться на цель кредита и специфику бизнеса заемщика, представленные заемщиком и проверенные банком бизнес-план и примерный прогноз движения денежных средств. График погашения задолженности как минимум должен включать сумму кредита, процентную ставку по кредиту, дату выдачи, даты плановых погашений с указанием сумм плановых погашений по основной сумме и по начисленным процентам и остатков задолженности по кредиту.

При этом налоги, включенные в процентную ставку по кредитам, установленные налоговым законодательством Кыргызской Республики, должны быть указаны в графике погашения задолженности отдельно в целях информирования заемщиков.

График погашения задолженности является неотъемлемой частью кредитного договора. Не требуется график погашения задолженности по кредитным продуктам, по которым его составление не предусматривается (овердрафты по платежным картам в рамках зарплатных проектов, овердрафты по платежным картам, выданным пенсионерам, кредитные линии и т. п.).»;

– абзац второй пункта 44 изложить в следующей редакции:

«Примечание: при выявлении фактов использования заемщиком кредита по нецелевому назначению банк вправе потребовать от заемщика досрочного возврата оставшейся суммы задолженности по кредиту, если иное не предусмотрено кредитным договором.»;

– абзац первый пункта 46 изложить в следующей редакции:

«46. Каждый лист кредитного договора со всеми приложениями должен быть подписан клиентом на бумажном носителе либо в форме единого электронного документа, подписанного посредством электронной подписи, позволяющей удостоверить ее принадлежность стороне договора, за исключением случаев заключения смешанного договора или отдельного дополнительного соглашения, в котором оговариваются условия получения держателем кредитной карты или овердрафта, порядок и сроки их предоставления, способы получения и другие условия в соответствии с законодательством Кыргызской Республики.»;

– пункт 54 изложить в следующей редакции:

«54. Договор о залоге составляется на государственном или официальном языке (с предоставлением права выбора языка клиенту банка, подтверждением которого будет являться письменное или электронное (подписанное посредством электронной подписи) согласие клиента на составление договора о залоге на выбранном им языке (данное согласие подшивается/хранится в кредитном досье клиента). При этом текст договора о залоге должен быть ясным и доступным для восприятия и понимания заемщиком/ залогодателем.»;

– пункт 61 изложить в следующей редакции:

«61. Выдача бланковых кредитов не должна быть распространенной практикой. Максимальный размер риска по бланковым кредитам не должен превышать 50% от размера чистого

суммарного капитала банка. При выдаче бланковых кредитов банк должен иметь доступ к качественной финансовой отчетности заемщика и кредитную историю работы с заемщиком в течение длительного (как минимум двух лет, за исключением кредитов в размере не более 250 000 сомов, длительность которых должна быть как минимум 12 месяцев) времени, предшествующего выдаче бланкового кредита.

Примечание: в максимальный размер риска по бланковым кредитам также должны включаться все кредиты, необеспеченные залогом, выданные до даты вступления в силу постановления Правления Национального банка от 24 апреля 2019 года № 2019-П-12/22-4-(НПА) и несоответствующие требованиям, указанным в данном постановлении Правления Национального банка.

Исключения из бланковых кредитов составляют кредиты, выданные на сумму меньше или равную 250 000 сомов, с аннуитетным графиком погашения и сроком не более чем 36 месяцев, процентная ставка по которым не должна превышать значения средневзвешенной процентной ставки по потребительским кредитам (на конец периода), которая ежемесячно публикуется на официальном интернет-сайте Национального банка.

При этом сумма кредитов, соответствующих вышеуказанным требованиям, не должна превышать годовой чистый доход заемщика (с учетом расходов заемщика).

Максимальный размер риска по кредитам, исключенным из расчета бланковых кредитов, не должен превышать 20% от чистого суммарного капитала.»;

– пункт 62 дополнить абзацем третьим следующего содержания:

«В случае наличия у заемщика в этом банке нескольких просроченных кредитов (субкредитов в рамках одной или нескольких кредитных линий) банк обязан предоставить клиенту право самостоятельно выбрать очередность распределения его денежных средств, направленных на погашение кредитной задолженности.»;

– в пункте 63-1:

абзац второй изложить в следующей редакции:

«- не реже одного раза в полгода для кредитов, сумма которых превышает один процент от чистого суммарного капитала банка

и кредитов, определенных банком в качестве кредитов, несущих крупный риск;»;

в абзаце третьем цифры «100000» заменить цифрой «250 000»;

– в пункте 63-3 слова «, по итогам рассмотрения,» заменить словами «по итогам проведения мониторингов по кредитам»;

– абзац первый пункта 63-4 изложить в следующей редакции:

«63-4. При выявлении в ходе мониторинга проблемы с погашением кредита в связи с ухудшением финансового состояния заемщика/гаранта/поручителя или состояния обеспечения кредита сотрудник банка должен оперативно сообщить о ней руководству банка, при необходимости – с предложением пересмотреть категорию классификации данного кредита.»;

– пункт 64 изложить в следующей редакции:

«64. Классификация кредита осуществляется на основе независимой оценки, проведенной лицами, не участвующими в процессе выдачи кредитов, в соответствии с требованиями нормативных правовых актов Национального банка по классификации.»;

– пункт 78 изложить в следующей редакции:

«78. В целях обеспечения своевременного погашения задолженности заемщика банк может указать в кредитном договоре, что погашение задолженности за счет вторичных источников возможно и до истечения срока кредита.

При невыполнении заемщиком предусмотренных кредитным договором условий о целевом использовании кредита банк вправе потребовать от заемщика досрочного возврата оставшейся суммы задолженности по кредиту, если иное не предусмотрено кредитным договором.»;

– в абзаце первом пункта 81 цифру «(7)» исключить;

– после пункта 83 сноски (1), (2), (6), (7) признать утратившими силу.

– в Приложении 1:

в пункте 1:

абзац третий изложить в следующей редакции:

«- полный адрес места пребывания заемщика (если заемщик – физическое лицо), номер телефона, факса;»;

после абзаца третьего дополнить абзацем следующего содержания:

«Примечание: не допускается указание клиентом вместо полного адреса только номера абонентского ящика.»;

в пункте 1-1 цифру «250000» заменить цифрой «500 000»;

пункт 5 изложить в следующей редакции:

«5. Кредитный договор на государственном или официальном языке (с предоставлением права выбора языка клиенту банка, подтверждением которого будет являться письменное или электронное (подписанное посредством электронной подписи) согласие клиента на составление кредитного договора на выбранном им языке (согласие подшивается/хранится в кредитном досье клиента)).»;

в пункте 8 цифру «250000» заменить цифрой «500 000»;

пункт 17 изложить в следующей редакции:

«17. Договор о залоге на государственном или официальном языке (с предоставлением права выбора языка клиенту банка, подтверждением которого будет являться письменное или электронное согласие клиента на составление договора о залоге на выбранном им языке (данное согласие подшивается/хранится в кредитном досье клиента)).»;

в абзаце восьмом пункта 25 слова «рыночная стоимость» заменить словами «рыночная (справедливая) и ликвидационная стоимость»;

после пункта 32 сноску (8) признать утратившей силу.

3. Внести в постановление Правления Национального банка Кыргызской Республики «Об утверждении «Порядка работы коммерческих банков и других финансово-кредитных организаций, лицензируемых и регулируемых Национальным банком Кыргызской Республики с залоговым имуществом» от 4 июля 2012 года № 28/7 следующие изменения:

наименование вышеуказанного постановления на официальном языке изложить в следующей редакции:

«Об утверждении «Порядка работы коммерческих банков и других финансово-кредитных организаций, лицензируемых и регулируемых Национальным банком Кыргызской Республики, с залоговым имуществом»;

в «Порядке работы коммерческих банков и других финансово-кредитных организаций, лицензируемых и регулируемых Национальным банком Кыргызской Республики, с залоговым имуществом», утвержденном вышеуказанным постановлением:

– главу 2 после пункта 14 дополнить пунктами 14-1 и 14-2 следующего содержания:

«14-1. Если предметом договора залога выступают вещи или права, которые возникнут в будущем, в том числе будущие запасы произведенной продукции залогодателя, то подобное залоговое обеспечение должно составлять не более 20% в структуре обеспечения по обязательству. Предмет договора определяется согласно требованиям законодательства индивидуально по каждому объекту при соответствии требованию, установленному в данном пункте. При этом в договоре о залоге по вышеуказанным залоговым обеспечениям необходимо предусмотреть период, в течение которого залогодателем должны быть переданы права собственности на залоговое обеспечение, указанное в договоре о залоге. Такой срок не должен превышать 3 (трех) месяцев.

14-2. В случае если в качестве обеспечения принимаются предметы залога/обеспечение, в том числе права требования, по которым отсутствует развитый рынок для проведения оценок либо требующего специальных знаний/ компетенций для их оценки (драгоценные камни, драгоценные металлы, специализированное оборудование и т. д.), заемщик в обязательном порядке должен подтвердить стоимость обеспечения, а также должна быть проведена оценка данного обеспечения оценщиком (оценочной организацией). Дополнительно заемщик должен предоставить документы о качестве и характерных свойствах принимаемого обеспечения, которое должно быть подтверждено соответствующим заключением эксперта.

В случае отсутствия вышеуказанных документов банк не может принимать в качестве обеспечения данный предмет залога. Банк должен оценить риски такого обеспечения, включая вопросы его

последующей реализации, согласно законодательству Кыргызской Республики.».

КЫРГЫЗ
РЕСПУБЛИКАСЫНЫН
УЛУТТУК БАНК БАШКАРМАСЫ

ПРАВЛЕНИЕ
НАЦИОНАЛЬНОГО БАНКА
КЫРГЫЗСКОЙ РЕСПУБЛИКИ

ПОСТАНОВЛЕНИЕ

Постановление Правления
Национального банка
Кыргызской Республики
от 12 апреля 2023 года
№ 2023-П-14/23-4-(ПС)

**О внесении изменений в постановление
Правления Национального банка Кыргызской Республики
«Об утверждении Правил осуществления денежных
переводов по системам денежных переводов в
Кыргызской Республике» от 15 июля 2009 года № 30/6**

В соответствии со статьями 5, 9 и 64 конституционного Закона Кыргызской Республики «О Национальном банке Кыргызской Республики» Правление Национального банка Кыргызской Республики постановляет:

1. Внести изменения в постановление Правления Национального банка Кыргызской Республики «Об утверждении Правил осуществления денежных переводов по системам денежных переводов в Кыргызской Республике» от 15 июля 2009 года № 30/6 (прилагаются).

2. Настоящее постановление вступает в силу по истечении 15 (пятнадцати) дней со дня официального опубликования.

3. Юридическому управлению:

– со дня получения соответствующих документов в течение 3 (трех) рабочих дней опубликовать настоящее постановление на официальном интернет-сайте Национального банка Кыргызской Республики;

- после официального опубликования направить настоящее постановление в Министерство юстиции Кыргызской Республики для включения в Государственный реестр нормативных правовых актов Кыргызской Республики.

4. Управлению платежных систем после официального опубликования в течение 3 (трех) рабочих дней довести настоящее постановление до сведения коммерческих банков и операторов систем денежных переводов.

5. Отделу «Секретариат Правления» довести настоящее постановление до сведения управления банковского надзора, областных управлений и Представительства Национального банка Кыргызской Республики в Баткенской области.

6. Контроль за исполнением настоящего постановления возложить на члена Правления Национального банка Кыргызской Республики, курирующего управление платежных систем.

Исполняющий обязанности председателя

3. Чокоев

Приложение
к постановлению Правления
Национального банка
Кыргызской Республики
от 12 апреля 2023 года
№ 2023-П-14/23-4-(ПС)

**Изменения в постановление Правления
Национального банка Кыргызской Республики
«Об утверждении Правил осуществления денежных
переводов по системам денежных переводов в
Кыргызской Республике» от 15 июля 2009 года № 30/6**

Внести в постановление Правления Национального банка Кыргызской Республики «Об утверждении Правил осуществления денежных переводов по системам денежных переводов в Кыргызской Республике» от 15 июля 2009 года № 30/6 следующие изменения:

в Правилах осуществления денежных переводов по системам денежных переводов в Кыргызской Республике, утвержденных вышеуказанным постановлением:

– пункт 3.2-1 изложить в следующей редакции:

«3.2-1. Национальный банк аннулирует регистрацию оператора системы денежных переводов и вносит соответствующую запись в реестр операторов систем денежных переводов в следующих случаях:

1) в случае отзыва/аннулирования у оператора системы денежных переводов разрешительных документов, лицензии/ сертификата/ свидетельства о регистрации на право осуществления деятельности оператора систем денежных переводов, выданных уполномоченным органом по финансовому надзору страны происхождения, лицензирующим/ регулирующим указанную деятельность;

2) в случае подачи оператором системы денежных переводов заявления об исключении его из реестра операторов систем денежных переводов в Национальном банке либо иного письменного уведомления о прекращении им осуществления деятельности оператора системы денежных переводов на территории Кыргызской Республики. Оператор международной системы денежных переводов предоставляет заявление об аннулировании регистрации и исключения из реестра только после совершения окончательного

расчета с участниками платежной системы. Оператор локальной системы денежных переводов предоставляет заявление об аннулировании регистрации и исключения из реестра только после совершения окончательных расчетов в системе денежных переводов с учетом всех взаиморасчетов с получателями/ отправителями денежных переводов и участниками системы.

Национальный банк письменно уведомляет оператора системы денежных переводов, коммерческие банки Кыргызской Республики и другие заинтересованные лица об аннулировании регистрации, а также размещает информацию об аннулировании регистрации на своем официальном интернет-сайте.

Оператор системы денежных переводов должен прекратить оказание услуг по системам денежных переводов на территории Кыргызской Республики не позднее дня исключения Национальным банком его из соответствующего реестра и размещения информации об этом на своем официальном интернет-сайте.».

КЫРГЫЗ
РЕСПУБЛИКАСЫНЫН
УЛУТТУК БАНК БАШКАРМАСЫ

ПРАВЛЕНИЕ
НАЦИОНАЛЬНОГО БАНКА
КЫРГЫЗСКОЙ РЕСПУБЛИКИ

ПОСТАНОВЛЕНИЕ

**Постановление Правления
Национального банка
Кыргызской Республики
от 12 апреля 2023 года
№ 2023-П-12/23-5-(НПА)**

Об утверждении Инструкции «Об ограничениях кредитования»

В соответствии со статьями 5, 9 и 64 конституционного Закона Кыргызской Республики «О Национальном банке Кыргызской Республики» Правление Национального банка Кыргызской Республики постановляет:

1. Утвердить Инструкцию «Об ограничениях кредитования» (прилагается).
2. Признать утратившими силу:
  - 1) постановление Правления Национального банка Кыргызской Республики «Об утверждении Инструкции «Об ограничениях кредитования» от 15 сентября 2004 года № 24/4;
  - 2) постановление Правления Национального банка Кыргызской Республики «О внесении изменений и дополнений в некоторые нормативные акты Национального банка Кыргызской Республики» от 23 октября 2004 года № 26/3;
  - 3) пункт 24 Приложения к постановлению Правления Национального банка Кыргызской Республики «О внесении изменений и дополнений в некоторые нормативные правовые акты Национального банка Кыргызской Республики» от 16 ноября 2012 года № 43/1;
  - 4) в постановлении Правления Национального банка Кыргызской Республики «О внесении изменений и дополнений в некоторые

постановления Правления Национального банка Кыргызской Республики» от 27 ноября 2014 года № 53/9:

- абзац третий пункта 1 постановления;
- пункт 2 Приложения к вышеуказанному постановлению;

5) в постановлении Правления Национального банка Кыргызской Республики «О внесении изменений и дополнений в некоторые нормативные правовые акты Национального банка Кыргызской Республики» от 15 июня 2017 года № 2017-П-12/25-5-(НПА):

- абзац пятый пункта 1 постановления;
- пункт 4 Приложения к вышеуказанному постановлению;

6) в постановлении Правления Национального банка Кыргызской Республики «О внесении изменений и дополнений в некоторые нормативные правовые акты Национального банка Кыргызской Республики по вопросам кредитования и мер воздействия» от 24 апреля 2019 года № 2019-П-12/22-4-(НПА):

- абзац десятый пункта 1 постановления;
- пункт 9 Приложения к вышеуказанному постановлению;

7) в постановлении Правления Национального банка Кыргызской Республики «О внесении изменений и дополнений в некоторые нормативные правовые акты Национального банка Кыргызской Республики» от 28 июня 2019 года № 2019-П-12/34-3-(НПА):

- абзац пятый пункта 1 постановления;
- пункт 4 Приложения к вышеуказанному постановлению;

8) в постановлении Правления Национального банка Кыргызской Республики «О внесении изменений в некоторые нормативные правовые акты Национального банка Кыргызской Республики» от 23 декабря 2020 года № 2020-П-12/73-10-(НПА):

- абзац четвертый пункта 1 постановления;
- пункт 3 Приложения к вышеуказанному постановлению;

9) в постановлении Правления Национального банка Кыргызской Республики «О внесении изменений в некоторые нормативные правовые акты Национального банка Кыргызской Республики» от 15 декабря 2021 года № 2021-П-12/70-2-(НПА):

- абзац третий пункта 1 постановления;

– пункт 2 Приложения к вышеуказанному постановлению.

3. Юридическому управлению:

– со дня получения соответствующих документов в течение 3 (трех) рабочих дней опубликовать настоящее постановление на официальном интернет-сайте Национального банка Кыргызской Республики;

– после официального опубликования направить настоящее постановление в Министерство юстиции Кыргызской Республики для включения в Государственный реестр нормативных правовых актов Кыргызской Республики.

4. Настоящее постановление вступает в силу по истечении 15 (пятнадцати) дней со дня официального опубликования.

5. Управлению методологии надзора после официального опубликования в течение 3 (трех) рабочих дней довести настоящее постановление до сведения ОЮЛ «Союз банков Кыргызстана», коммерческих банков и ОАО «Государственный банк развития Кыргызской Республики».

6. Отделу «Секретариат Правления» в течение 3 (трех) рабочих дней довести настоящее постановление до сведения структурных подразделений, областных управлений и Представительства Национального банка Кыргызской Республики в Баткенской области.

7. Контроль за исполнением настоящего постановления возложить на члена Правления Национального банка Кыргызской Республики, курирующего управление методологии надзора.

Исполняющий обязанности председателя

3. Чокоев

Приложение к
постановлению Правления
Национального банка
Кыргызской Республики
от «12» апреля 2023 года
№ 2023-П-12/23-5-(НПА)

ИНСТРУКЦИЯ

об ограничениях кредитования

Глава 1. Общие положения

1. Настоящая Инструкция распространяется на все коммерческие банки и Государственный банк развития Кыргызской Республики (далее – банки).

2. Целью настоящей Инструкции является установление пределов кредитования, а также требований и процедур, обязательных к исполнению банками.

3. Пределы кредитования – это ограничения риска на одного заемщика или группу связанных заемщиков (далее – один заемщик), устанавливаемые Национальным банком Кыргызской Республики (далее – Национальный банк) через экономический норматив «Максимальный размер риска на одного заемщика или группу связанных заемщиков».

Глава 2. Порядок расчета норматива максимального размера риска на одного заемщика

4. Норматив максимального размера риска на одного заемщика (K1) рассчитывается по следующей формуле:

$$K1 = C3 / ЧСК \times 100\%,$$

где под совокупной задолженностью или требованиями (C3) понимают общую задолженность одного заемщика по:

- кредитам (вне зависимости от срока погашения);
- факторингу;
- финансовой аренде;
- межбанковским размещениям;
- инвестициям в форме долговых обязательств;

- начисленным процентам к получению;
  - любому другому виду прямой или косвенной выдачи средств заемщикам, которые по сути являются кредитными заменителями;
  - сумме забалансовых обязательств (гарантий, аккредитивов, обязательств на выдачу кредитов), выданных данному заемщику;
  - любому риску банка в отношении третьей стороны, который безусловно гарантирован этим заемщиком;
  - ранее списанным кредитам, в том числе процентам.
- В кредитном деле каждого заемщика должны быть подшиты сведения о ранее списанных кредитах и процентах этого заемщика и связанных с ним лиц, которые должны содержать следующую информацию: имя заемщика и связанных с ним лиц, сумму списанного кредита и процентов, дату списания и причину, по которой данная задолженность была списана. Если таковые отсутствуют, то в кредитном деле должно быть заключение уполномоченного лица банка о том, что ранее списанной задолженности этого заемщика и связанных с ним лиц не имеется.

ЧСК – чистый суммарный капитал банка.

5. Максимальный размер риска на одного заемщика, не связанного с банком, не должен превышать следующие значения:

- для заемщиков, кроме банков (K1.1) – не более 20%;
- для банков (K1.3) – не более 30%.

6. Пределы и порядок кредитования связанных с банком лиц определяются в соответствии с Инструкцией «О требованиях к операциям банка с аффилированными и связанными с банком лицами», утвержденной постановлением Правления Национального банка от 31 мая 2017 года № 21/5.

7. В целях выполнения экономических нормативов и требований, указанных в настоящей Инструкции, и дополнительного снижения рисков банкам рекомендуется установить внутренние пределы кредитования, которые должны быть ниже пределов, установленных Национальным банком в пункте 5 настоящей Инструкции.

Глава 3. Исключения из расчета норматива максимального размера риска на одного заемщика

8. Исключения, не связанные с залогом:

1) Средства на корреспондентском счете в Национальном банке.

2) Средства, размещенные в коммерческих банках, имеющих долгосрочный кредитный рейтинг не ниже «BBB», присвоенный рейтинговым агентством Standard and Poor's, или равнозначный рейтинг, присвоенный одним из рейтинговых агентств Fitch Ratings, Moody's Investors Service, Japan Credit Rating Agency (JCR), Dominion Bond Rating Service (DBRS), а также кредиты, гарантированные такими банками. Для того чтобы подпадать под это исключение, банк должен иметь соответствующую документацию, подтверждающую присвоенный рейтинг, в частности название рейтингового агентства, даты первоначального присвоения рейтинга и последнего подтверждения присвоенного рейтинга, приемлемый источник информации о рейтинге, а также последний годовой отчет банка-корреспондента.

3) Средства, размещенные в ценные бумаги Кабинета Министров Кыргызской Республики, Национального банка, или ценные бумаги, по которым имеются безусловные гарантии Кабинета Министров Кыргызской Республики или Национального банка.

4) Требования к правительствам или центральным банкам, имеющим долгосрочный суверенный кредитный рейтинг не ниже уровня «А», присвоенный рейтинговым агентством Standard & Poor's, или равнозначный рейтинг, присвоенный одним из рейтинговых агентств Japan Credit Rating Agency (JCR), Fitch Ratings, Dominion Bond Rating Service (DBRS) и Moody's Investors Service.

9. Исключения, связанные с залогом:

1) При расчете норматива максимального размера риска на одного заемщика исключаются только те требования, которые обеспечены:

- ценными бумагами Кабинета Министров Кыргызской Республики и Национального банка;
- средствами, находящимися на отдельном депозитном счете в этом банке.

2) Требования к государственным органам Кыргызской Республики или забалансовые обязательства, принятые банком, по которым имеется государственная гарантия.

3) Требования, обеспеченные ценными бумагами Кабинета Министров Кыргызской Республики и Национального банка или ценными бумагами, по которым имеются безусловные гарантии Кабинета Министров Кыргызской Республики или Национального банка. При этом рыночная стоимость таких ценных бумаг должна превышать основную сумму кредита не менее чем на 20 %.

Указанные в пунктах 8 и 9 настоящей Инструкции кредиты, выданные государственным органам Кыргызской Республики, и гарантии, выданные Кабинетом Министров Кыргызской Республики, должны быть оформлены соответствующим образом, включая подтверждение отражения их в бюджете Кыргызской Республики в соответствии с законодательством Кыргызской Республики. При этом гарантии, выданные Кабинетом Министров Кыргызской Республики, не должны превышать 60 % размера чистого суммарного капитала банка.

4) Требования, обеспеченные средствами, находящимися на отдельном депозитном счете в этом банке. Под отдельным депозитным счетом понимают обособленный депозитный счет физического или юридического лица. Расчетный счет клиентов и корреспондентский счет банка не могут использоваться в качестве обеспечения.

При этом должны выполняться следующие условия:

– депозитный сертификат или депозитная книжка должны находиться на хранении в банке;

– в кредитном договоре и договоре о залоге должно быть предусмотрено, что банк вправе в безакцептном порядке обратиться взыскание на денежные средства, находящиеся на отдельном депозитном счете заемщика, в случае неисполнения последним своих обязательств;

– в любом случае в банке должны быть разработаны соответствующие процедуры и осуществляться внутренний контроль, обеспечивающие сохранность депозита до окончания срока, предусмотренного договором;

– средства на депозите, обеспечивающие требования, должны быть в национальной валюте Кыргызской Республики либо в валюте, свободно конвертируемой в кыргызские сомы на основании общедоступных и достоверных котировок валют. При этом если депозит в той же валюте, что и требование, то он должен покрывать сумму требования не менее, чем на 100%, а депозит в валюте, отличной от валюты требования, – не менее, чем на 120% в сомовом эквиваленте;

– обязательное проведение еженедельной переоценки депозита, в случае если в качестве обеспечения актива предоставлены денежные средства в валюте, отличной от валюты актива.

5) Требования, гарантированные правительствами или центральными банками, имеющими долгосрочный суверенный кредитный рейтинг не ниже уровня «А», присвоенный рейтинговым агентством Standard & Poor's, или равнозначный рейтинг, присвоенный одним из рейтинговых агентств Japan Credit Rating Agency (JCR), Fitch Ratings, Dominion Bond Rating Service (DBRS) и Moody's Investors Service, или гарантированные международными финансовыми институтами (ЕБРР, АБР и др.).

6) Забалансовые обязательства, принятые банком, по которым бенефициаром являются центральные банки или правительства, имеющие долгосрочный суверенный кредитный рейтинг не ниже уровня «А», присвоенный рейтинговым агентством Standard & Poor's, или равнозначный рейтинг, присвоенный одним из рейтинговых агентств Japan Credit Rating Agency (JCR), Fitch Ratings, Dominion Bond Rating Service (DBRS) и Moody's Investors Service.

7) Сумма доли участия в кредите, проданная банком другому банку без права обратного выкупа. Это означает, что приобретающий банк полностью принимает на себя риск невозврата кредита на тех же условиях, на которых приобретающий банк обычно выдает кредит. Соглашение об участии в кредите должно предусматривать, что в случае невыполнения обязательств риск потери каждого банка зависит от процентного соотношения их участия в кредите. При приобретении кредита должны соблюдаться нормативы Национального банка по ограничению максимального размера риска на одного заемщика.

Глава 4. Требования к залого, обеспечивающему исключение из расчета норматива максимального размера риска на одного заемщика

10. Если предметом залога выступают ценные бумаги и/или денежные средства, то залог осуществляется в форме заклада в соответствии с законодательством Кыргызской Республики.

11. Если предметом залога выступают бездокументарные ценные бумаги, то банк должен иметь документацию, подтверждающую регистрацию данного залога в соответствии с законодательством Кыргызской Республики. При этом банк должен предусмотреть, чтобы требования банка по взысканию предмета залога являлись первоочередными.

12. Залог оформляется в соответствии с Гражданским кодексом Кыргызской Республики, Законом Кыргызской Республики «О залоге» и другими нормативными правовыми актами Кыргызской Республики.

13. В договоре о залоге должно быть предусмотрено недопущение дальнейшего перезалога в соответствии с законодательством Кыргызской Республики.

14. В случае уменьшения рыночной стоимости предмета залога банк обязан немедленно потребовать увеличения его стоимости в соответствии с требованиями настоящей Инструкции и обеспечить исполнение этого требования в течение 10 (десяти) рабочих дней.

15. Банк обязан разработать соответствующие процедуры и осуществлять внутренний контроль для мониторинга соответствия залога требованиям главы 3 и 4 настоящей Инструкции.

16. Если требования законодательства Кыргызской Республики и настоящей Инструкции, касающиеся залога (включающие процедуру регистрации залога, наличие соответствующей документации, распорядительных полномочий в отношении залога, удостоверенных надлежащим образом и др.), не выполняются, то требование не будет подпадать под исключение из расчета норматива максимального размера риска на одного заемщика.

17. Доля кредита, не подпадающая под требования разделов 3 и 4, должна рассматриваться в соответствии с общими правилами настоящей Инструкции при расчете норматива максимального размера риска на одного заемщика.

Глава 5. Требования по ограничению риска концентрации

18. Совокупная задолженность одного заемщика, превышающая 10 % размера чистого суммарного капитала банка, рассматривается как крупный риск.

19. Общая сумма всех крупных рисков банка не должна превышать пятикратного размера чистого суммарного капитала.

20. Каждое требование, составляющее крупный риск, должно быть одобрено Советом директоров банка. В протоколе заседания Совета директоров должно быть четко указано одобрение на его выдачу, а также результаты голосования каждого члена Совета директоров.

21. Условие пункта 20 настоящей Инструкции относится к любому дополнительному требованию существующему заемщику, если оно подпадает или продолжает подпадать под определение крупного риска.

22. Совокупный размер бланковых кредитов не должен превышать 50% размера чистого суммарного капитала банка.

Глава 6. Группа связанных заемщиков

23. При расчете норматива максимального размера риска на одного заемщика задолженность различных заемщиков должна суммироваться и рассматриваться как связанная единая совокупная задолженность, если финансовые трудности одного заемщика могут привести к проблемам выплаты и у других лиц.

24. В целях настоящей Инструкции под понятием «заемщик» подразумевается лицо/группа лиц, которым банк выдал кредиты/кредитные заменители и/или предоставил активы, несущие в себе кредитный риск (в виде инвестиций, предоплаты за товары/услуги и т.д.).

25. Банк может осуществлять инвестиции (в том числе выдавать кредиты/кредитные заменители, размещать активы, несущие в себе кредитный риск) при условии, что связанные между собой лица рассматриваются как одно лицо.

26. Управление риском концентрации при кредитовании должно быть связано с выявлением потенциальных связей между отдельными заемщиками, поскольку могут возникнуть случаи, когда

два (и более) заемщика, отдельно взаимодействующие с банком при получении кредита, представляют собой единый риск ввиду юридической и экономической взаимосвязанности.

При определении связанных заемщиков недостаточно просто рассматривать группы компаний, которыми предоставляется и/или предусматривается предоставление консолидированной отчетности. Связанность/взаимозависимость заемщиков может включать, например, совместное владение, контроль или управление. Перекрестные гарантии также могут служить показателем взаимосвязанности заемщиков.

Банку на практике необходимо проявлять должную осмотрительность и прилагать необходимые и всевозможные усилия, чтобы выявлять искажение любых сведений и/или непредоставление информации (в целях сокрытия отношений между заемщиками) со стороны заемщиков для выявления связанных с ними рисков.

27. В частности задолженность различных заемщиков должна суммироваться, если:

- один заемщик контролирует другого;
- кредит выдан и юридическому лицу, и участнику/учредителю этого юридического лица;
- они имеют по крайней мере одно контролирующее лицо или значительного участника, за исключением случаев, когда контролирующим лицом или значительным участником являются государственные органы Кыргызской Республики;
- между несколькими заемщиками существует значительная финансовая взаимозависимость. Значительная финансовая взаимозависимость, включая соглашение о взаимном сотрудничестве, имеет место, как правило, если 50 или более процентов годового валового дохода/расхода или других поступлений или платежей одного заемщика возникло от сделок с другим заемщиком;
- один и тот же источник используется для погашения кредита, включая ситуацию, когда заемщики используют кредитные средства для участия в общем предприятии или общей деятельности, или когда оба используют один и тот же вторичный источник погашения (обеспечение);

- один из заемщиков гарантировал обязательства другого (кросс-гарантии), или когда одно и то же третье лицо является гарантом обоих заемщиков;
- средства, полученные одним или несколькими заемщиками, используются для прямой выгоды третьего лица, кроме государственных органов Кыргызской Республики (независимо от того, было ли у банка требование к этому третьему лицу или нет), или когда средства или активы, купленные на эти полученные средства, передаются третьему лицу, за исключением случаев покупки у него товаров или услуг в обычном ходе бизнеса;
- они имеют одного залогодателя, за исключением случаев, когда залогодателем является государственный орган Кыргызской Республики.

Глава 7. Порядок применения настоящей Инструкции в случаях несоответствия установленным ограничениям

28. Если максимальный размер риска на одного заемщика на момент возникновения риска у банка позволял выполнять ограничения, установленные настоящей Инструкцией, но в последующем превысил их (например, в силу изменений обменного курса), то банк обязан немедленно проинформировать Национальный банк об этом факте. Национальный банк может без применения мер воздействия установить определенный период времени, в течение которого данное несоответствие должно быть устранено.

Глава 8. Отчетность

29. Банк обязан постоянно поддерживать базу данных и вести журнал учета по группе связанных заемщиков, в котором должна содержаться информация о всех требованиях к каждому заемщику и связанным с ним лицам.

30. Банк в рамках банковской отчетности должен представлять в Национальный банк сведения о всех крупных рисках и банках-корреспондентах, имеющих рейтинг в соответствии с требованиями пункта 8 настоящей Инструкции.

31. При возникновении случаев несоответствия требованиям настоящей Инструкции банк должен представить в Национальный

банк информация о них по состоянию на последний день каждого месяца, включительно (Приложение 1).

Глава 9. Другие требования

32. Члены Совета директоров и Правления банка, входящие в состав коллегиального органа по выдаче кредита, одобившие выдачу кредита с нарушением требований настоящей Инструкции, несут ответственность за возврат задолженности банку по этому требованию или операции.

33. Если выдача кредита или проведение операции осуществлены с нарушением требований настоящей Инструкции, и в результате чего банк понес потери, то каждый член Совета директоров и правления банка, входящий в состав коллегиального органа по выдаче кредита, одобивший операцию, несет ответственность в соответствии с законодательством Кыргызской Республики.

Приложение 1

ИНФОРМАЦИЯ
о случаях несоответствия требованиям настоящей Инструкции

	Имя заемщика и связанных с ним лиц	Остаток совокупной задолженности (СЗ) на отчетную дату (тыс.сомов)	Сумма, превышающая норматив (тыс.сомов)	Дата погашения по договору	Количество реструктуризаций	Классификация
1						
2						
	Общая совокупная задолженность					

КЫРГЫЗ
РЕСПУБЛИКАСЫНЫН
УЛУТТУК БАНК БАШКАРМАСЫ

ПРАВЛЕНИЕ
НАЦИОНАЛЬНОГО БАНКА
КЫРГЫЗСКОЙ РЕСПУБЛИКИ

ПОСТАНОВЛЕНИЕ

Постановление Правления
Национального банка
Кыргызской Республики
от 19 апреля 2023 года
№ 2023-П-12/25-2-(НПА)

**О внесении изменений в постановление Правления
Национального банка Кыргызской Республики
«О некоторых временных решениях Национального банка
Кыргызской Республики по вопросам выдачи кредитов
заемщикам Баткенской области» от 18 ноября 2022 года
№ 2022-П-12/71-1-(НПА)»**

В соответствии со статьями 5, 9 и 64 конституционного Закона Кыргызской Республики «О Национальном банке Кыргызской Республики» Правление Национального банка Кыргызской Республики постановляет:

1. Внести в постановление Правления Национального банка Кыргызской Республики «О некоторых временных решениях Национального банка Кыргызской Республики по вопросам выдачи кредитов заемщикам Баткенской области» от 18 ноября 2022 года № 2022-П-12/71-1-(НПА) следующие изменения:

- пункты 5 и 6 признать утратившими силу;
- в пункте 8 слова «до 1 мая» заменить словами «до 1 ноября».

2. Настоящее постановление вступает в силу с 28 апреля 2023 года.

3. Юридическому управлению:

- со дня получения соответствующих документов в течение 1 (одного) рабочего дня опубликовать настоящее постановление на

официальном интернет-сайте Национального банка Кыргызской Республики;

после официального опубликования направить настоящее постановление в Министерство юстиции Кыргызской Республики для включения в Государственный реестр нормативных правовых актов Кыргызской Республики.

4. Управлению методологии надзора после официального опубликования в течение 1 (одного) рабочего дня довести настоящее постановление до сведения ОЮЛ «Союз банков Кыргызстана», коммерческих банков, ОЮЛ «Ассоциация микрофинансовых организаций», микрофинансовых организаций и ОАО «Гарантийный фонд».

5. Отделу «Секретариат Правления» в течение 1 (одного) рабочего дня довести настоящее постановление до сведения структурных подразделений, областных управлений и Представительства Национального банка Кыргызской Республики в Баткенской области.

6. Контроль за исполнением настоящего постановления возложить на члена Правления Национального банка Кыргызской Республики, курирующего управление методологии надзора.

Исполняющий обязанности председателя

3. Чокоев

КЫРГЫЗ
РЕСПУБЛИКАСЫНЫН
УЛУТТУК БАНК БАШКАРМАСЫ

ПРАВЛЕНИЕ
НАЦИОНАЛЬНОГО БАНКА
КЫРГЫЗСКОЙ РЕСПУБЛИКИ

ПОСТАНОВЛЕНИЕ

Постановление Правления
Национального банка
Кыргызской Республики
от 24 апреля 2023 года
№ 2023-П-07/26-1-(ДКП)

О размере учетной ставки Национального банка Кыргызской Республики

В соответствии со статьями 5, 13, 63 и 64 конституционного Закона Кыргызской Республики «О Национальном банке Кыргызской Республики» Правление Национального банка Кыргызской Республики постановляет:

1. Установить учетную ставку Национального банка Кыргызской Республики в размере 13,00 процента годовых.
2. Настоящее постановление вступает в силу с 25 апреля 2023 года.
3. Экономическому управлению разместить информацию о размере учетной ставки на официальном интернет-сайте Национального банка Кыргызской Республики в течение 1 (одного) рабочего дня со дня принятия настоящего постановления.
4. Контроль за исполнением настоящего постановления возложить на члена Правления Национального банка Кыргызской Республики, курирующего экономическое управление.

Председатель

К. Боконтаев

КЫРГЫЗ
РЕСПУБЛИКАСЫНЫН
УЛУТТУК БАНК БАШКАРМАСЫ

ПРАВЛЕНИЕ
НАЦИОНАЛЬНОГО БАНКА
КЫРГЫЗСКОЙ РЕСПУБЛИКИ

ПОСТАНОВЛЕНИЕ

Постановление Правления
Национального банка
Кыргызской Республики
от 26 апреля 2023 года
№ 2023-П-12/27-8-(НПА)

Об утверждении Положения «О минимальных требованиях по управлению кредитным риском при предоставлении проектного финансирования коммерческими банками»

В соответствии со статьями 5, 9 и 64 конституционного Закона Кыргызской Республики «О Национальном банке Кыргызской Республики» Правление Национального банка Кыргызской Республики постановляет:

1. Утвердить Положение «О минимальных требованиях по управлению кредитным риском при предоставлении проектного финансирования коммерческими банками» (Приложение 1).

2. Настоящее постановление вступает в силу по истечении пятнадцати дней со дня официального опубликования.

3. Юридическому управлению:

– со дня получения соответствующих документов в течение 3 (трех) рабочих дней опубликовать настоящее постановление на официальном интернет-сайте Национального банка Кыргызской Республики;

– после официального опубликования направить настоящее постановление в Министерство юстиции Кыргызской Республики для внесения в Государственный реестр нормативных правовых актов Кыргызской Республики.

4. Управлению методологии надзора после официального опубликования в течение 3 (трех) рабочих дней довести настоящее

постановление до сведения коммерческих банков, ОЮЛ «Союз банков Кыргызстана», Государственного банка развития Кыргызской Республики, ОАО «Гарантийный фонд», структурных подразделений, областных управлений и Представительства Национального банка Кыргызской Республики в Баткенской области.

5. Контроль за исполнением настоящего постановления возложить на члена Правления Национального банка Кыргызской Республики, курирующего управление методологии надзора.

Председатель

К. Боконтаев

Приложение
к постановлению Правления
Национального банка
Кыргызской Республики
от «26» апреля 2023 года
№ 2023-П-12/27-8-(НПА)

Положение «О минимальных требованиях по управлению кредитным риском при предоставлении проектного финансирования коммерческими банками»

1. Общие положения

1. Настоящее Положение распространяется на все коммерческие банки, в том числе банки, осуществляющие операции в соответствии с исламскими принципами банковского дела и финансирования, с учетом специфики их деятельности и терминологии, применяемой при осуществлении банковских операций, а также на Государственный банк развития Кыргызской Республики (далее – банки).

2. Целью настоящего Положения является определение минимальных требований по управлению кредитным риском при предоставлении проектного финансирования на территории Кыргызской Республики, в том числе по исламским принципам финансирования.

3. Проектное финансирование – форма финансирования проектов, при которой основным источником погашения долговых обязательств служат потоки денежных поступлений и доходов, генерируемых от реализации финансируемого проекта.

Проектное финансирование не относится к бланковым кредитам.

4. В зависимости от масштаба и срока финансируемые проекты классифицируются как краткосрочные и долгосрочные.

Краткосрочное проектное финансирование предоставляется для реализации конкретных этапов проекта со сроком от 1 до 3 лет.

Долгосрочное проектное финансирование предоставляется для реализации всех этапов проектов со сроком более 3 лет.

5. Проектное финансирование основывается на таких принципах, как доходность, срочность, платежеспособность, безопасность и целевой характер финансирования.

6. Банк в рамках осуществления проектного финансирования вправе предоставлять финансирование путем инвестирования в капитал проекта или предоставления кредита с целью создания или увеличения капитала.

При инвестировании в капитал проекта банк должен активно участвовать в управлении текущей деятельностью проекта с правом голоса и/или принятия решений на уровне органов управления в целях успешной реализации проекта и повышения эффективности участия банка в капитале.

Банк вправе совместно с другими банками, фондами развития, юридическими и физическими лицами участвовать в капитале финансируемого проекта. При этом банку необходимо предусмотреть в соглашении/договоре свои права и обязанности по управлению проектом.

Создание и/или приобретение дочерних и зависимых компаний в рамках проектного финансирования осуществляется в соответствии с банковским законодательством.

Получателями проектного финансирования могут выступать юридические лица и индивидуальные предприниматели.

7. Проектное финансирование может быть обеспечено акциями и/или долей участия в капитале финансируемого объекта.

При этом в случае предоставления кредита с целью создания или увеличения капитала проектное финансирование может быть обеспечено другим имуществом согласно законодательству Кыргызской Республики.

8. Размер инвестиций в каждый проект, включая любые финансовые вложения и выданные кредиты, должен составлять менее 10 процентов от собственного (регулятивного) капитала банка. Общий размер таких инвестиций не может превышать 50 процентов от собственного (регулятивного) капитала банка. Для банков, осуществляющих деятельность в соответствии с исламскими принципами банковского дела и финансирования, – менее 30 процентов от собственного (регулятивного) капитала банка. Общий размер таких инвестиций не может превышать 60 процентов от собственного (регулятивного) капитала банка.

2. Инвестиционная политика и стратегия банка

9. Проектное финансирование осуществляется в соответствии с инвестиционной политикой и стратегией банка, утверждаемых Советом директоров банка и одобренных Шариатским советом банка, осуществляющего операции по исламским принципам финансирования.

10. Банк самостоятельно определяет виды проектов, формирует инвестиционный портфель при осуществлении своей инвестиционной деятельности и устанавливает процентные ставки в пределах требований, установленных законодательством Кыргызской Республики.

В банке, осуществляющем операции по исламским принципам финансирования, должен быть установлен перечень видов деятельности, в которые не дозволено инвестировать средства согласно стандартам шариата, а также перечень инвестиций, которые привели банк к потерям в прошлом.

11. Инвестиционная политика, включающая деятельность банка по проектному финансированию, должна как минимум включать в себя следующее:

- краткосрочные/среднесрочные/долгосрочные планы банка;
- целевые рынки и их общие характеристики, которые банк планирует достичь (в том числе уровень диверсификации, планируемые показатели при оценке качества проектного финансирования и т.д.);
- основные источники финансирования (банку необходимо указать источники финансирования, за счет каких средств планируется осуществлять проектное финансирование и т. д.);
- требование о проведении анализа косвенно-валютного риска;
- соотношение доли инвестиций к активам банка;
- для целей анализа требование по правовому, финансовому и рыночному анализу инвестиционных возможностей банка с учетом прогнозных значений, финансового состояния и риск-аппетита банка;
- ожидаемую прибыль;
- возможные издержки, связанные с возвратом активов, подверженных кредитному риску;

– требование о проведении анализа инвестиционного портфеля. В банке должны быть документы, регламентирующие порядок по проведению такого анализа, который позволит оценивать сопутствующие риски проектного финансирования;

– информацию по соблюдению экономических нормативов и показателей банка;

– организационную структуру банка, технические возможности и потенциал (квалификации, штатная численность) персонала и руководства банка, ответственных за осуществление деятельности по проектному финансированию.

12. Бизнес-план/стратегия банка может включать инвестиционную деятельность банка отдельным/дополнительным разделом.

13. В инвестиционной политике должны быть отражены все основные положения, касающиеся участия в проектном финансировании.

Общие положения, включая:

– состав потенциальных участников проекта;

– виды проектного финансирования в зависимости от целей финансирования и других условий;

– лимиты финансирования;

– сроки финансирования;

– критерии оценки платежеспособности участника проекта;

– процентные ставки и методы их установления;

– требования к финансовой информации участника проекта;

– географические ограничения;

– валюта финансирования;

– критерии оценки стоимости и приемлемости обеспечения, в том числе по оценке рисков, в случае, если предмет залога является долей в капитале проекта;

– контроль за соблюдением процедуры участия в проектном финансировании;

– требования по использованию банком гарантий в качестве обеспечения проектного финансирования;

- соотношение доли участия в проектном финансировании к активам;
- удельный вес каждого финансируемого проекта в кредитном портфеле;
- условия продления и механизмы выхода из проектного финансирования;
- и другие.

14. Совет директоров банка с учетом пункта 8 настоящего Положения должен утвердить приемлемый уровень участия банка в осуществлении проектного финансирования, установить систему лимитов на каждый инвестиционный проект, инструменты и процедуры управления кредитным риском, систему внутреннего аудита инвестиционного портфеля.

15. Правление банка несет ответственность за исполнение инвестиционной политики и стратегии банка, для чего обязано разработать и внедрить в деятельность банка политики и процедуры по выявлению, измерению, мониторингу и контролю рисков в соответствии с требованиями нормативных актов Национального банка.

Комитет по финансированию соответствующего уровня банка, осуществляющего операции по исламским принципам финансирования, в целях снижения рисков, связанных с проектным финансированием, в каждом отдельном случае может обратиться в Шариатский совет банка для получения рекомендаций и заключений.

3. Организация работы банков по проектному финансированию

16. Организация проектного финансирования начинается с момента получения банком заявки на финансирование проекта на условиях, предусмотренных настоящим Положением.

17. В банке должен быть установлен порядок рассмотрения заявок на финансирование проекта с детальным описанием бизнес-процесса на каждом этапе рассмотрения, который является неотъемлемой частью организации проектного финансирования, а также должны быть установлены минимальные требования, предъявляемые к проекту.

18. Банк для проведения анализа денежных потоков проекта и определения целесообразности финансирования проекта должен запросить у заявителя как минимум следующие документы на бумажном носителе или в форме электронного документа:

1) заполненную заявку на финансирование: вид деятельности, размер оборотных средств, структуру доходов (выручки) в разрезе валют (при финансировании в иностранной валюте), план реализации проекта и основные бизнес-партнеры при их наличии и др.;

2) копии учредительных документов, заверенные нотариально или печатью юридического лица и подписью руководителя в случае, когда в соответствии с законодательством невозможно нотариальное заверение копий (если заявитель юридическое лицо);

3) бизнес-план с обязательным указанием как минимум следующей информации:

- цель и задачи проекта;
- описание технических и экономических путей реализации проекта;
- общая планируемая стоимость реализации проекта;
- планируемый объем финансирования с выделением размера собственных средств (собственный капитал), размер требуемого финансирования, средства партнеров по проекту и бюджетных средств при наличии;
- прогноз денежных поступлений (денежного потока), которые должны охватывать весь срок проектного финансирования и планируемый размер прибыли в течение реализации проекта;
- план-график реализации проекта по годам (промежуточные периоды могут быть предусмотрены специальным контрактом) с указанием ключевых событий проекта и лиц, ответственных за реализацию соответствующих мероприятий;
- анализ рисков реализации проекта, в том числе макроэкономических, демографических, политических, географических факторов, способных негативно повлиять на реализацию проекта, анализ чувствительности проекта, дополнительные перспективы, возможности расширения и (или) масштабирования проекта в будущем;

4) финансовую отчетность заявителя за последние отчетный год (при наличии). Если заявитель – юридическое лицо, которое обязано проходить ежегодный аудит согласно законодательству Кыргызской Республики, то финансовая отчетность должна быть подтверждена внешним аудитором. При этом если юридическое лицо должно предоставлять промежуточную финансовую отчетность согласно законодательству Кыргызской Республики, тогда банк должен запросить данную отчетность у юридического лица;

5) гарантии (поручительства) с указанием гаранта (поручителя), суммы гарантии (поручительства) и др. (если участники требуют предоставления гарантии (поручительства), а также финансовую отчетность гаранта (если гарант – юридическое лицо) при необходимости);

6) заверенную копию свидетельства о государственной регистрации юридического лица/индивидуального предпринимателя;

7) сведения об участнике проектного финансирования, хранящиеся в электронной базе данных юридических лиц, филиалов (представительств);

8) перечень закладываемого имущества, виды которого также должны быть указаны в договоре о залоге при дальнейшем его составлении, а также документы, подтверждающие права владения (если обеспечением является движимое/недвижимое имущество), права пользования и другие документы в соответствии с внутренними документами банка;

9) прочие необходимые банку документы, в том числе для оценки проекта (контракты, договоры, рекомендательные письма, выписки из государственных реестров, информация из кредитного бюро и т. п.), которые могут быть предоставлены в форме электронного документа или на бумажном носителе.

19. При анализе проекта оценка затрат и доходов осуществляется с учетом распределения рисков между участниками проекта.

20. Банк для принятия решения о выдаче или отказе в финансировании проекта составляет заключение, в котором указывается целесообразность предоставления или причины отказа заявителю в финансировании проекта.

21. Банк вправе осуществлять финансирование проектов в виде кредитных линий с учетом выполнения условий и/или реализации конкретных этапов проекта, которые определены договором.

22. Банк вправе финансировать проекты с недостаточным обеспечением при следующих условиях:

- при наличии опыта работы заявителя в сфере финансируемого проекта, а также с учетом деловой репутации заявителя в данной отрасли по реализации аналогичных проектов;

- при наличии первоначального взноса заявителя – не менее 10 процентов от стоимости финансируемого проекта.

При этом банк должен оценить перспективу финансируемого проекта и возможные риски при реализации проекта. Банк также должен установить внутренние лимиты по финансированию проектов с недостаточным капиталом в соответствии с пунктом 14 настоящего Положения.

23. Документация по проектному финансированию включает договор, устанавливающий основные условия (стоимость финансирования, срок финансирования, способы использования денег, возврат, гарантии, меры в случае недобросовестного исполнения обязательств сторонами и так далее).

4. Мониторинг проектного финансирования

24. Банку необходимо обеспечить комплексную систему постоянного выявления, оценки, мониторинга и контроля сопутствующих рисков для осуществления проектного финансирования согласно требованиям нормативных правовых актов Национального банка.

25. Банк должен проводить мониторинг за целевым использованием средств финансирования.

26. Банк не реже одного раза в месяц проводит мониторинг проектов, включая финансовое состояние финансируемого субъекта, денежные потоки в рамках реализации проекта, рентабельность проекта и другие параметры.

27. В процессе мониторинга реализации проектов банку необходимо сопоставлять финансовые показатели с плановыми показателями проекта и при отклонении выяснять причину.

28. Банк должен проводить анализ рисков и чувствительность на основе собранной информации и принимать меры по оптимизации/корректировке деятельности проекта.

29. Банк на периодической основе должен предоставлять информацию о проектах в рамках проектного финансирования на Комитет по управлению активами и пассивами банка для осуществления контроля за общей структурой баланса банка, мониторинга структуры активов и пассивов, а также для обеспечения соблюдения политики по управлению активами и пассивами.

30. Независимая оценка инвестиционного портфеля должна проводиться самостоятельным отделом/управлением риск-менеджмента либо риск-менеджером банка, независимым от процесса выдачи финансирования. Результаты независимой оценки и рекомендации по снижению риска и формированию достаточного уровня резервов должны предоставляться не реже одного раза в месяц Правлению банка и не реже одного раза в квартал Совету директоров банка.

31. Совет директоров периодически, но не реже одного раза в квартал, рассматривает проекты, профинансированные банком, финансовые и экономические показатели участников проектного финансирования и при необходимости вносит необходимые рекомендации и решения по снижению рисков.

5. Классификация активов, предоставляемых в рамках проектного финансирования

32. Для своевременного покрытия потенциальных потерь и убытков, а также в целях определения реального финансового состояния и эффективности реализации проектов, банки обязаны постоянно проводить оценку качества своих активов, предоставляемых в рамках проектного финансирования, и создавать резервы на покрытие потенциальных потерь и убытков.

33. В связи с возможными различными толкованиями определений, категорий классификации вводятся количественные и качественные

характеристики. Совокупность двух и более признаков определяют категорию классификации, если иное не установлено данным Положением.

34. Оценка качества активов и их классификация, согласно данному Положению, распространяются на активы банка, предоставляемые в рамках проектного финансирования.

35. Банки могут классифицировать активы, предоставляемые в рамках проектного финансирования, как «нормальные активы» в случае:

1) если актив обеспечен не менее чем на 50 процентов от размера выдаваемого актива поручительством, выданным решением Кабинета Министров Кыргызской Республики;

2) если актив обеспечен гарантией гарантийного фонда. При этом банк должен одновременно соблюдать все следующие условия:

– более 50 процентов активов гарантийного фонда являются безрисковыми активами на день выдачи гарантии;

– объем активов, обеспеченных гарантией гарантийного фонда, не должен превышать суммы высоколиквидных активов гарантийного фонда более чем в два раза.

В целях настоящего пункта под «безрисковыми активами» необходимо понимать ценные бумаги Кабинета Министров Кыргызской Республики и Национального банка, а также срочные депозиты, размещенные в банках, соответствующие следующим условиям:

– наличие значительной доли государственного участия и/или доли участия органов государственной власти Кыргызской Республики со специальным статусом;

– отсутствие ограничений в перечне разрешенных банковских операций в национальной и/или иностранной валютах;

– соблюдение экономических нормативов и требований;

– отсутствие введенных специальных режимов.

3) если актив обеспечен залогом, который покрывает в полном объеме основную сумму финансирования и сумму процентной ставки;

4) если актив выдан за счет средств фондов развития, созданных в рамках межгосударственных (межправительственных) соглашений (далее – Фонд развития);

5) если актив гарантирован гарантией, выданной Фондом развития, который обеспечен денежными средствами Фонда развития, размещенных в коммерческом банке, при одновременном соблюдении следующих условий:

- объем активов, гарантированных Фондом развития, не должен превышать остаток денежных средств Фонда развития, размещенных в коммерческом банке не более чем в два раза;

- договор гарантии между Фондом развития и банком должен предусматривать право банка по безакцептному списанию денежных средств по возникшим перед банком просроченным платежам по обязательствам, гарантированным гарантиями Фонда развития, с текущих счетов Фонда развития, открытых и обслуживаемых в банке, в течение пяти рабочих дней;

- минимальный остаток денежных средств Фонда развития на текущих счетах в банке должен поддерживаться на уровне не менее 50 процентов от балансовой стоимости кредитов банка, выданных под гарантию Фонда развития до полной реализации общего объема финансирования;

- в случае безакцептного списания денежных средств Фонда развития по возникшим перед банком обязательствам, гарантированным гарантиями Фонда развития, Фонд развития должен пополнить текущий счет в банке в течение трех рабочих дней как минимум на сумму списанных средств.

36. В случае проявления следующих признаков банки должны классифицировать активы как «актив под наблюдением» с созданием резерва в размере 15 процентов:

- полное отсутствие обеспечения актива или актив обеспечен менее 50 процентов от размера выдаваемого кредита;

- просроченность возврата по основной сумме и/или процентам, на срок не более 30 (тридцати) дней;

- отсутствие возможности проведения мониторинга и контроля за целевым использованием средств, в том числе анализа исполнения

плановых показателей проекта, в связи с отсутствием информации, либо из-за отсутствия экспертов по оценке;

- снижение ликвидности обеспечения (снижение цен, падение курса валюты) либо появление тенденции ухудшения финансового состояния гаранта/поручителя (если актив обеспечен гарантией/поручительством);

- проявление тенденций к ухудшению финансового состояния клиента, отклонение финансовых показателей от плановых показателей проекта;

- изменение рыночных условий, которые могут повлиять на возврат актива.

37. При проявлении следующих признаков банки должны классифицировать актив как «субстандартный» с созданием резерва в размере 25 процентов:

- просроченная задолженность по плановым платежам от 30 до 90 дней;

- недостаточные денежные потоки для оплаты задолженности;

- наличие у заемщика просроченной задолженности более 30 дней по основной сумме и/или процентам по любому другому кредиту в данном банке и/или другой финансово-кредитной организации;

- при повторной реструктуризации актива, который обладал признаками «актива под наблюдением».

38. Актив, полностью обеспеченный поручительством/гарантией, необходимо классифицировать как «субстандартный» (с созданием резерва в размере 25 процентов) при наступлении 60-го дня просроченности по платежам.

39. При проявлении следующих признаков банки должны классифицировать актив как «сомнительный» с созданием резерва в размере 50 процентов:

- просроченная задолженность по основной сумме и/или процентам составляет от 90 до 180 дней;

- финансовое состояние клиента серьезно ухудшилось (либо клиент находится на грани банкротства), отклонение реализации финансируемого проекта от планируемого графика;

– ухудшение финансового состояния поручителя/гаранта и/или контрагента клиента, получившего кредит в рамках финансируемого проекта;

– зависимость выплаты задолженности в основном от реализации залога или за счет средств поручителя/гаранта;

– повторная реструктуризация актива, который обладал признаками «субстандартного актива».

40. Актив, полностью обеспеченный поручительством/гарантией, необходимо классифицировать как «сомнительный» (с созданием резерва в размере 50 процентов) при наступлении 90-го дня просроченности по платежам.

41. Актив должен классифицироваться как «потери» при просроченной задолженности более 180 дней, при этом качественные признаки такого актива при его классификации не применяются.

6. Классификация инвестиций в капитал по проектному финансированию

42. Инвестиции в капитал компании классифицируются как минимум как «субстандартные» с созданием резерва в размере 25 процентов.

43. Банки могут классифицировать инвестиции в проектное финансирование как «нормальный» актив в случае выполнения следующих требований:

– компания осуществляет деятельность не менее 4 (четырёх) лет;

– имеет устойчивое финансовое состояние (безубыточное), подтвержденное финансовой отчетностью за последние 3 (три) года, заверенной независимой аудиторской организацией (если заявитель обязан проходить ежегодный аудит согласно законодательству Кыргызской Республики) и промежуточную финансовую отчетность (если заявитель должен предоставить согласно законодательству Кыргызской Республики) и положительные финансовые долгосрочные перспективы развития;

– имеет достаточный опыт в реализации проектов и информацию о их полной положительной реализации, подтвержденные

результатами тщательного анализа рентабельности/доходности проекта;

- комплексный мониторинг и контроль за целевым использованием средств, в том числе контроль за проведением закупок и поставок на ежемесячной основе;

- анализ реализации инвестиционного проекта, в том числе рентабельность, самоокупаемость и другие параметры;

- участие в управлении инвестиционным проектом;

- анализ финансовых показателей с показателями, предусмотренными инвестиционным проектом.

44. В случае объявления компании неплатежеспособной, в капитал которой банки инвестировали активы, такие инвестиции должны быть классифицированы как «потери».

45. РППУ по инвестициям в капитал компании должен создаваться на общий размер инвестиций банка в данную компанию.

7. Дополнительные требования к классификации актива по проектному финансированию

46. Требования Положения «О классификации активов и соответствующих отчислениях в резерв на покрытие потенциальных потерь и убытков», утвержденного постановлением Правления Национального банка Кыргызской Республики от 21 июля 2004 года № 18/3, применяются к банкам в части, не противоречащей настоящему Положению.

47. При наличии разногласий в вопросе отнесения актива к той или иной категории классификации между банком и проверяющими инспекторами банковского надзора в обязанность банка входит представление соответствующего анализа и доказательства правильности своей классификации.

48. В случае несоблюдения требований настоящего Положения либо представления недостоверной и/или неполной информации Национальный банк вправе применить к банку меры воздействия в соответствии с законодательством Кыргызской Республики.

КЫРГЫЗ
РЕСПУБЛИКАСЫНЫН
УЛУТТУК БАНК БАШКАРМАСЫ

ПРАВЛЕНИЕ
НАЦИОНАЛЬНОГО БАНКА
КЫРГЫЗСКОЙ РЕСПУБЛИКИ

ПОСТАНОВЛЕНИЕ

Постановление Правления
Национального банка
Кыргызской Республики
от 29 апреля 2023 года
№ 2023-П-12/29-1-(НПА)

О внесении изменений в некоторые нормативные правовые акты Национального банка Кыргызской Республики

В соответствии со статьями 5, 9 и 64 конституционного Закона Кыргызской Республики «О Национальном банке Кыргызской Республики» Правление Национального банка Кыргызской Республики постановляет:

1. Внести изменения в следующие постановления Правления Национального банка Кыргызской Республики (прилагаются):

– «О некоторых нормативных правовых актах Национального банка Кыргызской Республики» от 14 сентября 2011 года № 52/4;

– «Об утверждении Положения о минимальных требованиях к внешнему аудиту банков и других финансово-кредитных организаций, лицензируемых Национальным банком Кыргызской Республики от 15 июня 2017 года № 2017-П-12/25-2-(НПА);

– «Об утверждении Положения «О минимальных требованиях к политике ценообразования банковских, платежных услуг и услуг, оказываемых микрофинансовыми организациями, и к осуществлению маркетинговых мероприятий» от 29 декабря 2021 года № 2021-П-12/75-1-(БС);

– «Об утверждении Положения «Об экономических нормативах и требованиях, обязательных для выполнения коммерческими банками Кыргызской Республики» от 14 декабря 2022 года № 2022-П-12/78-7-(НПА).

2. Настоящее постановление вступает в силу по истечении 15 дней со дня официального опубликования.

3. Юридическому управлению:

– со дня получения соответствующих документов в течение 3 (трех) рабочих дней опубликовать настоящее постановление на официальном интернет-сайте Национального банка Кыргызской Республики;

– после официального опубликования направить настоящее постановление в Министерство юстиции Кыргызской Республики для внесения в Государственный реестр нормативных правовых актов Кыргызской Республики.

4. Управлению методологии надзора после официального опубликования в течение 3 (трех) рабочих дней довести настоящее постановление до сведения ОЮЛ «Союз банков Кыргызстана», коммерческих банков, ОАО «Государственный банк развития Кыргызской Республики», ОЮЛ «Ассоциация микрофинансовых организаций», ОЮЛ «Национальная ассоциация кредитных союзов и кооперативов», ОЮЛ «Ассоциация пользователей кредитной информацией», небанковских и специализированных финансово-кредитных организаций, кредитных бюро, обменных бюро, ОЮЛ «Ассоциация операторов платежных систем КГ», платежных организаций и операторов платежных систем, структурных подразделений, областных управлений и Представительства Национального банка Кыргызской Республики в Баткенской области.

5. Контроль за исполнением настоящего постановления возложить на члена Правления Национального банка Кыргызской Республики, курирующего управление методологии надзора.

Председатель

К. Боконтаев

Приложение
к постановлению Правления
Национального банка
Кыргызской Республики
от 29 апреля 2023 года
№ 2023-П-12/29-1-(НПА)

**Изменения в некоторые нормативные правовые акты
Национального банка Кыргызской Республики**

1. Внести в постановление Правления Национального банка Кыргызской Республики «О некоторых нормативных правовых актах Национального банка Кыргызской Республики» от 14 сентября 2011 года № 52/4 следующее изменение:

в Положении «О работе банков с ценными бумагами», утвержденном вышеуказанным постановлением:

– второй абзац пункта 2 изложить в следующей редакции:

«- **государственные ценные бумаги** – это ценные бумаги, выпущенные Кабинетом Министров Кыргызской Республики и Национальным банком Кыргызской Республики (далее - Национальный банк) (ноты);».

2. Внести в постановление Правления Национального банка Кыргызской Республики «Об утверждении Положения о минимальных требованиях к внешнему аудиту банков и других финансово-кредитных организаций, лицензируемых Национальным банком Кыргызской Республики» от 15 июня 2017 года № 2017-П-12/25-2-(НПА) следующее изменение:

в Положении о минимальных требованиях к внешнему аудиту банков и других финансово-кредитных организаций, лицензируемых Национальным банком Кыргызской Республики, утвержденном вышеуказанным постановлением:

– главу 1 «Общие положения» дополнить пунктом 2-1 следующего содержания:

«2-1. Аудит может быть обязательным и/или инициативным. Инициативный аудит проводится по решению аудируемого субъекта или иного заказчика аудита с учетом конкретных обязательств, сроков и объемов аудита.».

3. Внести в постановление Правления Национального банка Кыргызской Республики «Об утверждении Положения «О минимальных требованиях к политике ценообразования банковских, платежных услуг и услуг, оказываемых микрофинансовыми организациями, и к осуществлению маркетинговых мероприятий» от 29 декабря 2021 года № 2021-П-12/75-1-(БС) следующее изменение:

в Положении «О минимальных требованиях к политике ценообразования банковских, платежных услуг и услуг, оказываемых микрофинансовыми организациями, и к осуществлению маркетинговых мероприятий», утвержденном вышеуказанным постановлением:

– в абзаце первом пункта 7 слово «может» заменить словами «как минимум, должна».

4. Внести в постановление Правления Национального банка Кыргызской Республики «Об утверждении Положения «Об экономических нормативах и требованиях, обязательных для выполнения коммерческими банками Кыргызской Республики» от 14 декабря 2022 года № 2022-П-12/78-7-(НПА) следующие изменения:

в Положении «Об экономических нормативах и требованиях, обязательных для выполнения коммерческими банками Кыргызской Республики», утвержденном вышеуказанным постановлением:

– пункт 41 изложить в следующей редакции:

«41. Максимальный размер риска по операциям с аффилированными и/или связанными с банком лицами, выраженный в качестве размера совокупной задолженности аффилированных и/или связанных с банком лиц перед банком, не должен превышать 60% размера чистого суммарного капитала банка.

Из расчета максимального размера риска по операциям с аффилированными и/или связанными с банком лицами исключаются инвестиции банка в государственные ценные бумаги Кабинета Министров Кыргызской Республики.»;

в главе 11:

– наименование главы изложить в следующей редакции:

«Глава 11. Размер инвестиций в государственные ценные бумаги, ценные бумаги других государств и негосударственные долговые ценные бумаги»;

– главу дополнить пунктом 54-1 следующего содержания:

«54-1. Банк должен предусмотреть внутренние максимальные лимиты для инвестиций в ценные бумаги, в том числе для государственных ценных бумаг, в соответствии со стратегией банка, с учетом рисков в деятельности банка, а также прогнозов по изменению курсов валют.».

КЫРГЫЗ
РЕСПУБЛИКАСЫНЫН
УЛУТТУК БАНК БАШКАРМАСЫ

ПРАВЛЕНИЕ
НАЦИОНАЛЬНОГО БАНКА
КЫРГЫЗСКОЙ РЕСПУБЛИКИ

ПОСТАНОВЛЕНИЕ

Постановление Правления
Национального банка
Кыргызской Республики
от 11 мая 2023 года
№ 2023-П-14/31-1-(ПС)

О внесении изменений в некоторые нормативные правовые акты Национального банка Кыргызской Республики по вопросам проведения расчетов и платежей в иностранной валюте

В соответствии со статьями 5, 9 и 64 конституционного Закона Кыргызской Республики «О Национальном банке Кыргызской Республики» Правление Национального банка Кыргызской Республики постановляет:

1. Внести в постановление Правления Национального банка Кыргызской Республики «Об утверждении Положения «О безналичных расчетах в Кыргызской Республике» от 8 декабря 2021 года № 2021-П-14/68-7-(ПС) следующее изменение.

в Положении «О безналичных расчетах в Кыргызской Республике», утвержденном вышеуказанным постановлением:

– пункт 88 изложить в следующей редакции:

«88. Все расчеты с использованием банковских платежных карт на территории Кыргызской Республики должны осуществляться в национальной валюте.

Расчеты с использованием банковских платежных карт по платежам за услуги онлайн-казино и электронных (виртуальных) casinos, а также других видов услуг игровой деятельности, которые могут осуществляться субъектами игровой деятельности в сети Интернет, на основании лицензии, выданной в соответствии

с законодательством Кыргызской Республики, могут осуществляться в национальной и (или) иностранной валютах.

Цены на услуги должны быть указаны в сомах и без привязки к курсу иностранной валюты, за исключением договоров на поставку экспортируемых услуг, когда валюта платежа определяется соглашением сторон.».

2. Внести в постановление Правления Национального банка Кыргызской Республики «Об утверждении Положения «О регулировании деятельности платежных организаций и операторов платежных систем» от 30 сентября 2019 года № 2019-П-14/50-2-(ПС) следующее изменение:

в Положении «О регулировании деятельности платежных организаций и операторов платежных систем», утвержденном вышеуказанным постановлением:

– пункт 36 изложить в следующей редакции:

«36. Платежи на территории Кыргызской Республики должны осуществляться в национальной валюте.

Платежи за услуги онлайн-казино и электронных (виртуальных) casinos, а также других видов услуг игровой деятельности, которые могут осуществляться субъектами игровой деятельности в сети Интернет, на основании лицензии, выданной в соответствии с законодательством Кыргызской Республики, могут осуществляться в национальной и (или) иностранной валютах.

Цены на услуги должны быть указаны в сомах и без привязки к курсу иностранной валюты, за исключением договоров на поставку экспортируемых услуг, когда валюта платежа определяется соглашением сторон.».

3. Юридическому управлению:

– со дня получения соответствующих документов в течение 3 (трех) рабочих дней опубликовать настоящее постановление на официальном интернет-сайте Национального банка Кыргызской Республики;

– после официального опубликования направить настоящее постановление в Министерство юстиции Кыргызской Республики для

включения в Государственный реестр нормативных правовых актов Кыргызской Республики.

4. Настоящее постановление вступает в силу по истечении 15 (пятнадцати) дней со дня официального опубликования.

5. Управлению платежных систем со дня получения соответствующих документов в течение 3 (трех) рабочих дней довести настоящее постановление до сведения Министерства цифрового развития Кыргызской Республики, Государственной службы финансовой разведки при Министерстве финансов Кыргызской Республики, коммерческих банков, операторов платежных систем и платежных организаций Кыргызской Республики.

6. Контроль за исполнением настоящего постановления возложить на члена Правления Национального банка Кыргызской Республики, курирующего управление платежных систем.

Председатель

К. Боконтаев

КЫРГЫЗ
РЕСПУБЛИКАСЫНЫН
УЛУТТУК БАНК БАШКАРМАСЫ

ПРАВЛЕНИЕ
НАЦИОНАЛЬНОГО БАНКА
КЫРГЫЗСКОЙ РЕСПУБЛИКИ

ПОСТАНОВЛЕНИЕ

Постановление Правления
Национального банка
Кыргызской Республики
от 24 мая 2023 года
№ 2023-П-14/34-3-(ПС)

**О внесении изменений в постановление Правления
Национального банка Кыргызской Республики
«Об утверждении Правил проведения платежей и переводов с
использованием двухмерных символов штрихкода (QR-код)»
от 11 декабря 2019 года № 2019-П-14/62-5-(ПС)**

В целях увеличения доли безналичных платежей и расчетов в Кыргызской Республике, расширения и охвата двухмерными символами штрихкода (QR-код) торгово-сервисных предприятий для приема платежей за товары и услуги в безналичной форме с использованием мобильных приложений банков и операторов платежных систем/платежных организаций, руководствуясь статьями 5, 9 и 64 конституционного Закона Кыргызской Республики «О Национальном банке Кыргызской Республики», Правление Национального банка Кыргызской Республики постановляет:

1. Внести изменения в постановление Правления Национального банка Кыргызской Республики «Об утверждении Правил проведения платежей и переводов с использованием двухмерных символов штрихкода (QR-код)» (далее – Правила) от 11 декабря 2019 года № 2019-П-14/62-5-(ПС) (прилагается).

2. Коммерческим банкам, а также операторам платежных систем/платежным организациям и их агентам, имеющим мобильные приложения, рекомендовать в срок до 1 ноября 2024 года и далее на постоянной основе проводить полномасштабную установку QR-

кодов в торгово-сервисных предприятиях (далее – ТСП) Кыргызской Республики:

1) С еженедельным приростом (в %) от общего количества ТСП с минимальным пороговым значением:

- от 1 до 500 ТСП – 10%, но не менее 7 ТСП;
- от 501 до 1000 ТСП – 7%, но не менее 20 ТСП;
- от 1001 до 2000 ТСП – 5%, но не менее 30 ТСП;
- от 2001 и выше – 3%, но не менее 40 ТСП.

2) Дополнительным качественным показателем определить следующее соотношение QR-кодов в ТСП в регионах Кыргызской Республики:

– не менее 20% от общего количества ТСП – для банков, имеющих филиальную сеть в регионах Кыргызской Республики (более 20 филиалов), для операторов платежных систем/платежных организаций и их агентов, имеющих мобильное приложение;

– не менее 10% от общего количества ТСП – для остальных банков.

3. Коммерческим банкам, а также операторам платежных систем/платежным организациям и их агентам, имеющим мобильные приложения, рекомендовать:

1) до 1 июля 2023 года разработать план по исполнению показателей пункта 2 настоящего постановления и предоставить в Национальный банк для мониторинга за его исполнением;

2) на еженедельной основе предоставлять в Национальный банк сведения по исполнению пункта 2 настоящего постановления;

3) оказать необходимое консультационно-техническое содействие ТСП в части проведения обучения по использованию двухмерных символов штрихкода (QR-кода) для приема и проведения платежей за товары и услуги;

4) проводить на ежеквартальной основе информационную кампанию, в том числе через средства массовой информации и социальные сети, для населения и ТСП о способах оплаты посредством использования двухмерных символов штрихкода (QR-кода).

4. Юридическому управлению:

– со дня получения соответствующих документов в течение 3 (трех) рабочих дней опубликовать настоящее постановление на официальном интернет-сайте Национального банка Кыргызской Республики;

– после официального опубликования направить настоящее постановление в Министерство юстиции Кыргызской Республики для включения в Государственный реестр нормативных правовых актов Кыргызской Республики.

5. Настоящее постановление вступает в силу по истечении 15 (пятнадцати дней) со дня официального опубликования.

6. Управлению платежных систем в течение 3 (трех) рабочих дней довести настоящее постановление до сведения коммерческих банков, платежных организаций и операторов платежных систем.

7. Отделу «Секретариат Правления» в течение 3 (трех) рабочих дней довести настоящее постановление до сведения соответствующих структурных подразделений, областных управлений и Представительства Национального банка Кыргызской Республики в Баткенской области.

8. Контроль за исполнением настоящего постановления возложить на члена Правления Национального банка Кыргызской Республики, курирующего управление платежных систем.

Председатель

К. Боконтаев

Приложение
к постановлению Правления
Национального банка
Кыргызской Республики
«24» мая 2023 год
№ 2023-П-14/34-3-(ПС)

**Изменения в постановление Правления Национального
банка Кыргызской Республики
«Об утверждении «Правил проведения платежей и переводов
с использованием двухмерных символов штрихкода (QR-код)»
от 11 декабря 2019 года № 2019-П-14/62-5-(ПС)**

Внести в постановление Правления Национального банка Кыргызской Республики «Об утверждении Правил проведения платежей и переводов с использованием двухмерных символов штрихкода (QR-код)» от 11 декабря 2019 года № 2019-П-14/62-5-(ПС) следующие изменения:

в Правилах проведения платежей и переводов с использованием двухмерных символов штрихкода (QR-код), утвержденных вышеуказанным постановлением:

– в пункте 1 после слов «Правила проведения платежей» дополнить словами «и переводов»;

– пункт 5 дополнить девятым абзацем следующего содержания:

«Основной оператор взаимодействия – оператор национальной платежной системы «Элкарт», зарегистрированный Национальным банком и внесенный в реестр операторов взаимодействия, обеспечивающий межсистемное взаимодействие и единое платежное пространство с использованием QR-кода, к которому подключены/интегрированы все операторы взаимодействия.»;

– пункт 6.2. изложить в следующей редакции:

«6.2. Основному оператору взаимодействия, оператору взаимодействия запрещается совершать действия (устанавливать требования в своих операционных правилах), противоречащие антимонопольному законодательству Кыргызской Республики, направленные на недопущение, ограничение или устранение конкуренции и устанавливающие необоснованное преимущество перед другими участниками платежных систем, в том числе

отказывать в подключении/интеграции другим операторам взаимодействия. В случае выявления фактов нарушения данных требований к основному оператору взаимодействия, оператору взаимодействия будут применены меры воздействия в соответствии с законодательством Кыргызской Республики.»;

– пункт 7 изложить в следующей редакции:

«7. Операторы взаимодействия должны интегрироваться и взаимодействовать между собой и основным оператором взаимодействия для обеспечения единого платежного пространства для плательщика, а также проведения платежа с использованием QR-кода и поступления денежных средств от плательщика до конечного получателя. При этом новые операторы взаимодействия должны обеспечить интеграцию с основным оператором взаимодействия в соответствии с техническими требованиями основного оператора взаимодействия в течение 3 (трех) месяцев со дня внесения их в реестр операторов взаимодействия в Национальном банке. Интеграция нового оператора взаимодействия с основным оператором взаимодействия автоматически обеспечивает его доступ к остальным операторам взаимодействия.»;

– дополнить пунктами 7-1. и 7-2. следующего содержания:

«7-1. Новый оператор взаимодействия в течение 10 (десяти) рабочих дней со дня завершения интеграции с основным оператором взаимодействия предоставляет в Национальный банк Операционные правила по проведению расчетов по платежам с использованием QR-кода (далее – операционные правила), технический регламент и договор с основным оператором взаимодействия. Договор с основным оператором взаимодействия должен соответствовать требованиям пункта 23.1 настоящих Правил.

7-2. Операционные правила и технический регламент, предоставляемые в Национальный банк и содержащие более одного листа, должны быть описаны по листу, прошиты, пронумерованы, подписаны и заверены подписью руководителя и печатью.»;

– в пункте 13 слова «3 (трех)» заменить словами «10 (десяти)»;

– дополнить пунктами 13-1. и 13-2. следующего содержания:

«13-1. Оператор платежной системы должен согласовать схему межсистемной интеграции и взаимодействия платежных

систем, протоколы взаимодействия, а также сроки проведения интеграционных работ с основным оператором взаимодействия до момента подачи в Национальный банк уведомления об осуществлении функций оператора взаимодействия для обеспечения своевременного исполнения пункта 7 настоящих Правил. К чек-листу о соответствии требованиям пункта 12 настоящих Правил должно прилагаться письмо заявителя/письма оператора/ов взаимодействия/копия предварительного договора по срокам и схемам взаимодействия с основным оператором взаимодействия.

13-2. Документы, предоставляемые в Национальный банк в соответствии с настоящими Правилами и содержащие более одного листа, должны быть описаны полистно, прошиты, пронумерованы, подписаны и заверены подписью руководителя и печатью заявителя. По запросу Национального банка отдельные документы могут предоставляться в электронной форме.»;

– дополнить пунктом 14-1. следующего содержания:

«14-1. Национальный банк в установленный срок направляет оператору взаимодействия соответствующее письменное уведомление о внесении его в реестр операторов взаимодействия с указанием присвоенного регистрационного номера. Порядок ведения реестра операторов взаимодействия устанавливается Национальным банком.»;

– в пункте 15 слова «пункта 12» заменить словами «пунктов 7 и 12»;

– дополнить пунктами 15-1. и 15-2. следующего содержания:

«15-1. В случае исключения оператора взаимодействия из реестра операторов взаимодействия документы, предоставленные в Национальный банк, и их копии заявителю не возвращаются.

15-2. Повторная подача заявления и документов на осуществление функций оператора взаимодействия допускается по истечении 6 (шести) месяцев со дня исключения из реестра операторов взаимодействия либо со дня истечения сроков, указанных в пункте 7 настоящих Правил (в случае нарушения данных сроков).»;

– в пункте 16:

исключить слова «по проведению расчетов по платежам с использованием QR-кода (далее - операционные правила)»;

дополнить вторым абзацем следующего содержания:

«Оператор взаимодействия предоставляет в Национальный банк данные документы в соответствии с требованиями пункта 7-1 настоящих Правил.»;

– второй абзац пункта 18 изложить в следующей редакции:

«- права, обязанности и ответственность сторон при проведении платежей и расчетов с использованием QR-кода, включая полномочия оператора взаимодействия в части резервирования денежных средств на корреспондентском счете участника платежной системы со стороны оператора взаимодействия и подтверждения Национальному банку резервирования в Гроссовой системе расчетов в режиме реального времени со стороны участника платежной системы.»;

– пункт 23 изложить в следующей редакции:

«23. При подключении оператора взаимодействия к основному оператору взаимодействия, их интеграция и взаимодействие с другими операторами взаимодействия осуществляются в соответствии с условиями заключаемого между ними договора.»;

– дополнить пунктом 23-1. следующего содержания:

«23-1. Договор между оператором взаимодействия и основным оператором взаимодействия должен содержать следующие обязательные условия:

– права, обязанности и ответственность сторон при взаимодействии и межсистемной интеграции, маршрутизации/проведении платежей и взаиморасчетов с использованием QR-кода, доступа к остальным операторам взаимодействия для обеспечения межсистемной интеграции (интероперабельности);

– основные требования по соблюдению безопасности при межсистемной интеграции, маршрутизации/проведении платежей с использованием QR-кода;

– ответственность сторон по выполнению обязательств при возникновении ситуаций, связанных с прекращением деятельности сторон (отзыв лицензии, банкротство и др.), нештатных ситуаций по работе с системой, а также форс-мажорных ситуаций;

– порядок проведения претензионной работы;

- распределения рисков и ответственности между сторонами в случае нарушения процедур безопасности или других условий договора;

- тарифы;
- порядок рассмотрения споров;
- порядок расторжения договора.

В договоре могут быть предусмотрены иные дополнительные условия.»;

- подпункт 7 пункта 25 изложить в следующей редакции:

«7) оператор взаимодействия обеспечивает своевременное формирование на ежедневной основе клиринговых файлов для окончательных расчетов по платежам с использованием QR-кода подключенных к нему участников платежных систем. При этом каждый оператор взаимодействия должен обеспечить гарантированность проведения окончательных расчетов по своим участникам.»;

- в пункте 28 слова «а также,» заменить словами «настоящими Правилами и другими»;

- пункт 39 изложить в следующей редакции:

«39. Участники платежных систем должны ежеквартально предоставлять в Национальный банк сведения по проведенным платежам и переводам посредством QR-кодов, согласно форме приложения 2 настоящих Правил, не позднее двадцать пятого числа месяца, следующего за отчетным кварталом, в электронном виде в формате Excel, с последующим досылком бумажной версии сопроводительного письма.»;

- дополнить пунктом 39-1. следующего содержания:

«39-1. Оператор взаимодействия должен ежемесячно предоставлять в Национальный банк сведения по проведенным платежам и переводам посредством QR-кодов, согласно форме Приложения 4 настоящих Правил, не позднее пятого числа месяца, следующего за отчетным, в электронном виде.»;

- в графе «Переводы» таблицы Приложения 2 к Правилам после слова «Межсистемные» дополнить словом «переводы»;

- в графе «Оплата за товары/услуги» таблицы Приложения 2 к Правилам после слов «Межсистемные платежи» исключить слово «(исх)»;

- Правила дополнить Приложением 4 следующего содержания:

«Приложение 4 к
Правилам проведения платежей
и переводов
с использованием двухмерных
символов штрихкода (QR-код)

ОТЧЕТ

о количестве и объеме транзакций, проходящих
через оператора взаимодействия

Наименование оператора взаимодействия _____

_____ По состоянию на _____

(указывается период на ежемесячной основе)

Месяц	Кол-во транзакций за период	Объем транзакций за период, сом	Количество госплатежей	Объем госплатежей (сом)
январь				
февраль				
март				
апрель				
май				
июнь				
июль				
август				
сентябрь				
октябрь				
ноябрь				
декабрь				
Итого:				

».

КЫРГЫЗ
РЕСПУБЛИКАСЫНЫН
УЛУТТУК БАНК БАШКАРМАСЫ

ПРАВЛЕНИЕ
НАЦИОНАЛЬНОГО БАНКА
КЫРГЫЗСКОЙ РЕСПУБЛИКИ

ПОСТАНОВЛЕНИЕ

Постановление Правления
Национального банка
Кыргызской Республики
от 24 мая 2023 года
№ 2023-П-14/34-4-(ПС)

Об утверждении Концепции развития Системы быстрых платежей в Кыргызской Республике

В целях развития цифровой платежной инфраструктуры в Кыргызской Республике, увеличения безналичных платежей, расширения доступа населения к финансовым услугам, руководствуясь статьями 5, 9 и 64 конституционного Закона Кыргызской Республики «О Национальном банке Кыргызской Республики», Правление Национального банка Кыргызской Республики постановляет:

1. Утвердить Концепцию развития Системы быстрых платежей в Кыргызской Республике (прилагается).
2. Управлению платежных систем опубликовать настоящее постановление и Концепцию развития Системы быстрых платежей в Кыргызской Республике на официальном интернет-сайте Национального банка Кыргызской Республики.
3. Настоящее постановление вступает в силу со дня официального опубликования.
4. Управлению платежных систем в течение 3 (трех) рабочих дней довести настоящее постановление до сведения операторов платежных систем, коммерческих банков Кыргызской Республики, ОЮЛ «Союз банков Кыргызстана» и ОЮЛ «Ассоциация операторов платежных систем Кыргызской Республики».
5. Отделу «Секретариат Правления» в течение 3 (трех) рабочих дней довести настоящее постановление до сведения структурных

подразделений, областных управлений и Представительства Национального банка Кыргызской Республики в Баткенской области.

6. Контроль за исполнением настоящего постановления возложить на члена Правления Национального банка Кыргызской Республики, курирующего управление платежных систем.

Председатель

К. Боконтаев

Приложение
к постановлению
Национального банка
Кыргызской Республики
от « 24 » мая 2023 г.
№ 2023-П-14/34-4-(ПС)

Концепция развития Системы быстрых платежей в Кыргызской Республике

ОГЛАВЛЕНИЕ

I. Введение	3
II. Цель и преимущества СБП	3
III. Краткий обзор межбанковских платежных систем Кыргызской Республики.....	4
IV. Общее описание и архитектура СБП	5
V. Риски СБП и управление ими	10
VI. Основные функциональные требования к СБП	10
VII. Технические требования к СБП.....	14
VIII. Основные этапы реализации СБП.....	15

I. Введение

В настоящее время быстрое развитие цифровых технологий и гаджетов, электронной коммерции приводит к необходимости предоставления для потребителей удобных, быстрых, выгодных платежных услуг по мгновенному переводу денежных средств с карты на карту, с электронного кошелька на электронный кошелек или проведению платежей за товары и услуги в торгово-сервисных предприятиях и др.

В 2022 году Национальный банк Кыргызской Республики (далее – Национальный банк) совместно с коммерческими банками и операторами платежных систем/платежными организациями завершил мероприятия по обеспечению межсистемной интеграции платежных систем (банковские карты, электронные кошельки и мобильные приложения) с использованием двухмерных символов штрихкода (QR-кода), что позволило населению страны осуществлять

переводы денежных средств и/или оплачивать за товары/услуги в национальной валюте в торгово-сервисных предприятиях (далее – ТСП) с использованием QR-кода с помощью любого мобильного приложения банка или платежной организации, установленного на мобильном телефоне.

Создание сервиса быстрых платежей обеспечивает возможность ее использования всеми участниками рынка платежей: юридическими и физическими лицами, банками и небанковскими организациями, государственными организациями и другими с точки зрения удовлетворения спроса на ускорение процессов платежей и расчетов.

Благодаря мгновенной доступности денежных средств для конечного получателя сервис по быстрым платежам увеличивает оборачиваемость денежных средств в экономике. Максимальный эффект от использования сервиса по быстрым платежам достигается за счет обеспечения его доступности на всей территории страны.

В целях дальнейшего улучшения платежной инфраструктуры в стране, увеличения безналичных платежей Национальный банк инициирует создание Системы быстрых платежей (далее – СБП) в республике, которая позволит проводить разные виды платежей через широкий спектр каналов, расширит доступ населения к финансовым услугам, будет способствовать экономическому развитию страны и в последующем позволит осуществлять и трансграничные переводы.

В настоящей Концепции представлены краткий обзор действующих межбанковских платежных систем Кыргызской Республики, общие положения, включающие архитектуру СБП, владельца СБП и определения ее участников, а также основные функциональные и технические требования к СБП.

II. Цель и преимущества СБП

Целью создания СБП в Кыргызской Республике является создание системно-значимой платежной системы, позволяющей физическим и/или юридическим лицам в режиме реального времени переводить денежные средства с банковских счетов по единому идентификатору, вне зависимости от того, в каком коммерческом банке открыты счета отправителя или получателя денежных средств.

Преимущества СБП для конечного потребителя:

- простота и удобство при совершении платежа по идентификатору (в качестве идентификатора может быть номер мобильного телефона, QR-код, ИНН и др.);
- доступность сервиса в режиме «24/7/365»;
- снижение цен на перевод и комиссий за платеж;
- мгновенное зачисление денежных средств получателю;
- возможность получения информации об исполнении сразу после зачисления денежных средств в режиме-онлайн.

Преимущества СБП для хозяйствующих субъектов:

- скорость денежного оборота;
- снижение издержек на инкассацию наличных денежных средств;
- снижение затрат на проведение платежей;
- новые сервисы и возможности для упрощения внутренних процессов.

Преимущества СБП для коммерческих банков:

- увеличение транзакционных оборотов и средних остатков на счетах клиентов;
- возможности для разработки новых банковских продуктов;
- сокращение издержек на инфраструктуру оборота наличности.

Преимущества для государства:

- увеличение налогооблагаемой базы за счет открытия расчетных счетов в банках хозяйствующими субъектами;
- снижение теневой экономики;
- увеличение доходной части бюджета за счет увеличения налогооблагаемой базы.

III. Краткий обзор межбанковских платежных систем Кыргызской Республики

В настоящее время в Кыргызской Республике функционируют следующие межбанковские платежные системы: Гроссовая система расчетов в режиме реального времени (ГСРРВ), Система пакетного

клиринга мелких и розничных платежей (СПК), Национальная платежная система расчетов «Элкарт» (Таблица 1).

Таблица 1: Межбанковские платежные системы

Система крупных платежей	Розничные платежные системы	
Гроссовая система расчетов в режиме реального времени (ГСРРВ)	Система пакетного клиринга мелких и розничных платежей (СПК)	Национальная платежная система расчетов «Элкарт»
<p>1.Подключены все 23 банка; 2.Проводит срочные и крупные платежи (более 1 млн сомов), а также обеспечивает расчеты по сделкам на финансовых рынках в режиме реального времени; 3.Для обмена сообщениями используется формат MT, также предусмотрен формат обмена сообщениями MX по стандарту ISO 20022; 4.Система была внедрена в 2008 г., модернизирована в 2019 г.</p>	<p>1.Подключены 22 банка (из 23); 2.Проводит несрочные мелкие (до 1 млн сомов) и регулярные розничные платежи; 3.Использует формат обмена сообщениями MT, а также предусмотрен формат обмена сообщениями MX по стандарту ISO 20022; 4.Расчет чистых позиций осуществляется в тот же день; 5.Окончательные расчеты проводятся в системе ГСРРВ; 6.Система была внедрена в 2006г., модернизирована в 2021 г.</p>	<p>1.Подключен 21 банк (из 23), из которых 5 банков подключены к системе «Элкарт» посредством H2H соединения; 2.По картам «Элкарт» реализован быстрый перевод денежных средств; 3.Для обмена сообщениями внутри системы используется формат ISO8583; 4.Расчет чистых позиций осуществляется в тот же день; 5.Окончательные расчеты проводятся в системе ГСРРВ; 6.Система была внедрена в 2006 г., модернизирована в 2021-2022 гг. 7.В 2022 году завершены мероприятия по межсистемной интеграции платежных систем (банковские карты, электронные деньги) с использованием QR-кодов на базе проекта «Оператор взаимодействия»).</p>

Таблица 2: Количество и объемы транзакций через действующие межбанковские платежные системы в 2022 году

ГСРРВ	2022 г.
Объем платежей (млрд сом)	10 315,1
Кол-во платежей (млн)	0,732
СПК	
Объем платежей (млрд сом)	256,6
Кол-во платежей (млн)	8,025
Элкарт	
Объем платежей (млрд сом)	354,01
Кол-во платежей (млн)	87,9
Кол-во платежных карт (млн)	3,011

В Кыргызской Республике зарегистрированы 2 оператора взаимодействия для проведения платежей и переводов в безналичной форме с использованием двухмерных символов штрихкода (QR-код). По состоянию на 1 апреля 2023 года 20 банков (из 23) и пять операторов платежных систем/платежных организаций, имеющих мобильные приложения, привели свои QR-коды в соответствие с Национальным стандартом двухмерных символов штрихкода для осуществления финансовых платежей КМС 1348:2019, утвержденным приказом Центра по стандартизации и метрологии при Министерстве экономики Кыргызской Республики от 15 апреля 2019 года 18-СТ, и подключились к оператору взаимодействия, являющегося также оператором национальной платежной системы «Элкарт».

По состоянию на 1 апреля 2023 года банками и платежными организациями установлено более чем 10 159 QR-кодов в ТСП. С мая 2022 года по 1 апреля 2023 года через систему оператора взаимодействия прошло более 50 тыс платежей на сумму 103,3 млн сом, из них оплата за государственные услуги составила 9,4 тыс платежей на сумму 13,6 млн сом.

IV. Общее описание и архитектура СБП

СБП предусматривает проведение платежей, расчетов, переводов по счетам физических и юридических лиц, индивидуальных предпринимателей (ИП), открытых во всех коммерческих банках Кыргызской Республики.

Система также предполагает интеграцию с аналогичными системами быстрых/мгновенных платежей других стран, в том числе стран – участниц ЕАЭС в валютах этих стран с целью обеспечения наиболее удобных инструментов проведения платежей и переводов мигрантов, а также ведения экспортно-импортных операций между хозяйствующими субъектами.

Национальный банк устанавливает основные положения и общие требования к функционированию СБП, ее участникам, регламенту работы, а также взаимодействию с ГСРРВ, окончательности расчетов, урегулированию споров и др. в соответствующих нормативных правовых актах.

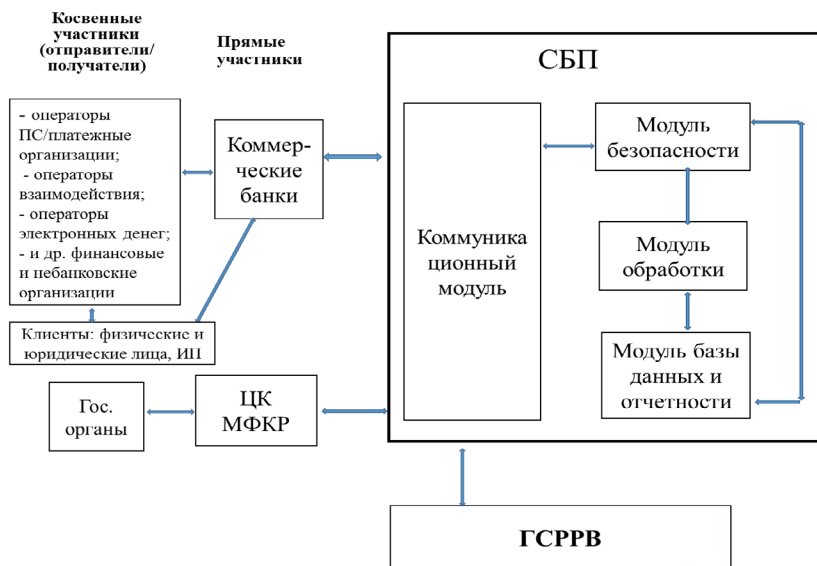
Национальный банк будет являться владельцем СБП.

Прямыми участниками СБП будут коммерческие банки, корреспондентские счета которых открыты в Национальном банке. Небанковские организации могут подключаться к СБП через прямых участников (косвенные участники/субучастники).

Государственные органы будут подключаться к системе после завершения пилотного тестирования с коммерческими банками.

Рисунок 1

Архитектура СБП (общая схема)

Основные модули СБП (Рис. 1) включают:

Коммуникационный модуль – обеспечивает обмен сообщениями с участниками в СБП и внешними системами (ГСРРВ и др.);

Модуль безопасности (электронная подпись, доступы пользователей и т.п.);

Модуль обработки – управление лимитами, обработка платежей и т.д.;

Модуль базы данных и отчетности – хранение данных о транзакциях, справочники и т.д., а также формирование отчетов.

В СБП также могут быть предусмотрены другие модули в зависимости от функциональных требований к системе.

Основные принципы/регламент работы СБП:

- График работы – круглосуточно 24 x 7 x 365;
- Использование единого идентификатора (номер мобильного телефона/QR-код):

- Управление ликвидностью:
- Банки-участники СБП резервируют/блокируют денежные средства (лимиты) на корреспондентском счете системе ГСРРВ для проведения собственных платежей и платежей их клиентов, и все расчеты осуществляются в рамках заранее установленных лимитов в СБП;
- Платежи/переводы клиентов банков осуществляются только при наличии достаточных средств на их счетах;
- Сумма лимитов (зарезервированных/заблокированных средств на корреспондентском счета в ГСРРВ) отражается на внутренних счетах банков-участников в системе СБП, и все расчеты в СБП осуществляются в пределах установленных лимитов;
- Управление лимитами – СБП оповещает участников при достижении установленного уровня лимитов и отклоняет платеж при превышении лимита;
- Окончательный расчет по СБП осуществляется в ГСРРВ (предлагаемое время до 17.00);
- Доступ клиентов/плательщиков к системе – через мобильное приложение участников СБП;
- Платеж выполняется от момента инициации до момента поступления средств на счет получателя менее чем за 10 секунд;
- Платеж, направленный плательщиком в СБП, является безотзывным и окончательным в момент получения уведомления от системы/банка о совершении платежа;
- Конечный получатель может сразу использовать средства.

Поддержка следующих типов операций в СБП (при поэтапном внедрении, при необходимости):

- **на первом этапе предполагаются:**
- переводы между физическими лицами;
- переводы между своими счетами в разных банках;
- платежи физических лиц в адрес юридических лиц за товары и услуги;
- платежи физических лиц за государственные услуги, включая налоги и штрафы;

- оплата физическими лицами транспортных, коммунальных и иных услуг;
- **на втором этапе:**
- возвраты средств от юридических лиц физическим лицам;
- переводы/платежи между юридическими лицами (индивидуальными предпринимателями) и др.;
- **на третьем этапе:**
- проведение платежей и различных валют в рамках интеграции между системами СБП в ЕАЭС.

Основные функциональные и технические требования к СБП приведены в разделах VI и VII, этапы реализации проекта СБП – в разделе VIII настоящей Концепции.

Рисунок 2

Владелец СБП (Национальный банк) – определяет правила СБП, в том числе подключение участников, контролирует исполнение

правил, организует системы управления участниками, ликвидностью, рисками, комиссиями и др.

Оператор СБП обеспечивает:

– техническое подключение и доступ участников к сервисам, осуществляет сбор, обработку операций в соответствии с правилами СБП, формирование файлов чистых позиций, взаимодействует с ГСРРВ и др.;

– сопровождение системы 24/7/365 и техническую поддержку.

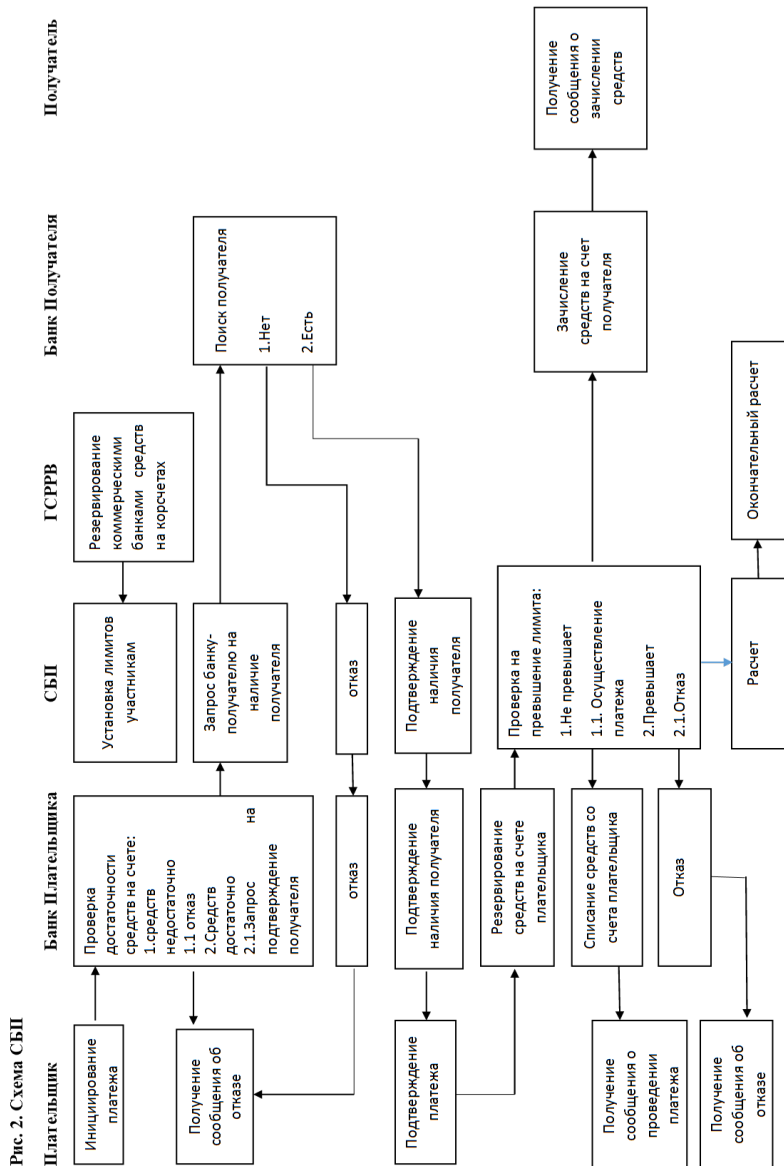
Оператор ГСРРВ (Национальный банк) осуществляет окончательные расчеты между участниками по операциям в СБП в ГСРРВ, формирует сообщения о дебетовании/кредитовании корреспондентских счетов участников, открытых в Национальном банке, и направляет участникам в соответствии с установленными требованиями Национального банка.

Прямые Участники Системы – коммерческие банки, государственные органы и др., имеющие счет в ГСРРВ.

Косвенные участники/субучастники – операторы платежных систем/платежные организации, другие государственные, финансовые и небанковские организации, не имеют счет в ГСРРВ и подключаются к системе через прямых участников.

Рисунок 3

Схема проведения платежей в СБП

Процесс проведения платежей в СБП (Рис. 3) следующий:

- Платательщик (отправитель) осуществляет платеж или перевод через мобильное приложение/интернет-банкинг своего банка.
- Банк плательщика (отправителя) проверяет реквизиты плательщика, достаточность средств на его счете и др. и при положительном результате уведомляет о принятии платежа к исполнению.
- В случае недостаточности средств на счете или несоответствия реквизитам, банк-участник отклоняет платеж и отправляет в адрес плательщика соответствующее уведомление.
- В том случае, когда проверка проходит успешно, банк плательщика перенаправляет запрос в СБП. СБП направляет сообщение банку получателя с требованием авторизации. Банк получателя осуществляет проверку счета получателя платежа. Если результат отрицательный, в адрес плательщика направляется соответствующее уведомление.
- Если результат положительный, банк получателя посылает сообщение в СБП, содержащее подтверждение об авторизации.
- СБП проверяет достаточность средств в рамках лимита банка-участника, блокирует средства на счете банка-участника в размере, равном сумме платежа, и посылает подтверждение о его принятии в обработку в банк плательщика.
- В случае превышения лимита платеж не проводится и в адрес плательщика и банка плательщика автоматически направляется соответствующее уведомление.
- После получения сообщения с подтверждением авторизации и в случае, если сумма платежа не превышает установленный лимит, СБП автоматически осуществляет списание и зачисление денежных средств по счетам банка отправителя и получателя, а также направляет информацию о проведении операции по списанию/зачислению денежных средств банку плательщика и банку получателю.
- Банк-получатель направляет уведомление клиенту-получателю о зачислении ему денежных средств.

– Если баланс внутреннего счета участника в СБП опускается ниже установленного предела, система отправляет предупреждение участнику с информацией о превышении нижнего предела на счете. Участник может пополнить резерв путем перечисления денежных средств с корреспондентского счета из ГСРРВ на свой внутренний счет в СБП или платежи, превышающие установленный верхний предел лимита, будут отвергнуты СБП.

– СБП по завершению операционного дня/цикла направляет файл с остатками лимитов на внутренних счетах в ГСРРВ для учета их на корреспондентских счетах банков в ГСРРВ.

– В СБП могут формироваться нефинансовые (информационные) сообщения между участниками и пользователями системы.

V. Риски СБП и управление ими

При создании и функционировании СБП будут учитываться риски, присущие розничным платежным системам, которые способны нарушить своевременность расчетов и бесперебойность функционирования платежной системы¹. Методы управления рисками в СБП будут установлены нормативными правовыми актами Национального банка, а также в самой системе предусматриваться соответствующие механизмы по управлению рисками.

VI. Основные функциональные требования к СБП

Настоящей Концепцией определены следующие основные функциональные требования к системе:

а) Участники системы и многоуровневый доступ

Участниками СБП могут быть финансово-кредитные, небанковские организации, государственные учреждения и др., что позволит обеспечить доступность СБП по всей стране.

Поскольку не все участники имеют корреспондентские счета в Национальном банке и доступ к ГСРРВ для окончательности расчетов, то в системе должно быть предусмотрено наличие разного уровня доступа и ролей, которые могут назначаться Национальным банком на разных этапах внедрения и развития системы для

---

¹ Политика по управлению рисками в платежной системе Кыргызской Республике, утвержденная постановлением Правления Национального банка от 15.06.16 г. № 25/8.

различных участников, а также для проведения окончательных расчетов в ГСРРВ.

На этапе создания системы доступ к СБП будут иметь прямые участники – коммерческие банки. Косвенные участники/субучастники – небанковские организации и др. будут подключаться к системе через прямых участников.

Центральное казначейство при Министерстве финансов Кыргызской Республики (ЦК МФ КР) и государственные органы будут подключаться к СБП на втором этапе.

Участник СБП	Доступ к СБП	Наличие счета в ГСРРВ	Наличие счета в СБП
1 этап			
Коммерческий банк	Прямой участник	+	+
Операторы платежных систем/платежные организации	Косвенный (субучастник)	– (через расчетный счет, открытый в КБ)	+
Другие финансовые и небанковские организации	Косвенный (субучастник)	– (через счет, открытый в КБ)	+
Поставщики товаров/услуг	Косвенный (субучастник)	– (через расчетный счет, открытый в КБ)	+
2 этап			
ЦК МФ КР	Прямой участник	+	+
Государственные органы	Косвенный (субучастник)	– (через счет ЦК МФ КР)	+

У коммерческих банков при подключении косвенных/субучастников должна быть возможность установления лимитов для каждого счета субучастника и/или другие механизмы для снижения рисков.

СБП должна предоставить доступ к центральной инфраструктуре через API-интерфейсы.

в) Окончательные расчеты и управление ликвидностью

СБП должна быть интегрирована с ГСРРВ. Система должна иметь возможность проводить окончательные расчеты по корреспондентским счетам в ГСРРВ в Национальном банке с определенной регулярностью (несколько раз в течение операционного дня ГСРРВ), на основе рассчитанных многосторонних чистых позиций (т.е. выбирается вариант отложенного расчета по чистым позициям). Порядок и периодичность проведения расчетов по СБП в ГСРРВ будет установлен в нормативных правовых актах Национального банка.

В СБП должна быть предусмотрена возможность задавать интервалы формирования файлов чистых позиций в зависимости от графика работы ГСРРВ в автоматическом режиме, а также, при необходимости возможность создания файла в любой момент времени.

В СБП все внутренние переводы между банковскими счетами отправителей и получателей происходят в рамках определенных и заранее зарезервированных (заблокированных) денежных средств (лимитов). Указанные денежные средства в национальной валюте заранее резервируются (блокируются) или самими коммерческими банками на корреспондентских счетах в Национальном банке или системой СБП.

Система должна иметь механизмы пополнения резервов со стороны участников в случае нехватки зарезервированных средств или когда уровень использования средств достигнет определенного порогового значения зарезервированных средств.

В случае несвоевременного пополнения резервов и нехватки зарезервированных для СБП денежных средств у коммерческого банка, переводы и платежи по СБП клиентов данного коммерческого банка будут отвергаться системой и не проводиться, с отображением соответствующего информационного сообщения клиенту коммерческого банка и направлением соответствующего уведомления коммерческому банку, если иное не будет установлено нормативными правовыми актами Национального банка (например, возможность использования страхового (резервного) фонда для межбанковских систем розничных платежей и др.).

Поскольку СБП должна работать круглосуточно и без выходных, а ГСРРВ работает по другому регламенту, управление ликвидностью в то время, когда ГСРРВ не работает, является важной функцией в системе (мониторинг уровня ликвидности, оповещения, и др.).

При обработке транзакций СБП должна проверять, чтобы указанный лимит дебетовой чистой позиции соблюдался в любой отдельно взятый момент времени. Если какая-либо операция может привести к нарушению лимита, такая транзакция должна отклоняться с соответствующим уведомлением участника.

Кроме того, СБП должна информировать участника, что уровень использования средств достиг определенного порогового значения (например, 60% или 75% (по усмотрению оператора системы)). Участники также должны иметь возможность запросить информацию о текущем уровне использования средств (направив запрос в систему напрямую, через панель участника или с помощью установленного запроса).

с) Стандарты обмена сообщениями в СБП

Обмен любыми сообщениями между участниками и центральной инфраструктурой должен осуществляться в соответствии со стандартом ISO20022.

Для участников, которые не могут создать сообщения ISO20022 самостоятельно, могут временно использовать сервис конвертации сообщений из формата MT в MX формат ISO20022 с последующей доработкой своей системы для отправки сообщений в формате ISO20022 в установленные Национальным банком сроки.

д) Виды транзакций и счетов, которые должна поддерживать СБП (Таблица 3)

СБП должна поддерживать следующие категории платежей:

- от физического лица физическому лицу – P2P;
- переводы между своими счетами в разных банках – Me2Me;
- от физического лица в адрес юридических лиц за товары и услуги – P2B;

- от физического лица государственному органу – P2G (платежи за государственные услуги, включая налоги и штрафы);
- от государственного органа физическому лицу – G2P;
- от юридического лица государственному органу – B2G;
- от юридического лица юридическому лицу – B2B;
- от юридического лица физическому лицу – B2P;
- от государственного органа юридическому лицу – G2B.

Таблица 3. Виды транзакций

	Получатель			
	Физлицо/Клиент	Бизнес	Госорган	
Отправитель	Физлицо/ Клиент	1. Переводы P2P 2. Переводы Ме2Ме	1. Торговые платежи 2. Платежи в рамках электронной торговли 3. Регулярные платежи 4. Запросы на проведение платежей	1. Налоговые платежи 2. Комиссионные сборы за услуги 3. Таможенные платежи 4. Страховые взносы
	Бизнес	1. Выплата заработной платы 2. Выплата возмещений	1. Оплата поставщикам 2. Оплата по выставленным счетам на оплату	1. Налоговые платежи 2. Комиссионные сборы за услуги 3. Таможенные платежи 4. Страховые взносы
	Госорган	1. Выплата заработной платы 2. Выплата социальных пособий 3. Возврат налоговых платежей	1. Возврат налоговых платежей 2. Другие бизнес-платежи	1. Перевод средств между департаментами 2. Перевод средств в подведомственные организации

е) Каналы проведения платежей

Участники должны реализовать API интерфейсы для участия в системе СБП.

Участники должны иметь возможность инициировать быстрые платежи через различные каналы, которые они предлагают своим клиентам: QR-коды (статичные и динамичные), интернет-банкинг,

мобильный банкинг и т.д., банкоматы, отделения и др. (выбор зависит от самих учреждений). В СБП (в сообщениях) должна быть возможность указывать канал, по которому инициирована транзакция, чтобы эту информацию можно было использовать в будущем для анализа и других целей.

QR-коды, используемые в СБП, должны соответствовать Национальному стандарту КМС 1348:2019, утвержденному приказом Центра по стандартизации и метрологии при Министерстве экономики Кыргызской Республики от 15.04.2019 года 18-СТ.

f) Идентификаторы

СБП должна позволять переводить денежные средства между банковскими счетами клиентов коммерческих банков с использованием различных идентификаторов:

- номер мобильного телефона;
- QR-код;
- номер банковского счета;
- номер банковской карты и др.

В качестве основного идентификатора предлагается использование номера мобильного телефона и/или QR-кода, подвязанного к соответствующим данным банка и номеру счета, который должен централизованно храниться в СБП, что позволит сопоставлять их с номером счета с помощью обмена сообщениями. Необходима возможность обновления этой информации по обращению клиентов с помощью соответствующих сообщений.

Использование данных идентификаторов может повлечь расходы коммерческих банков, ЦК МФ КР на доработку внутренних систем (АБС и др.).

g) Мультивалютность

Национальный банк участвует в рабочих группах по интеграции национальных платежных систем, а также в мероприятиях по проведению трансграничных платежей и расчетов в национальной валюте. В этой связи в СБП должна быть предусмотрена возможность работы с несколькими валютами и их конвертацией в национальную валюту и распространяться на все элементы системы, включая

формирование файлов чистых позиций, управление ликвидностью, меры по управлению рисками, лимиты транзакций, расчет комиссий, отчеты и т.д. (будет реализовываться на втором этапе).

h) Управление спорами (отказ, возврат и др.)

Платежи и переводы, инициированные в СБП, считаются безотзывными и окончательными. Однако в системе должна быть возможность отправки сообщения о возврате средств на основе соответствующих правил, установленных Национальным банком в нормативных правовых актах.

В СБП должна быть предусмотрена система урегулирования споров и процедура их разрешения, которая позволит задавать период времени, когда можно возбудить спор, время разрешения спора, поток информации между участвующими учреждениями, транзакции, которые должны быть выполнены после разрешения спора и т.д. Все участники должны иметь возможность отслеживать статус рассмотрения спора в системе.

i) Отчетность

В СБП должна быть предусмотрена возможность формирования различных форм отчетности как для текущего управления, так и для дальнейшего анализа СБП в целях ее улучшения.

Система должна генерировать необходимую отчетность и для участников, позволяющую получать подробные сведения о его транзакциях, различные отчеты для сверки транзакций, сведения об остатках и т.д. Необходимо, чтобы в системе можно было задать график подготовки разных отчетов для разных участников, чтобы необходимые отчеты генерировались автоматически через запланированные промежутки времени. СБП должна обеспечивать возможность организации отчетов в соответствующих папках для участников, чтобы они могли автоматически извлекать отчеты с помощью ручных или автоматических механизмов передачи файлов.

VII. Технические требования к СБП

1. Архитектура приложения

Архитектура СБП должна быть масштабируемой, иметь модульную структуру и быть реализована как отдельный самостоятельный модуль, для возможной последующей передачи СБП третьей стороне на аутсорсинг.

СБП должна быть интегрирована с ГСРРВ (т.е. обеспечивать автоматическую и «бесшовную» интеграцию с ГСРРВ) и Автоматизированной системой «Главная книга» (ГК) Национального банка для проведения окончательных расчетов.

Банки и поставщики услуг будут самостоятельно отвечать за подключение к основному программному решению СБП и за предоставление своим клиентам продуктов и услуг, которыми клиенты могут пользоваться напрямую, через собственные мобильные приложения или приложения, предлагаемые оператором национальной платежной системы «Элкарт».

2. Рабочие площадки и обеспечение доступности системы

СБП должна функционировать круглосуточно без выходных в режиме «24/7/365», что потребует построения соответствующей инфраструктуры, которая включает в себя следующее:

1. Основное и резервное оборудование для развертывания системы, при этом размещение основного и резервного оборудования должно отвечать требованиям отказоустойчивости и удаленности друг от друга;

2. Сопутствующее оборудование, предназначенное для обеспечения бесперебойного функционирования системы (по информационной безопасности, отчетности и др.);

3. Обеспечение системы каналами связи, отвечающими требованиям безопасности.

Кроме того, для обеспечения функционирования СБП потребуется квалифицированный персонал для мониторинга и технического обслуживания, а также их обучение.

СБП будет функционировать на двух площадках: основная и резервная площадка.

Сценарий 1: СБП на обеих площадках организована по схеме «активная/активная», когда обработка транзакций происходит параллельно на обеих площадках.

Сценарий 2: СБП на обеих площадках организована по схеме «активная/резервная», когда обработка транзакций происходит на активной площадке, однако предусмотрена возможность практически мгновенного переключения на резервную площадку.

СБП должна обеспечивать высокую надежность, чтобы сбой какого-либо компонента/сервера, используемого в системе, не приводил к тому, что СБП не сможет выполнять свои функции. Переключение на резервные мощности должно быть автоматическим и не сопровождаться потерей данных и времени. Кроме того, необходимо предусмотреть возможность планового обслуживания системы без ее отключения.

Целевой показатель доступности должен составлять 99,99 %.

3. Производительность системы

Система должна осуществлять моментальное проведение платежей. Время ожидания пользователя, в течение которого система выполняет все стадии процесса, не должно превышать 10 секунд, с возможностью сокращения времени ожидания до 3 секунд. На начальном этапе количество и объемы транзакций будут небольшие, так как банки будут подключаться к системе постепенно (В таблице 2. приведены годовые данные по действующим межбанковским платежным системам). В этой связи необходимо предусмотреть постепенное увеличение объемов транзакций и пропускной способности СБП. Ожидается, что в часы пик объем обработки транзакций может возрастать до 110 транзакций в секунду и более.

СБП должна быть масштабируемой.

Система должна быть готовой к дальнейшему расширению и обеспечить возможность подключения сторонних сервисов посредством API и иных шлюзов. В случае расширения инфраструктуры аппаратное и программное обеспечение без каких-либо дополнительных изменений должно иметь возможность наращивания производительности.

4. Хранение данных

Данные о транзакциях должны быть доступны онлайн в течение 3 (трех) лет, не влияя на производительность системы и время отклика. По истечению 3 (трех) лет данные могут быть заархивированы в долгосрочный/отдельный архив.

5. Отказоустойчивость и непрерывность работы системы

СБП должна обеспечить:

- 99,99% доступность системы;
- техническое обслуживание или обновление системы без необходимости приостановления работы системы;
- аварийное восстановление на случай непредвиденных обстоятельств с возможностью синхронной работы системы на нескольких (не менее 2) вычислительных мощностях (резервных) в реальном времени.

Дополнительно СБП должна иметь соответствующую защиту от программных сбоев и проблем связи для обеспечения бесперебойности работы.

6. Информационная безопасность системы

СБП должна:

- включать в себя подсистему обеспечения безопасности реализующую авторизацию и идентификацию пользователей, их функциональной роли в системе, а также защиту от киберугроз, состоящую из программно-аппаратных, криптографических и технических средств защиты;
- включать систему мониторинга и предотвращения мошеннических операций (Антифрод);
- быть подключена к системам мониторинга информационной безопасности и анализа угроз.

VIII. Основные этапы реализации СБП

№	Мероприятие*	Дата начала*	Дата окончания*
	1 этап	II кв. 2023 г.	II кв. 2025 г.
1.	Создание рабочей/проектной группы для реализации проекта СБП	II кв. 2023 г.	III кв. 2023 г.
2.	Разработка функциональных и технических требований/ спецификаций/дизайна СБП	II кв. 2023 г.	IV кв. 2023 г.
3.	Выбор технологической платформы СБП и закуп системы	IV кв. 2023 г.	I кв. 2024 г.
4.	Проработка основных правовых и регуляторных вопросов по проекту СБП, разработка/внесение изменений в нормативные правовые акты Кыргызской Республики	III кв. 2023 г.	IV кв. 2023 г.
5.	Внедрение системы (тестирование, опытная эксплуатация с участием пилотных банков) с базовым функционалом	I кв. 2024 г.	III кв. 2024 г.
6.	Доработка внутренних систем прямых участников (АБС, и др.), тестирование API и др.	I - II кв. 2024 г.	IV кв. 2024 г.
	2 этап	IV кв. 2024 г.	IV кв. 2025 г.
7.	Ввод в промышленную эксплуатацию и подключение коммерческих банков и других участников/субучастников	IV кв. 2024 г.	II кв. 2025 г.
8.	Проведение мероприятий по трансграничным платежам и расчетам в национальной валюте (тестирование, участие пилотных банков и др.)	I кв. 2025 г.	III кв. 2025 г.
9.	Совершенствование СБП и расширение функциональных возможностей (переводы юридических лиц, мультивалютность и др.)	II кв. 2025 г.	IV кв. 2025 г.

* В сроки и мероприятия при необходимости могут вноситься изменения после разработки и согласования плана реализации проекта с поставщиком системы

КЫРГЫЗ
РЕСПУБЛИКАСЫНЫН
УЛУТТУК БАНК БАШКАРМАСЫ

ПРАВЛЕНИЕ
НАЦИОНАЛЬНОГО БАНКА
КЫРГЫЗСКОЙ РЕСПУБЛИКИ

ПОСТАНОВЛЕНИЕ

Постановление Правления
Национального банка
Кыргызской Республики
от 29 мая 2023 года
№ 2023-П-07/35-2-(ДКП)

О размере учетной ставки Национального банка Кыргызской Республики

В соответствии со статьями 5, 13, 63 и 64 конституционного Закона Кыргызской Республики «О Национальном банке Кыргызской Республики» Правление Национального банка Кыргызской Республики постановляет:

1. Установить учетную ставку Национального банка Кыргызской Республики в размере 13,00 процента годовых.
2. Настоящее постановление вступает в силу с 30 мая 2023 года.
3. Экономическому управлению разместить информацию о размере учетной ставки на официальном интернет-сайте Национального банка Кыргызской Республики в течение 1 (одного) рабочего дня со дня принятия настоящего постановления.
4. Контроль за исполнением настоящего постановления возложить на члена Правления Национального банка Кыргызской Республики, курирующего экономическое управление.

Исполняющий обязанности председателя

3. Чокоев

КЫРГЫЗ
РЕСПУБЛИКАСЫНЫН
УЛУТТУК БАНК БАШКАРМАСЫ

ПРАВЛЕНИЕ
НАЦИОНАЛЬНОГО БАНКА
КЫРГЫЗСКОЙ РЕСПУБЛИКИ

ПОСТАНОВЛЕНИЕ

Постановление Правления
Национального банка
Кыргызской Республики
от 14 июня 2023 года
№ 2023-П-12/38-2-(НФКУ)

**О внесении изменений в постановление Правления
Национального банка Кыргызской Республики
«Об утверждении Положения «О требованиях к формированию,
публикации и представлению в Национальный банк
Кыргызской Республики финансовой отчетности небанковских
финансово-кредитных организаций»
от 28 сентября 2021 года № 2021-П-33/53-9-(НФКУ)**

В соответствии со статьями 5, 9 и 64 конституционного Закона Кыргызской Республики «О Национальном банке Кыргызской Республики» Правление Национального банка Кыргызской Республики постановляет:

1. Внести изменения в постановление Правления Национального банка Кыргызской Республики «Об утверждении Положения «О требованиях к формированию, публикации и представлению в Национальный банк Кыргызской Республики финансовой отчетности небанковских финансово-кредитных организаций» от 28 сентября 2021 года № 2021-П-33/53-9-(НФКУ) (прилагается).

2. Юридическому управлению:

– со дня получения соответствующих документов в течение 3 (трех) рабочих дней опубликовать настоящее постановление на официальном интернет-сайте Национального банка Кыргызской Республики;

– после официального опубликования направить настоящее постановление в Министерство юстиции Кыргызской Республики для

включения в Государственный реестр нормативных правовых актов Кыргызской Республики.

3. Настоящее постановление вступает в силу по истечении 15 (пятнадцати) дней со дня официального опубликования.

4. Управлению методологии надзора после официального опубликования в течение 3 (трех) рабочих дней довести настоящее постановление до сведения ОАО «Финансовая компания кредитных союзов», Объединения юридических лиц «Ассоциация микрофинансовых организаций», Объединения юридических лиц «Национальная ассоциация кредитных союзов и кооперативов Кыргызстана», микрофинансовых организаций, кредитных союзов, имеющих лицензию на привлечение депозитов, ОАО «Гарантийный фонд», жилищно-сберегательных кредитных компаний.

5. Отделу «Секретариат Правления» в течение 3 (трех) рабочих дней довести настоящее постановление до сведения управления надзора за небанковскими организациями, областных управлений и Представительства Национального банка Кыргызской Республики в Баткенской области.

6. Контроль за исполнением настоящего постановления возложить на члена Правления Национального банка Кыргызской Республики, курирующего управление методологии надзора.

Исполняющий обязанности председателя

З. Чокоев

Приложение
к постановлению Правления
Национального банка
Кыргызской Республики
от 14 июня 2023 года
№ 2023-П-12/38-2-(НФКУ)

**Изменения в постановление Правления
Национального банка Кыргызской Республики
«Об утверждении Положения «О требованиях к формированию,
публикации и представлению в Национальный банк
Кыргызской Республики финансовой отчетности небанковских
финансово-кредитных организаций»
от 28 сентября 2021 года № 2021-П-33/53-9-(НФКУ)**

Внести в постановление Правления Национального банка Кыргызской Республики «Об утверждении Положения «О требованиях к формированию, публикации и представлению в Национальный банк Кыргызской Республики финансовой отчетности небанковских финансово-кредитных организаций» от 28 сентября 2021 года № 2021-П-33/53-9-(НФКУ), следующие изменения:

в наименовании вышеуказанного постановления на официальном языке слово «представлению» заменить словом «предоставлению»;

в Положении «О требованиях к формированию, публикации и представлению в Национальный банк Кыргызской Республики финансовой отчетности небанковских финансово-кредитных организаций», утвержденном вышеуказанным постановлением:

– в наименовании Положения на официальном языке слово «представлению» заменить словом «предоставлению»;

– пункт 2 изложить в следующей редакции:

«2. Нормы настоящего Положения распространяются на микрофинансовые компании (далее – МФК), жилищно-сберегательные кредитные компании (далее – ЖСКК), гарантийные фонды (далее – ГФ), микрокредитные компании (далее – МКК), микрокредитные агентства с участием государственных органов или имеющие дочерние (зависимые) юридические лица, которые осуществляют кредитную и финансовую деятельность (далее – МКА), кредитные союзы, имеющие лицензию на право привлечения депозитов от своих участников (далее – КС), специализированные

финансово-кредитные организации (далее – СФКО) (далее – НФКО).»;

– пункт 4 изложить в следующей редакции:

«4. Нормы настоящего Положения не распространяются на НФКО, находящиеся в процессе ликвидации и банкротства.»;

– в пункте 6 после слов «(далее – МСФО)» дополнить словами «и требованиям законодательства Кыргызской Республики»;

– в пункте 12 на официальном языке:

в абзаце первом слово «представление» заменить словом «предоставление»;

в абзаце втором слова «представления» заменить словами «предоставления»;

– в пункте 25 на официальном языке:

в подпункте 1 после слов «(напрямую или косвенно посредством дочерних компаний)» знак препинания «,» исключить;

в подпункте 2 после слов «(прямое или косвенное посредством дочерних компаний)» знак препинания «,» исключить;

– пункт 31 изложить в следующей редакции:

«31. Материнская компания, находящаяся на территории Кыргызской Республики, освобождается от предоставления консолидированной финансовой отчетности в соответствии с настоящим Положением, если она составляет и предоставляет консолидированную финансовую отчетность в соответствии с МСФО и требованиями Национального банка.»;

– в наименовании Главы 3 на официальном языке слово «представления» заменить словом «предоставления»;

– пункт 37 изложить в следующей редакции:

«37. Публикация в средствах массовой информации (далее – СМИ) годовой финансовой отчетности МФК, ГФ, ЖСКК и СФКО (отчета о финансовом положении на конец дня 31 декабря отчетного года, отчета о совокупном доходе за период, отчета о движении денежных средств и отчета об изменениях в собственном капитале) вместе с аудиторским заключением осуществляется на государственном языке и при необходимости на официальном языке

после завершения аудиторской проверки не позднее 30 апреля года, следующего за отчетным.

МКК, МКА и КС должны публиковать годовую финансовую отчетность вместе с аудиторским заключением (при наличии) или в СМИ, или на официальном интернет-сайте, или на своих информационных стендах во всех офисах, филиалах, представительствах и структурных подразделениях на государственном языке и при необходимости на официальном языке после завершения аудиторской проверки (в случае ее проведения в соответствии с требованиями законодательства Кыргызской Республики) не позднее 30 апреля года, следующего за отчетным.

При публикации годовой финансовой отчетности в СМИ или на информационном стенде МКК, МКА и КС должны размещать отчет о финансовом положении на конец дня 31 декабря отчетного года, отчет о совокупном доходе за период, отчет о движении денежных средств и отчет об изменениях в собственном капитале вместе с аудиторским заключением (при наличии), а при публикации на официальном интернет-сайте – годовую финансовую отчетность, включая все компоненты, примечания к финансовой отчетности и аудиторское заключение (при наличии).

При публикации в СМИ обязательно должно быть примечание, что с годовой финансовой отчетностью, примечаниями и пояснениями к ней в полном объеме можно ознакомиться в головном офисе НФКО, ее филиалах, представительствах и структурных подразделениях, находящихся вне места расположения головного офиса.

МФК, ГФ, ЖСКК и СФКО должны разместить годовую финансовую отчетность (отчет о финансовом положении на конец дня 31 декабря отчетного года, отчет о совокупном доходе за период, отчет о движении денежных средств и отчет об изменениях в собственном капитале) на своих информационных стендах во всех офисах, филиалах, представительствах и структурных подразделениях.

Финансовая отчетность МФК, ГФ, ЖСКК и СФКО, включая все компоненты, примечания к финансовой отчетности и аудиторское заключение, должна быть опубликована на официальном интернет-сайте (при наличии).

Дополнительно МФК, ГФ, ЖСКК и СФКО предоставляют годовую финансовую отчетность/консолидированную финансовую отчетность и аудиторское заключение в электронном виде в срок до 1 июня года, следующего за отчетным годом, в уполномоченный орган для публикации посредством Публичного депозитария финансовой отчетности, согласно требованиям законодательства Кыргызской Республики.»;

– пункт 38 изложить в следующей редакции:

«38. Годовая финансовая отчетность НФКО может быть также опубликована на портале информационного агентства.

Ссылка на портал информационного агентства должна быть направлена по электронной почте в уполномоченное структурное подразделение Национального банка.»;

– пункт 39 изложить в следующей редакции:

«39. НФКО осуществляет выбор средств массовой информации для публикации форм финансовой отчетности вместе с аудиторским заключением с тем, чтобы обеспечить ее широкое распространение и доступность пользователям.»;

– пункт 40 изложить в следующей редакции:

«40. Годовая финансовая отчетность должна быть доступна в НФКО на государственном и официальном языках (головной офис, филиалы, представительства, структурные подразделения, находящиеся вне места расположения головного офиса) для пользователей в полном объеме и должна быть предоставлена по их первому требованию для ознакомления.»;

– пункт 41 изложить в следующей редакции:

«41. Информация о публикации финансовой отчетности должна быть предоставлена в Национальный банк в течение 5 (пяти) рабочих дней после публикации с приложением 1 (одного) экземпляра (копии) публикации или с указанием ссылки на официальный интернет-сайт НФКО (портал информационного агентства), на котором была опубликована финансовая отчетность, с приложением копии публикации.»;

– в наименовании Главы 4 на официальном языке слово «представления» заменить словом «предоставления»;

- пункт 43 изложить в следующей редакции:

«43. Кроме публикации годовой финансовой отчетности МФК, ГФ, ЖСКК и СФКО публикуют в СМИ ежеквартальную финансовую отчетность и предоставляют в уполномоченное структурное подразделение Национального банка сообщение о публикации.»;

- в пункте 44:

абзац первый на официальном языке изложить в следующей редакции:

«44. Ежеквартальная финансовая отчетность состоит из:»;

абзац третий признать утратившим силу;

- пункт 45 изложить в следующей редакции:

«45. Ежеквартальная финансовая отчетность МФК, ГФ, ЖСКК и СФКО должна быть опубликована на официальном интернет-сайте (при наличии), в СМИ и на своих информационных стендах во всех офисах, филиалах, представительствах и структурных подразделениях на государственном языке и при необходимости на официальном языке не позже 30-ти календарных дней со дня окончания квартала.

При публикации в СМИ обязательно должно быть примечание, что с ежеквартальной финансовой отчетностью в полном объеме можно ознакомиться в головном офисе, филиалах, представительствах и структурных подразделениях, находящихся вне места расположения головного офиса.

СМИ должны соответствовать критериям, указанным в пункте 39 настоящего Положения.

МКК, МКА и КС должны публиковать ежеквартальную финансовую отчетность на официальном интернет-сайте (при наличии) или на информационных стендах во всех офисах, филиалах, представительствах и структурных подразделениях не позже 30-ти календарных дней со дня окончания квартала.»;

- в пункте 46:

абзацы первый и второй изложить в следующей редакции:

«46. Информация о публикации ежеквартальной финансовой отчетности должна быть предоставлена в Национальный банк в течение 5 (пяти) рабочих дней после публикации с приложением

1 (одного) экземпляра (копии) публикации и/или с указанием ссылки на официальный интернет-сайт (портал информационного агентства), в котором была опубликована финансовая отчетность, с приложением копии публикации.

Ссылка на официальный интернет-сайт/портал информационного агентства также должна быть направлена по электронной почте в уполномоченное структурное подразделение Национального банка.»;

в абзаце третьем на официальном языке слова «НФКО (копию)» исключить;

в абзаце третьем после слов «на государственном и» слово «/или» исключить;

– в пункте 48 на официальном языке:

в абзаце четвёртом слово «образованные» заменить словом «образованных»;

в абзаце шестом после слова «имущества» знак препинания «,» исключить;

– в пункте 49 после слова «Консолидированная» дополнить словом «ежеквартальная»;

– в пункте 61 на официальном языке после слов «не может» дополнить словом «представлять»;

– пункт 69 изложить в следующей редакции:

«69. НФКО должна определить состав денежных средств и эквивалентов денежных средств и раскрыть его в финансовой отчетности. Кроме того, НФКО должна обеспечить сверку сумм, содержащихся в отчете о движении денежных средств, с аналогичными статьями, представленными в отчете о финансовом положении.»;

– пункт 80 изложить в следующей редакции:

«80. Размеры РППУ по активам, начисленным процентам по кредитам и финансовой аренде НФКО и клиентам, сформированные в соответствии с требованиями МСФО и нормативными правовыми актами Национального банка, должны быть дополнительно раскрыты в примечаниях к финансовой отчетности.»;

- в наименовании Приложений 1 и 2 на официальном языке слова «представлению» заменить словами «предоставлению».

КЫРГЫЗ
РЕСПУБЛИКАСЫНЫН
УЛУТТУК БАНК БАШКАРМАСЫ

ПРАВЛЕНИЕ
НАЦИОНАЛЬНОГО БАНКА
КЫРГЫЗСКОЙ РЕСПУБЛИКИ

ПОСТАНОВЛЕНИЕ

Постановление Правления
Национального банка
Кыргызской Республики
от 14 июня 2023 года
№ 2023-П-12/38-3-(НПА)

О внесении изменений в некоторые нормативные правовые акты Национального банка Кыргызской Республики

В соответствии со статьями 5, 9 и 64 конституционного Закона Кыргызской Республики «О Национальном банке Кыргызской Республики» Правление Национального банка Кыргызской Республики постановляет:

1. Внести изменения в следующие постановления Правления Национального банка Кыргызской Республики (прилагается):

- «Об утверждении Положения «Об операциях, осуществляемых в соответствии с исламскими принципами банковского дела и финансирования» от 23 сентября 2009 года № 38/8;
- «Об утверждении Положения «О банковских платежных картах в Кыргызской Республике» от 9 декабря 2015 года № 76/8.

2. Настоящее постановление вступает в силу по истечении 15 (пятнадцати) дней со дня официального опубликования.

3. Юридическому управлению:

- со дня получения соответствующих документов в течение 3 (трех) рабочих дней опубликовать настоящее постановление на официальном интернет-сайте Национального банка Кыргызской Республики;
- после официального опубликования направить настоящее постановление в Министерство юстиции Кыргызской Республики для

внесения в Государственный реестр нормативных правовых актов Кыргызской Республики.

4. Управлению методологии надзора после официального опубликования в течение 3 (трех) рабочих дней довести настоящее постановление до сведения ОЮЛ «Союз банков Кыргызстана», коммерческих банков, структурных подразделений, областных управлений и Представительства Национального банка Кыргызской Республики в Баткенской области.

5. Контроль за исполнением настоящего постановления возложить на члена Правления Национального банка Кыргызской Республики, курирующего управление методологии надзора.

Исполняющий обязанности председателя

З. Чокоев

**Приложение
к постановлению Правления
Национального банка
Кыргызской Республики
от 14 июня 2023 года
№ 2023-П-12/38-3-(НПА)**

**Изменения в некоторые нормативные правовые акты
Национального банка Кыргызской Республики**

1. Внести в постановление Правления Национального банка Кыргызской Республики «Об утверждении Положения «Об операциях, осуществляемых в соответствии с исламскими принципами банковского дела и финансирования» от 23 сентября 2009 года № 38/8 следующие изменения:

в Положении «Об операциях, осуществляемых в соответствии с исламскими принципами банковского дела и финансирования», утвержденном вышеуказанным постановлением:

– В главе 2.1:

в пункте 2.1.2.:

– в абзаце втором слова «Ограниченная/специальная мудараба» заменить словами «Договор ограниченного (специального) мудараба»;

– в абзаце третьем слова «Неограниченная/общая мудараба» заменить словами «Договор неограниченного (общего) мудараба»;

– в абзаце четвертом слова «Открытая мудараба» заменить словами «Договор открытого мудараба».

– пункт 2.1.6. изложить в следующей редакции:

«2.1.6. При выдаче денежных средств по договору ограниченного (специального) мудараба банк должен включить в договор условия, запрещающие мударибу нецелевое использование денежных средств, включая выдачу займов третьим лицам и предоставление подарков, и пожертвований на благотворительные цели за счет средств финансирования.»;

– пункт 2.1.9. после слов «от операций», дополнить словами «по договору».

– Главу 2.11 изложить в следующей редакции:

«Глава 2.11

Банковские платежные карты

2.11.1. В настоящей главе установлены требования к эмиссии и обслуживанию банками дебетовых и кредитных карт (карт финансирования) клиентов.

2.11.2. Банку разрешается осуществлять эмиссию банковских карт при соблюдении следующих условий в договоре:

а) банком не будут начисляться процентные платежи в случае несвоевременной оплаты необходимой суммы по полученному финансированию;

б) банк не вправе начислять проценты на денежные средства на банковском счете при пользовании клиентами данными видами карт;

в) банк должен обусловить, что клиент не может использовать карту в целях, запрещенных стандартами шариата, и что банк может заблокировать карту, отменить действие карты в случае нарушения данного условия.

2.11.3. Банк при открытии счета с использованием банковской карты клиенту в обязательном порядке должен разъяснять порядок расчета доходов/расходов по карте.

2.11.4. Банк вправе предоставлять держателю карты льготы, не запрещенные стандартами шариата, такие как преимущественное право на скидки в отеле, авиалиниях, резервирование ресторана и т.д.

Банк не имеет право наделять владельца карты привилегиями, которые запрещаются стандартами шариата, такие как страхование жизни, вход в запрещенные места или запрещенные подарки.

В случае возврата товара согласно действующему законодательству Кыргызской Республики, по договоренности между клиентом и банком, банк вправе покрыть свои затраты, возникшие в результате такого возврата, в числе которых может быть разница в курсе валют и др.

2.11.5. Дебетовые карты

Дебетовая банковская карта предназначена для совершения операций в пределах доступной суммы денежных средств, находящихся на банковском счете клиента.

Клиенту разрешается снимать наличную сумму, не превышающую лимит доступных средств по банковскому счёту, к которому привязана карта.

Банк может предоставить краткосрочное финансирование/заем (овердрафт) клиенту с условием не начисления процентов на предоставляемую сумму финансирования/займа.

2.11.6. Кредитные карты

Кредитная карта предназначена для совершения операций с денежными средствами, предоставленными клиенту, в качестве финансирования.

Банк должен информировать держателя карты об основных характеристиках кредитной карты и указывать в договоре банковского счета о том, что банком будут применены штрафы в случае несвоевременного возврата средств на карту с предварительным раскрытием всех сумм.

Штрафы и пени начисленные за просрочку погашения задолженности направляются на благотворительность.

Банк может принять депозит от клиента в качестве гарантии, депозит не может быть использован держателем карты. Банк должен дать право выбора клиенту по внесению гарантийных денежных средств на депозит до востребования по договору кард или вадид'айад дамана, или срочный депозит по договору неограниченного мудараба, в том числе по выбору конкретного депозитного продукта. В случае выбора клиентом срочного депозита по договору неограниченного мудараба, банк имеет право инвестировать эту сумму в целях получения выгоды для клиента. Любой доход, полученный от этой суммы, будет поделен между банком и клиентом в соответствии с условиями договора неограниченного мудараба.

Банк должен обеспечить, чтобы реклама и рекламные материалы по продуктам кредитных карт были предельно ясными и доступными для восприятия и понимания и не вводили в заблуждение клиентов.

При рекламировании, публикации и распространении информации банки должны раскрывать исчерпывающие сведения об основных условиях продукта кредитной карты, с указанием полной стоимости продукта, а также размера комиссии.

2.11.7. Банку разрешается присоединяться к международным платежным системам при условии, что банк не будет нарушать правила шариата.

Банку разрешается платить взнос за членство, услуги и другие платы международной платежной системе в случае, если они не включают в себя проценты.»;

– Главу 2.12 дополнить пунктом 2.12.2.5. следующего содержания:

«2.12.2.5. По условиям договора вади'айад дамана банк может предоставить владельцу счета обслуживание с использованием чековой книжки либо банковской карточки. В данном случае банк может взимать с владельца счета плату за предоставление услуг по ведению и обслуживанию текущего счета.».

2. Внести в постановление Правления Национального банка Кыргызской Республики «Об утверждении Положения «О банковских платежных картах в Кыргызской Республике» от 9 декабря 2015 года № 76/8 следующие изменения:

в Положении «О банковских платежных картах в Кыргызской Республике», утвержденном вышеуказанным постановлением:

– пункт 2 изложить в следующей редакции:

«2. Положение «О банковских платежных картах в Кыргызской Республике» (далее – Положение) определяет порядок эмиссии, эквайринга и распространения банковских платежных карт на территории Кыргызской Республики, правила проведения операций, процессинг транзакций, совершенных с использованием банковских платежных карт, а также общие требования к системам расчетов с использованием банковских платежных карт, которые осуществляют деятельность на территории Кыргызской Республики и их участникам, в соответствии с законами Кыргызской Республики «О банках и банковской деятельности», «О платежной системе Кыргызской Республики», «Об электронной подписи», «О противодействии финансированию террористической деятельности и легализации (отмыванию) преступных доходов» (далее - ПФТД/ЛПД) и нормативными правовыми актами Национального банка Кыргызской Республики (далее - Национальный банк), в том числе по исламским

принципам финансирования с учетом их специфики и специальной терминологии.»;

– пункт 31 изложить в следующей редакции:

«31. При заключении договора и открытии банковского счета эмитент обязан идентифицировать держателя карты в соответствии с требованиями к политике «знай своего клиента», установленными Приложением 1 к Инструкции по работе с банковскими счетами, счетами по банковским вкладам (депозитам), утвержденной постановлением Правления Национального банка Кыргызской Республики от 31 октября 2012 года № 41/12 и Приложением 1 к Инструкции по работе с банковскими счетами, счетами по банковским вкладам (депозитам), открытыми в соответствии с исламскими принципами банковского дела и финансирования, утвержденной постановлением Правления Национального банка Кыргызской Республики от 13 июня 2019 года № 2019-П-12/31-2-(НПА), и законодательством Кыргызской Республики, за исключением пользователей кредитных карт НФКО, идентификацию которых осуществляет НФКО, согласно законодательству по ПФТД/ЛПД. Идентификационные данные клиента НФКО должны быть привязаны к номеру кредитной карты НФКО.».

КЫРГЫЗ
РЕСПУБЛИКАСЫНЫН
УЛУТТУК БАНК БАШКАРМАСЫ

ПРАВЛЕНИЕ
НАЦИОНАЛЬНОГО БАНКА
КЫРГЫЗСКОЙ РЕСПУБЛИКИ

ПОСТАНОВЛЕНИЕ

Постановление Правления
Национального банка
Кыргызской Республики
от 14 июня 2023 года
№ 2023-П-12/38-4-(НПА)

О внесении изменений в некоторые нормативные правовые акты Национального банка Кыргызской Республики

В соответствии со статьями 5, 9 и 64 конституционного Закона Кыргызской Республики «О Национальном банке Кыргызской Республики» Правление Национального банка Кыргызской Республики постановляет:

1. Внести изменения в следующие постановления Правления Национального банка Кыргызской Республики (прилагаются):

- «Об утверждении Положения «О минимальных требованиях по управлению кредитным риском в кредитных союзах» от 23 декабря 2009 года № 50/7;

- «Об утверждении Положения «О порядке выдачи лицензии на право проведения обменных операций с наличной иностранной валютой» от 27 июля 2011 года № 40/4;

- «Об утверждении Инструкции по предоставлению коммерческими банками Кыргызской Республики клиентам индивидуальных банковских сейфов для хранения ценностей» от 12 сентября 2012 года № 37/2;

- «Об утверждении Инструкции по работе с банковскими счетами, счетами по банковским вкладам (депозитам)» от 31 октября 2012 года № 41/12;

- «Об утверждении Положения «О минимальных требованиях по управлению кредитным риском в микрофинансовых организациях, не привлекающих вклады (депозиты)» от 25 сентября 2013 года № 35/14;
- «Об утверждении Положения «О минимальных требованиях по управлению кредитным риском в кредитных союзах, осуществляющих операции в соответствии с исламскими принципами банковского дела и финансирования» от 23 декабря 2013 года № 52/7;
- «Об утверждении Правил регулирования деятельности кредитных бюро на территории Кыргызской Республики» от 28 сентября 2016 года № 40/5;
- «Об утверждении Инструкции по работе с банковскими счетами, счетами по банковским вкладам (депозитам), открытыми в соответствии с исламскими принципами банковского дела и финансирования» от 13 июня 2019 года № 2019-П-12/31-2-(НПА);
- «Об утверждении Положения «О минимальных требованиях к организации внутреннего контроля в коммерческих банках в целях противодействия финансированию террористической деятельности и легализации (отмыванию) преступных доходов», Положения «О порядке проведения обменных операций с наличной иностранной валютой в Кыргызской Республике» и внесении изменений и дополнений в некоторые нормативные правовые акты Национального банка Кыргызской Республики по вопросам противодействия финансированию террористической деятельности и легализации (отмыванию) преступных доходов» от 14 августа 2019 года № 2019-П-12/42-1-(НПА);
- «Об утверждении Положения «О минимальных требованиях к организации внутреннего контроля в обменных бюро в Кыргызской Республике в целях противодействия финансированию террористической деятельности и легализации (отмыванию) преступных доходов» от 21 августа 2019 года № 2019-П-33/43-7-(НФКУ);
- «Об утверждении Правил регулирования деятельности жилищно-сберегательных кредитных компаний» от 1 ноября 2019 года № 2019-П-33/55-2-(НФКУ).

2. Юридическому управлению:

- со дня получения соответствующих документов в течение 3 (трех) рабочих дней опубликовать настоящее постановление на официальном интернет-сайте Национального банка Кыргызской Республики;

- после официального опубликования направить настоящее постановление в Министерство юстиции Кыргызской Республики для внесения в Государственный реестр нормативных правовых актов Кыргызской Республики.

3. Управлению методологии надзора после официального опубликования в течение 3 (трех) рабочих дней довести настоящее постановление до сведения ОЮЛ «Союз банков Кыргызстана», коммерческих банков, ОЮЛ «Ассоциация микрофинансовых организаций», ОАО «Финансовая компания кредитных союзов», небанковских и специализированных финансово-кредитных организаций, соответствующих структурных подразделений, областных управлений и Представительства Национального банка Кыргызской Республики в Баткенской области.

4. Настоящее постановление вступает в силу по истечении 15 (пятнадцати) дней со дня официального опубликования.

5. Контроль за исполнением настоящего постановления возложить на члена Правления Национального банка Кыргызской Республики, курирующего управление методологии надзора.

Исполняющий обязанности председателя

3. Чокоев

**Приложение
к постановлению Правления
Национального банка
Кыргызской Республики
от «14» июня 2023 года
№ 2023-П-12/38-4-(НПА)**

**Изменения в некоторые нормативные правовые акты
Национального банка Кыргызской Республики**

1. Внести в постановление Правления Национального банка Кыргызской Республики «Об утверждении Положения «О минимальных требованиях по управлению кредитным риском в кредитных союзах» от 23 декабря 2009 года № 50/7 следующее изменение:

в Положении «О минимальных требованиях по управлению кредитным риском в кредитных союзах», утвержденном вышеуказанным постановлением:

в Приложении 1:

– пункт 3 изложить в следующей редакции:

«3. Копия документа, удостоверяющего личность, на бумажном носителе или документа в цифровом формате, полученного из государственных информационных систем, по которой возможно идентифицировать участника КС.».

2. Внести в постановление Правления Национального банка Кыргызской Республики «Об утверждении Положения «О порядке выдачи лицензии на право проведения обменных операций с наличной иностранной валютой» от 27 июля 2011 года № 40/4 следующие изменения:

в Положении «О порядке выдачи лицензии на право проведения обменных операций с наличной иностранной валютой», утвержденном вышеуказанным постановлением:

в Приложении 10:

– в главе III:

пункт 1 изложить в следующей редакции:

«1. Покупка наличной иностранной валюты производится с обязательной идентификацией клиента на основании оригинала

документа, удостоверяющего личность, (с фотографией) на бумажном носителе или документа в цифровом формате, полученного из государственных информационных систем, в случае если сумма покупки иностранной валюты равна или превышает регистрационную сумму, установленную Национальным банком. В присутствии клиента кассир пересчитывает сумму наличности и проверяет подлинность предъявленной клиентом валюты. При этом обработка банкнот должна проводиться таким образом, чтобы банкноты находились в поле зрения клиента.»;

пункт 4 изложить в следующей редакции:

«4. Продажа наличной иностранной валюты производится с обязательной идентификацией клиента на основании оригинала документа, удостоверяющего личность, (с фотографией) на бумажном носителе или документа в цифровом формате, полученного из государственных информационных систем, в случае если сумма продажи иностранной валюты равна или превышает регистрационную сумму, установленную Национальным банком. В присутствии клиента кассир пересчитывает сумму наличности и проверяет подлинность предъявленной клиентом валюты. При этом обработка банкнот должна производиться таким образом, чтобы банкноты находились в поле зрения клиента.».

3. Внести в постановление Правления Национального банка Кыргызской Республики «Об утверждении Инструкции по предоставлению коммерческими банками Кыргызской Республики клиентам индивидуальных банковских сейфов для хранения ценностей» от 12 сентября 2012 года № 37/2 следующие изменения:

в Инструкции по предоставлению коммерческими банками Кыргызской Республики клиентам индивидуальных банковских сейфов для хранения ценностей, утвержденной вышеуказанным постановлением:

– в пункте 6:

абзац одиннадцатый подпункта 1 изложить в следующей редакции:

«б) оригинал документов, удостоверяющих личность клиента и доверенных лиц клиента (при их наличии), на бумажном носителе или документов в цифровом формате, полученных

из государственных информационных систем, действующих по доверенности, для идентификации личностей и снятия копий с них;»;

абзац тринадцатый подпункта 1 изложить в следующей редакции:

«г) копия документа, удостоверяющего личность бенефициарного владельца, на бумажном носителе или документа в цифровом формате, полученного из государственных информационных систем, если он не является клиентом;»;

абзац девятый подпункта 2 изложить в следующей редакции:

«б) документ, удостоверяющий личность доверенных лиц клиента, на бумажном носителе или документ в цифровом формате, полученный из государственных информационных систем (при их наличии) (в банк предоставляется оригинал, с которого снимается копия);»;

абзац одиннадцатый подпункта 2 изложить в следующей редакции:

«г) копия документа, удостоверяющего личность бенефициарного владельца, на бумажном носителе или документа в цифровом формате, полученного из государственных информационных систем, если он не является клиентом;»;

абзац шестнадцатый подпункта 2 изложить в следующей редакции:

«Примечание. По договорам хранения, заключенным до вступления в силу настоящей Инструкции и действующим в настоящее время, банку необходимо получить информацию о ФИО бенефициарного владельца, а также копию документа, удостоверяющего личность бенефициарного владельца, на бумажном носителе или документа в цифровом формате, полученного из государственных информационных систем, если он не является клиентом.»;

– пункт 18 изложить в следующей редакции:

«18. Доступ клиента к сейфу возможен при наличии у клиента ключа от сейфа (в случае если сейф с механическим замком), оригинала документа, удостоверяющего личность, на бумажном носителе или документа в цифровом формате, полученного из государственных информационных систем, и при необходимости иных документов, подтверждающих его полномочия на право пользования данным сейфом, а также при соблюдении сторонами

условий договора хранения, не противоречащих законодательству Кыргызской Республики.».

4. Внести в постановление Правления Национального банка Кыргызской Республики «Об утверждении Инструкции по работе с банковскими счетами, счетами по банковским вкладам (депозитам)» от 31 октября 2012 года № 41/12 следующие изменения:

в Инструкции по работе с банковскими счетами, счетами по банковским вкладам (депозитам)», утвержденной вышеуказанным постановлением:

– пункт 38 изложить в следующей редакции:

«38. Лицо, выступающее от имени клиента, должно предоставить оригинал документа, удостоверяющего личность, на бумажном носителе или документ в цифровом формате, полученный из государственных информационных систем, а также документы, подтверждающие наличие у него соответствующих полномочий для открытия счета.»;

– подпункт 2 пункта 40 изложить в следующей редакции:

«2) документ, удостоверяющий личность клиента (предоставляется для ознакомления оригинал на бумажном носителе, с которого снята копия, или документ в цифровом формате, полученный из государственных информационных систем, за исключением случаев, указанных в пункте 39);»;

– абзац первый пункта 42 изложить в следующей редакции:

«42. Если клиент (родитель, иной законный представитель или третье лицо) открывает счет в пользу ребенка, то он должен представить заявление, содержащее информацию о лице, в пользу которого открывается счет; сведения о лице, открывающем счет (оригинал документа, удостоверяющего личность родителя, иного законного представителя или третьего лица на бумажном носителе или документ в цифровом формате, полученный из государственных информационных систем; оригинал документа, удостоверяющего личность ребенка (паспорт на бумажном носителе или документ в цифровом формате, полученный из государственных информационных систем, или свидетельство о рождении); карточку с образцами подписей лиц, имеющих право распоряжаться денежными средствами, находящимися на счете.»;

- подпункт 9 пункта 43 изложить в следующей редакции:

«9) документ, удостоверяющий личность лица, уполномоченного распоряжаться средствами юридического лица (при обслуживании в личном присутствии предоставляется для ознакомления оригинал на бумажном носителе, с которого снята копия, или документ в цифровом формате, полученный из государственных информационных систем).»;

в Приложении 1:

- абзац первый пункта 5 изложить в следующей редакции:

«5. Для удостоверения личности физических лиц банк использует оригинал одного из следующих документов:»;

- абзац второй подпункта 1 пункта 5 изложить в следующей редакции:

«- паспорт гражданина Кыргызской Республики (ID-карта или документ, удостоверяющий личность, в цифровом формате, полученный из государственных информационных систем);»;

- абзац пятый подпункта 1 пункта 5 изложить в следующей редакции:

«- водительское удостоверение на бумажном носителе или удостоверение в цифровом формате, полученное из государственных информационных систем (только при пополнении третьими лицами банковского счета клиента, а также самими клиентами, имеющими счет в банке);».

5. Внести в постановление Правления Национального банка Кыргызской Республики «Об утверждении Положения о минимальных требованиях по управлению кредитным риском в микрофинансовых организациях, непривлекающих вклады (депозиты)» от 25 сентября 2013 года № 35/14 следующее изменение:

в Положении «Об утверждении Положения о минимальных требованиях по управлению кредитным риском в микрофинансовых организациях, непривлекающих вклады (депозиты)», утвержденном вышеуказанным постановлением:

в Приложении 1:

- подпункт 5 пункта 1 изложить в следующей редакции:

«5) копия документа, удостоверяющего личность, на бумажном носителе или документа в цифровом формате, полученного из государственных информационных систем, по которой возможно идентифицировать клиента МФО;».

6. Внести в постановление Правления Национального банка Кыргызской Республики «Об утверждении Положения о минимальных требованиях по управлению кредитным риском в кредитных союзах, осуществляющих операции в соответствии с исламскими принципами банковского дела и финансирования» от 23 декабря 2013 года № 52/7 следующее изменение:

в Положении «Об утверждении Положения о минимальных требованиях по управлению кредитным риском в кредитных союзах, осуществляющих операции в соответствии с исламскими принципами банковского дела и финансирования», утвержденном вышеуказанным постановлением:

в Приложении 1:

– пункт 3 изложить в следующей редакции:

«3. Копия документа, удостоверяющего личность, на бумажном носителе или документ в цифровом формате, полученный из государственных информационных систем, по которой возможно идентифицировать клиента КС.».

7. Внести в постановление Правления Национального банка Кыргызской Республики «Об утверждении Правил регулирования деятельности кредитных бюро на территории Кыргызской Республики» от 28 сентября 2016 года № 40/5 следующие изменения:

в Правилах регулирования деятельности кредитных бюро на территории Кыргызской Республики, утвержденных вышеуказанным постановлением:

– абзац второй подпункта 1 пункта 27 изложить в следующей редакции:

«а) проведение соответствующих проверок персонала при приеме на работу, включая характеристики и рекомендации, полноту и точность резюме, образование и квалификацию, а также документы, удостоверяющие личность (на бумажном носителе или документы в цифровом формате, полученные из государственных информационных систем);»;

- подпункт 1 пункта 36 изложить в следующей редакции:

«1) идентификация физического лица осуществляется на основании оригинала удостоверения личности (на бумажном носителе или документа в цифровом формате, полученного из государственных информационных систем). В случае обращения представителя пользователя или субъекта кредитной истории проверяется его удостоверение личности и/или доверенность (уполномочивание), составленная в соответствии с законодательством Кыргызской Республики;».

8. Внести в постановление Правления Национального банка Кыргызской Республики «Об утверждении Инструкции по работе с банковскими счетами, счетами по банковским вкладам (депозитам), открытыми в соответствии с исламскими принципами банковского дела и финансирования» от 13 июня 2019 года № 2019-П-12/31-2-(НПА) следующие изменения:

в Инструкции по работе с банковскими счетами, счетами по банковским вкладам (депозитам), открытыми в соответствии с исламскими принципами банковского дела и финансирования», утвержденной вышеуказанным постановлением:

- пункт 37 изложить в следующей редакции:

«37. Лицо, выступающее от имени клиента, должно предоставить оригинал документа, удостоверяющего личность, на бумажном носителе или документ в цифровом формате, полученный из государственных информационных систем, а также документы, подтверждающие наличие у него соответствующих полномочий для открытия счета.»;

- подпункт 2 пункта 39 изложить в следующей редакции:

«2) документ, удостоверяющий личность клиента (предоставляется для ознакомления оригинал на бумажном носителе, с которого снята копия, или документ в цифровом формате, полученный из государственных информационных систем, за исключением случаев, указанных в пункте 38);»;

- абзац первый пункта 41 изложить в следующей редакции:

«41. Если клиент (родитель, иной законный представитель или третье лицо) открывает счет в пользу несовершеннолетнего, то он должен представить заявление, содержащее информацию о лице,

в пользу которого открывается счет; сведения о лице, открывающем счет (оригинал документа, удостоверяющего личность родителя, иного законного представителя или третьего лица на бумажном носителе или документ в цифровом формате, полученный из государственных информационных систем); оригинал документа, удостоверяющего личность несовершеннолетнего (паспорт на бумажном носителе или документ в цифровом формате, полученный из государственных информационных систем или свидетельство о рождении); карточку с образцами подписей лиц, имеющих право распоряжаться денежными средствами, находящимися на счете.»;

– абзац первый подпункта 9 пункта 42 изложить в следующей редакции:

«9) документ, удостоверяющий личность, на бумажном носителе или документ в цифровом формате, полученный из государственных информационных систем, лица, уполномоченного распоряжаться средствами юридического лица (при обслуживании в личном присутствии предоставляется для ознакомления оригинал, с которого снята копия).»;

в Приложении 1:

– пункт 3 изложить в следующей редакции:

«3. Процедура идентификации клиента предполагает установление личности клиента на основании оригинала документа, удостоверяющего личность, с фотографией на бумажном носителе или документа в цифровом формате, полученного из государственных информационных систем (для несовершеннолетних – без фотографии), установление бенефициарного владельца, сбор информации о клиенте и бенефициарном владельце в соответствии с настоящей Инструкцией.»;

– абзац третий пункта 4 изложить в следующей редакции:

«При открытии банковского счета и проведении операций по счету клиента-юридического лица банк также должен удостовериться в подлинности лиц (на основании документа, удостоверяющего личность, на бумажном носителе или документа в цифровом формате, полученного из государственных информационных систем), имеющих право на открытие и/или распоряжение денежными средствами, находящимися на счете клиента.»;

– абзац первый пункта 5 изложить в следующей редакции:

«5. Для удостоверения личности физических лиц принимаются оригиналы следующих документов:»;

– абзац второй подпункта 1 пункта 5 изложить в следующей редакции:

«- паспорт гражданина Кыргызской Республики (ID-карта или документ, удостоверяющий личность, в цифровом формате, полученный из государственных информационных систем);».

9. Внести в постановление Правления Национального банка Кыргызской Республики «Об утверждении Положения «О минимальных требованиях к организации внутреннего контроля в коммерческих банках в целях противодействия финансированию террористической деятельности и легализации (отмыванию) преступных доходов», Положения «О порядке проведения обменных операций с наличной иностранной валютой в Кыргызской Республике» и внесении изменений и дополнений в некоторые нормативные правовые акты Национального банка Кыргызской Республики по вопросам противодействия финансированию террористической деятельности и легализации (отмыванию) преступных доходов» от 14 августа 2019 года № 2019-П-12/42-1(НПА) следующее изменение:

в Положении «О порядке проведения обменных операций с наличной иностранной валютой в Кыргызской Республике», утвержденном вышеуказанным постановлением:

– подпункт 1 пункта 27 изложить в следующей редакции:

«1) идентификация клиента, а также проверка клиента на наличие или отсутствие в Санкционных перечнях и Перечне лиц, групп и организаций, в отношении которых имеются сведения об их участии в легализации (отмывании) преступных доходов, проводится на основании оригинала документа, удостоверяющего личность (с фотографией), на бумажном носителе или документа в цифровом формате, полученного из государственных информационных систем, если сумма покупки иностранной валюты равна или превышает 70000 сомов (или эквивалентная сумма в иностранной валюте, рассчитанная по официальному курсу Национального банка на день совершения операции (сделки));».

10. Внести в постановление Правления Национального банка Кыргызской Республики «Об утверждении Положения «О минимальных требованиях к организации внутреннего контроля в обменных бюро в Кыргызской Республике в целях противодействия финансированию террористической деятельности и легализации (отмыванию) преступных доходов» от 21 августа 2019 года № 2019-П-33/43-7-(НФКУ) следующие изменения:

в Положении «О минимальных требованиях к организации внутреннего контроля в обменных бюро в Кыргызской Республике в целях противодействия финансированию террористической деятельности и легализации (отмыванию) преступных доходов», утвержденном вышеуказанным постановлением:

– в пункте 6:

подпункт 1 изложить в следующей редакции:

«1) При совершении разовой операции (сделки) или нескольких взаимосвязанных разовых операций (сделок) по купле-продаже (обмену) наличной национальной и/или иностранной валюты на сумму от 70000 до 1000000 сомов (или эквивалентная сумма в иностранной валюте, рассчитанная по официальному курсу Национального банка на день совершения операции (сделки)), проводится установление личности клиента на основе оригинала документа, удостоверяющего личность.

К документам, удостоверяющим личность, относятся:

– в отношении граждан Кыргызской Республики:

а) паспорт гражданина Кыргызской Республики образца 2004 года (ID-карта или документ, удостоверяющий личность, в цифровом формате, полученный из государственных информационных систем);

б) идентификационная карта – паспорт гражданина Кыргызской Республики образца 2017 года (ID-карта или документ, удостоверяющий личность, в цифровом формате, полученный из государственных информационных систем);

в) свидетельство органов ЗАГС о рождении гражданина – для гражданина Кыргызской Республики, не достигшего 16 лет;

г) военный билет;

д) водительское удостоверение (на бумажном носителе или удостоверение в цифровом формате, полученное из государственных информационных систем);

– в отношении иностранных граждан:

а) паспорт иностранного гражданина;

б) вид на жительство в Кыргызской Республике;

– в отношении лиц без гражданства – вид на жительство в Кыргызской Республике;

– в отношении беженцев:

а) свидетельство о регистрации ходатайства о признании лица беженцем;

б) удостоверение беженца.

Помимо установления личности клиента сотрудники обменного бюро должны проверить клиента на наличие или отсутствие в Санкционных перечнях и Перечне лиц, групп, организаций, в отношении которых имеются сведения об их участии в легализации (отмывании) преступных доходов.»;

– абзац второй подпункта 2 изложить в следующей редакции:

«Надлежащая проверка клиента выражается в идентификации клиента: установить личность клиента-физического лица: ФИО, место жительства, дату рождения, гражданство – на основании оригинала документа, удостоверяющего личность (с фотографией), на бумажном носителе или документа в цифровом формате, полученного из государственных информационных систем, и документа, подтверждающего право иностранного гражданина или лица без гражданства на пребывание (проживание) в Кыргызской Республике, адрес места жительства (регистрации) или места пребывания, идентификационный номер налогоплательщика (при его наличии) или номер удостоверения социальной защиты, полномочия по распоряжению денежными средствами или имуществом, а также другие данные, требуемые в соответствии с нормативными правовыми актами Кыргызской Республики.».

11. Внести в постановление Правления Национального банка Кыргызской Республики «Об утверждении Правил регулирования

деятельности жилищно-сберегательных кредитных компаний» от 1 ноября 2019 года № 2019-П-33/55-2-(НФКУ) следующее изменение:

в Правилах регулирования деятельности жилищно-сберегательных кредитных компаний, утвержденных вышеуказанным постановлением:

в Приложении 2:

– пункт 6 изложить в следующей редакции:

«6. Копия документа, удостоверяющего личность, на бумажном носителе или документа в цифровом формате, полученного из государственных информационных систем, по которой возможно идентифицировать участника.».